

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS

ARCHITEKTŪROS PAGRINDŲ IR TEORIJOS KATEDRA

Aistė Kuncevičiūtė

ARCHITEKTO DANO RUSECKO KŪRYBA

THE CREATION OF THE ARCHITECT DANAS RUSECKAS

Baigiamasis magistro darbas

Studijų programa: Architektūros istorijos ir teorijos

Valstybinis kodas: 621U95001

Studijų kryptis: Menotyra

Vilnius, 2013

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS

ARCHITEKTŪROS PAGRINDŲ IR TEORIJOS KATEDRA

TVIRTINU
Katedros vedėjas

(Parašas)

doc. dr. Liutauras Nekrošius

(Vardas, pavardė)

(Data)

Aistė Kuncevičiūtė

ARCHITEKTO DANO RUSECKO KŪRYBA

THE CREATION OF THE ARCHITECT DANAS RUSECKAS

Baigiamasis magistro darbas

Architektūros istorija ir teorija studijų programa, valstybinis kodas **621U95001**

Menotyra studijų kryptis

Vadovas

prof. dr. Rimantas Buivydas

(Moksl. laipsnis/pedag. vardas, vardas, pavardė)

(Parašas)

(Data)

Konsultantas

(Moksl. laipsnis/pedag. vardas, vardas, pavardė)

(Parašas)

(Data)

Konsultantas

(Moksl. laipsnis/pedag. vardas, vardas, pavardė)

(Parašas)

(Data)

Lietuvių kalbos konsultantas

lekt. Regina Žukienė

(Moksl. laipsnis/pedag. vardas, vardas, pavardė)

(Parašas)

(Data)

 2013-06-06

Vilnius, 2013

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS
ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS
ARCHITEKTŪROS PAGRINDŲ IR TEORIJOS KATEDRA

Menotyra studijų kryptis

TVIRTINU
Katedros vedėjas

Architektūros istorija ir teorija studijų programa, valstybinis kodas 621U95001

(Parašas)
doc. dr. Liutauras Nekrošius
(Vardas, pavardė)
2016 06 19
(Data)

**BAIGIAMOJO MAGISTRO DARBO
UŽDUOTIS**

2013 06 10 Nr.
Vilnius

Studentui (ei) **Aistei Kuncevičiūtei**
(Vardas, pavardė)

Baigiamojo darbo tema: **Architekto Dano Rusecko kūryba**.....

patvirtinta 2013 m. balandžio 16 d. dekanų potvarkiu Nr. 60 ar

Baigiamojo darbo užbaigimo terminas 2013 m. birželio 19 d.

BAIGIAMOJO DARBO UŽDUOTIS:

Baigiamojo darbo (BD) „Architekto Dano Rusecko kūryba“ parengimui magistrantė Aistė Kuncevičiūtė turi atlikti: surinkti, klasifikuoti ir išnagrinėti su BD tema susijusią tekstinę ir iliustratyvinę medžiagą; ištirti architekto sukurtus ir įgyvendintus objektus natūroje bei įvykdyti jų fotofiksaciją; išanalizuoti laikmečio sociokultūrinį kontekstą; atskleisti esminius D. Rusecko architektūrinių ir urbanistinių projektų bruožus; charakterizuoti architekto visuomeninę ir administracinę veiklą; surinkti specialistų nuomones apie D. Rusecko kūrybą ir gyvenimą; išryškinti architekto indėlį Lietuvos architektūros mene. Magistrantė privalo parengti darbo planą (turinį) ir įvykdymo grafiką; parašyti tekstinę BD dalį ir integruoti į ją iliustratyvinę medžiagą bei interviu; suformuluoti apibendrinimus; pateikti BD panaudotų šaltinių ir iliustracijų sąrašus bei reikalingus priedus. Darbo atlikimo tvarka: 1 semestras – medžiagos rinkimas, struktūros formavimas, turinys ir darbo grafikas, ataskaita; 2 semestras – įvado ir I-o skyriaus pirmoji redakcija, iliustracijos; 3 semestras – II-o skyriaus pirmoji redakcija, iliustracijos, ataskaita; 4 semestras – apibendrinimų ir priedų parengimas, galutinis BD redagavimas, maketavimas, techninis sutvarkymas, darbo pateikimas.

Baigiamojo darbo rengimo konsultantai:

.....
.....
.....
(Moksl. laipsnis/pedag. vardas, vardas, pavardė)

Vadovas
(Parašas)

profesorius, daktaras Rimantas Buivydas
(Moksl. laipsnis/pedag. vardas, vardas, pavardė)

Užduotį gavau

.....
(Parašas)
.....
(Vardas, pavardė)
.....
(Data)

Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Architektūros fakultetas
Architektūros pagrindų ir teorijos katedra

ISBN ISSN
Egz. sk.
Data-....-....

Magistratūros studijų programos baigiamasis magistro darbas
Pavadinimas **ARCHITEKTO DANO RUSECKO KŪRYBA**
Autorius **Aistė Kuncevičiūtė**
Vadovas **prof.dr. Rimantas Buivydas**

Kalba: lietuvių

Anotacija

Baigiamajame darbe nagrinėjama iškilaus Lietuvos architekto Dano Rusecko (1955-2009) kūryba. Apžvelgiamas ir analizuojamas ne tik architektūrinės, bet ir politinės bei visuomeninės veiklos palikimas skirtinguose architektūriniuose kontekstuose, pateikiami kolegų komentarai bei įžvalgos. Ši biografinė apybraiža papildo fragmentiškus Lietuvos architektūros ir architektų kūrybos tyrimus.

Baigiamojo darbo įvadinėje dalyje aptariamas darbo aktualumas, apibrėžiamas tyrimo objektas, numatomi tyrimo tikslai ir uždaviniai. Įvardijami temos nagrinėjimo metodai. Pirmajame skyriuje apžvelgiami D. Rusecko biografijos faktai, kelias architektūros link, studijos ir tolimesnė kūrybinė – praktinė veikla, nagrinėjami svarbiausi jo sukurti darbai. Antrajame skyriuje aptariamas D. Rusecko indėlis Lietuvos architektūros politikoje, analizuojami nuveikti darbai, einant Vilniaus miesto vyriausiojo architekto pareigas bei veikla Lietuvos architektų sąjungoje, apžvelgiamos visuomeninės iniciatyvos, leidyba, ryšiai su aukštesniu mokslu. Darbo pabaigoje pateikiami apibendrinimai.

Baigiamąjį darbą sudaro: įvadas, du skyriai bei apibendrinimai, literatūros ir šaltinių sąrašas, iliustracijų sąrašas bei priedai.

Baigiamojo darbo apimtis iš viso – 139 p. teksto be priedų, iš jų iliustracijų – 200, bibliografinių šaltinių 122.

Prasminiai žodžiai: Danas Ruseckas, architektūra, urbanistika, monolitas, metabolizmas, technofunkcinis struktūralizmas, postmodernizmas, vyriausiasis architektas, Vilniaus bendrasis planas.

Vilnius Gediminas Technical University
Faculty of **Architecture**
Department of **Architectural Fundamentals and Theory**

ISBN ISSN
Copy No.
Date-....-....

Master Thesis

Title: **THE CREATION OF THE ARCHITECT DANAS RUSECKAS**

Author: **Aistė Kuncevičiūtė**

Academic advisor: **Assoc. Prof. Dr. Rimantas Buivydas**

Language: Lithuanian

Abstract

The MA paper examines the creative work of the prominent Lithuanian architect Danas Ruseckas (1955–2009). It reviews and analyzes his architectural heritage, as well as his legacy of political and social activity in different architectural contexts. His colleagues' comments and insights are also provided. This biographical essay is a substantial contribution to the fragmented research on Lithuanian architecture and creation of architects.

The introduction of the MA thesis discusses the relevance of a work, defines the research object, and projects the study aim and objectives. Methods of a theme analysis are listed. The first chapter reviews the biographical facts about D. Ruseckas, his path towards creative work, studies and further creative and practical activity, and also investigates the basic works of this architect. The second chapter deals with D. Ruseckas' contribution to the Lithuanian architectural policy, specifically by analyzing his position as the chief architect of Vilnius City and his activity in the Lithuanian Union of Architects. Moreover, the second chapter surveys the public initiatives, publishing trade and links with higher education. Finally, general conclusions are made at the end of the work.

The MA paper consists of an introduction, two chapters, general conclusions, a list of D. Ruseckas' works, a list of literature and reference sources and a list of illustrations.

The volume of the MA paper is 139 pages of plain text without appendices, 200 illustrations and 122 bibliographical sources.

Key words: Danas Ruseckas, architecture, urban planning, monolithic reinforced concrete, metabolism, technofunctional structuralism, postmodernism, chief architect, Vilnius City Master Plan.

IVADAS	3
1. Skyrius / ARCHITEKTO IR URBANISTO SINTEZĖ D. RUSECKO ASMENYBĖJE	7
1.1. Pirmieji žingsniai architektūros link	8
1.2. Profesionalios architekto praktikos pradžia MSPI	19
1.3. Eksperimentinis projektavimo ir statybos susivienijimas „Monolitas“	36
1.4. Darbas SI „Vilniaus planas“	50
1.5. Individuali projektavimo veikla	59
1.6. D. Rusecko kūrybinė grupė	79
2. Skyrius / D. RUSECKAS – ARCHITEKTŪROS POLITIKAS, ADMINISTRATORIUS, VISUOMENINKAS	88
2.1. Vyriausiasis Vilniaus miesto architektas	89
2.2. Veikla Lietuvos Architektų sąjungoje	96
2.3. Visuomeninės iniciatyvos	101
2.4. Leidyba	113
2.5. Ryšiai su aukštuoju mokslu	116
APIBENDRINIMAI	121
Literatūros ir šaltinių sąrašas	123
Iliustracijų sąrašas	130
Priedai:	139
Svarbiausios architekto D. Rusecko gyvenimo datos	139
Kūrybinių darbų sąrašas	140

IVADAS

Darbo aktualumas

Baigiamajame darbe nagrinėjama iškilus Lietuvos architekto Dano Rusecko (1955–2009) kūryba. Darbo aktualumas grindžiamas nepakankamu šios įvairiapusės asmenybės veiklos atskleidimu, jo darbų analizės ir įamžinimo būtinumu. Šis tyrimas papildo fragmentiškus Lietuvos architektūros ir architektų kūrybos nagrinėjimus, atskleidžia aptariamojo laikotarpio istorinį kontekstą, neabejotinai sąlygojusį tuometinį architektūrinį gyvenimą.

D. Ruseckas daugelio kolegų įvardijamas kaip universalaus mąstymo architektas, visuose projektuose ieškantis architektūros ir miesto planavimo sintezės. Jis yra vienas iš Pašilaičių rajono kūrėjų, Vilniaus miestą praturtinusių naujais monolitiniiais architektūros akcentais bei kitų šiuolaikinės architektūros pastatų autorius. Be šios veiklos, D. Ruseckas, būdamas vyriausiuoju Vilniaus miesto architektu, įnešė svarų indėlį į jau nepriklausomos Lietuvos sostinės naująjį renesansą. Tapęs miesto „gyvojo audinio“ kūrėju, „Vilniaus plano“ kolektyvo vadovu, puoselėjo šiuolaikinį požiūrį į miestų bendrųjų planų rengimą. Architekto iniciatyva Vilniuje įkurtas Energetikos ir technikos muziejus, aktualizuota Vilniaus daugiabučių namų kompleksinės renovacijos svarba. Tai tik keletas sričių, iliustruojančių šios veržlios asmenybės kūrybinį projektuotojo, administratoriaus, visuomenės veikėjo kelią.

Iki šiol ši tema nėra plačiau nagrinėta, spaudoje tik kai kurie architekto darbai trumpai aptarti iki 1999 metų. Svarbi vėlesnių 10 metų individuali kūryba bei visuomeninė veikla beveik neanalizuota, todėl aktualu surinkti, susisteminti ir išsamiai ištirti visą D. Rusecko kūrybinį palikimą, pristatyti daugiaplanį architekto portretą.

Tyrimo objektas

Baigiamojo magistro darbo tema – „Architekto Dano Rusecko kūryba“. Apžvelgiamas ir analizuojamas ne tik architektūrinės, bet ir architektūros politikos bei visuomeninės veiklos palikimas. Architektas, kartu ir miestų planuotojas, keitė požiūrį į gyvenamąją statybą, gerino miestiečių gyvenimo kokybę, urbanistinį miesto audinį pildė šiuolaikiškais elementais. D. Rusecko darbai atskleidė naujųjų monolitinių pastatų galimybes bei estetiką, papildė sostinės rajonų urbanistinę sąrangą. Architekto D. Rusecko kūryba pasižymi individualumu, monumentalumu, vietos urbanistinio konteksto pajauta ir architektūrinių priemonių raiška. Ryškūs D. Rusecko, kaip architektūros politiko, darbai siekiant nepriklausomai Lietuvai sukurti šiuolaikišką sostinės veidą. Ne ką mažiau svarbi ir visuomeninė architekto veikla, apėmusi leidybą, rūpinimąsi kultūros ir technikos paveldo puoselėjimu bei saugojimu.

Tyrimas apima architekto D. Rusecko XX a. aštuntojo–devintojo dešimtmečių bei XXI a. kūrybinės bei visuomeninės veiklos analizę to meto Lietuvos bei užsienio architektūriniuose kontekstuose.

Nagrinėjamas turtingas architekto veiklos palikimas, iškeltų problemų aktualumas, sisteminami faktai, selekcionuojama iliustracinė medžiaga.

Darbo tikslas ir uždaviniai

Baigiamojo darbo tikslas – surinkti su tema susijusią medžiagą, ją išnagrinėti, atskleisti architekto D. Rusecko kūrybinę ir visuomeninę veiklą.

Šiems tikslams įgyvendinti keliama tokie uždaviniai:

1. Selekcionuoti architektūrinės, visuomeninės veiklos faktus, dokumentus bei ikonografinę medžiagą;
2. Išanalizuoti kūrinius atskleidžiant profesinės veiklos tikslus ir principus;
3. Parengti ir darbe įveiksminti prisiminimus apie architektą D. Rusecką;
4. Suformuluoti darbą apibendrinančias išvadas.

Nagrinėjimo metodai

Architekto D. Rusecko kūrybos bei visuomeninės veiklos analizė atlikta, surinkus, išstudijavus, sugrupavus ir apibendrinus su nagrinėjama tema susijusią bibliografinę, ikonografinę, dokumentinę medžiagas bei autentiškų interviu duomenis.

Tyrimo objektas buvo nagrinėtas remiantis natūrinio tyrimo metodu, t.y. tiesiogiai apžiūrint kūrybinės veiklos objektus, juos fiksuojant, atliekant su šia veikla susijusios ikonografinės medžiagos (brėžinių, pastato fotofiksacijų) analizę. Remiantis istoriniu–chronologiniu nagrinėjimo metodu, sugrupavus architekto gyvenimo, kūrybos ir veiklos darbus, buvo įvardyti ir atskirti laikotarpiai – tarpsniai. D. Rusecko veiklos principai atskleidžiami lyginamosios analizės metodu. Autentiškoms pastaboms ir įžvalgoms gauti naudojamas interviu metodas.

Darbo struktūra

Baigiamąjį magistro darbą sudaro įvadas, dvi dalys bei apibendrinimai. Įvadinėje dalyje aptariamas darbo aktualumas, apibrėžiamas tyrimo objektas, numatomi tyrimo tikslai ir uždaviniai. Įvardijami temos nagrinėjimo metodai, nustatoma darbo struktūra.

Pirmojoje dalyje apžvelgiami D. Rusecko asmenybės biografijos faktai, kelias architektūros link, studijos ir tolesnė kūrybinė – praktinė veikla, nagrinėjami svarbiausi jo sukurti darbai. Antrojoje dalyje aptariama D. Rusecko architektūros politika, konkrečiai nagrinėjant tuometinės Vilniaus miesto vyriausiojo architekto pareigas bei veiklą Lietuvos Architektų sąjungoje,

aptariamos visuomeninės iniciatyvos, leidyba, ryšiai su aukštuoju mokslu. Po apibendrinamosios darbo dalies pateikiamos literatūros ir šaltinių sąrašas, iliustracijų sąrašas bei priedai (svarbiausios D. Rusecko gyvenimo datos, kūrybinių darbų sąrašas). Baigiamojo darbo apimtis iš viso – 139 p. teksto be priedų, iš jų iliustracijų – 200, bibliografinių šaltinių 122.

Parengti akademiniai darbai, susiję su darbo tema

Referatai:

1. „*Vilniaus gyvenamieji rajonai*“ (vad.: dr. doc. V. Petrušonis)
2. „*Kenzo Tange: Metabolizmo utopijos*“ (vad.: dr. doc. E. Riaubienė)

Esė:

3. „*Proto renovacija*“ (vadovas: dr. doc. A. Samalavičius)

Kursiniai darbai/ projektai:

4. „*Užsienio architektūros paralelės architekto D. Rusecko kūryboje*“ (vad.: dr. doc. L. Markejevaitė)
5. „*Architekto D. Rusecko kūrybos darbų katalogas*“ (vad.: dr. doc. A. Samalavičius)
6. „*Monolitinių namų tipologizacija architekto D. Rusecko kūryboje*“ (vad.: dr. doc. T. Grunskis)
7. „*Pašilaičių IV mikrorajono vertinimas kultūros paveldo aspektu*“ (vad.: dr. doc. J. Jūrevičienė)
8. „*Architektūros ir skulptūros sąveika (1980-90 metai)*“ (vad.: dr. doc. Audrius Novickas)

Video:

9. „*Vyriausiasis Vilniaus miesto architektas / Danas Ruseckas*“ (vad.: dr. doc. T. Grunskis).

Literatūros šaltinių apžvalga

Darbe naudojami literatūros šaltiniai yra Lietuvos ir užsienio autorių knygos, spausdintinių monografių straipsniai, periodikos leidinių straipsniai, interneto svetainėse pateikiama medžiaga, archyviniai ir asmeniniai šaltiniai.

Vienintelis šaltinis, kuriame fragmentiškai aptariama architekto D. Rusecko kūryba bei veikla iki 1999 metų, yra V. Navickienės straipsnis „*Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami*“ [55]. Šioje architekto portretinėje apybraižoje aptariami chronologiškai išdėstyti kūrybos tarpsniai.

Nagrinėjant 1978–1990 metų laikotarpio architektūrą aptariančią literatūrą pastebėta, jog kai kuriuose apžvalginiuose leidiniuose D. Rusecko kūryba nėra įtraukta.

Minėta literatūra pagal aktualumą ir sąsajas su baigiamojo darbo turiniu gali būti grupuojama į toliau pateikiamus teminius blokus ir jų grupes:

- Studijų tuometiniame VISI specifiką bei projektams charakterizuoti tinkami straipsniai [5, 20, 119, 120], archyvinė medžiaga [27, 28, 87], leidiniai [55];

- 1978–1990 metų laikotarpio istorinį architektūrinį kontekstą aprašantys straipsniai [10, 11, 29, 30, 31, 41, 50, 68, 70, 79, 81, 82, 86, 93, 108, 109], disertacijos [62, 84] bei leidiniai [14, 17, 22, 40, 51, 55, 57, 59, 76, 105, 116, 118, 122];
- 1990–2009 m. laikotarpio istorinį architektūrinį kontekstą charakterizuojantys straipsniai [2, 6, 15, 18, 91,], leidiniai [14, 33, 39, 40].
- Konkrečius D. Rusecko projektus apžvelgiantys bei charakterizuoti tinkami straipsniai [1, 8, 9, 19, 23, 32, 35, 36, 61, 66, 67, 79, 86, 89, 95, 96, 111, 114, 121], leidiniai [24, 25, 26, 47, 54, 92,].
- D. Rusecko urbanistinio planavimo projektams charakterizuoti tinkami straipsniai [12, 63, 111], leidiniai [3, 13, 34, 61, 71, 74, 89, 105, 110] bei archyvinė medžiaga [77, 87];
- D. Rusecko visuomeninę, administracinę, leidybinę veiklas atspindintys straipsniai [7, 19, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 53, 60, 64, 65, 69, 81, 82, 83, 94, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 111, 115], leidiniai [4, 21, 35, 52, 58, 73, 106, 117] bei archyvinė medžiaga [87].

1. Skyrius / ARCHITEKTO IR URBANISTO SINTEZĖ

D. RUSECKO ASMENYBĖJE

<...Pradėčiau nuo klausimų apie urbanistiką ir planavimą – jie taip pat įeina į architektūros sąvoką...>¹

D. Ruseckas

Senovės Romos architektūros teoretikas M. P. Vitruvijus laikėsi nuomonės, jog architektas turi būti visapusiškai išsilavinęs, savo žiniomis galintis sukurti kuo geresnį įvaizdį.² Būtent tokio, globaliai mąstančio savo srities profesionalo neblėstantį įspūdį yra palikęs architektas D. Ruseckas.

1

1 pav. D. Ruseckas. Šaržas aut. dail. J. Varnas. (Polis A. Architektas – kūrėjas ar braižytojas. Statyba ir architektūra, 1983. Nr. 10, p. 10.)

Teigiama, kad architektūra turi būti integrali dabarčiai ir ateičiai. Šiandien architektūra yra socialiai angažuota, visiškai priklausoma nuo aplinkos sąlygų, todėl galima sakyti, politizuota. Ji yra tiesiogiai susijusi su meno ir humanitarinėmis disciplinomis, dirba išvien su mokslu ir technologijomis – su viskuo, ko reikia išsikeltiems tikslams pasiekti.³

Šiais laikais vietoj taip plačiai apibrėžtos architektūros sąvokos vartojami *tūrinės architektūros ir urbanistikos* terminai. Urbanistika susiformavo kaip plati architektūros sritis, globaliau sprendžianti tuos pačius uždavinius.

Architekto virsmas į planuotoją yra glaudžiai susijęs su rinkos kapitalizmu, kuriam atsiradus ėmė kisti projektuotojo teikiamų paslaugų pobūdis, santykis su klientu. Išsivyravus milžiniškomis statybų apimtims, architektui teko užduotis sukurti ištikus gyvenamųjų namų kvartalus, urbanistinius projektus, numatyti būsimus poreikius bei jų teisiškumą. Taip architektas tapo planuotoju.⁴

D. Rusecko lygiavertiškas atsidavimas architektūrinio ir urbanistinio planavimo sritims iki šiol stebina kolegas bei bičiulius. Architekto darbai – tai svarus indėlis į Lietuvos architektūros ir urbanistikos istoriją.

¹ Navickienė E. Architektūra – valstybės politikos veidrodis. Vilnius: Archiforma, 2001, Nr.1, p.75.

² Vitruvius M. P., Ten Books of Architecture. Prieiga per internetą: <http://www.gutenberg.org/files/20239/20239-h/29239-h.htm> [žiūrėta: 2012-11-16].

³ Geddes R. An architect's manifesto. Didžioji Britanija: Princeton University Press, 2013, p. 5.

⁴ King P. L., Szelenyi I. Theories of the new class. Intellectual and power. Minneapolis: Universiti of Minnesota, 2004, p. 217.

1.1. Pirmieji žingsniai architektūros link

D. Ruseckas gimė 1955 metų gegužės 12-ąją dieną, Usolje – Sibirskoje Irkutsko srityje (Sibiras, Rusija), Vinco ir Bronės Ruseckų šeimoje. Būsimo architekto tėvai tremtyje susipažino dar būdami paaugliais. Pasak V. Bartusevičienės, tėvų šeima pasižymėjo muzikalumu.

Architektas pasakodavo, jog pirmieji tėvų gimtinių vaizdai buvo pro vagono langus matomi nuostabūs beržai. Lietuvoje, sugrįžus iš tremties, gyventi buvo sudėtinga. Šeima negalėjo įsikurti ten, kur norėjo. Tarpininkaujant giminėms, Ruseckai apsigyveno Kaune. Netrukus šeimoje gimė antras vaikas – D. Rusecko brolis. Tėvas įsidarbino vairuotoju, motina prižiūrėdavo namus.⁵

Būsimasis architektas mokėsi Kauno 25-ojoje vidurinėje mokykloje, buvo pažangus mokinyš, turintis kūrybinę „ugnelę“. Per išleistuvių vakarą mokyklos direktoriaus ištarti žodžiai, jog iš kiekvienos laidos bent vienas moksleivis paprastai stoja į architektūrą, absolventui buvo lemtingi – netrukus jis pradėjo mokytis piešti pas architektą J. Minkevičių. Čia buvo geros galimybės naudotis literatūra apie architektūrą. Per keletą vasaros mėnesių, pradėjęs nuo pagrindų, pasiruošė stojamiesiems egzaminams ir 1973 metų vasaros pabaigoje įstojo į Vilniaus inžinerinio statybos instituto (VISI), tuo metu įkurtą Architektūros fakultetą.⁶

Tuo metu Architektūros katedrai vadovavo A. Lukošaitis, o nuo 1974 m. katedros vedėju tapo tuometinis fakulteto dekanas A. Spelskis.⁷ Aptariamojo laikotarpio spaudoje, apibūdindamas būsimųjų architektų ruošimą, A. Spelskis akcentavo didelį dėmesį architektūros istorijos žinioms, orientavimąsi įvairių laikotarpių architektūros kryptyse, mokėjimą sieti jas su esama situacija, taip pat skatinta domėtis regionaline architektūra. Ilgametis Gyvenviečių planavimo ir tvarkymo katedros (vėliau pavadinta Urbanistikos katedra) vedėjas K. Šešelgis buvo kritiškesnis ir įvardijo trūkumus rengiant architektus: per didelis informacijos tiekimas, per mažas kūrybinio mąstymo ugdymas, nepakankamas naujų srovių architektūroje genezės aiškinimas, disciplinos apie Lietuvos

2 pav. D. Ruseckas su studijų bičiuliu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

3 pav. D. Ruseckas su studijų laikotarpiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

⁵ Iš autorės interviu su V. Bartusevičiene [2012-04-11].

⁶ Ten pat.

⁷ Ziberkas L. Iš architektų rengimo XX amžiaus Lietuvoje istorijos. Vilnius. Urbanistika ir architektūra, 1998 (23), Nr.1, p. 11-19.

architektūrą nebuvimas.⁸

Kaip ir kitų buvusios SSRS respublikų aukštosios mokyklos, VISI Architektūros fakultetas taip pat dirbo pagal Maskvos architektūros instituto (MARCHI) studijų programą, kuri buvo labai ideologizuota.⁹

Architektas S. Kuncevičius, prisimindamas studijų VISI atmosferą, pasakojo jog, nepaisant politizuotos aplinkos, studijų sąlygos buvo gana demokratiškos. Institute tarp studentų vyravo draugiški santykiai, kurie užsimegzdavo įvairių praktikų bei ištisinio projektavimo metu. Dėstytojai, tokie kaip A. Dineika ir V. Dičius, darė poveikį būsimųjų architektų formavimuisi.¹⁰

Kursą, kuriame studijavo jaunas architektas, sudarė dvi grupės – tūrininkai ir planuotojai – po 25 žmones. Būtent pirmojoje gamybinėje praktikoje, būdamas dar studentu, susipažino su būsimąja žmona Vilhelmina (tuo metu Pikelyte). Kaip ir architekto tėvus, juos suvedė muzika – praktikų metu vakarais prie laužo jie dviese grodavo gitara ir dainuodavo.¹¹ Praktikos vyko kasmet, jos pasižymėjo įvairove: buvo kasamos bulvės Švenčionių rajone, važiuota į Leningradą (dab. Sankt Peterburgas), atliekami geodeziniai matavimai, susipažindinama su dendrologija Kairėnų botanikos sode, taip pat vienos iš jų metu Kirdeikiuose (Utenos raj.), netoli Ilgio ežero, ant seno malūno pamatų, statytas instituto vasarnamis.

Architektūros katedroje, kurioje mokėsi D. Ruseckas, tuo metu studentus ruošė tokios ryškios asmenybės, kaip V. Baranauskas (buvo kurso kuratorius), S. Abramauskas, V. Dičius, A. Dineika, V. Kundrotas, Z. Lianzbergis, V. Vaitkus, L. Ziberkas, E. Staniūnas, A. Vaivada, A. Keturka, A. Spelskis, A. Lukošaitis. Gyvenviečių planavimo ir tvarkymo (vėliau Urbanistikos) katedroje dėstė K. Šešelgis, N. Dičiuvienė, V. Jurkštas, M. Kleinas, J. Vanagas, A. Pylipaitis, Z. Daunora, M. Purvinas.

J. Vanagas prisimena, kad, studijuodamas institute, D. Ruseckas specializavosi lygiagrečioje – Architektūros katedroje, todėl jam – „tūrininkui“ – nebuvo „į kraują“ įskiepyta planuotojo „urbanistinė mąstysena“. Pasak profesoriaus, galvoti urbanistiškai galima išmokti, ypač daug dirbant kolektyve su šios specializacijos atstovais, nuolat susiduriant su įvairaus masto

4 pav. D. Ruseckas (dešinėje apačioje) su bičiuliais praktikos metu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

⁸ Liekis A. Regionalinė architektūra ir jos ypatumai. Vilnius. Statyba ir architektūra, 1980, Nr.2, p.3-5.

⁹ Dičius V. Studijų programų transformacija VGTU Architektūros fakultete. Vilnius. Urbanistika ir architektūra, 1998(22), Nr.1, p. 39.

¹⁰ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2012-03-07].

¹¹ Iš autorės interviu su V. Bartusevičiene [2012-04-11].

urbanistiniais darbais, kuriuose tenka griežtai laikytis įstatymo reikalaujamos planų hierarchijos, subordinacijos. J. Vanagas teigia, jog D. Ruseckas buvo gabus, imlus bei protingas architektas, tą subtilią specializacijos spragą gebėjęs greitai ir neskausmingai užpildyti todėl, kad jam ištiesai tekdavo susidurti su plataus masto miesto planavimo projektais, panoraminiais darbais, ir, ko gero, dažniau nei su smulkiais, mažareikšmiais.¹²

<...Jaunasis D. Ruseckas institute išsiskyrė iš kitų tuo, kad jis buvo lyg vyresnis už bendramokslius: nemėgo paikų studentiško pokštų, išsidirbinėjimų, kalbėdavo lėtai, rūpestingai rinkdamas, rikiuodamas ir akcentuodamas žodžius. Dėstytojai tokius vadindavo „rimtais studentais“. Dar vienas įsimintinas faktas yra tas, kad šaltuoju metų laiku jis vienintelis fakultete dėvėdavo šiltą kepuraitę su bumbuliuku, taip pat turėjo šviesią, atvirą, patraukiančią šypseną...>¹³

J. Vanagas

Pasak D. Rusecko bendrakursės J. Jurevičienės, dėstytojais – autoritetais laikyti projektuojantys architektai, tokie kaip A. Dineika ir V. Dičius. Tuo metu jie buvo savotiška intelektualinė valdžios opozicija. J. Jurevičienė D. Ruseką prisimena, kaip aktyvų, atkakliai tikslo siekiantį, ryžtingą grupės seniūną – tarpininką tarp studentų ir dėstytojų, su kuriais kalbėdamas jis jausdavosi visavertiškai. Pasitikėjimas savimi pasirodydavo bendraujant su įžymiais architektais – praktikais.¹⁴

<...D. Rusecko drąsūs pasisakymai įvairiomis temomis palikdavo didelį įspūdį tiek bendramoksliams, tiek dėstytojams. Jaunasis architektas nebijodavo paklausti, kaip akademiniai darbai žiūrisi bendrame pasauliniame architektūriniame kontekste...>¹⁵

J. Jurevičienė

V. Bartusevičienė pasakojo, jog vos A. Dineikai pradėjus dėstyti, tarp jo ir D. Rusecko užsimezgė tylus, subtilus ir nuoširdus ryšys. A. Dineika buvo ne iš tų, kuris tiesiai šviesiai pasakydavo, ką ir kaip reikia daryti. Stovėdamas ir tyliai mąstydamas prie darbų, jis studentus įtraukdavo į samprotavimus. Tokio postūmio metu besimokantieji turėdavo išjausti savojo pastato pavidalą ir meninę išraišką. A. Dineikos kuriama atmosfera buvo artima japoniškai pasaulėjautai. Įsimintiniausia praktika vyko Leningrade, kurios metu visus studentus globojo pastarasis dėstytojas. Jis buvo nepamainomas gidas, kadangi čia po sąjunginio paskyrimo praleido lygiai 20 metų. Taip pat vestuvių proga A. Dineika padovanojo savo pieštą pastelės darbą.¹⁶

¹² Iš autorės interviu su J. Vanagu [2012-05-08].

¹³ Ten pat.

¹⁴ Iš autorės interviu su J. Jurevičiene [2012-03-09].

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Iš autorės interviu su V. Bartusevičiene [2012-04-11].

<...Jis mokėsi visada ir visur. Lygiai taip pat, kaip ir piešė – visada ir visur... Dažna Dano eskizų ir fotografijų tema buvo gyvūnai, siluetai, objektai. Darbuose atsispindėdavo nuotaikos, išgyvenimai, kurie tapdavo vaizduojamais motyvais. Ranka piešti eskizai – vienas iš praktikų ataskaitų atributų...>¹⁷

V. Bartusevičienė

Kiekvieną semestrą būsimieji architektai turėdavo parengti po du projektus – pagrindinį ir eskizinį. Pasak prof. L. Ziberko, tokia metodika taikyta turint tikslą apimti kuo platesnę tipologiją. Studentai po paskaitų vėl vienas kitą išvysdavo tuometinėje Respublikinėje bibliotekoje (dab. M. Mažvydo), taip pat VISI Centrinų rūmų skaitykloje. Būsimieji architektai susipažindavo su architektūros naujienomis ir sėmėsi kūrybinių inspiracijų vadinamojo socialistinio lagerio žurnaluose „Sztuka“ (Lenkija), „Projekt“ (Čekoslovakija), į rusų kalbą išverstame „L'Architecture d'Aujourd'hui“ (Prancūzija), „Bauen + wohnen“ (Vokietija), periodiniuose leidiniuose iš Vengrijos, Rumunijos, Bulgarijos, kituose sąjunginiuose žurnaluose iš Maskvos, Leningrado, Kijevo ir t.t. Studentai turėjo galimybę kai kuriuos žurnalus prenumeruoti. Tiesa, jų rankas pasiekdavo ir leidiniai iš Vakarų. Architektas S. Motieka prisimena, jog visiems be išimčių įtaką darė postmodernizmas. Daugelis skaitydavo architektūros teoretiko C. Jencks straipsnius.¹⁸ Pagrindinė mokomoji architektūrinė literatūra daugiausia buvo rusų kalba, periodiškai pasirodydavo lietuvių kalba leisti mokslo darbai, straipsniai, publikacijos Lietuvos architektūros istorijos tyrimų tematika. Kaip pagrindine normatyvine literatūra, naudotasi E. Neuferto tipologija bei tuometiniais „SNIP“.

Aptariamojo studijų laikotarpio spaudoje akcentuota, jog šiuolaikiškoje architektūroje turi atsispindėti nacionalinės ištakos. Pavyzdžiui, L. Mies van der Rohe kritikuotas dėl architektūros kosmopolitiškumo, kadangi jo kūryba neigė vietines tradicijas. Sėkmingu architektūros šiuolaikiškumo ir tradicijų deriniu laikyta japonų architektūra, kur tradicinė surenkamojo namo statybos tradicija sieta su tuometinėmis metabolizmo tendencijomis: taip industriniu būdu gaminami tipiniai namai tapdavo unikalūs. Teigiamai vertinta Kenzo Tange kūryba. Pavyzdine laikyta ir meksikiečių kūryba dėl sieninės tapybos panaudojimo pastatų fasaduose, taip pat Armėnijos ir Kazachstano architektūra.¹⁹

J. Minkevičius tuometinę vakarų architektūrą įvardijo pirmiausia kaip architektų kūrybą, kurios lygis ir kryptingumas labai daug priklausė nuo jų išsilavinimo, kultūros, pažiūrų ir talento. Daugelis jų nusipelnė dėmesio savo mąstymo originalumu, profesiniu meistriškumu ir kūrybine energija. Geriausiųjų darbai peraugo savo aplinką ir priklausė naujai, pažangesnei epochai.²⁰

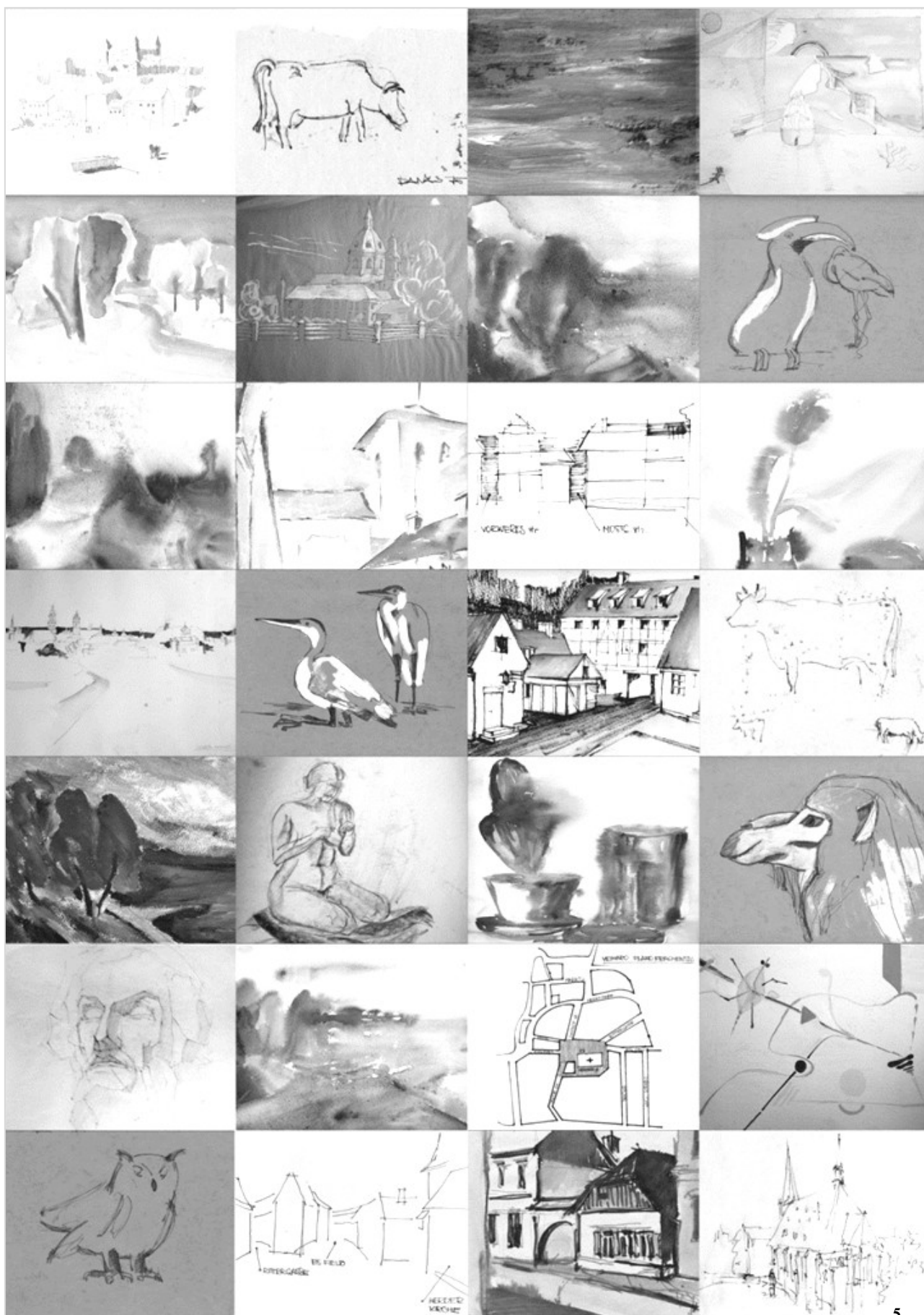
¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Iš autorės interviu su S. Motieka [2012-04-11].

¹⁹ Architektūros šiuolaikiškumas ir tradicijos. Vilnius. Statyba ir architektūra, 1973, Nr. 3, p. 6-8.

²⁰ Minkevičius J. Architektūros kryptys užsienyje. Vilnius: Mintis, 1971, p. 3, 4.

D. Rusecko studijų laikotarpio eskizai:

5 pav. D. Rusecko studijų laikotarpio eskizai (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

L. Ziberkas prisimena, jog kasmet studentai atlikdavo privalomasias pažintines praktikas Leningrade, Kijeve, Tbilisyje, Jerevane, Taškente, Ašchabade ir kituose tuometinės Sovietų Sąjungos teritorijos miestuose. Studentai dalyvavo ir mainų programoje su Architektūros mokykla Vokietijoje.²¹

Įpusėjęs studijoms, D. Ruseckas su bendramoksliais traukiniu keliavo į Minske vykusią parodą, kurioje pagaliau gyvai išvydo A. Aalto kūrybą, taip pat daugelio kitų architektų, tarp kurių buvo ir japonų. Tai buvo puiki galimybė pamatyti tai, kuo tuo metu gyveno Vakarų pasaulis.

Pasak V. Bartusevičienės, jų kursas buvo eksperimentinis. Diplominis darbas buvo rengiamas ne vieną, kaip įprasta, o du semestrus.

Darbo apimtis buvo 11 porėmių. Ji pasakojo, jog būsimąjį architektą D. Rusecką baigiamajame darbe buvo daug dažymo, kompozicinių naujovių, aplikacijų. Darbo tema buvo „Jaunimo centras Pašilaičiuose“, darbo vadovas A. Dineika. Tai buvo mažaaukštė gyvenamoji statyba su vidiniais kiemeliais.²²

1977 m. D. Ruseckas ir R. Kūginis kartu su dėstytoju A. Dineika dalyvavo respublikiniame konkurse Pašilaičių gyvenamojo rajono išplanavimo projektui parengti. Šio konkurso pasiūlytos idėjos turėjo tapti pagrindu šio rajono projektavimui. Pagal nurodytą programą, Pašilaičiuose numatyta per 3 – 4 metus pastatyti tipinės serijos stambiaplokščių bei plytinių daugiabučių gyvenamųjų namų rajoną, kuriame vyrautų vidutiniškai 7 aukštų pastatai.

Architektų kolektyvas parengė konkursinį darbą devizu „Kelias kaip simbolis“. L. Vaitys prisimindamas šį projektą, pasakojo, jog iškart atkreipė dėmesį į naujai susikūrusią profesionalią grupelę. Į atmintį įstrigusiais elementais įvardinti įvažiavimą į miestą fiksuojantys ženklai, trikampiai namai (žr. 8 pav.), kuriantys išimtiną architektūrą.²³ Kaip projekto koncepciją autoriai pasirinko miesto kaip organizmo motyvą. Šio gyvo organizmo egzistavimo sąlygos – harmoningas atskirų organų funkcionavimas.²⁴ Panašios idėjos vystytos Didžiosios Britanijos architektų grupės „Archigram“ darbuose: miestas traktuotas kaip gyvasis organizmas, nuolat keičiantis savo aplinką ir

6

7

6 pav. D. Ruseckas su V. Bartusevičiene studijų laikotarpiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

7 pav. D. Ruseckas studijų kolegomis (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²¹ Iš autorės interviu su L. Ziberku [2012-10-04].

²² Iš autorės interviu su V. Bartusevičiene [2012-04-11].

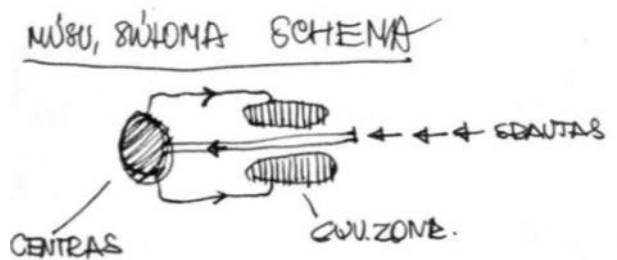
²³ Iš autorės interviu su L. Vaičiu [2013-04-19].

²⁴ Iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

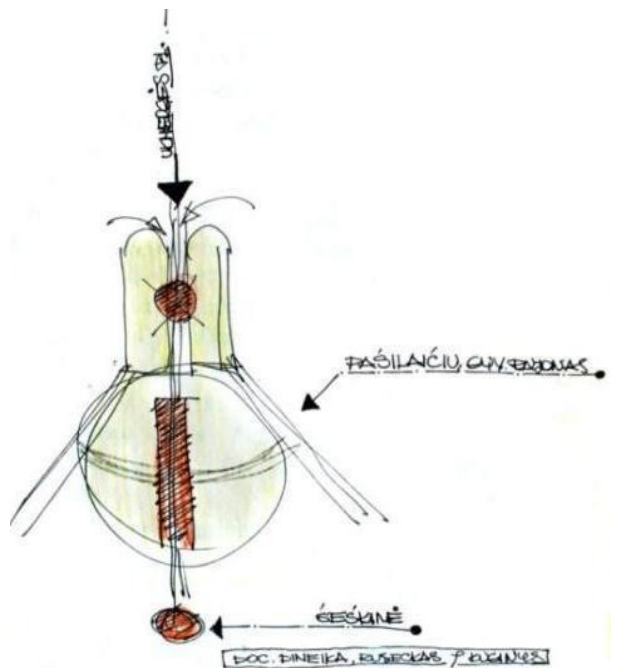
darantis įtaką pasaulio pokyčiams. Taip pat analogiškos mintys randamos Japonijos metabolistų judėjimo urbanistinėse studijose. K. Tange gyvą miesto sistemą prilygino medžiui, kurio kamienas atitiko komunikacines linijas, medžio šakos – pastatus, o medžio lapai – vidaus patalpas. Kaip įvardijama viename iš interviu su D. Rusecku, būtent japonų kūrėjai darė įtaką studijuojančiam būsimajam architektui.²⁵

Japonija tuo metu laikyta kaip labiausiai įsisavinusi moderniąją architektūrą rytų šalis, joje ypač stipriai išsialėjo kai kurios architekto Le Corbusier kūrybos tendencijos. Vakarų kultūros skverbimasis į Japoniją sutapo su tautos pastangomis visapusiškai vystytis, tačiau joje neprigijo mechaniškas populiarios vakarų architektūros formų kopijavimas. Japonų architektų kūrybos pagrindą sudarė plati programa, pagrįsta visuomenės demokratizacijos principais, urbanistiniais poreikiais ir kultūriniais bei meniniais uždaviniais. Vietinių sąlygų ir kultūros savitumo dėka, Japonijos architektūra tapo viena originaliausių pasaulyje.²⁶

D. Rusecko, R. Kūginio bei A. Dineikos komanda pateikė Vilniaus struktūros interpretaciją, kurioje miesto centras – senamiestis, kaip gyvybingiausias organas prilygintas širdžiai. Kraujo vaidmuo priskirtas gyventojams. Atskiri rajonai įvardyti kūno dalimis. Autoriai išskyrė sveikiausią ir gražiausią miesto arteriją – Ukmergės plentą, kuriame vyksta nuolatinis judėjimas. Ši arterija simboliškai ištirsta miesto širdyje, ties M. Mažvydo biblioteka (dabartiniu laikotarpiu ties „Vilniaus

9

10

8 pav. Pašilaičių konkursinis maketas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

9 pav. Eskizas iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

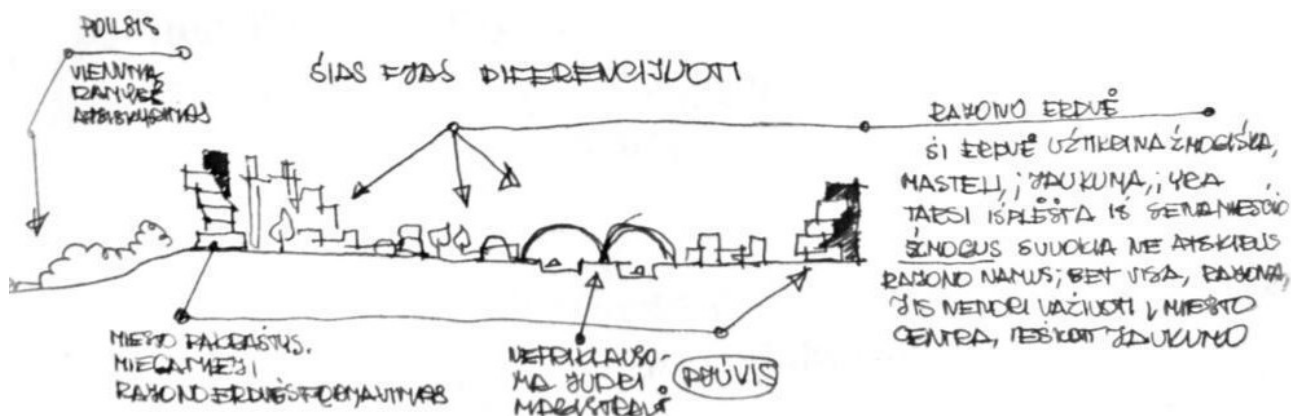
10 pav. Eskizas iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²⁵ Navickienė V. Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami. Archiforma, 1999, Nr. 3, p. 43.

²⁶ Minkevičius J. Architektūros kryptys užsienyje. Vilnius: Mintis, 1971, p. 79, 80.

vartų“ kompleksu). Planuojamas Pašilaičių rajonas traktuotas kaip vieta, turinti grįžtamąjį ryšį su miesto centru, kurioje atsistato kraujas (gyventojai).²⁷

Siūlomoje idėjinėje schemoje (žr. 10 pav.) projekto autoriai kaip svarbiausią faktorių nurodė Ukmergės plento akcentavimą bei gyvenamųjų rajonų, kaip atskirų vienetų, suformavimą. Šiuose rajonuose numatytos diferencijuotai paskirstytos miego, aktyvaus poilsio, kultūros bei materialinio aprūpinimo funkcijos. Gyvenamoji erdvė turėjo tarsi būti atskirta nuo senamiesčio, užtikrinanti žmogišką mastelį bei jaukumą. Pjūvyje greta mažaaukščių pastatų pavaizduoti ir terasuotų daugiaaukščių pastatų siluetai – būdingas būsimų D. Rusecko kūrinių morfotipas (žr. 11 pav.).

11

11 pav. Eskizas iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Ukmergės plento simboliškumą autoriai grindė šios arterijos įvairiaprasme svarba atvykstančiajam – sukaupimu susitikimui su nuostabiausiu kūriniu – Vilniaus senamiesčiu. Nuoseklų srautą plentu architektai suprato kaip „miesto vartus“ – nuolat kintančią atvykstančiojo nuotaiką. Pasitinkantys apibrėžtos erdvės stambūs ir aiškūs tūriai, esant srauto greičio kitimui padeda sustiprinti senamiesčio įspūdį.

Architektai teigė, jog Vilniaus senamiesčio suvokimui būtinas ne racionalus moksliškas mąstymas, o poezija, todėl į miesto širdį vedančiam Ukmergės plentui reikia suteikti būtent tos poezijos ir paslaptingumo, kad kuo stipriau paveiktų keliaujančiuosius.²⁸ Paskelbus respublikinio konkurso Pašilaičių gyvenamojo rajono išplanavimo projektui parengti rezultatus, paaiškėjo, jog niekam nebuvo skirta pirmoji vieta.²⁹

D. Rusecko ryšiai su Pašilaičių rajonu nenutrūko, jie buvau toliau stiprinami, kai 1978 m. buvo pradėtas rengti architektūros studijų baigiamasis darbas „Jaunimo centras Pašilaičiuose“. Projektui vadovavo A. Dineika. Jaunimo centro projekto užduotis buvo sprendžiama metais anksčiau Vokietijos, Veimaro miesto studentų baigiamuosiuose darbuose. D. Rusecko projektas ir

²⁷ Iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

²⁸ Ten pat.

²⁹ Balėnas K. Pašilaičių gyvenamojo rajono išplanavimo konkursui pasibaigus. Statyba ir architektūra, 1978, Nr. 3, p. 8-10.

minėtų darbų palyginimas turėjo parodyti dviejų architektūros mokyklų dėstymo metodikos skirtumus. Sąlygose nurodyta, kad objektas orientuojamas 25 tūkstančių gyventojų naujai statomam rajonui. Projekte jaunimas traktuojamas kaip reikšminga jėga, dalyvaujanti ateities kūrime. Būsimojo centro užduotis – tenkinti fizinius, psichologinius ir socialinius jauno žmogaus poreikius. Pastato planinėje struktūroje turėjo figūruoti centrinė – pagrindinė erdvė, sukurta vidinių ryšių sistema, pramogų patalpos, meno, kultūros, gamtos mokslų, technikos, sporto ir kitų sričių moduliai, taip pat numatytos administracinės ir techninės patalpos.³⁰ D. Rusecko sukurtas jaunimo centras – pusapvalio stogo, angaro tipo, lakoniškos, pailgos formos, kontrastuodamas pabrėžia aplinkinio konteksto reljefo charakterį. Pastatas orientuotas lygiagrečiai Ateities prospekto atžvilgiu, statmenai kitapus gatvės esantiems namams. Patekti į centrą numatyta tiek šiaurinėje, tiek pietinėje pusėse, nuo statmenai pastato pagrindinei ašiai suprojektuotų takų, automobilių stovėjimo aikštelės bei visuomeninio transporto stotelių. Šiaurinėje dalyje, priešais įėjimą, suformuota nedidelė aikštė (žr. 12 pav.).

Pastato cokoliniame aukšte suprojektuotas platus pagrindinis holas, iš kurio patenkama į įgilintą kino salę, kavines, laiptais užlipama į kitus aukštus. Vakarinės dalies korpuse numatytos techninės patalpos po baseinu. Didelei holo erdvei sugalvotos transformacijos galimybės. Planinėje struktūroje išryškėja skirtingų tipų laiptinės: apvalios, pusapvalės, stačiakampio ir kvadrato formos (žr. 13 pav.).

Pateiktame viršutinio aukšto plane suformuotas tiltas – ašis, į kurią patenkama iš laiptinių, išdėstytų priešingose pusėse. Iš tilto patenkama į penkias kapsulės tipo audiovizualines kabinas. Šalia kvadrato formos laiptinių suprojektuotos muzikos klausymo patalpos bei vaizdo peržiūros kabinos.

Pirmajame jaunimo centro aukšte suprojektuotas holas su erdve iki pat pastato lubų. Po sporto salės ir baseinu numatytos techninės patalpos ir persirengimo kambariai. Tarp didžiųjų pastato sporto salių suformuota aukšta erdvė. Antrajame pastato aukšte taip pat randamas baseinas bei sporto salė su tribūnomis. Plano sprendimas – didelė atvira erdvė, santvariniai konstruktyvai, kabantys tiltai bei kapsulių tipo elementai – aliuzija į Osakoje vykusios Expo'70 parodoje metabolistų pristatytą „Didžiojo stogo“ paviljono projektą. Metabolistai teigė, jog pastatams nebeužtenka žemės, todėl „Dydysis stogas“ sukūrė miestą ore, paliekant žemutinę dalį aikštei.³¹

Interjero perspektyvinio vaizdo grafinis pateikimas (žr. 16 pav.) artimas britų „Archigram“ grupės projektų iliustracijų koliažinei technikai. Pasak V. Bartusevičienės, D. Ruseckas nuolat fotografuodavo objektus, rinkdavo anturažų katalogą, kurį naudodavo projektinės medžiagos apipavidalinimui.³²

³⁰ Iš Jaunimo centro užduoties (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

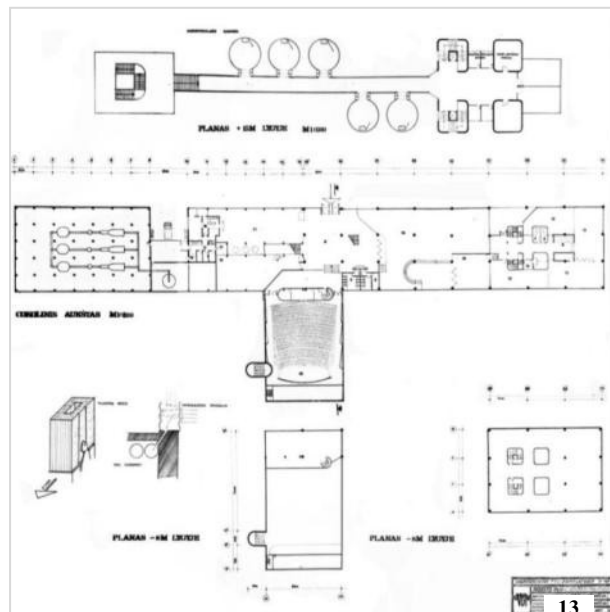
³¹ Koolhaas R., Obrist U. H. Project Japan. Metabolism Talks... Taschen: 2011, p. 514-515.

³² Iš autorės interviu su V. Bartusevičiene [2012-04-11].

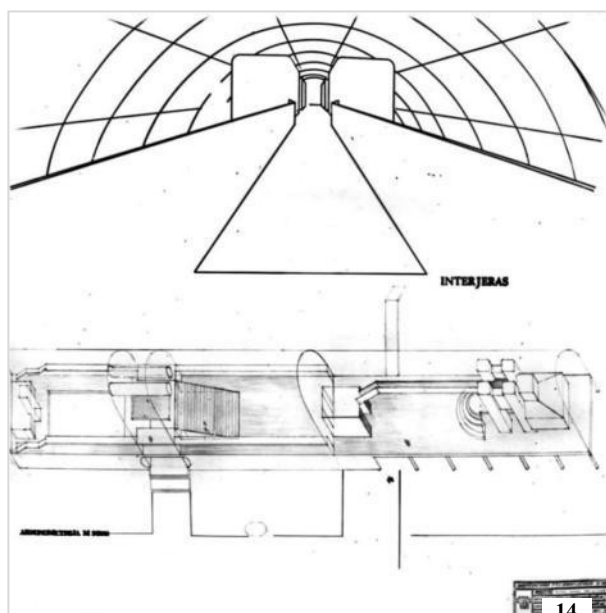
Architektūros studijų baigiamasis darbas „Jaunimo centras Pašilaičiuose“:

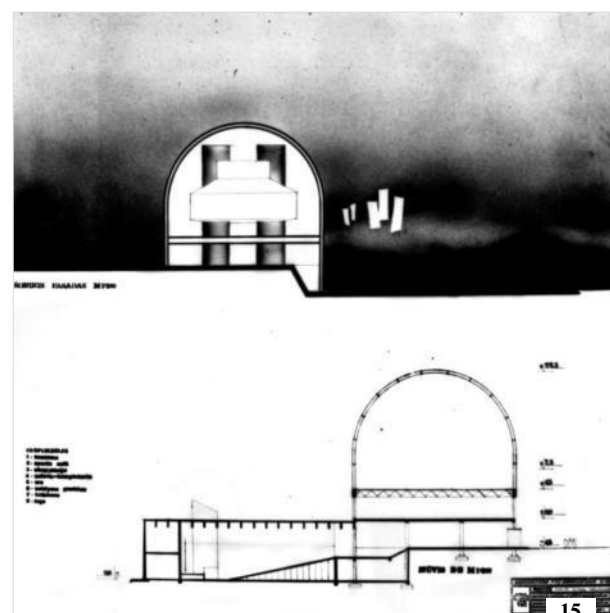
12

13

14

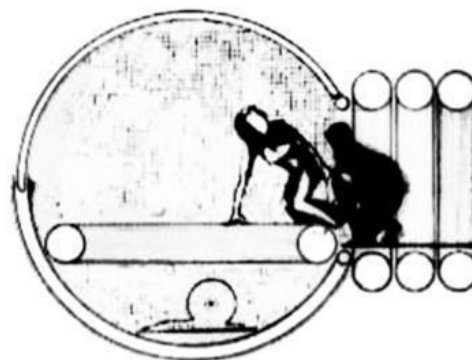

15

12 pav. Jaunimo centro Pašilaičiuose gen. plano schema, 13 pav. Jaunimo centro Pašilaičiuose planai, 14 pav. Jaunimo centro Pašilaičiuose interjero perspektyva, 15 pav. Jaunimo centro Pašilaičiuose pjūvis (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

16

17

16 pav. Jaunimo centro Pašilaičiuose perspektyvinis vaizdas, 17 pav. Jaunimo centro Pašilaičiuose koncepcijos fragmentas (iš Almonaitytė - Navickienė V. Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami. Archiforma, 1999, Nr. 3, p. 42)

J. Jurevičienė akcentavo, jog studijų tvarka pasižymėjo demokratiškumu. Visų studentų rezultatai būdavo viešai iškabinami, taip darbdaviai galėjo rinktis būsimą kolektyvą. Tai būdavo paskatas, studentams siekti aukštų rezultatų visų studijų metu.³³ Darbdaviai iš Miestų statybos ir projektavimo instituto (MSPI) sekė D.

Rusecko diplominio darbo eigą, iškart po baigimo pakvietė prisijungti prie kolektyvo. Simboliška, kad vėliau dirbamas MSPI, D. Ruseckas toje pačioje vietoje įgyvendino būsimą IV-ojo Pašilaičių mikrorajono projektą. Baigęs studijas, kaip ir visi to meto vyrai, architektas du mėnesius turėjo tarnauti sovietinėje kariuomenėje.

18 pav. D. Ruseckas su buvusią žmona (dab. V. Bartusevičienė), (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

19 pav. D. Ruseckas (pirmoje eilėje, penktas iš kairės) su studijų bičiuliais (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

³³ Iš autorės interviu su J. Jurevičiene [2012-03-19].

1.2. Profesionalios architekto praktikos pradžia MSPI

*<...Danas Ruseckas parodė, kad visokiose sąlygose galima pasijusti nevaržomam ir atrasti laisvės kūrybai – tai ir yra svarbiausia...>*³⁴

S. Kuncevičius

20 pav. D. Ruseckas, J. Krukovičiūtė, S. Kuncevičius, V. Treinys. Darbas MSPI (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Sparčiai gausėjantis miestų gyventojų skaičius lėmė naujų gyvenamųjų rajonų statybą Lietuvoje. XX amžiaus 6 – jame dešimtmetyje ši problema spręsta vystant industrinę gyvenamųjų namų statybą pagal tipinius projektus. Naujieji rajonai dažniausiai kūrėsi aplink istorines miestų dalis, taip iš esmės pakeisdami bendrą miestų vaizdą.

Maždaug nuo septintojo XX amžiaus dešimtmečio pradžios tuometinio Lietuvos TSR miestų planavimo srityje imta savitai interpretuoti autonomiškos urbanistinės struktūros plėtojimo logiką, atspindėjusią naujų gyvenamųjų rajonų ir mikrorajonų planuose.³⁵

Formuojami nauji miestų rajonai to meto mokslinėje ir profesinėje spaudoje buvo kritikuoti dėl urbanistinės ir architektūrinės monotonijos bei tarpusavio supanašėjimo, kas buvo būdinga visai buvusios Tarybų sąjungos teritorijai, nes nauji „miegamieji“ rajonai buvo statomi visuose miestuose.³⁶

Pirmieji Lietuvos miestų daugiabučių namų kompleksai buvo pastatyti XX amžiaus 5 – ajame dešimtmetyje ir 6 – ojo dešimtmečio pirmojoje pusėje siekiant atstatyti karo sugriautas kai kurių miestų dalis, naujai formuoti tuo metu buvusias ekstensyviai menkaverčiais namais užstatytas periferines jų teritorijas. Pirmieji kompleksai iškilo Klaipėdoje, čia buvo parengti tipiniai triaukščių namų projektai. Kauno ir Vilniaus miestuose buvo parengti tipiniai penkiaukščių namų projektai. Namų grupės buvo nedidelės (namų skaičius siekė nuo 3 iki 10), tačiau nepaisant to ryškiai išsiskyrė miestų aplinkoje. Pasak A. Miškinio, išryškėjo neigiamas naujų gyvenamųjų kompleksų poveikis iki tol savitai Lietuvos architektūrai. Miestų supanašėjimo problema tapo ne tik vietiniu, bet ir būdingu užsienio šalių reiškiniu.³⁷

Vilniuje iki 10 – ojo dešimtmečio pabaigos apie 19 kv. km plotas buvo užstatytas sovietiniu laikotarpiu vadinamaisiais „naujaisiais rajonais“. Šiandien jie vadinami beveidžiais „miegamaisiais“, pilkuoju socmodernizmo veidu. Visgi platus pripažinimas, SSRS apdovanojimai

³⁴ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2012-03-07].

³⁵ Butkus T. Miestas kaip įvykis. Kaunas: Kitos knygos, 2011, p.51.

³⁶ Rusekaitė I. Sovietinių metų gyvenamieji rajonai Vilniuje: tipiško problema. Vilnius: Urbanistika ir architektūra, 2010(34), Nr.5, p.270.

³⁷ Miškinis A. Lietuvos urbanistika: istorija, dabartis, ateitis. Vilnius: Mintis, 1991, p. 93-94.

už Lazdynų ir Žirmūnų rajonų suplanavimą, jų įtraukimas į urbanistinių paminklų sąrašus neleisdžia beatodairiškai taikyti šablona „tipinis“.³⁸

Šeštojo dešimtmečio pabaigoje Vilniuje pradėti sparčiai statyti pirmieji daugiabučiai gyvenamieji namai, kuriems taikyti tuometinės Sovietų Sąjungos tipiniai projektai. Pirmieji penkių aukštų stambiaplokščiai gyvenamieji namai, Vilniuje buvo pastatyti 1959 m. kvartale, skirtame Gražtų gamyklos darbininkams (architektė L. Bergaitė – Burneikienė). Butų standartus SSRS reglamentavo garsieji SNiP'ai – statybos normos ir taisyklės, tad architektai vargiai galėjo „peržengti“ 9 kv. m. gyvenamojo ploto normą vienam gyventojui, 6 kv.m. ploto standartinę virtuvę ir t.t. Tai padeda suvokti, kodėl sovietinėje visuomenėje šeimos gerovė buvo pradėta matuoti gyvenamojo ploto kvadratiniais metrais. Drauge su industrine gyvenamąja statyba SSRS įdiegta ir nauja daugiabučių komponavimo forma – mikrorajonas – smulkiausia gyvenamojo urbanistinio darinio pakopa, kurią sudarė daugiabučių grupė, sutelkta aplink pirminio aptarnavimo centrą (parduotuvę), mokyklą ir vaikų darželį (-ius) ir apjuosta važiuojamąja gatve. Iš tokių mikrorajonų buvo komponuojami gyvenamieji rajonai, kuriais 1960-1990 m. sparčiai apaugo Vilniaus pakraščiai. Miesto generaliniame plane buvo numatytos dvi vystytinos teritorijos: šiaurinė, kurioje pastatyti Žirmūnai, Baltupiai ir vakarinė (Lazdynai, Karoliniškės, Viršuliškės, Justiniškės, Pašilaičiai, Fabijoniškės, Pilaitė); tarp jų įsiterpė stambus Šeškinės rajonas.³⁹

<...Tipiniame skyriuje sąlygos nebuvo „bohemiškos“ taip kaip projektuojant individualius projektus...>⁴⁰

S. Kuncevičius

1978 m., baigęs architektūros studijas D. Ruseckas pradėjo dirbti jaunųjų architektų „mekoje“ – Miesto ir statybos projektavimo institute (MSPI) Vilniuje, tipinių namų projektavimo skyriuje, pirmiausia prisijungta prie architekto A. Umbraso vadovaujamo kolektyvo. Architektas R. Beinortas teigė, jog tais pačiais metais D. Ruseckas tapo vedančiuoju skyriaus architektu. Po pusmečio prasidėjo pirmi projektai su monolitiniaisiais namais, bendradarbiaujant su B. Krūminiu, šių architektų projektavimo grupės ne kartą buvo apdovanotos sąjunginiuose konkursuose, už kūrybinius ieškojimus kuriant industriniu būdu gaminamus namus.

Architektas S. Kuncevičius, prisimindamas darbo MSPI laikotarpį, pasakojo, kad retais atvejais kam nors tekdavo galimybė rinktis norimą skyrių. Dėl didelių apribojimų bei nurodymų „iš viršaus“ (tuometinio Statybos reikalų komiteto), daugelis vos išdirbdavo metus, perbėgdavo į kitus skyrius.⁴¹

Pasak architekto R. Beinorto, kiekvienas projektas turėjo būti derinamas Maskvoje, Statybos

³⁸ Ruseckaitė I. Sovietinių metų gyvenamieji rajonai Vilniuje: tipiško problema. Vilnius: Urbanistika ir architektūra, 2010 (34), Nr.5, p. 270.

³⁹ Drėmaitė M., Ruseckaitė I. Vilnius 1900-2012, Naujosios architektūros gidas. Vilnius: Architektūros fondas, 2011, p.141-142, 150-151.

⁴⁰ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2012-03-07].

⁴¹ Ten pat.

reikalų komitete. Be gausios planinės medžiagos, būdavo vežami maketai, įvairūs statybiniai ir ekonominiai skaičiavimai.⁴²

D. Ruseckas duodamas interviu tuometinėje spaudoje kalbėjo, jog nenuostabu, kad atėję į tipinio projektavimo skyrių architektūros absolventai nusivilia. Būdamas jau monolitinių pastatų grupės architektas, jis kalbėjo, kad mokydami aukštojoje architektūros mokykloje studentai darydavo po du kursinius projektus per metus, lavindavo fantaziją, projektuodami didžiulius pastatus, kompleksus, ateities miestus. Paruošti tipinio pastato projektą kur kas sudėtingiau negu individualaus, kur šį tą galima keisti, tobulinti statybos metu. Tipinis namas statomas daug kartų, ir projekto koregavimo galimybę architektas praranda. Visos smulkmenos turi būti numatytos projekte. Be to, visi pastato elementai turi būti industriniai, lengvai surenkami. Jeigu dar pridursime derinimą su statybos organizacijomis, tai kūrybai laiko nelieka.⁴³

Kitame interviu, atsakydamas į A. Mačiulio klausimą, ar ši aplinkybė neslopina talento, D. Ruseckas replikavo, kad tikro talento nenuslopinsi. Architektas kalbėjo, jog pravartu prisiminti įžymių praeities architektų biografijas. Beveik be išimties kiekvieno jų kelias prasidėjo eiliniu braižytoju ar kokio „meistro“ parankiniu. Standartizacija, industrializacija, tipiniai projektai, medžiagų išeigos normos, lėšos... – viskas varžo. Bet ar kada buvo kitaip? Prieš šimtą ar daugiau metų tūlas „pinigų maišas“, statydamas sau dvaro rūmus, ir gabiausiam architektui primesdavo savo skonį, o dar dažniau finansines galimybes. Tikroji tų statinių meninė vertė išryškėdavo tik po kelių šimtmečių, įvairių stilių ir srovių kontekste. Prisiminkime pirmuosius stambiaplokščius namus, jų apdailą, butų struktūrą, užstatymo komponavimą. Kažkada jau buvo džiaugtasi ir didžiuotasi, dabar gi ir neižvalgi akis pastebės, kad jie morališkai pasenę. Neišeidami iš buvusių standartų, o kartais gal net ir daugiau taupydami vertingesnes statybines medžiagas, kuriame naujos serijos tipinius namus, nepalyginamai gražesnius, patogesnius. Tad ar varžo standartizacija, tipizacija? Kas ieško lengviausio kelio saviraiškai dėl saviraiškos – tokį architektą varžo. O kas siekia išsiveržti iš esamų mūsų pačių sukurtų standartų, juos tobulinti, žvelgia į ateitį – tokiam kūrėjui tariamai varžtai tampa stimulu.⁴⁴

Tuometinės skurdžios techninės galimybės iš esmės riboją architektūrinę tektoniką, jos raiškos būdus. Vakarų inžinerinis architektūros akcentas, dažniausiai sietas su techninės estetikos stilistine kryptimi, ekspresyviai eksponavusia pastato konstrukcijas bei technologijas, Lietuvoje buvo išreiškiamas tiesiog naudojant naujesnes medžiagas.⁴⁵

⁴² Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-09-05].

⁴³ Steponaitis R. Kūryba ir nekūryba. Vilnius: Literatūra ir menas, 1983, rugsėjo 23 d., p.11.

⁴⁴ Polis A. Architektas – kūrėjas ar braižytojas. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1983, Nr.3, p.10-11.

⁴⁵ Drėmaitė M., Petrulis V., Tutlytė J. Architektūra sovietinėje Lietuvoje. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012, p. 93.

Prisimindamas aptariamą laikotarpį, S. Kuncevičius teigė, kad, pavyzdžiui, plytas leista naudoti gyvenamųjų namų ir individualių projektų statyboje, o visuomeniniuose pastatuose reikalauta taikyti stambiaplokščius monolitinio gelžbetonio gaminius, plytas – tik fragmentiškai. Pasak architekto, greta šio faktoriaus kūrybą taip pat varžė taikytos normos.⁴⁶

Ilgametis kolega architektas V. Treinys pasakojo, jog D. Rusecko iniciatyva ir sunkių pastangų dėka pradėtas leisti MPSI Jaunųjų architektų katalogas. Jame buvo publikuojami projektai, konkursiniai darbai ir architektūrinės vizijos. To dėka buvo įamžinta jaunųjų specialistų kūryba, kuri nebuvo tuo metu realizuojama.⁴⁷

Architektas R. Beinortas iš darbo MSPI laikotarpio prisimena D. Rusecką kaip aktyviai besirūpinantį ir palaikiusį jaunuosius architektus.

21 pav. Druskininkų pensionato su prekybos centro vaizdas iš paukščio skrydžio (<http://www.bing.com/maps>)

22 pav. Druskininkų pensionato su prekybos centro vaizdas iš gatvės pusės (iš autorės archyvo)

Tam tikslui buvo sukurta organizacija, kuriai architektas ir pirmininkavo. Taip pat D. Ruseckas nevengdavo pasisakyti ir MSPI tarybose, kai būdavo diskutuojama gyvenamųjų namų temomis.⁴⁸

<...Danas MSPI pasižymėjo organizuotumu ir visuomeniškumu, nuolatine veikla, dėmesiu kolektyvui, ypač jauniems specialistams...>⁴⁹

V. Treinys

1981 m. Druskininkuose realizuotas bendras D. Rusecko ir S. Kuncevičiaus projektas (žr. 21, 22 pav.). Tai buvo gyvenamųjų namų ir visuomeninių pastatų – tipinio projektavimo skyrių kūrinys. Architektai nuolat tarėsi tarpusavyje: aptarta urbanistinė kompozicija, architektūrinės formos, medžiagiškumas. Sklypas buvo pasidalintas įstrižai į lygias dalis (žr. 21 pav.). Dviejų MSPI sektorių atstovų sąjungos dėka suprojektuotas „V“ raidės formos pastatas – pensionatas, sublokuotas su parduotuve. Pasak S. Kuncevičiaus, sutartinai naudota postmodernizmo ženklų kalba: pastatus jungiantis trikampis stogelis dengė praėjimą į nuo gatvių atriboto kvartalo gilumą – ši jungtis tapo savotiška pasažo užuomazga. Neatsitiktinai pasirinktos langų proporcijos, fasaduose eksponuotos atviros kolonos.⁵⁰

⁴⁶ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2012-03-07].

⁴⁷ Iš autorės interviu su V. Treiniu [2012-05-10].

⁴⁸ Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-09-05].

⁴⁹ Iš autorės interviu su V. Treiniu [2012-05-10].

⁵⁰ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2013-02-25].

D. Rusecko suprojektuotame penkių aukštų pensionato pastate negali nepastebėti plytomis suformuotų karnizų. Skirtingų – baltos, geltonos ir raudonos – spalvų plytų dėka kurtas fasadų daugiaplaniškumas. Šis koloritinis kontrastas eksterjere fragmentiškai išryškina kolonų siluetus, kurios tarsi laiko sunkų antablementą.

1982 m. Architektas D. Ruseckas pradėjo dirbti monolitinių pastatų projektavimo skyriuje. Patys pirmieji Vilniuje eksperimentiniai monolitiniai daugiaaukščiai bendrabučiai iškilo Saulėtekio studentų miestelyje 1972 m. (arch. B. Krūminis). Monolitinė statyba buvo viena iš gelbėjimosi nuo naujųjų rajonų monotonijos priemonė. Naudojant monolitinių gelžbetonį, kiekvienam naujai kuriamam rajonui buvo projektuoti skirtingo architektūrinio charakterio

23 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio namo perspektyvinis vaizdas (Parčauskas V. Miestai – kaip žmonės. Statyba ir architektūra, 1982. Nr.4, p.4)

daugiaaukščiai akcentai – urbanistinės dominantės. Šį vaidmenį atlikusių namų siluetui didelės reikšmės turėjo jų viršutinės vainikuojančios dalies (techninio aukšto) vaizdas. Tuo metu jau buvo pradėti statyti pirmieji monolitiniai daugiabučiai, kurie 1979 m. realizuoti Lazdynuose (arch. Č. Mazūras) ir Šeškinėje.

Vilnius monolitinių namų statybos apimtimis pirmavo Lietuvoje. Patyrimas buvo vertinamas ir perimamas kitų tuometinių socialistinių šalių. Šio tipo statybai, kaip ir kiekvienai naujovei, išsikovoti pripažinimą nebuvo lengva, tačiau ilgainiui dėl įvairių privalumų atsirasdavo vis daugiau šalininkų.⁵¹ Monolitiniai namai buvo statomi industriniais metodais, naudojant inventorinius klotinius ir mechanizaciją. Lietuvoje taikyti du šios statybos būdai: su didelių gabaritų perstatomais klotiniais ir perdenginių bei aukšto pakėlimo. Didelės reikšmės perdenginių pakėlimo metodui turėjo architekto R. Šilinsko Druskininkų vandens gydyklų statybos.⁵²

Architektas R. Beinortas pasakojo, jog monolitinės statybos įsigalėjimo priežastys buvo didelis tuometinio namų kombinato apkrovimas, menkos plėtros galimybės, nelanksti gamyba.⁵³ Daugelio monolitinių namų inžinierius J. Sidaravičius teigė, jog stambiaplokščiai gyvenamieji namai negali būti tokie įvairiapusiški kaip monolitiniai. Taip pat konvejerinėje stambiaplokščių elementų gaminimo linijoje negalėjo įsiterpti didesnio aukštingumo projektai. Šią nišą lengvai

⁵¹ Kriukelis V. I. Monolitiniai namai. Ką rodo apibendrinti rezultatai. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1985, Nr.9, p. 6-7.

⁵² Rusteika J. Monolitinės statybos perspektyva. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1979, Nr. 9, p. 20.

⁵³ Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-09-05].

užėmė monolitiniai namai, kurie pasižymėjo įvairesne architektūra.⁵⁴

Pasak R. Buivydo, nuo 7-ojo dešimtmečio lietuviškoje architektų bendruomenėje buvo žinoma apie Vakarų architektūroje atsiradusias naujas, modernistinį mentalitetą transformuojančias neobrutalizmo, metabolizmo ir segmentinio struktūralizmo tendencijas, kurias siūloma vadinti bendru struktūralizmo vardu. Autorius mini šias struktūralizmo tendencijų konceptualias nuostatas: objektyvumas ir logiškumas; tikslingumas ir racionalumas; tikslų – komponentų – sandaros vientisumas; sandaros atvirumas ir lankstumas; kaitos ir vystymosi galimybė; reikšmių „vidus – išorė“, „namas – miestas“ tapatumas; sandaros sisteminis modulingumas ir aiškumas.⁵⁵

7-8 dešimtmečiuose populiariausi buvo kūriniai, tuo metu priskiriami neobrutalistinei ir metabolistinei kryptiai, kurias R. Buivydas bendrai vadina kaip technofunkcinio struktūralizmo pakraipą, kurioje pasireiškia: objekto funkcinės struktūros – konstrukcijos – inžinerinės įrangos išryškinimas; formos ir medžiagų pirmapradžio technologinio asketizmo akcentavimas; vienas pasireiškimo laikotarpis.⁵⁶ Būtent technofunkcinio struktūralizmo kryptiai autorius priskiria ir architekto D. Rusecko monolitinių gyvenamųjų namų serijas. Tarp ilgalaikį poveikį dariusių ir didžiulio tuometinių Lietuvos jaunųjų architektų dėmesio sulaukusių autorių minimi P. ir A. Smithson, L. Kahn, H. Wilson, J. Van der Broek, J. Bakema, A. Vogensky,

24

25

26

24 pav. Šeškinės daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai (iš Ruseckaitė I. Vilniaus miesto planavimas: kontekstualumo aspektas. Daktaro disertacija. Vilnius; Technika, 2012, p. 71)

25 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio namo statybos (iš V. Aidžiulio archyvo)

26 pav. Šeškinės daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai (iš Vilniaus apskrities centrinio archyvo)

⁵⁴ Iš autorės interviu su J. Sidaravičiumi [2012-10-16].

⁵⁵ Buivydas R. Architektūra: pozityviai ir negatyviai. Vilnius: Ex Arte, 2006, p. 50, 51.

⁵⁶ Ten pat, p. 55, 56.

E. Lyons, L. Israel, T. Ellis, J. Stirling, J. Gowan, G. Michelucci, A. van Eyck, K. Tange, P. Rudolph.⁵⁷

Įdomu tai, jog lygiagrečiai nagrinėjant aptariamo laikotarpio lietuvių skulptūrą buvo išvelgta netiesioginė architektūros ir skulptūros sąveika per filosofinę prizmę. Struktūriškumu ir architektoniškumu pasižymėjusias skulptūras kūręs A. Raila, kaip vieną iš priežasčių, dėl kurių imta domėtis rytietišku kraštų kultūra, įvardijo tuometinės santvarkos vykdytą vakarietiškos filosofijos draudimą ir blokavimą.⁵⁸ Skulptoriaus kūrybą paveikusių indų vedose ašis taip pat siejama su medžiu, jo šaknimis ir šakomis – augimo simboliu. Ši filosofija sutampa su japonų metabolistine doktrina, kuria buvo grindžiamos pastatų struktūros bei urbanistinės studijos. Viena iš žinomesnių K. Tange koncepcijų buvo miestų prilyginimas medžiams, turinčius kamienus, šakas, lapus. Kamienas – tai miesto inžinerinės komunikacijos: keliai, uostai, įrenginiai. Tai pastovioji dalis. Gyvenamoji statyba – yra svarbiausia visos struktūros dalis, kintanti šiek tiek greičiau. Lapai – tai įvairiausi vidaus apstatymo ir apyvokos daiktai, kurie kinta greičiausiai.⁵⁹

Anot L. Nekrošiaus, Lietuvos architektūroje struktūralizmas formavosi kaip reakcija į tuometės moderniosios architektūros stereotipiškumą, banalumą ir primityvizmą. Struktūralistinės architektūros vertės kriterijai – daugiakikliškumas, mobilumas, funkcijų sąryšingumas ir lanksčios kaitos galimybės. Struktūralistinis mąstymas, persmelkęs daugumą intelektualiosios veiklos sričių, iš esmės keitė ir architektūrinio projektavimo sampratą. Struktūralizmo idėjos reikšmingai veikė tiek tuometinę, tiek ir šiandieninę šalies architektūros raišką ir formas.⁶⁰

<...D. Ruseckas buvo priskiriamas prie aktyviųjų, vedančiųjų architektų, kurie būdavo nuolat matomi, girdimi. Monolitiniai gyvenamieji daugiabučiai namai – vizitinė architekto kortelė. Projektuojančiam tipinį projektą tenka didelė atsakomybė, kadangi projektas vėliau daugybę kartų tiražuojamas. D. Ruseckas ženkliai prisidėjo prie monolitinės statybos srities išvystymo Lietuvoje...>⁶¹

L. Ziberkas

Šiuo laikotarpiu architekto D. Rusecko sukurti architektūriniai projektai pasižymi struktūrine įvairovė, tačiau juos vienija bendras medžiagiškumas – pastatai sukurti iš monolitinio gelžbetonio. Monolitinė D. Rusecko kūryba deklaravo postmodernios architektūros nepritarimą, šiuo atveju, modernizmo įtakotų gyvenamųjų rajonų vienodumui ir preskriptyvinei (normatizuotai – aut. past.) laikysenai.⁶²

Šis požiūris sutampa su vieno iš metabolizmo idėjinio vado K. Tange mintimi, jog unikali

⁵⁷ Buivydas R. Architektūra: pozityviai ir negatyviai. Ex Arte: Vilnius, 2006. p. 55-63.

⁵⁸ Iš autorės interviu su A. Raila [2012-11-29].

⁵⁹ Minkevičius J. Architektūros kryptys užsienyje. Vilnius: Mintis, 1971, p. 83-84.

⁶⁰ Nekrošius L. Struktūralizmo idėjos šiuolaikinėje Lietuvos architektūroje. Technika: Vilnius, 2008. p. 8, 80, 81.

⁶¹ Iš autorės interviu su L. Ziberku [2012-10-04].

⁶² Welsch W. Mūsų postmodernioji modernybė. Vilnius: Alma littera, 2004, p. 163.

modernių technologijų interpretacija gali sukurti naują tvarką modernioje visuomenėje.⁶³

P. Rudolph sukurtas daugiabutis Crawford Manor (New Haven) buvo vienas iš didžiulio pripažinimo lietuviškoje aplinkoje sulaukusių aptariamo laikotarpio „technofunkcinės“ pakraipos kūrinių. Projektas unikalus balkonų žaismingo išdėstymo kuriama dinamika, bei pusapvalių laiptinių, šachtų eksponavimu. Tam tikrų šio pastato refleksijų galime aptikti ir architekto D. Rusecko parengtuose Vilniaus Šeškinės daugiaaukščių monolitinių gyvenamųjų namų projektuose.

Analizuojant aptariamo laikotarpio spaudą aptiktas 1975 m. publikuotas, netoli Maskvos esančio, Solncevo miesto monolitinių šešiolikaukščių namų projektas.⁶⁴ Greta novatoriškos, galbūt, P. Rudolph paveiktos

architektūrinės namo raiškos, itin svarbus elementas buvo patobulintas buto planas. Monolitinis perdenginys leido taikyti laisvesnį išplanavimą, o esant reikalui transformuoti patalpas. Taip pat buvo padidintos virtuvės, koridoriai, įrengtos sieninės spintos, sandėliukai.

Pastato tipiniame aukšte suprojektuoti septyni dviejų dydžių butai, kiekvienam iš jų numatyti balkonai. Plano centre suprojektuoti laiptinių ir liftų blokai. Pastato perspektyviniame vaizde matomas vienas kito atžvilgiu praslinktų balkonų tūrių motyvas. Jų išdėstymas statiškesnis, mažiau patrauklus nei Vilniaus Šeškinės rajono monolitiniuose daugiabučiuose.

1980 m. pradžioje pradėtas statyti Šeškinės mikrorajonas (arch. K. Balėnas, G. Balėnienė) formuotas naujomis namų grupėmis. Trumpo žingsnio namai leido smulkėti pastatų grupių išklotinėms, todėl ir visoje mikrorajonų struktūroje ryškesnis segmentiškumas. Pastatų grupės visuose Šeškinės mikrorajonuose formuotos „U“ ir „L“ raidžių bei jų modifikacijų principu, taip kurtos pusiau uždaros namų grupių vidinės erdvės. Palyginus su kitų rajonų tarpgrupinėmis erdvėmis, Šeškinėje jos stambesnės, tačiau ir aiškiau identifikuojamos.

1983 m. Šeškinėje pradėti statyti trylikos ir šešiolikos aukštų monolitiniai gyvenamieji pastatai (arch. B. Krūminis, D. Ruseckas). Tipinis daugiaaukščio namo projektas viešai pristatytas

27

28

27 pav. Šeškinės daugiaaukščių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)

28 pav. Riboženklis „Vilnius“ ant Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo viršūnės (iš <http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?p=495788&langid=1>)

⁶³ Lin Z. Kenzo Tange and the metabolist movement. Urban Utopias of Modern Japan. New York: Routledge, 2010, p. 69.

⁶⁴ Iš monolitinių konstrukcijų. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1975, Nr. 8. p.

dar 1982 m.⁶⁵ Šie monolitiniai „bokštiniai“ gyvenamieji pastatai iki 9-ojo dešimtmečio pabaigos buvo vieni pirmųjų vaizdų, pasitinkančių įvažiuojant į sostinę. Buvusią miesto pradžią iki šiol žymi ant vieno iš šešiolikaukščių namų esantis riboženklis „Vilnius“ (žr. 28 pav.).

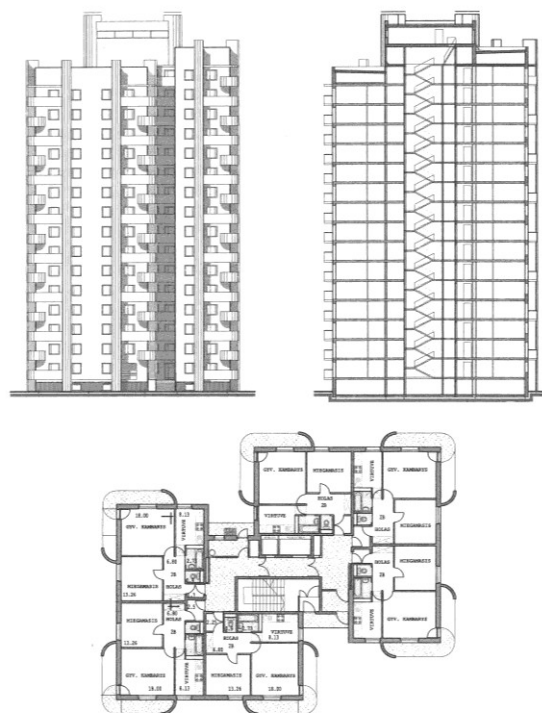
Kaip tada pasakojo vienas iš autorių D. Ruseckas, šiame rajone namai buvo statomi ant lygaus reljefo, todėl monolitiniai pastatai projektuoti sudėtingo silueto (žr. 29 pav.), su išraiškingais balkonais. Apvalių detalių tema buvo naujiena industrinių stačiakampių rajono aplinkoje. Pasak architekto, Lazdynų monolitiniai namai šiek tiek šokiravo pilkomis betono plokštumomis, todėl Šeškinėje tas plokštumas dengė balkonų ir piliastrų ažūrai. Įėjimams, cokoliams panaudotas tinkas, keraminės plytelės.⁶⁶

Pasitvirtinus lūkesčiams dėl monolitinių pastatų svarbos (tai ypač matoma tuometinėje spaudoje), kiekviename naujai projektuojamame rajone imtos dėlioti monolitinės vertikalės, ilgainiui tapusios rajonų orientyrais. Pasak I. Ruseckaitės, skirtingo architektūrinio charakterio monolitinio gelžbetonio daugiaaukščiai akcentai tapo gelbėjimosi nuo architektūrinės naujųjų rajonų monotonijos priemone. Monolitiniai pastatai, nekartoti kituose Vilniaus rajonuose, tapo „atpažinimo objektu“ sistemos dalimi.⁶⁷

Šeškinės 13 ir 16 aukštų daugiabučiai pagal aukštumą priskirtini aukštybinių pastatų tipui. Pagal planinę sąrangą, šie gyvenamieji namai – sekciniai. Kadangi butai išdėstyti aplink vieną laiptų – liftų bloką, šie daugiabučiai yra

29

30

29 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gvy. namas (iš autorės archyvo)

30 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gvy. namo fasadas, pjūvis, planas (iš I. Maknienės archyvo)

⁶⁵ Parčiaskas V. Miestai – kaip žmonės. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1982, Nr.4, p.4.

⁶⁶ Steponaitis R. Kūryba ir nekūryba. Vilnius: Literatūra ir menas, 1983, rugsėjo 23 d., p.11.

⁶⁷ Ruseckaitė I. Vilniaus miesto planavimas: kontekstualumo aspektas. Daktaro disertacija. Vilnius: Technika, 2012, p.65.

vienasekcinio tipo. Šeškinės gyvenamojo namo schema – simetriška. Tokia struktūra yra būdinga vienasekciniam aukštybiniam namams.⁶⁸ Kiekviename aukšte suprojektuoti šeši vienodo dydžio butai. Pagal butų orientavimo būdą, namas priskirtinas ribotos orientacijos sekcijoms. Visi butai – vienaaukščiai, dviejų kambarių tipo. Atsižvelgiant į atvirų buto elementų struktūrą išskiriami tradicinio tipo balkonai. Laiptinės zonoje įrengtos į pastato vidų įgilintos lodžijos (žr. 30 pav.).

Pasak J. Pavlidi ir V. Aidžiulio, tuo metu daugelis šiuos namus vadindavo „beriozka“ (*liet. beržas*), kadangi jų išvaizda priminė beržo kamieno tošies juodąsias juostas.⁶⁹

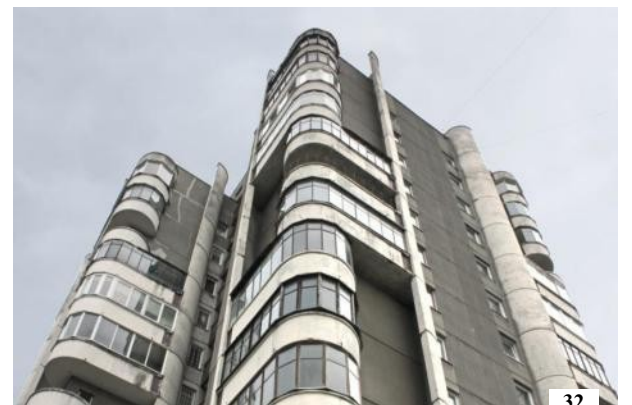
Apvalių balkonų motyvas (žr. 31, 32 pav.) panaudotas itin kūrybiškai: balkonai praslinkti vienas kito atžvilgiu kas vieną, du, tris ir keturis aukštus. Šių priemonių dėka greta esantys tipinio projekto daugiaaukščiai gyvenamieji pastatai skyrėsi savo individualumu ne tik tarpusavyje, bet taip pat išsiskyrė iš monotoniškos stambiaplokščių daugiabučių aplinkos, padėjo gyventojams lengviau orientuotis. Pulsuojantys balkonai įkūnija gyvybingo pastato išpūdį, lengva dinamika tarsi „pakelia“ sunkų monolitinių tūrį.

Ilgametis D. Rusecko kolega V. Treinys pasakojo, jog architektų tarpe Šeškinės namai dėl savo žaismingo balkonų išdėstymo skirtingose pusėse buvo vaizduojami tapšnojant dešine ranka per kairią petį ir kaire ranka per dešinį petį. Tai buvo lyg sutartinis ženklas.⁷⁰

Inžinierius J. Sidaravičius teigė, jog

31

32

33

31 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

32 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

33 pav. Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

⁶⁸ Ziberkas L. Gyvenamieji pastatai. Pastatų tipologija. Pirmoji dalis. Technika: Vilnius, 2007., p.89.

⁶⁹ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

⁷⁰ Iš autorės interviu su V. Treiniu [2012-05-10].

Šeškinės monolitinių daugiabučių architektūros koncepcija gimė ne iš karto, buvo nemažai variantų. Minėtą balkonų išsidėstymą inžinerius įvardijo kaip persipynimą.

Pastatų koloritą sudaro trys spalvos: balkonų, pusapvalių piliastų, bei pusės fasadų plokštumos kintančiai baltos bei pilkos, keramikinėmis plytelėmis dengti stačiakampiai, įtraukti balkonai ir apvalių balkonų fragmentai, tinkuotas pastato cokolis – rudi. Spalviniai skirtumai skaido stambų pastato tūrį, išskiria akcentuojamus elementus, kuria daugiaplaniškumą, stiprina dinamiką. Koloritinės sankirtos leidžia stebėtojų pajusti konstravimo logiką, segmentų tarpusavio santykius. Greta esantys pastatai atskiriami spalviniuose deriniuose naudojant pozityvo – negatyvo techniką. Polichromija nors ir negausi, tuo metu buvo retas

34

35

34 pav. Šeškinės daugiaaukščių monolitinių gyv. namų išsidėstym schema (A tipo, B tipo), (iš autorės archyvo)

35 pav. Naujosios Vilnios daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai (autorės archyvo)

reiškinys, „gaivinantis“ monochromišką rajonų aplinką. Kaip dekoru elementas, keturiuose fasaduose panaudotas reljefinis paviršius. Vertikalių linijų šviesotamsos kuriamas ažūras, grakština pastatą, papildo fasadus skirtingu masteliu. Pusapvaliai piliastrai atlieka dvejopą funkciją: užbaigia besijungiančius balkonus bei vizualiai atskiria jas nuo gretimų butų, todėl šios erdvės tampa privačios. Piliastrai fasade suvokiamos kaip vientisos vertikalės (žr. 33 pav.).

Šiandien, skirtingo mastelio ir medžiagų balkonų įstiklinimas ne tik naikina „pakabintų“ balkonų įspūdį, bet ir ardo jų pirmąjį pulsuojančią ritmiką. To buvo galima išvengti naudojant berėmę stiklo sistemą, kurios intervencija į autentišką pastato architektūrą būtų minimali.

Iš viso išdėstyta penkiolika šio projekto pastatų (žr. 34 pav.). 10 pastatų – trylikos aukštų (A tipo), 5 pastatai – šešiolikos aukštų (B tipo). Šeškinės gyvenamųjų namų išdėstymas teritorijoje – mišraus užstatymo tipo, derinamas tiek pavienis, tiek grupinis užstatymo būdai. Paminėtina ir tai, jog šio tipo namais buvo planuota užstatyti ir Naująją Vilnią, tačiau iš viso pastatyti vos trys (Parko g. 63, 65 bei Linksmoji g. 45). Šių daugiabučių balkonų „pynė“ buvo ištiesinta į vieną liniją, pastatai tapo statiškesni (žr. 35 pav.). Taipogi, architektės I. Maknienės šiek tiek pakoreguoti šių namų projektai buvo realizuoti Panevėžyje bei Klaipėdoje.⁷¹ Kaip pasakojo pati architektė, jai teko užduotis perdaryti projektą taip, kad jis nebūtų panašus į Šeškinės projektą, tačiau pastato masė

⁷¹ Iš autorės interviu su J. Sidaravičiumi [2012-10-16]

išliiko ta pati. Kitoks jis gali atrodyti tik nepažįstančiam Šeškinės projekto.⁷²

1984 m. spaudoje pristatytas kitas architekto D. Rusecko kūrinys - naujo tipo monolitinis trylikos aukštų 86 butų gyvenamojo namo projektas Justiniškėse.⁷³ Justiniškių gyvenamojo rajono (arch. M. Adomaitis, S. Čereškevičius, V. Balčiūnas, 1982–1990 m.) erdvinė kompozicija artima Lazdynams. Išdėsčiusios dvejose kalvoto reljefo terasose, Justiniškės nuo gretimų Viršuliškių atskirtos nedideliu miško masyvu. Rajone aiškiai atskirti pėsčiųjų ir transporto srautai. Transporto struktūrą sudaro viena tranzitinė (Justiniškių) ir dvi vidaus (Rygos, Taikos) gatvės. Pėsčiųjų alėjos išdėstytos kvartalų gilumoje. Gyvenamieji ir visuomeniniai pastatai statyti pagal kartotinius, jau anksčiau kituose rajonuose naudotus projektus.

Justiniškių daugiaaukščiame gyvenamajame name panaudotas autoriui būdingas terasavimo morfotipas (žr. 37 pav.), taikytas studijų laikotarpio darbuose. Šiame projekte taip pat aptinkamos „technofunkcinio“ struktūralizmo refleksijos.⁷⁴

Kaip buvo paminėta, šie daugiabučiai gyvenamieji namai dėl aukštų praslinkimo horizontalioje plokštumoje priskirtini terasinių namų tipui. Pastatas palaipsniui aukštėja nuo 9 iki 11 ir 13 aukštų. Daugiabučio planinė struktūra (žr. 40 pav.) atitinka koridorinio pastato tipą. Namo koridorius suprojektuotas centrinėje ašyje, t.y. atitinka koridoriaus esančio pastato viduryje schemos tipą. Devynaukštėje pastato dalyje

36

37

38

36 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)

37 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namas nuo Taikos g. (iš autorės archyvo)

38 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namai iš vidinių kvartalo kiemų (iš autorės archyvo)

⁷² Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

⁷³ Balčiūnas V. Statyba ir architektūra, 1984. Nr. 2, p. 4 – 6.

⁷⁴ Buivydas R. Architektūra: pozityvai ir negatyvai. Vilnius : Ex Arte. 2006 p.58.

suprojektuoti 8, vienuolikaaukštėje – 6, o trylikaaukštėje – 4 dviejų kambarių tipo butai, kurie išdėstyti viename lygyje.

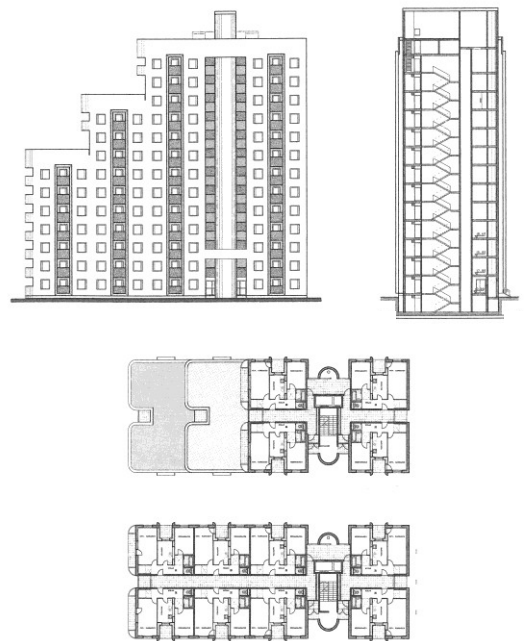
Pastato pusės, kuriose yra terasos (žr. 38 pav.), butai orientuoti į dvi puses, tačiau daugumos butų orientavimas atitinka Lietuvos klimato juostai būdingą meridianinę orientaciją.⁷⁵ Šiame pastate aptinkami daugumos tipų atvirų butų elementai: tradicinio tipo balkonai, įgilintos lodžijos bei terasos.

Justiniškių monolitinio gyvenamojo namo fasaduose dominuoja tinkuoti paviršiai. Pastato spalviniai akcentai – keraminėmis plytelėmis puošti įtraukti balkonai, rudais tonais dažytos apvalių šachtų vertikalės (žr. 41, 42 pav.), taip pat dalis pusapvalių balkonų vidinių plokštumų bei cokolis – skaido fasadus, diferencijuoja planinius sprendimus. Pastate suprojektuoti piliastrai mažesni nei Šeškinės daugiabučiuose, tačiau atlieka svarų vaidmenį formuojant kompoziciją, papildoma fasadą gilia šešėline juosta.

Smulkaus mastelio elementų dėka, pastato aukštingumas vizualiai sumažintas. Tai pasiekta naudojant su aplinkiniu užstatymu derančią kvadrato formos langų bei balkonų ritmiką, taip pat varijuojant fasado plokštumų plastika bei tarpaukštinių siūlių įgilinimu. Paveikiausia kompozicinė priemonė – terasavimas, kurio dėka pastatas įgyja nuolatinį judesį. Namo „stiebimasis“ sustiprina iš pastato tūrio ištrauktos šachtų vertikalės, optiškai pratęsiančios daugiabučio laiptavimąsi. Susegmentuoti monolitiniai bokštai, primenantys žmogaus stuburo slankstelius – dažnas to meto architektūroje kartojams

39

40

39 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinio gyv. namo pusės (iš autorės archyvo).

40 pav. Justiniškių daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasadas, pjūvis, planas (iš I. Maknienės archyvo)

⁷⁵ Ziberkas L. Gyvenamieji pastatai. Pastatų tipologija. Pirmoji dalis. Technika: Vilnius, 2007., p.95.

morfotipas. Laiptinių holų išoriniams atitvarams panaudoti stiklo blokeliai, medžiagiškai kontrastuojantys su monolitiniais pastato paviršiais. Šalia monumentalaus gelžbetoninio karkaso atsiradę skaidrūs elementai užtikrina holo patalpų apšvietimą natūralia šviesa (žr. 42 pav.).

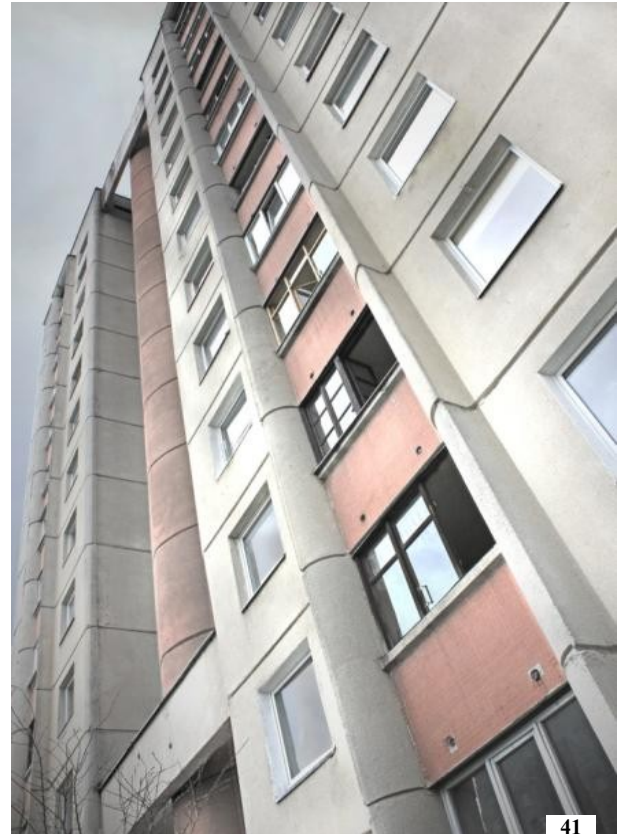
<...Monolitinių pastatų projektavimo grupė Sovietų Sąjungoje buvo žvaigždė, savo darbais skindavo laurus parodose. D. Rusecko sukurti Justiniškių 13 aukštų monolitiniai gyvenamieji namai 1984 m. Maskvoje laimėjo sidabro medalį...>⁷⁶

J. Pavlidi ir V. Aidžiulis

<...D. Ruseckui kaip ir kitiems architektams, teko sunkus uždavinys tokiuose diktuojamuose rėmuose pasireikšti kaip kūrėjui, išlaisvinti savąją fantaziją. Net ir šiandien monolitiniai gyvenamieji pastatai puošia Vilnių, tinkamai sudėlioja akcentus mieste...>⁷⁷

R. Dargis

Justiniškių 13 aukštų gyvenamieji namai teritorijoje išdėstyti mišriai, derinant tiek pavienio, tiek grupinio užstatymo būdus. Justiniškių monolitinio gyvenamojo daugiaaukščio architektūroje, kaip ir Šeškinėje, panaudoti reljefiniai paviršiai. Vienne iš fasadų dvi (žr. 39 pav.), per visą pastato aukštį ir cokolį besitęsiančias juostas skiria ritminė kvadratinių langų sekcija. Ryškus pusapvalių balkonų kuriamų horizontalių bei piliastrų ir „bokštų“ formuojamų vertikalinių kontrastas. Iš viso realizuoti keturi šio tipo gyvenamieji monolitiniai daugiaaukščiai (žr.

41 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

42 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų fasado fragmentas (iš autorės archyvo).

43 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo)

⁷⁶ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

⁷⁷ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

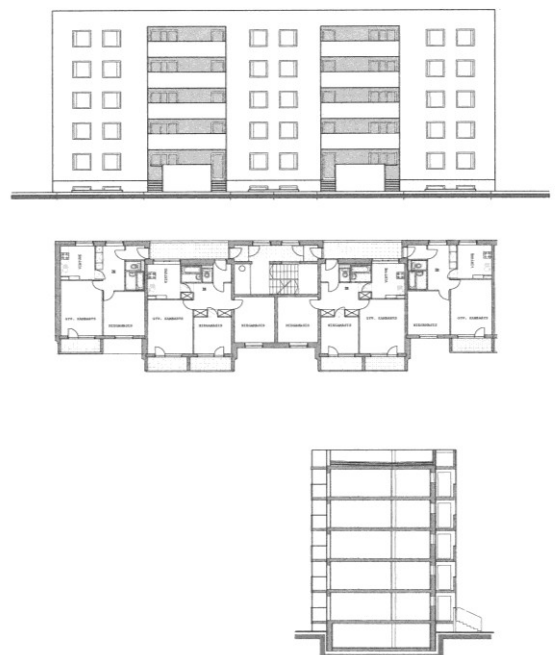
43 pav.), kurie neabejotinai praturtino Justiniškių urbanistinį audinį, bei kvartalų vidaus erdvių perspektyvas.

1983 m. rajono vakarinėje Laisvės pr. dalyje (žr. 44 pav.) pastatyta D. Rusecko suprojektuota serija gyvenamųjų namų – ekranų. Projektas dalyvavo Baltijos Trienalėje ir buvo įvertintas I - aja premija. Kaip pasakojo vienas iš projekto konstruktorių J. Pavlidi, Justiniškių namas – ekranas pirminiuose projektuose buvo suprojektuotas mūrinis, vėliau pritaikytas monolitiniui gelžbetoniui.⁷⁸

Namų grupės, išdėstytos lygiagrečiai su judria gatve, izoliuoja kvartalo dalį nuo triukšmo. Pastatų praslinkimas pagyvina perimetrinę gatvės išklotinę. Į kvartalo gilumą atitraukti namai išskirti ir spalviškai – vieni dažyti rudai, kiti – natūralios betono spalvos (žr. 45 pav.). Priešais pastatus suformuotos želdinių juostos. Į gatvės pusę orientuotų fasadų plokštumos vientisos, su įgilintomis atviromis galerijomis, tarnaujančiomis kaip koridoriai, kuriais patenkama į butus. Kvadrato formos langai bei pailgos stačiakampės formos galerijos angos kuria bendrą pastatų fasadų ritmiką, optiškai skaido ilgą ekraninių daugiabučių eilę.

<...Justiniškių monolitiniai ekranai tuo metu buvo stiprus postmodernizmo ženklas. Ilgas, švarus tūris su lakoniškais trikampaiais stogeliais – tikrai įsimintinos architektūros kūrinys...>⁷⁹

R. Palekas

44 pav. Justiniškių monolitinių gyv. namų - ekranų vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)

45 pav. Justiniškių monolitinių gyv. namas – ekranas nuo Laisvės pr. pusės (iš autorės archyvo)

46 pav. Justiniškių monolitinių gyv. namų- ekranų tipinio projekto: fasadas, planas, pjūvis. (iš I. Maknienės archyvo)

⁷⁸ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

⁷⁹ Iš autorės interviu su A. ir R. Palekais [2012-10-13].

Namo planas atitinka galerinio pastato struktūrą. Šio daugiabučio galerijos, laiptinės ir butų išsidėstymas – tiesinės galerinių namų konfigūracijos tipo (žr. 46 pav.). Sujungta šių namų eilė sudaro blokuotų pastatų grupę. Kartu šie pastatai sudaro daugiabutį ekraninį namą. Namo butai – vienodi, vienaaukščiai, dviejų kambarių tipo. Juose įrengtos lodžijos. Butų orientavimas atitinka dvipusės orientacijos tipą.

47 pav. Justiniškių monolitinių gyv. namo – ekranofasdo fragmentas nuo Laisvės pr. pusės (iš autorės archyvo)

Suprojektuoti keturi dviejų dydžių butai su balkonais orientuotais į ramiąją, nuo judrios gatvės izoliuotą kiemo pusę. Šie nežymiai suapvalinti balkonai kurią laužytą kiemo pusės namo išklotinę, kontrastuojančią su priešingoje pusėje esančiu fasadu. Pirmojo aukšto lygyje gyventojams įrengtos uždarnos privačios terasos. Virš įgilintų pastatų grupės segmentų laiptinių suformuoti trikampiai skaidrūs stogeliai (žr. 45, 47 pav.). Pasak architekto S. Kuncevičiaus, šie elementai laikyti būtiniais postmodernizmo atributais, kurių panaudojimas buvo kiekvieno architekto garbės reikalas.⁸⁰

Anot R. Dargio, architekto D. Rusecko monolitinių gyvenamųjų namų projektai pasižymėjo skirtingų išraiškų ieškojimu. Vienas iš jų Justiniškių namas – ekranas, kuris buvo pastatytas su siekiant atitverti bendruomenės gyvenimą nuo gatvės triukšmo, apsaugoti vaikus nuo pavojingų zonų.⁸¹

Kiemo pusės balkonų plokštumos su pailgomis ir apvaliomis perforacijomis, išsikišantys, nesutampantys su pagrindine fasadų plokštuma, žaismingai kintantys. Gatvės pusėje priešingai – balkonai įtraukti, sutampantys su pagrindine fasado plokštuma. Šis planinės simetrijos ir fasadų asimetrijos kontrastas yra unikalus tarp šiame rašto darbe nagrinėjamų pastatų. Plokščioji pusė – siena, atmušant triukšmą, dinamiškoji – absorbuoja ramumą. D. Rusecko suprojektuotą namą – ekraną galima būtų vadinti struktūra, galinčią jungti gamtines – dinamines ir industrines – statiškas aplinkas. Justiniškių monolitinių daugiabučių gyvenamųjų namų išdėstymas teritorijoje atitinka perimetrinio užsatymo tipą.

Ilgametė D. Rusecko kolegė I. Maknienė pasakojo, jog susipažino su D. Rusecku jau peržengus „balzakiškąjį“ amžių. D. Ruseckas su V. Aidžiuliu tuo metu dar buvo pradendantieji MSPI tipinio skyriaus architektai. Kiek vėliau inžinierius J. Sidaravičius pakvietė I. Maknienę į formuojamą monolitinių pastatų projektavimo grupę, kur minėti jaunieji architektai tapo kolegomis. Architektė, pasakodama apie bendrą kūrybinį laikotarpį, teigė supratusi, kad D. Rusecko spalva yra angliškoji ruda. D. Ruseckas šią spalvą visuomet nurodydavo brėžinių išnašose, tai buvo tapę jo vizitine kortele. I. Maknienė prisiminė kaip kartą, pavaiduojant D. Rusecką Justiniškių monolitinio

⁸⁰ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2012-03-07]

⁸¹ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

pastato – ekrano statybų autorinės priežiūros metu, reikėjo šia paslaptinę anglišką ruda spalva nudažyti balkonines duris, atspėti tikslų atspalvį buvo nemažas iššūkis. Architektė taip pat pasakojo, jog žymusis Žalgirio mūšio iliustracijos ir Justiniškių monolitinio namo – ekrano koliažas (žr. 48 pav.) atspindi D. Rusecko pastangas kovojant dėl šio projekto su vyresnės kartos architektais.⁸²

Tokios tipologijos daugiabučių gyvenamųjų namų architektas D. Ruseckas suprojektavo ne vieną. LTSR Architektų sąjungos tarp IX ir X suvažiavimų veiklos apžvalgoje įvardijama, jog autorius realizavo plytinį namą – ekraną Panevežyje.⁸³ Taip taip šiame mieste yra ir monolitinių namų – ekranų, kurie buvo papildyti aukštuminėmis dalimis.

Augant automobilizacijai, intensyvėjant visuomeninio transporto judėjimui, miesto arterijų intensyvumas ir ramios zonos mikrorajono viduje aštuntojo dešimtmečio pradžioje tapo vis aktualesnė problema. Gynybinės miesto sienos idėja perfrazuojama ekraninių namų tipologijoje, kurios pavyzdžiai Vilniuje pastatyti šalia judriausių gatvių ir transporto mazgų. Didesnis monolitinių namų architektūrinių formų lankstumas leido architektams sukurti specialius, saugančius nuo gatvės triukšmo namus ne tik Justiniškėse, bet ir šalia Savanorių prospekto bei Kalvarijų gatvės.⁸⁴

48 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų – ekranų vizija Baltijos Trienalėje. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

49 pav. Justiniškių monolitinių gyv. namų – ekranų nuo Laisvės pr. pusės (iš autorės archyvo)

50 pav. Justiniškių daugiaaukščių monolitinių namų – ekranų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo)

⁸² Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

⁸³ Sud.: Žemaitytė A., Todesas D., Vanagas J. LTSR Architektų sąjunga tarp IX ir X suvažiavimų. Veiklos apžvalga. Vilnius: LAD leidykla, 1985, p. 34.

⁸⁴ Ruseckaitė I., Černiauskienė A. Monolito eksperimentas Vilniuje: tarp idėjos ir pragmatiskumo. Urbanistika ir architektūra, 36(3), p. 199.

1.3. Eksperimentinis projektavimo ir statybos susivienijimas „Monolitas“

<...“Monolito” novatoriška kūryba buvo tikras architektūros proveržis tuometinėje Sovietų sąjungoje...>⁸⁵

S. Motieka

51 pav. Eksperimentinis projektavimo ir statybos susivienijimas „Monolitas“. D. Ruseckas (antras iš dešinės) su kolegomis. (iš J. Sidaravičiaus archyvo)

Aštuntąjį – devintąjį dešimtmetį, gausėjant stilistiškai išraiškingesnių objektų, išliko susiformavęs požiūris į statinį kaip į inžinerijos sritį. Tokį architektūros traktavimą galima sieti su tolesniu valstybės dėmesio sukoncentravimu į naujų statybos metodų plėtrą, taip siekiant išspręsti modernizacijos laikotarpių susidariusias architektūrines problemas.⁸⁶ Lyginant su Vakarais, sovietmečiu architektūrinės raiškos būdai buvo ribojami techninių galimybių, tačiau būtent tai skatino išskirtinių formų bei struktūrų paieškas.

1986 m. tuometinėje spaudoje iškelta industrinių mažaaukščių gyvenamųjų namų problema. Daugiabučiai gyvenamieji namai su vidutiniu ir vienodu komfortu nebegalėjo patenkinti skirtingų šeimų poreikių. Įvardinta socialinė buto pagerinimo ar pakeitimo problema. Daugumos daugiaaukščių butų struktūra nebuvo pritaikyta prie šeimų gausėjimo.⁸⁷

Siekiant toliau tobulinti organizacijų valdymo struktūrą ir gerinti gyvenamųjų namų statybą ir projektavimą iš monolitinio betono ir gelžbetonio tuometinės respublikos miestuose, 1987 m. įsteigtas eksperimentinis projektavimo ir statybos susivienijimas „Monolitas“.⁸⁸ Kaip tuometinėje spaudoje sakė „Monolito“ viršininkas V. Glinskis, susivienijimas pavadintas eksperimentiniu todėl, kad statant monolitinius namus iškyla daug klausimų, reikalaujančių bendrų mokslininkų, projektuotojų ir gamybininkų pastangų.⁸⁹ Buvo kviečiami projektuotojai, kuriems žadėta didelė kūrybos laisvė. Sukurti projektai turėjo būti iškart realizuojami.

Tuo metu buvo bandoma galvoti, kaip įgyvendinti tuometinės valdžios užmojus sukurti kuo daugiau gyvenamojo būsto ploto. Monolito technologija tapo novatorišku greitųjų statybų būdu, alternatyva plytų mūriui ir surenkamiems elementams. „Monolitas“ buvo šios srities pradininkas ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Sovietų Sąjungoje. Betonai ir gamyklinės klojinių formos leido spartinti darbus statybos aikštelėse, viską daryti iš karto, tačiau čia nebuvo didelės manevro laisvės. Viskas turėjo būti numatyta iš anksto, akcentuota ne kokybė, o kiekybė. Architektai, tam tikra prasme,

⁸⁵ Iš autorės interviu su S. Motieka [2012-04-11].

⁸⁶ Drėmaitė M., Petrulis V., Tutlytė J. Architektūra sovietinėje Lietuvoje. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012., p. 93.

⁸⁷ Industrinė mažaaukščių namų statyba. Kas už? Kas prieš? Vilnius: Statyba ir architektūra, 1986, Nr. 2, p.8.

⁸⁸ Ruseckas D. EPSS „Monolitas“. Vilnius: Lietuvos TSR statybų ministerija, 1987.

⁸⁹ Vilnius J. V.Glinkis apie susivienijimą „Monolitas“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1987, Nr. 4, p.9.

buvo savotiški tuometinės sistemos įkaltai, teigta, jog projektuoti reikia paprastai, nebuvo daug laisvės pasireikšti tiek formose, tiek medžiagose, kurių trūkumas tuo metu buvo didelė problema. R. Dargis aptariamą laikotarpį įvardijo kaip „paprastos manufaktūros“ metą.⁹⁰

1987 m. architektas D. Ruseckas su sukaupta patirtimi prisijungia prie „Monolito“ kolektyvo, tampa vyriausioju architektu bei viso susivienijimo direktoriaus pavaduotoju. Čia jis dirbo iki 1990 m., kai pradėjo eiti Vilniaus vyriausiojo miesto architekto pareigas. R. Palekas teigė, jog aptariamam laikotarpiu D. Ruseckas sugebėjo įrodyti monolitinės technologijos pranašumą prieš surenkamą statybą. Naujo tipo architektūra pasižymėjo solidumu, aiškia kompozicija, ritmika, piešiniu. Šis kūrybos etapas vienas gryniausių, aiškiausių, išimintiniausių. Jeigu nebūtų nutrūkusi „Monolito“ veikla, šiandien Lietuva turėtų Suomijai ar Olandijai nenusileidžiančią kokybiško betono kultūrą.⁹¹

52 pav. „Monolito“ būstinės statyba Vilniuje (iš V. Aidžiulio archyvo)

<...D. Ruseckas stengėsi, jog būtų įgyvendinti pirminiai sumanymai, labai išgyvendavo visą laikotarpį. Ypač tai pasireiškė tipinio projektavimo laikotarpiu. Suprojektuoti galėjo visi, tačiau Danas sugebėjo savašias mintis įgyvendinti...>⁹²

J. Pavlidi ir V. Aidžiulis

Pasak architekto R. Beinorto, projektuotojų kolektyvą daugiausia sudarė jaunimas. Čia dar kartą pasireiškė D. Rusecko noras rūpintis jaunaisiais kūrėjais – jiems buvo skirtos kūrybinės dirbtuvės pirmuosiuose Fabijoniškių monolitinių daugiabučių gyvenamųjų namų aukštuose. D. Ruseckas teigė, jog viskas prasideda ir priklauso nuo architekto, dėl tenkančios didelės atsakomybės jiems yra būtina padėti.⁹³

<...Kai kam atrodė, jog segmentuoti monolitiniai gyvenamieji pastatai primena kortų namelius, tačiau D. Ruseckas akcentuodavo, jog bet kokie rėmai yra stimulus naujai saviraiškai. Svarbiausiais dalykais gyvenamuosiuose namuose laikyta ne detalių gausa, o aiškos pastatų proporcijos, išgryninta idėja, tūrio skulptūriškumas...>⁹⁴

S. Pamerneckis

⁹⁰ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

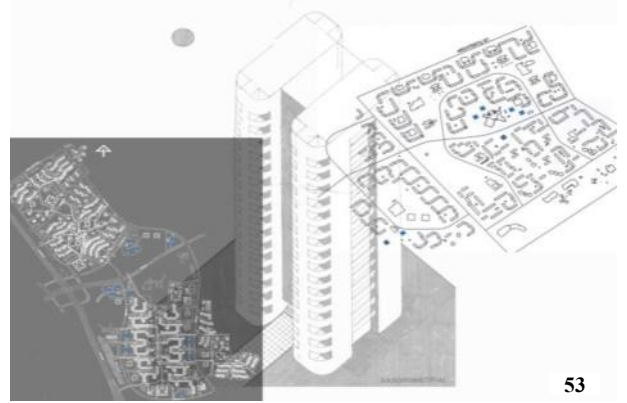
⁹¹ Iš autorės interviu su R. Paleku [2012-10-13].

⁹² Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

⁹³ Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-09-05].

⁹⁴ Iš autorės interviu su S. Pamerneckiu [2012-09-03].

Pasak S. Pamerneckio, D. Ruseckas visus žavėjo savo globaliu mąstymu, žvilgsniu pro urbanistinę prizmę 2-3 metus į ateitį, todėl šalia gyvenamųjų namų turėjo būti sprendžiama ir infrastruktūra, perspektyvinės galimybės. Jauniesiems „Monolito“ architektams buvo diegiama, jog grožis slypi ne pavieniuose pastatuose, o bendroje jų tarpusavio išsidėstymo struktūroje.⁹⁵

53 pav. Šiaulių daugiaaukščių monolitinių gyvenamųjų namų aksonometrija (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Pasak architekto A. Nasvyčio, D. Rusecko monolitinės architektūros kūriniai, nepaisant konstrukcinių suvaržymų, statybinių medžiagų stygiaus buvo racionalūs, tuo metu gero estetinio lygio.⁹⁶

Susivienijimo vyriausias inžinierius J. Sidaravičius pasakojo, jog visi projektai buvo aptariami taip vadinamose archtarybose ir vėliau techtarybose, kuriose dalyvaudavo visų skyrių darbuotojai. Nuodugni apžvalga išryškindavo silpniausias ir stipriausias projektuojamų pastatų savybes, tobulindavo sprendinius. Tokia vientiso darbo metodika lemdavo gerus rezultatus. „Monolito“ veiklos sritis apėmė teritoriją nuo Ramiojo vandenyno iki Baltijos jūros. Projektuoti gyvenamieji namai Nachodkoje (Rusija), žemės drebėjimo nusiaubtoje Armėnijoje, Viduriniojoje Azijoje bei kitose Sovietų Sąjungos dalyse. Taip pat „Monolito“ ekspertai dažnai būdavo kviečiami kaip konsultantai. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, dauguma projektų nutrūko.⁹⁷

<...Kolektyvą vienijo jaunatviškas entuziazmas, siekis atrasti ir įdiegti įvairias naujoves. Jaunasis specialistas D. Ruseckas pasižymėjo organizuotumu bei mokėjimu savo idėja įtikinti visus aplinkinius...>⁹⁸

J. Sidaravičius

Monolitinio gelžbetonio pastatus apibendrintai galima skirti į kelis struktūrinius tipus: tai bokštiniai aukštybiniai, ekraniniai namai, perimetrinio užstatymo kompleksai ir pavieniai arba sublokuoti mažaukščiai vienbučiai namai. Neatsiejama tai, kaip šie skirtingi pastatų išdėstymo būdai naudojami urbanistiniuose rajonų sprendiniuose: bokštai telkiami į spiečius aktyviausiose rajono vietose; ekraniniais namais uždamos mikrorajonų erdvės šalia intensyvių gatvių; monolitiniiais kompleksais formuojami perimetrinio užstatymo kvartalai; vienbučiai namai savo smulkiu masteliu „sutrupina“ rajonų užstatymą žaliųjų masių link.⁹⁹

⁹⁵ Iš autorės interviu su S. Pamerneckiu [2012-09-03].

⁹⁶ Iš autorės interviu su architektu A. Nasvyčiu [2012-10-16].

⁹⁷ Iš autorės interviu su inžinieriu J. Sidaravičiumi [2012-10-16].

⁹⁸ Ten pat.

⁹⁹ Ruseckaitė I., Černiauskienė A. Monolito eksperimentas Vilniuje: tarp idėjos ir pragmatškumo. Urbanistika ir architektūra, 36(3), p. 196.

Inžinierius J. Sidaravičius teigė, jog Vilniuje dominavo dviejų kambarių butai, kas sukeldavo įvairių nepatogumų didesnėms šeimoms. Tuo pagrindu Vilniaus Fabijoniškių rajone buvo suprojektuoti trylikos aukštų monolitiniai gyvenamieji namai su keturių kambarių butais. Vėliau šis projektas buvo pritaikytas Šiauliams. 1986 m. Šiauliuose pastatytas pirmasis monolitinis trylikaukštis (arch. D. Ruseckas, I. Maknienė). 1987 m. ir 1988 m. spaudoje buvo pateikti „Monolito“ inicijuotos namo gyventojų apklausos rezultatai.¹⁰⁰

Netrukus tokio tipo daugiaaukščiai gyvenamieji namai iškilo ir Vilniuje, Fabijoniškėse (žr. 54 pav.). Pasak architekto S. Motiekos, šie monolitiniai namai tuo laikotarpiu buvo labai inovatyvūs. Butų išplanavimas buvo kitoks nei kituose stambiaplokščių namuose, todėl buvo sunku išdėstyti tipinius baldus. Tai, galbūt, buvo žingsnis pakeisti požiūrį į baldų pramonę.¹⁰¹ J. Pavlidi teigė, jog D. Ruseckas Vilniuje norėjo šiek tiek pakeisti, patobulinti architektūrą, tačiau dėl laiko stygiaus buvo palikti senesnio projekto sprendiniai.¹⁰²

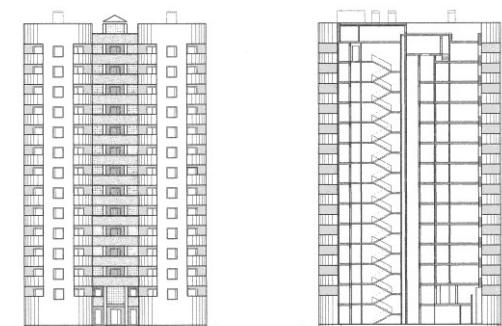
Šiaulių monolitiniuose namuose buvo akcentuojamas dvipusis patekimas į bokštus: vienoje pusėje į pastatą patenkama cokolinio aukšto lygyje, kitoje kyla dvigubais lauko laiptais iki pirmo aukšto, kuriame dar paliekama bendra atvira erdvė, įstumta į pastato gilumą. Vėliau modifikuojant pastatų projektus šios viešos erdvės atsisakyta. Cokoliniuose aukštuose

54

55

56

54 pav. Fabijoniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)

55 pav. Fabijoniškių daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai nuo S. Stanevičiaus g. (iš autorės archyvo)

56 pav. Šiaulių monolitinių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų tipinio projekto: fasadas, planas, pjūvis. (iš I. Maknienės archyvo)

¹⁰⁰ Vėlyvis J. Šiaulių pirmasis monolitinis: 63 butai – 500 jį giriančių ir peikiančių nuomonių. *Statyba ir architektūra*, 1987, Nr. 12, p. 8-11; 1988, Nr.1, p.12-17.

¹⁰¹ Iš autorės interviu su S. Motieka [2012-04-11].

¹⁰² Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

projektuotos prekybos ir paslaugų paskirties patalpos, taip bandyta nutolti nuo mikrorajonų gyvenamosios monofunkcijos.¹⁰³

<...Tai buvo tipinis pastatas, tačiau išplanavimas buvo nepritaikytas tipinių baldų pramonei...>¹⁰⁴

S. Motieka

Fabijoniškių 16 aukštų monolitiniai daugiabučiai gyvenamieji namai pagal aukštingumą priskirtini aukštybinių pastatų tipui. Planinė sąranga atitinka sekcinių namų tipą. Kadangi butai išdėstyti tik aplink vieną laiptų – liftų bloką, šie daugiabučiai yra vienasekciniai. Fabijoniškių gyvenamojo namo schema – simetriška (žr. 56 pav). Kiekviename pastato aukšte suprojektuoti keturi vienodo dydžio butai. Pagal butų orientavimo būdą, namas priskirtinas ribotos orientacijos sekcijoms. Visi butai – vienaaukščiai, keturių kambarių tipo. Atvirų buto elementų struktūra – lodžių tipo. Laiptinės zonoje taip pat įrengtos į pastato vidų įgilintos lodžijos.

Pastatas suvokiamas kaip keturių apvalių vertikalių ir įgilinto branduolio visuma. Namo išorinėje apdailoje dominuoja natūralus betono paviršius, kurį papildo įgilintų plokštumų dažymas ruda spalva. Daugiabučio gyvenamojo namo forma monumentali, vientisa. Pusapvaliai balkonai kuria daugiabučio namo charakterį, tvarkingą ritmiką (žr. 57, 58 pav.).

Fabijoniškių, kaip ir kitų D. Rusecko suprojektuotų monolitinių pastatų fasadai, dėl gyventojų „saviveiklos“ ritmiškai ir estetiškai

57

58

59

57 pav. Fabijoniškių daugiaaukštis monolitinis gyv. namas nuo S. Stanevičiaus g. (iš autorės archyvo)

58 pav. Fabijoniškių daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

59 pav. Fabijoniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo).

¹⁰³ Ruseckaitė I., Černiauskienė A. Monolito eksperimentas Vilniuje: tarp idėjos ir pragmatškumo. Urbanistika ir architektūra, 36(3), p. 201.

¹⁰⁴ Iš autorės interviu su S. Motieka [2012-04-11].

išbalansuoti – skirtingų mastelių, medžiagiškumų ir stilių įstiklinimų, pirmųjų aukštų grotavimų, bei neva koloristiškai pataikytų „kosmetinių“ padažymų pasekmė – architektūrinės vertės bei vizualinio patrauklumo redukovimas. Rytinėje Ukmergės gatvės dalyje išsidėsčiusiame rajone viso pastatyta 15 monolitinių daugiabučių. Fabijoniškių gyvenamųjų namų išdėstymas teritorijoje – mišraus užstatymo tipo, derinamas tiek pavienis, tiek grupinis užstatymo būdai (žr. 59 pav.). Įdomu tai, jog realizuoti Fabijoniškių monolitiniai namai 1986 m. tapo vienu iš skulptoriaus M. Navako fotomontažo objektų.¹⁰⁵ Pasak autoriaus, šie pastatai pasirinkti kaip tuo metu savo išraiška ir dydžiu labiausiai urbanistinėje aplinkoje išsiskyrę objektai Vilniuje.¹⁰⁶

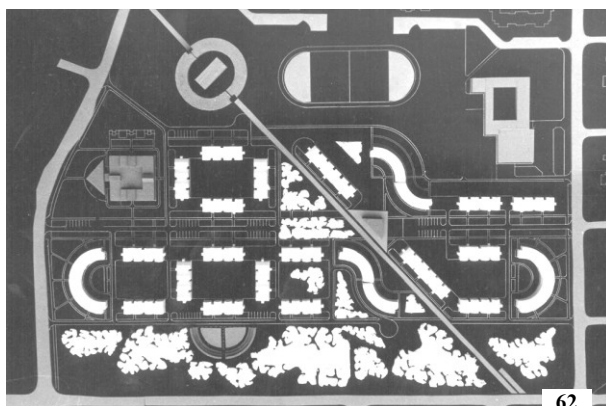
1986 m., užsakius savivaldybei, buvo pradėtas rengti Palangos Medvėlakio (vietovės pavadinimas) kvartalo Bangų gatvėje projektas (žr. 62, 63, 64, 65 pav.). Pagal autorių D. Rusecko, I. Maknienės, S. Pamerneckio, V. Strigūno ir V. Treinio sumanymą, tai turėjo būti išskirtinis monolitinių pastatų masyvas. Didelėje teritorijoje buvo tik esama mokykla su stadionu, todėl viskas prasidėjo „tarsi nuo balto lapo“. Projekto ašis – kvartalą kertanti pėsčiųjų alėja, davusi pradžia naujam užstatymui. Pasak vienos iš projekto autorės I. Maknienės, buvo siekiama sukurti pilnai būsimųjų gyventojų poreikius tenkinantį projektą. Gyventojui patogumui buvo numatytas naujas vaikų darželis, vaikiškų prekių parduotuvė, poliklinika su stacionaru, stačiakampio plano 18

60

61

62

60 pav. D. Ruseckas (kairėje), I. Maknienė, S. Pamerneckis, V. Strigūnas Medvėlakio projekto teritorijoje, Palanga (iš I. Maknienės archyvo)

61 pav. D. Ruseckas (kairėje), I. Maknienė, S. Pamerneckis, Medvėlakio projekto teritorijoje, Palanga (iš I. Maknienės archyvo)

62 pav. Medvėlakio projekto situacinis maketas (iš I. Maknienės archyvo)

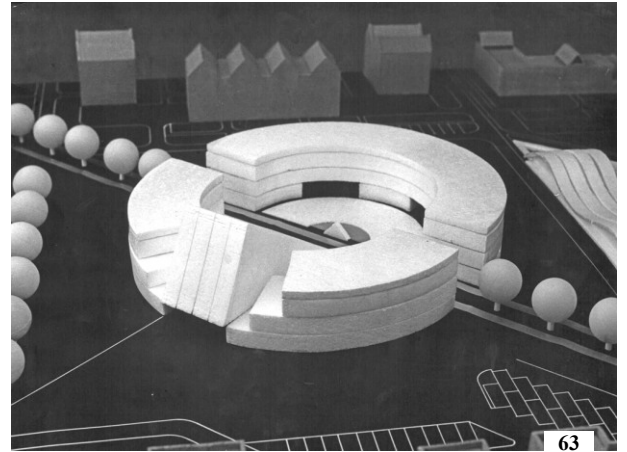
¹⁰⁵ Navakas M. Vilniaus sąsiuvinys. 2 dalis Vilnius: Eimanto Vaičiūno dizaino studija, 1995, p. 7

¹⁰⁶ Iš autorės interviu su M. Navaku [2012-11-27].

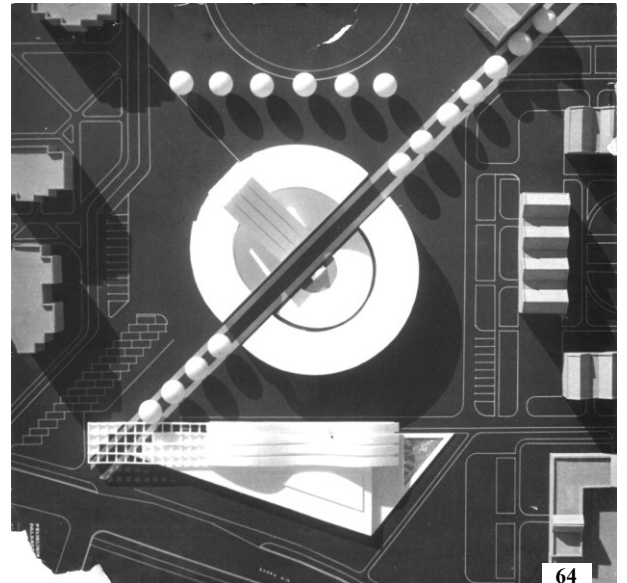
butų gyvenamieji namai bei lenktų formų penkiaaukščiai daugiabučiai. Arčiausiai mokyklos esančių namų pirmuosiuose aukštuose buvo numatyti butai seneliams ir invalidams, kurie turėtų ryšį su vaikais. Kvartale be želdinių suprojektuotos ir erdvės bendruomenei, badmintono aikštelės, scena koncertams, renginiams su amfiteatrinio tipo žiūrovų vietomis.¹⁰⁷

Architektai palangiškiams surengė viešąjį projekto pristatymą, kuris įvyko tuometiniame Palangos kinoteatre. Gyventojams pritarus, netrukus buvo parengtas ir patvirtintas kvartalo detalusis planas. 1990 m. Lietuvoje pasikeitus politinei situacijai, Palangos mieste pradėti gražinti sklypai, ko pasekoje Madvėlakio kvartalas fragmentiškai išsidalino. Unikalus monolitinių pastatų kvartalo projektas nebegalėjo būti įgyvendintas.

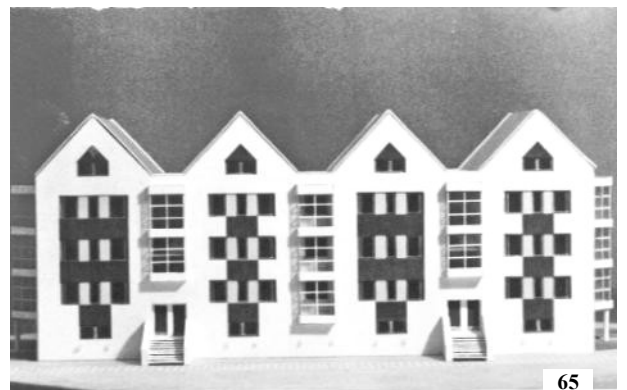
1988 m. D. Ruseckas parengė vienbučio monolitinio gyvenamojo namo projektą. Namas pasirinktinai galėjo būti vieno arba dviejų aukštų, 91 m² gyvenamojo, 128 m² bendro ploto. Vieno aukšto namas su cokoliu galėjo būti projektuotas nuolaidžiam reljefe. Pagrindinis įėjimas ir garažas numatyti cokoliniame aukšte, iš kurio laiptais patenkama į pirmąjį aukštą su gyvenamosiomis patalpomis. Numatytas balkonas galėjo būti nukreiptas tiek į šlaito, tiek į sklypo pusę. Dviejų aukštų 5-6 kambarių namo pirmame aukšte numatytas prieškambaris, virtuvė, valgomasis, bendras kambarys, įėjimas į šildomą garažą bei ūkinę patalpą.¹⁰⁸

63

64

65

63 pav. Medvėlakio projekto maketas (iš I. Maknienės archyvo)

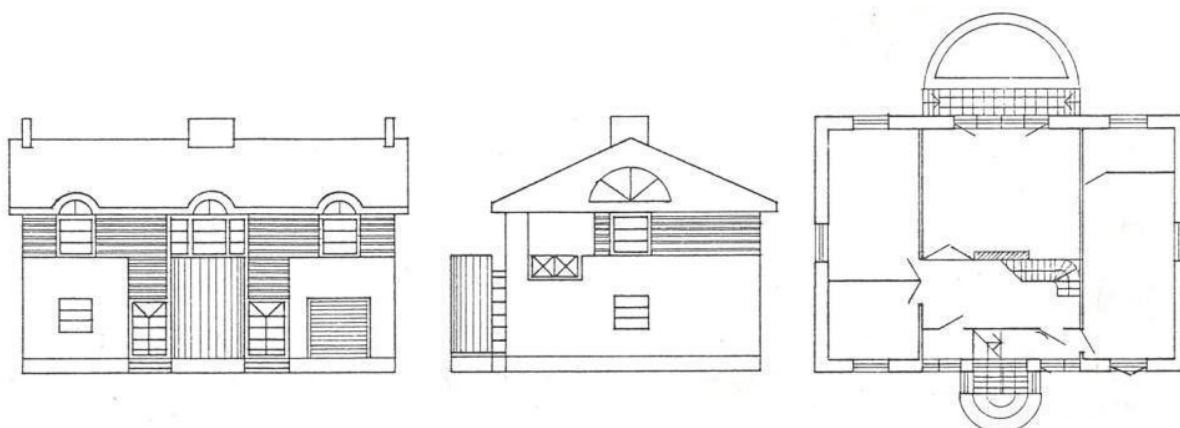
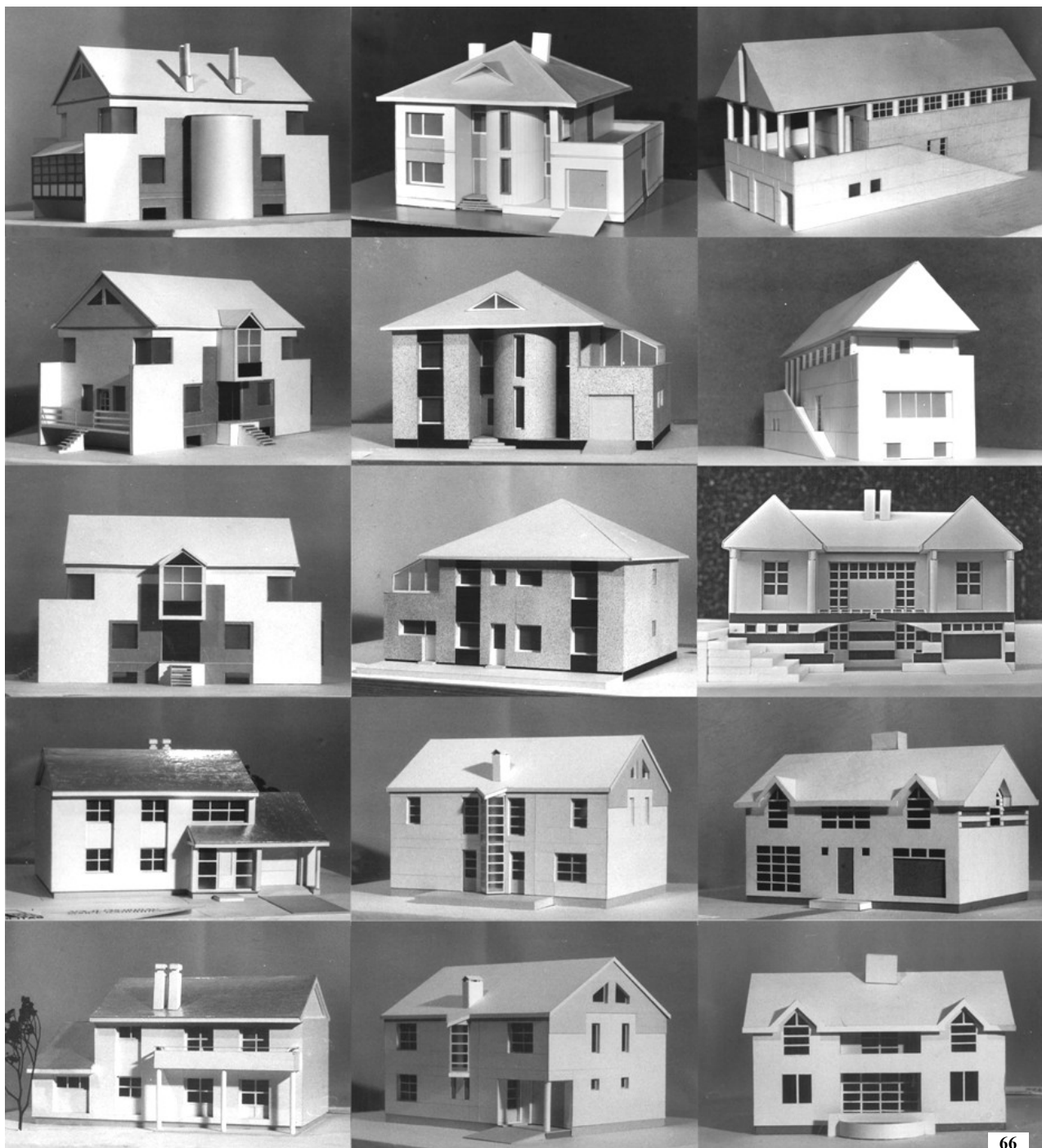
64 pav. Medvėlakio projekto maketas iš viršaus (iš I. Maknienės archyvo)

65 pav. Medvėlakio daugiabučių maketas (iš I. Maknienės archyvo)

¹⁰⁷ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

¹⁰⁸ Inžinerinis vitražas. Statyba ir architektūra, 1988, Nr. 6, p.16.

Vienbučių monolitinių gyvenamųjų namų projektai:

66 pav. Vienbučių monolitinių gyv. namų projektų maketai, **67 pav.** Vienbučio monolitinio gyv. namo Kalvarijų g. projekto fasadai, planas (iš I. Maknienės archyvo)

<...D. Rusecko pagrindinis hobis, „arkliukas“ ir gyvenimo tikslas buvo urbanistika. Tai itin pasireiškė Pašilaičių IV-ojo gyvenamojo mikrorajono projekto rengimo metu. Pastebėjęs, jog kūrybinis procesas tapo nevaldomas, architektas į projektavimo grupę iš gretimo skyriaus pakvietė A. Leckienę, darbo patalpoje atsirado didelis maketas. Netrukus buvo išstudijuotos visos rajono gretimybės, nustatytas būsimos kvartalo užstatymo aukštingumas, sukurta pastatų architektūra, vėliau sekė ilgas ir atsakingas darbas su konstruktoriais...>¹⁰⁹

I. Maknienė

Pašilaičių rajonas buvo pradėtas statyti 1987 m. Rajono transporto struktūrą sudarė trys pagrindinės rajono Žemynos, Medeinos ir Gabijos žiedinės gatvės, supančios tris kalvas ir formuojančios tris mikrorajonus su 3, 5, 7, ir 9 aukštų stambiaplokščiais, o ketvirtąjį – su 3 ir 9 aukštų monolitiniiais namais, daugeliui kėlusiais didelį susižavėjimą. Šis mikrorajonas skyrėsi užstatymo „piešiniu“ ir pastatais – čia šachmatine tvarka išdėstytos monolitinių namų grupės, tarp kurių formuotos pėsčiųjų alėjos, taip pat sutelkti rajono svarbiausi visuomeniniai pastatai (prekybos centrai, mokyklos).

Pašilaičių tipinius, kartotinius ir individualius namus, gatves, magistralinius tinklus suprojektavo Miestų statybos projektavimo institutas. Monolitinius pastarojo ansamblio namus suprojektavo „Monolito“ eksperimentinis projektavimo ir statybos susivienijimas (vyriausias

68

69

70

71

68 pav. D. Ruseckas (dešinėje) su kolegomis V. Aidžiuliu ir V. Treiniu prie Pašilaičių IV mikrorajono kvartalo maketo (iš V. Aidžiulio archyvo)

69 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps>)

70 pav. Pašilaičių daugiabučiai monolitiniai gyv. namai iš vidinės kvartalo pusės (iš autorės archyvo)

71 pav. Pašilaičių daugiabučiai monolitiniai gyv. namai nuo Gabijos g. (iš autorės archyvo)

¹⁰⁹ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

architektas, projektavimo biuro viršininkas architektas D. Ruseckas, vyriausias inžinierius J. Sidaravičius). Prie šio rajono suprojektavimo prisidėję architektai buvo pasiūlyti TSRS valstybinei premijai už pasiekimus urbanistikoje, tačiau 1990 m. Lietuvai tapus nepriklausoma, premijavimas nutrūko ir šis rajonas liko neapdovanotas.

Pasak architekto, šis gyvenamasis rajonas ne tik tęsė to meto Vilniaus urbanistines tradicijas, bet ir turėjo savitų bruožų. Tradiciška tai, kad rajonas yra savitas, tiek išraiška, tiek architektūriniu urbanistiniu sprendimu primenantis Vilniaus „architektūrinių kalvų“ koncepciją. Tris mikrorajonus sudaro stambiaplokščiai, terasomis kylantys ir išraiškingi 16 aukštų namai. Nauja buvo tai, kad pirmą kartą buvo paskirta atskira teritorija monolitiniams namams – IV mikrorajonas, užstatytas perimetriniu principu. Jame nėra vertikalių akcentų kaip Šeškinės, Lazdynų monolitinių namų grupėse, bet jis sudaro žemutinę terasą, už kurios matėsi minėtos „architektūrinės kalvos“.¹¹⁰

Pastarasis IV mikrorajonas (arch. A. Lėckienė, D. Ruseckas (išplanavimas) bei pastatai), I. Maknienė (pastatai), J. Šeibokas (apželdinimas), J. Sidaravičius (inžinerija), Z. Stukienė, V. Aidžiulis, J. Pavlidis (konstrukcijos)) turi ir kitų išskirtinių bruožų. Tai buvo pirmosios Vilniuje namų grupės, jungiančios trijų aukštų kotedžo tipo ir dviejų laiptinių vadinamuosius „čemodanus“ (*liet. lagaminus*) devynaukščius pastatus bei formuojančios pusiau uždarus kiemus (žr. 69 pav.). Pasak architekto V. Treinio toks

72

73

72 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

73 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo pagrindinės laiptinės fragmentas (iš autorės archyvo)

¹¹⁰ Sabaliauskas Z. Pašilaičiai – stambiaplokščiai ir monolitiniai. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1990, Nr.4, p.11-12.

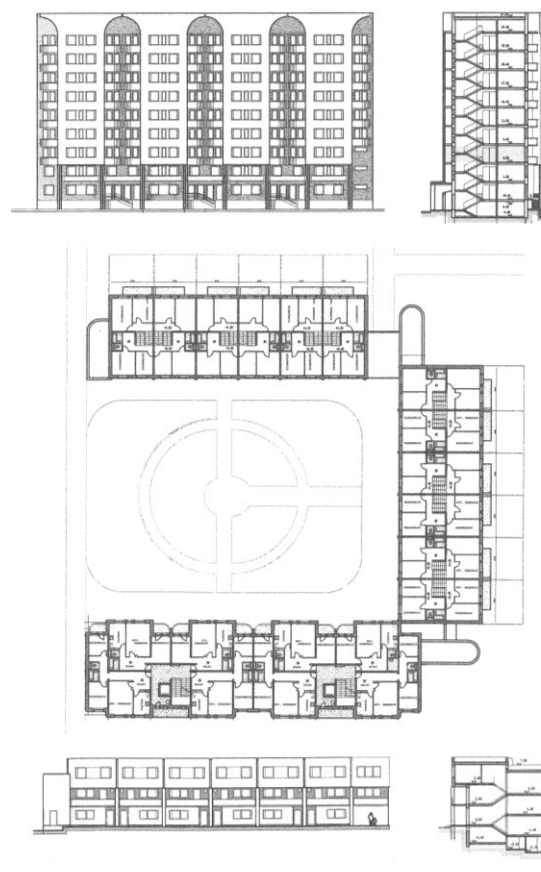
pavadinimas kilo iš meniškai suprojektuotų, lagamino rankenas primenančių daugiabučio laiptinių (žr. 72, 73 pav.).¹¹¹

Pašilaičių gyvenamieji namai susideda iš trijų ir devynių aukštų pastatų, atitinka vidutinio ir daugiaaukščio pastato tipus. Devynių aukštų pastatas – sekcinis. Kadangi butai išdėstyti tik aplink du laiptų – liftų blokus, šie daugiabučiai yra daugiasekciniai. Pirmuosius tris namo aukštus papildo ir galerinio tipo struktūra. Kiekviename pastato aukšte suprojektuoti keturi vienodo dydžio butai. Pagal butų orientavimo būdą, namas priskirtinas iš dalies ribotos ir ribotos orientacijos sekcijoms. Visi butai – vienaaukščiai, dviejų ir trijų kambarių tipo. Atvirų buto elementų struktūra – tradicinio balkono ir lodžijų tipo (žr. 76 pav.).

<...Trijų aukštų gyvenamųjų namų statyba buvo labai sunku ekonomiškai pagrįsti, kadangi tarybinės normos tam tiesiog prieštaravo. Vienintelis būdas įgyvendinti tokius namus buvo apjungti triaukštes ir devinaukštę dalį ir traktuoti kaip vieną pasagos formos pastatą. Šis sprendimas lėmė normas tenkinančius rodiklius, rezultatai patenkino tuometinį Statybos reikalų komitetą...>¹¹²

R. Beinortas

Trijų aukštų namai atitinka tiek galerinio, tiek blokuoto, tiesine vienaile schema išdėstyto pastato tipus. Daugiabutyje įrengti vienaaukščio ir keliaaukščio tipo butai. Namų butų dydžiai dviejų bei penkių ir daugiau kambarių tipo. Namų butų orientacija – dvipusė. Atvirų buto elementų struktūra – tradicinio balkono, lodžijų bei terasos

74 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

75 pav. Pašilaičių daugiabučiai monolitiniai gyv. namai iš vidinės kvartalo pusės (iš autorės archyvo)

76 pav. Pašilaičių monolitinių gyv. namų 9 - 3 aukštų dalies fasadai, planai, pjūviai (iš I. Maknienės archyvo)

¹¹¹ Iš autorės interviu su V. Treiniu [2012-05-10].

¹¹² Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-09-05].

tipo.

Abu pastatai kartu sudaro mišrios struktūros namo tipą. Pastatus apjungia perimetrinės – erdvinės konfigūracijos tipo galerija. Ši schema plačiai naudojama kuriant didesnius, įvairaus dydžio uždarus ir pusiau uždarus kiemus. Pasak I. Maknienės, šie vidiniai pastatų juosiami kiemeliai buvo suprojektuoti kaip bendra gyventojų erdvė. Laikams keičiantis, butų savininkai ten mieliau panoro statyti savo automobilius. Kadangi kiemo pagrindas tam nebuvo pritaikytas, ilgainiui ėmė deformuotis juosančių pastatų konstrukcijos, galerijų mazgai.

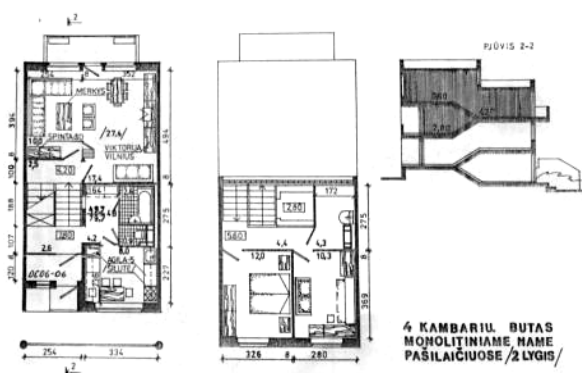
113

D. Ruseckas 1990 m. žurnalui „Statyba ir architektūra“ pasakojo, jog jie pabandė Pašilaičiuose atgaivinti žavingus, idomius bei jaukius Vilniaus senamiesčio kiemelius. Autoriai išdėstė mikrorajono korpusus taip, kad susidarytų penki maži kvartalai. Jų didžiausią erdvę formuoja devynaukščiai namai, primenantys senamiesčio orientyrus – bažnyčias, o vidines erdves – triaukščiai, žmogui malonaus mastelio, jaukius namai. Urbanistiniu požiūriu svarbu tai, kad čia yra ramūs kiemai, skiriami vaikams ir seneliams, atokesnės aktyvaus žaidimo aikštelės paaugliams, o tarp kiemų yra pėsčiųjų gatvės, skersgatviai. „Mūsų kiemo“ tradicijos atgaivinimas turėjo paskatinti namo gyventojus draugiškiau bendrauti, to siekė architektas ir pasak jį, žmonės puolė tvarkyti kiemelius, jie jautėsi tikrais savo kiemo šeimininkais, būdavo ir bendros naujajam eglutės.

Triaukščio namo struktūra taip pat buvo

77

78

79

77 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

78 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namų triaukščės dalies tipinio aukštų planai ir pjūvis (iš J. Sidaravičiaus archyvo)

79 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo)

¹¹³ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

ypatinga. Pirmą kartą buvo suplanuoti butai dviejuose aukštuose: virtuvė, svetainė ir „uošvienės kambarėlis“ pirmame, o miegamieji – antrame aukšte. Durys – į kiemelį (žr. 77 pav).¹¹⁴ Taip pat, kiek atokiau buvo numatyti daugiaaukščiai garažai bei mokamos aikštelės lengvajam transportui.

Architektė I. Maknienė pasakojo, jog įgyvendinus projektą, prieš būsimą vyriausiosios komisijos apžiūrą D. Ruseckas kartu su A. Leckiene žiemą miškuose kasė liepaites ir jas perkėlė į Pašilaičius.¹¹⁵

Architektas S. Pamerneckis prisimena, jog vėliau kartu su D. Rusecku ir I. Makniene buvo atlikta galimybių studija, kurioje siūlyta triaukštę dalį papildyti mansardiniu aukštu. Pasak J. Sidaravičiaus, šis sprendimas būtų naudingiausias, kadangi didžiausi šilumos nuostoliai tenka stogo plokštumai, tačiau dėl gyventojų finansinės situacijos ši galimybė kol kas yra neįgyvendinama. Inžinierius teigė, jog šiandien Pašilaičių namams visų pirma yra būtinas kapitalinis remontas, kurio metu būtų atnaujinimas visos inžinerinės sistemos ir tik vėliau renovacija, kuri sumažintų šiluminius nuostolius: fasadų apšiltinimo sprendiniai, galerijos uždarymas ir minėtų anstatų įrengimas.¹¹⁶ I. Maknienė pasakojo, jog G. Baravykas ragino nerekonstruoti Pašilaičių gyvenamųjų namų. Architektas teigė, jog tai vienintelis dalykas, kurį galima rodyti atvykusiems užsienio svečiams.¹¹⁷

Architektas D. Ruseckas aktyviai siekė, jog naujai projektuojame Pilaitės rajone taip pat iškiltų monolitiniai gyvenamieji namai. „Monolito“ kolektyvas suprojektavo ištisus tokių pastatų masyvus, tačiau 1989-1990 m. dėl nutrūkusio finansavimo buvo įgyvendinti vos keli. Valstybinės paramos netektis lėmė ir susivienijimo iširimą.

<...D. Ruseckas monolitą laikė savotišku kūdikiu, rūpinosi jais ir vėliau, kūrė specialią šio tipo pastatams skirtą renovacijos programą. Danas teigė, jog šie pastatai pabrėžia miesto siluetą, todėl juos yra būtina atgaivinti, sutvarkyti, kad šie vėl taptų akcentais, išryškinančiais miesto faktūrą...>¹¹⁸

R. Dargis

Sovietmečiu sukurtas eksperimentinis susivienijimas „Monolitas“ atkurtos Nepriklausomybės laikotarpiu skyla į daugelį statybos firmų, kurios dar kurį laiką tęsia monolitinės statybos darbus, tačiau palaipsniui susidomėjimas šia technologija blėsta ir jo pritaikymo laukas persikelia į pastato vidaus konstrukcijas. Šiandien neretai monolitinius griaučius turintys gyvenamieji ir administraciniai pastatai išorėje įvelkami į stiklo, metalo, keramikos ar dekoratyvinio tinko drabužį, tuo tarpu monolitiniai fasadai taip ir lieka pasibaigusia sovietmečio

¹¹⁴ Sabaliauskas Z. Pašilaičiai – stambiaplokščiai ir monolitiniai. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1990, Nr.4, p.12-13.

¹¹⁵ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

¹¹⁶ Iš autorės interviu su S. Pamerneckis [2012-09-03].

¹¹⁷ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

¹¹⁸ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

architektūros eksperimento dalimi, kurios atgarsius randame tik pavieniuose šiandieninės architektūros objektuose.¹¹⁹

Aptariamam laikotarpiu buvo ribotas kūrybinių išteklių asortimentas, ieškota kitoniškumo. Kitokias galimybes atvėrė betono naudojimas. Architektūroje betonas išlaisvino gyvenamųjų namų formas iš surenkamų elementų įtakos, o pavyzdžiui, skulptūroje ši medžiaga leido realizuoti stambiagabaričius kūrinius. Medžiaga deklaravo užsienio krypties įtakas, suteikę rajonų aplinkai įvairovės. Betonas abiejais atvejais, galima sakyti, suteikė „postmoderniškųjų sąvybių“ – t.y. „prabilo į kelis gyventojų sluoksnius: suinteresuotą mažumą ir plačiąją visuomenę“.¹²⁰

¹¹⁹ Ruseckaitė I., Černiauskienė A. Monolito eksperimentas Vilniuje: tarp idėjos ir pragmatiškumo. Urbanistika ir architektūra, 36(3), p. 205.

¹²⁰ Welsch W. Mūsų postmodernioji modernybė. Vilnius: Alma littera, 2004, p. 67.

1.4. Darbas SI „Vilniaus planas“

<...Didelis D. Rusecko indėlis į savivaldybės įmonės „Vilniaus plano“ įkūrimo procesą. Vilnius sugebėjo, sukurti GIS duomenų bazę, išsaugoti informaciją ir specialistus suprantančius miesto problematiką. Tai turėjo lemiamą įtaką sostinės sėkmei sprendžiant pereinamojo laikotarpio architektūros ir urbanistikos uždavinius...>¹²¹

80 pav. Vilniaus miesto bendrojo plano iki 2005 metų rengėjų kolektyvas (D. Ruseckas antras iš dešinės). (iš Vilniaus miesto bendrasis planas. Vilnius 1999. p. 7)

D. Bardauskienė

1996 m. patvirtinus Vilniaus miesto savivaldybės Miesto plėtros departamento Architektūros ir statybos skyriaus gamybinio personalo reorganizaciją, „Vilniaus planas“ tapo įmone, kuri perėmė 1992 m. pradėtus Vilniaus miesto Bendrojo plano rengimo darbus. Savivaldybės įmonė „Vilniaus planas“ įkurtas steigėjos – Vilniaus miesto tarybos 1996 m. vasario 7 d.¹²² 1996 m. D. Ruseckas prisijungė prie SI „Vilniaus planas“ kolektyvo, tapo grupės vyriausiuoju architektu.

<...D. Ruseckas stengdavosi niekada neprisiimti sau nuopelnų, tačiau savo uždegančia energija visada įtraukdavo daugybę žmonių. Šio bruožo buvo galima pavydėti. Įmonėje stengėsi palaikyti vidinę konkurenciją, kuri skatino darbų tobulėjimą. Jeigu kam nors nesisekdavo užduotis, ją perimdavo kitas žmogus, ko dėka projektai tapdavo kūrybiškesni, išraiškingesni. D. Ruseckas puikiai susitvarkė su kolektyvo vadovo pareigomis...>¹²³

M. Pakalnis

Pasak S. Motiekos, D. Ruseckui vadovaujant „Vilniaus planui“, kiekvienas naujas projektas turėjo būti paremtas daugybe analizių, užsienio analogų nagrinėjimais, senesnių pasiūlymų apibendrinimu. Kolektyvui diegta sistematizavimo metodika, kuri buvo naudinga ir tiesiogiai padėdavo darbe.¹²⁴

M. Pakalnis pasakojo, jog D. Ruseckas reikalaudavo žiūrėti į užduotis plačiau negu būdavo reikalaujama, numatyti galimas sprendimų pasekmes.¹²⁵ Šią mintį antrino R. Augaitytė, įvardinusi D. Rusecką kaip tobulą vadovą, labai korektišką, toliaregišką, plataus žvilgsnio žmogų.¹²⁶

¹²¹ Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

¹²² SI „Vilniaus planas“. Įmonės įkūrimas ir veikla. <http://vilniausplanas.lt> [žiūrėta: 2012-02-15].

¹²³ Iš interviu su M. Pakalnis [2012-04-18].

¹²⁴ Iš interviu su S. Motieka [2012-04-11].

¹²⁵ Iš interviu su M. Pakalnis [2012-04-18].

¹²⁶ Iš interviu su R. Augaityte [2012-09-07].

J. Jakaičio nuomone, D. Ruseckas strateginio planavimo lygmenim atsiskleidė kaip talentingas urbanistas, pasireiškė jo, kaip puikaus urbanistikos politiko, savybės. Architekto idėjos ir įžvalgos tam tikrai idėjai ar temai ryškiai skambėjo kuriant Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendruosius planus.¹²⁷

<...D. Ruseckas sprendžiant detaliuosius planus gebėjo matyti daugialypę problematiką, kurią būtina spręsti konkrečioje teritorijoje ir kartu visa tai derinti su miesto poreikiais. Architekto idėjos visada būdavo paremtos tolimesnėmis perspektyvomis...>¹²⁸

81 pav. Vilniaus miesto bendrojo plano preliminarūs sprendiniai (Arkitektas, 1997, balandis, Nr. 1/5, p.67)

J. Jakaitis

D. Ruseckas tęsė ankstesnėse miesto vyriausiojo architekto pozicijose pradėtus darbus. 1997 m. profesinėje spaudoje pasirodžiusioje Vilniaus miesto bendrojo plano projekto apžvalgoje teigta, jog svarbiausias tikslas – optimizuoti valstybės sostinės socialinę, ekonominę ir teritorinę raidą iki 2015 m., išskiriant pirmąjį raidos etapą iki 2005 m. Projektas įvardintas dokumentu, jungiančiu XX ir XXI amžius. Tuo metu kalbintas D. Ruseckas teigė, jog aštuoniasdešimtųjų metų Vilniaus genplanas siūlė linijinio pobūdžio Vilniaus plėtrą į vakarus link Grigiškių ir Lentvario, todėl inžinerinės komuniakcijos buvo tiesiamos būtent vakarų kryptimi. Plano didžioji dalis buvo įgyvendinta. Architekto nuomone, dabartinis bendrasis planas, skirtingai nuo aštuoniasdešimtųjų metų varianto, akcentuoja ne išorinę, o vidinę miesto plėtrą. Išorinė plėtra, atsižvelgiant į naujas miesto ribas, numatoma tolygi trimis kryptimis: šiaurės vakarų, pietryčių ir perspektyviausia – pietvarkarių.¹²⁹

<...Manau, kad Vilniaus planavimo pagrindinė idėja – turtingo kraštovaizdžio, gausaus kultūrinio palikimo ir įdomios šiuolaikinės architektūros derinys. Būtina peržiūrėti valstybinių įstaigų išdėstymą Gedimino prospekte, deramai sutvarkyti Lukiškių bei Nepriklausomybės aikštes. Nors pats esu gimęs tremtyje, prisibijau tendencijos suteikti Vilniui ne Europos geografinio centro, bet gedinčio centro įvaizdį. Manau, kad Vilniaus plėtros sėkmę turėtų lemti ne tik turtinga praeitis, bet ir dinamiška ateitis...>¹³⁰

D. Ruseckas

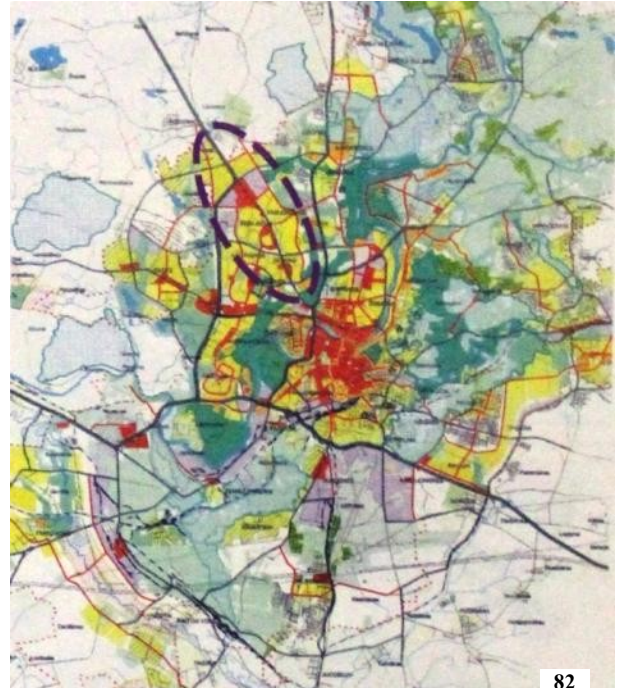
¹²⁷ Iš interviu su J. Jakaičiu [2012-09-06].

¹²⁸ Ten pat.

¹²⁹ Raugalienė J., Vilniaus miesto bendrasis planas. Arkitektas, 1997, balandis, Nr. 1/5, p. 66-67.

¹³⁰ Ten pat.

1998 m. kovą spaudoje pasirodė diskusija palietusi Vilniaus Ukmergės gatvės kaip linijinio centro perspektyvas. M. Grabauskas pateikė racionalią miesto schemą: istorinis branduolys ir trys stambūs pocentriai – Naujoji Vilnia, teritorijos Trakų Vokės bei Lentvario kryptimi ir Ukmergės gatvė, kuri užbaigtų stambus pocentris, aptarnaujantis šiauriau Pašilaičių esančias žemes. Architektas teigė, jog svarbu yra tai, kad pocentriai nekonkūruotų su branduoliu, bet perimtų iš jo tas funkcijas, kurios centre nebūtinos arba fiziškai netelpa.

82 pav. Vilniaus miesto schema. Ukmergės g. linijinio centro zona (Arkitektas, 1998, kovas, Nr. 1/8, p.25)

D. Rusecko manymu, ankstesniuose sumanymuose numatyta Vilniaus miesto vystymosi kryptis natūraliai apmirė, kadangi visos urbanistinės hipotezės ir norai turi būti paremti valstybės ir ypač privačių investuotojų veiksmis. Čia atsiranda tam tikri objektai, kurie dėl savo funkcijos negalėtų būti centre. Tai autosalonai, kuriems reikia reprezentatyvios vietos netoli miesto centro.¹³¹

Priimant urbanistinius sprendimus, dirbo aplinkinių rajonų autoriai – Šeškinės centro (K. Pempė, G. Rumunis, G. Dindienė), Fabijoniškių krypties (G. ir K. Balėnai), Pašilaičių IV-ojo mikrorajono (D. Ruseckas, A. Leckienė), „Juozapo“ kvartalą suprojektavęs J. Jurgelionis. Ukmergės gatvės rajoną užsimota vystyti kaip tam tikrą miesto simbolį (žr. 82 pav.). D. Ruseckas su kolegomis siūlė tarp Ukmergės g. ir dabartinio užstatymo zonoje įterpti ir komercinius objektus su jiems būdingu gyvybingumu, vitrinomis, naktiniu apšvietimu, kokybiška reklama. Diskusijoje nuskambėjo ir daugiau architekto minčių apie galimus Vilniaus plėtros variantus:

<...Vis kalbame apie linijinį Ukmergės gatvės vystymąsi, bet svarbiausias dalykas ateičiai – didesnio centro sukūrimas. Tai labai priklausys nuo transportininkų ir Bendrojo Lietuvos plano. Šiuo metu Vilniuje svarstoma galimybė vakarinę apvažiuojamąją greitąją eismo gatvę gretinti su numatomu tiesti greituoju transeuropiniu geležinkeliu. Jeigu idėja dėl geležinkelio realizuotųsi, šiauriniame pocentryje atsirastų dar viena geležinkelio stotis. Tai žinoma, iš esmės pakeistų šiaurinio pocentrio reikšmę, kartu ir išvaizdą. Toje vietoje galėtų atsirasti didžiulių kompanijų centrai su daugybe darbuotojų ir tūkstančiais kvadratinų metrų darbo ploto. Juk taip yra ne tik kažkur amerikose, o visai čia pat, Skandinavijos šalyse...>¹³²

D. Ruseckas

¹³¹ Ar Ukmergės gatvė – lietuviškas tigras?. Arkitektas, 1998, kovas, Nr. 1/8, p. 25.

¹³² Ten pat.

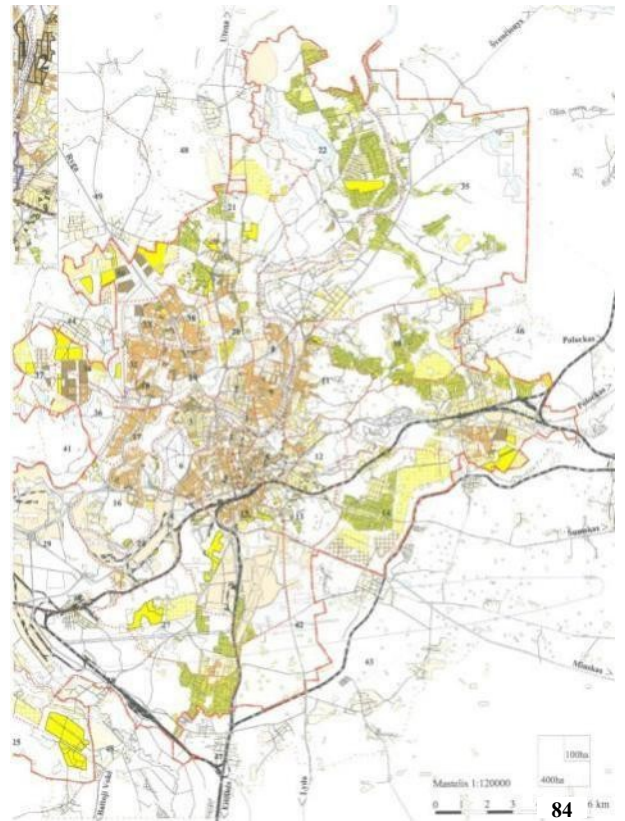
1998 m. gruodžio mėnesį Vilniaus miesto taryba patvirtino Vilniaus miesto bendrąjį planą. Pagrindinė bendrojo plano nuostata – Vilnius turi tapti europietišku miestu, turinčiu išplėtotą, ekonominę, socialinę aplinką, susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, kurias pripažino pasaulis, įtraukdamas Vilniaus senamiestį į Pasaulio gamtos ir kultūros paveldo UNESCO sąrašą.¹³³

Bendrasis planas – tai tęstinis strateginis teritorijų planavimo dokumentas, kuriame atsisžvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai ir reglamentai.¹³⁴

D. Ruseckas kartu su architektais M. Grabausku ir L. Sinkevičiumi parengė Vilniaus miesto bendrojo plano iki 2005 m. gyvenamųjų teritorijų dalį (žr. 84 pav.), buvo šios dalies vadovu. Šiame projekte aktualizuotas būstų trūkumas, menka jų įvairovė, nekokybiški gyvenamieji pastatai ir jų inžinerinė įranga, nesutvarkyta kiemų ir kvartalų aplinka, lėtai rekonstruojami kolektyviniai sodai ir metalinių garažų teritorijos, nebaigtų sodybinių gyvenamųjų namų gausa, skirtumų tarp miesto gyvenamųjų rajonų didėjimas, ko pasekoje gresia kriminogeninės situacijos pablogėjimas, gyvenamųjų būstų mažėjimas senamiestyje, darbo vietų trūkumas dėl griežto suskirstymo zonomis šiaurės vakarų gyvenamuosiuose rajonuose,

83

83 pav. Vilniaus bendrasis planas. (iš Navickienė V., Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami. Archiforma, 1999, Nr. 3. p.43)

84 pav. Vilniaus miesto bendrasis planas. Gyvenamosios teritorijos (iš Vilniaus miesto bendrasis planas. Vilnius 1999. p. 13)

¹³³ Vilniaus miesto taryba. Miesto plėtros departamentas. Savivaldybės įmonė „Vilniaus planas“. Vilniaus miesto bendrasis planas. Vilnius: Briedis, 1999, p.7.

¹³⁴ Bardauskienė D. „Vilniaus miesto kūrimas- specialistų ir bendruomenės rankose. Prieiga per internetą: <http://www.balsas.lt/naujiena/269753/vilniaus-miesto-kurimas-specialistu-ir-bendruomenes-rankose> [žiūrėta: 2012-03-17]

statybuose 1970-1990 m., neefektyviai naudojama inžinerinė infrastruktūra.

Šioms problemoms spręsti numatyta keisti mažaaukštės ir daugiaaukštės statybos santykį, didinant mažaaukščių gyvenamųjų namų kiekį. Teigta, jog daugiaaukščius gyvenamuosius namus reikėtų statyti tik tose teritorijose, kuriose patogiu naudotis visuomeniniu transportu, yra reikiama inžinerinė, socialinė infrastruktūra (vaikų darželiai, mokyklos, buitinių paslaugos ir kt.) arba ten, kur numatoma kurti šią infrastruktūrą. Didžiausias dėmesys pertvarkant sodininkų bendrijas, skirtas nedidelėms, esančioms arčiau miesto centro, bendrijoms, kuriose turėtų vyrauti mažaaukštė gyvenamoji statyba. Skirti prioritetai Žirmūnų, Antakalnio, Vilkpėdės, Lazdynų, Karoliniškių rajonų gyvenamųjų namų renovavimui. Suplanuota restauruoti ir rekonstruoti Senamiesčio, Šnipiškių, Naujamiesčio, Žvėryno ir Centro rajonus. Numatyta visomis priemonėmis siekti išsaugoti gyvenamąją funkciją Senamiestyje ir kitose istorinėse miesto dalyse. Iškeltas uždavinys kurti darbo vietas gyvenamuosiuose rajonuose, pirmiausia Fabijoniškėse, Pašilaičiuose, Šeškinėje, Justiniškėse, Karoliniškėse, Lazdynuose ir Pilaitėje. Taip pat numatyta prie pagrindinių miesto gatvių plėtoti vietinius prekybos ir paslaugų teikimo objektus. Pirmenybė teikta Naujamiesčio, Šnipiškių, Žirmūnų ir Lazdynų tankinimui.

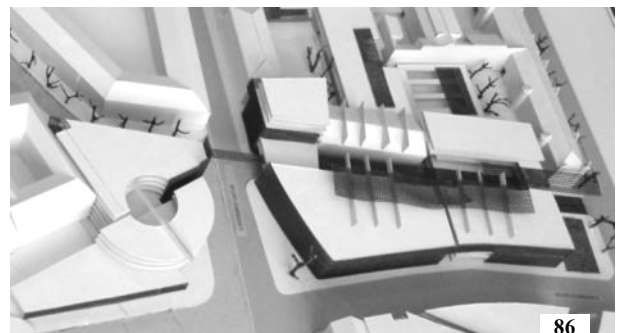
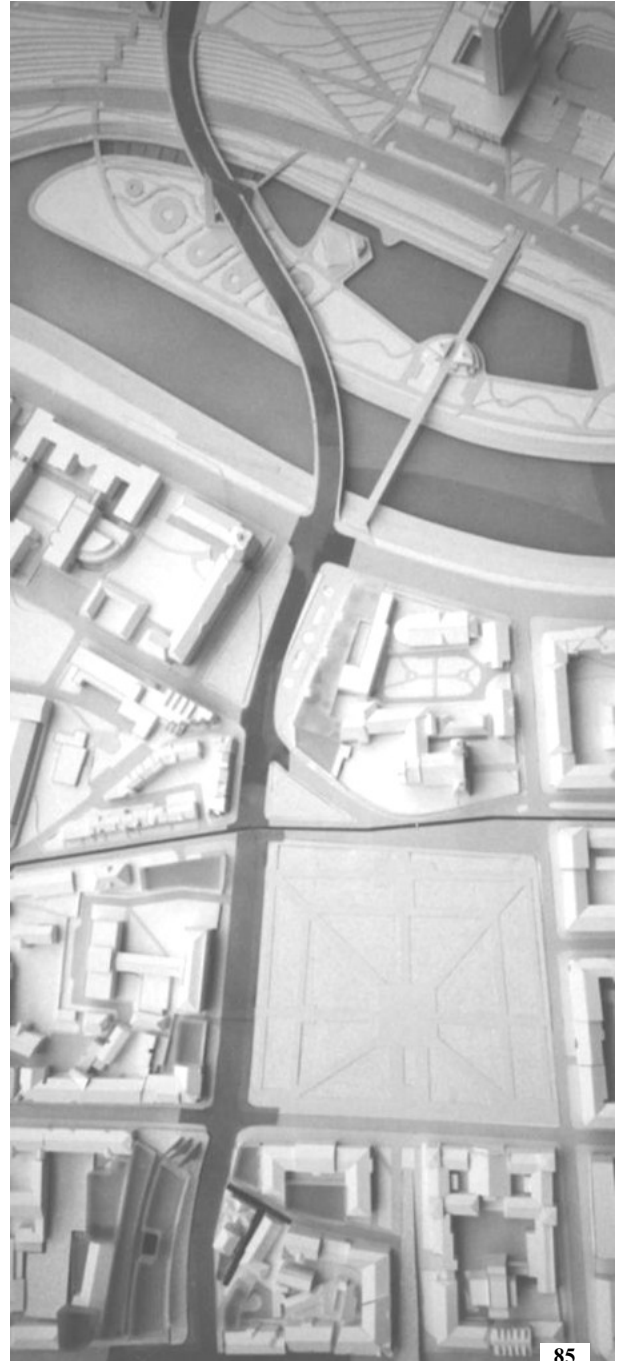
D. Bardauskienė įvardijo užsienio analogais paremtus, į miesto bendrąjį planą įdiegtus rinkos bei demokratijos sąlygoms tinkančius viešojo planavimo bei visuomenės dalyvavimo principus, paremtus ilgalaike vizija, strateginę žemės naudojimo planavimą, žaliojo žiedo koncepciją, kt. Vilniaus miesto bendrojo plano metodikos pagrindu vėliau buvo parengti respublikiniai reglamentai, atitinkami teisės aktai. D. Ruseckas buvo urbanistas – strategas, nespasiklysdavo kasdienybės kūryboje. Prioritetą skyrė Ukmergės g. kaip miesto prieigos ir plėtros gatvės idėjos, Šiaurės miestelio konversijos įgyvendinimui. Svarbu pažymėti, jog Ukmergės gatvės svarbą D. Ruseckas aktualizavo dar studijų metu. Po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Šiaurės miestelis buvo apleista ir užteršta buvusios karinės bazės vieta Žirmūnų gyvenamojo rajono viduryje, kurios grąžinimas miestui buvo sėkmingai išspręstas mišrių funkcijų (gyvenamosios ir komercinės) įvedimu. Tai pirmas sėkmingas didelės teritorijos konvertavimo pavyzdys Lietuvoje, kuriame buvo panaudota Kanados, Toronto miesto TEDCO (Toronto miesto ekonominės plėtros organizacija) patirtis.¹³⁵

Dirbdamas urbanistikos srityje, architektas D. Ruseckas parengė daug įvairių Vilniaus ir kitiems miestams svarbių projektų. 2000 m. SI „Vilniaus planas“ laimėjo Kernavės tilto (žr. 85 pav.), jungiančio Naujamiesčio šiaurinę dalį su Šnipiškėmis, trasos parinkimo projekto rengimo konkursą (arch. dalies autoriai: D. Ruseckas, A. Nasvytis, M. Pakalnis, A. Sasnauskas). D. Ruseckas vadovavo architektūrinei daliai. Tuometinėje spaudoje architektas minėjo, jog ši idėja turėjo dvidešimties metų priešistorę – ketinimai statyti tiltą per Nerį buvo numatyti 1981 m.

¹³⁵ Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

Vilniaus miesto generaliniame plane. Šiame konkurse Bendrojo plano autoriai surado tinkamiausią vietą tarp Geležinio Vilko ir Žaliojo tiltų. Sumanyta Kernavės gatvės trasa, anot D. Rusecko, turėjo pakeisti planuotą Kęstučio gatvės magistralę. Čia numatyta formuoti aukštuminių statinių salą.¹³⁶ 2001 m. projektas parodoje „Vilniaus architektūra“ įvertintas diplomu.¹³⁷

A. Nasvytis pasakojo, jog dešinysis Neries krantas buvo projektuotas sovietmečiu, tuomet ten planuojant visuomeninį prekybinį centrą. Projekte buvo išskirta pirmosios eilės statyba, kurioje numatyta įgyvendinti miestui reikšmingiausius objektus: viešbutį „Lietuva“, centrinę universalinę parduotuvę, viešbutį „Turistas“, paslaugų kompleksą „Buities namai“ ir dar vieną komercinį objektą, kuris nebuvo realizuotas. Visa minėta teritorija buvo nagrinėta plačiau, siūlant sprendinius ateičiai. Vienas iš jų buvo trasa nuo Švitrigailos g. link Lukiškių aikštės keitimas, numatant naują transportinį tiltą, kuris jungtųsi su dešiniąjame Neries krante esančia Kernavės gatve. Tai turėjo tapti nauja miesto centro meridianinė trasa. Tarpininkaujant D. Ruseckui, šis projektas buvo įtrauktas į miesto bendrąjį planą. Iki šiol šie planai statyti naująjį tiltą nėra konkrečiau detalizuoti, kadangi Vilnius visus prioritetus skyrė miesto aplinkelių statybai, kuri galimai atlaisvintų esamą gatvių tinklą nuo automobilių.¹³⁸

85 pav. Kernavės tilto detalaus plano maketas (iš D. Rusecko archyvo)

86 pav. Kernavės tilto detalaus plano su užstatymo pasiūlymais maketas (iš D. Rusecko archyvo)

¹³⁶ Štelbienė A. Vilnius atrandamas iš naujo. Kernavės trasa ištrauks į dienos šviesą neišnaudotą sostinės potencialą. Statybų pilotas, Nr. 5, 2001. p. 7.

¹³⁷ Mačiulis A. Architektai Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai. Vilnius: VDA leidykla, 2007, p. 236.

¹³⁸ Iš autorės interviu su A. Nasvyčiu [2012-10-16].

<...Kartu su D. Rusecku mes glaudžiai, kūrybiškai sugyvenome – nuolat tarpusavyje konsultuodavomės, vienas kitam rodydavome savo projektus. Bendrų interesų turėjęs projektas buvo Dainavos kvartalas. Šią Vilniaus centro dalį buvau nagrinėjęs Tauro kalno ir Lukiškių aikštės apatinės terasos kontekste, įvardijau ją kaip itin dėkingą miesto infrastruktūros plėtrai teritoriją. D. Ruseckas iniciatyviai ėmėsi gilesnės šio kvartalo analizės...>¹³⁹

A. Nasvytis

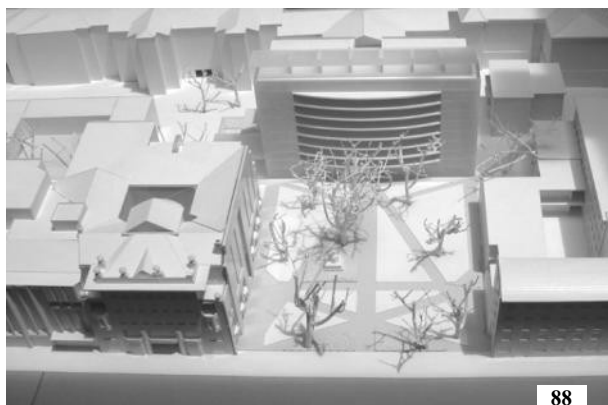
2001 m. parengtas kvartalo esančio tarp Gedimino pr., V. Kudirkos g., J. Jasinskio g. ir Rotundo g. detalusis planas (arch. D. Ruseckas, V. Kukelkienė, J. Garšvaitė). Tuometinėje spaudoje D. Ruseckas pasakojo, jog Dainavos gatvę planuojama paversti pėsčiųjų pasažu, kuris sujungtų naująją architektūrą su senaisiais pastatais (žr. 86 pav.).

Pasak architekto, J. Jasinskio ir V. Kudirkos gatvėse yra svarbus visuomeninio transporto mazgas – keleiviai čia persėda iš vieno troleibuso į kitą. Į visuomeninio transporto stoteles Dainavos gatvę vilniečiai eina ir iš Gedimino prospekto. Planuota užstatyti visą šį kvartalą, įkuriant prekybos centrą bei užsienio šalių kultūros atstovybę. Sprendiniuose platinant V. Kudirkos gatvę, siūloma nugriauti pastatus šios ir gretimos J. Jasinskio gatvės kampe, taip eliminuojant gatvės vingį.¹⁴⁰

2001 m. architektas D. Ruseckas dalyvavo Žemaitės skvero Gedimino pr., Vilniuje užstatymo konkurse (žr. 88 pav.). Šioje vietoje buvo numatyta A. Gudaičio galerija bei viešbučio ir komercinių patalpų kompleksas. 1989 m. miręs menininkas testamentu apie keturis šimtus savo darbų paliko su sąlyga, kad po mirties jo dirbtuvė Gedimino prospekte būtų perstatyta ir joje būtų galima eksponuoti jo darbus.¹⁴¹ Architekto konkursinė idėja grįsta maksimaliu A. Žemaitės skvero ploto išsaugojimu. Šalia suplanuotos A. Gudaičio galerijos, skvero gilumoje numatyta naujai statyti prabangų viešbutį su prekybos zona, viršutiniuose aukštuose įrengti apartamentus, pirmuosiuose

87

88

87 pav. D. Ruseckas (kairėje) su A. Nasvyčiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
88 pav. Žemaitės skvero Gedimino pr. Vilniuje užstatymo konkursinis maketas. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

¹³⁹ Ten pat.

¹⁴⁰ Jarmalis S. Vilniaus centre jau prasideda didelių permainų metas. Lietuvos rytas / Sostinė, 2001. Nr. 267, p.5.

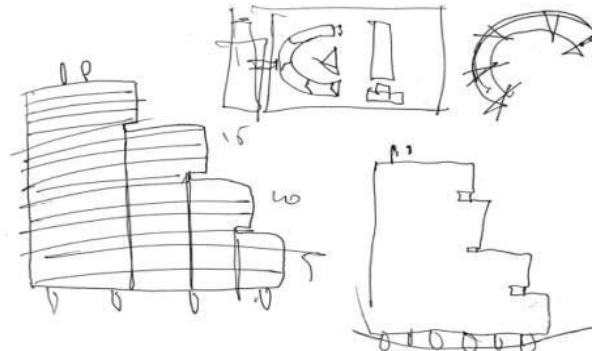
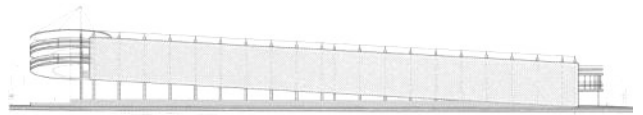
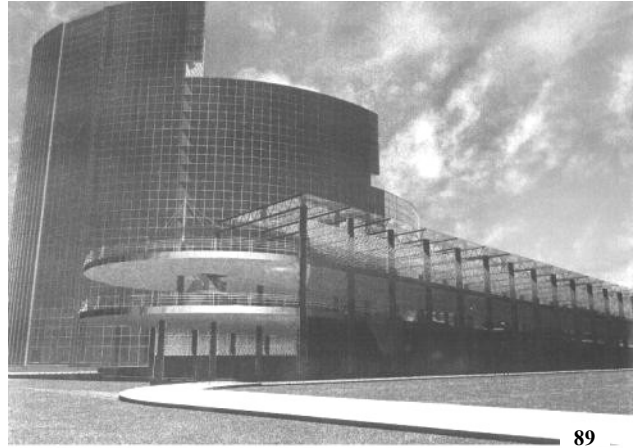
¹⁴¹ Dailės muziejus ragina imtis spęsti A. Gudaičio galerijos problemą. <http://www.b.ernardinai.lt/straipsnis/2012-06-08-dailes-muziejus-ragina-imtis-sprest-i-a-gudaicio-galerijos-problema/83678> [žiūrėta: 2013-01-09].

trijuose aukštuose prekybos patalpas bei restoraną. Po viešbučiu suprojektuota dviaukštė požeminė automobilių stovėjimo aikštelė.

2002 m. buvo parengtas Šeškinės sporto ir pramogų centro Vilniuje detalusis planas. A. Nasvytis pasakojo, jog šioje teritorijoje, ant Šeškinės plokštikalnio, po laimėto konkurso, 1987 m. buvo parengtas Nacionalinio stadiono projektas. Netrukus prasidėjo statybos, tačiau Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, dėl lėšų trūkumo viskas sustojo. D. Ruseckas, būdamas vyriausiuoju miesto architektu, kartu dalyvavo šio sporto komplekso teritorijos tvarkymo procese. Buvo nuspręsta kompaktizuoti šios teritorijos sportinę paskirtį ir suteikti jai papildomą funkciją – taip gimė mintis įkurti čia naują modernų prekybos centrą, kurio investuotojams pardavus dalies komplekso teritoriją, miestas turėjo užbaigti stadiono statybas. Tačiau taip neįvyko.¹⁴²

Tais pačiais metais architektas D. Ruseckas kartu su kolega V. Treiniu parengė gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. Vilniuje projektą (žr. 89, 90, 91, 92, 93 pav.). Kernavės gatvės ir Konstitucijos pr. sankirtoje formuojamas kampinis pastatas užbaigia pietinę prospekto išklotinę, gali būti suvokiamas lyg ateityje numatomos statyti Kernavės tilto vingio fragmentas. Pastato organiškumą su naująja trasa laiduoja plano struktūra. Atsisžvelgiant į gretimą užstatymą, šio namo tūris įsiterpia į sklypą, užtikrindamas kaimyninių pastatų insoliaciją. Iš prospekto ir Kernavės g. pusių sklype formuojamos viešosios automobilių stovėjimo aikštelės iš kurių patenkama į pirmuosius perimetrą formuojančius komercinių patalpų aukštus. Virš jų suprojektuotas lenktas gyvenamosios paskirties tūris. Pastatas apgaubia vidinį kiemą, kuriame numatytas želdiniais pajvairintas skulptūrinis akcentas.

Nors pastatas ir išsiskiria savo įtaigia forma, naudojama fasadų apdaila, padeda išlaikyti vientisumą su nauja kuriama aplinka. Namų apdaila ir tūrio išraiška neišduoda tikrosios paskirties, jis sąmoningai maskuojamas stikline kauke, jungiančia pastatą į keletą aiškių tūrių, kuriančių universalų įspūdį.¹⁴³ Fasado kolorite derinami žalsvi, pilkšvi ir juosvi tonai.

89 pav. Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. su daugiaaukščiu parkingu Vilniuje projektiniai pasiūlymai (iš I. Maknienės archyvo)

90 pav. D. Rusecko Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. Vilniuje projekto pirminės vizijos ekizas. (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

¹⁴² Iš autorės interviu su A. Nasvyčiu [2012-10-16].

¹⁴³ Žvaliauskaitė S. Gyvenamasis ir komercinis pastatas Konstitucijos pr. Archiforma, 2004, Nr. 1, p. 85.

Pasak kolegos V. Treinio, D. Ruseckas mėgo lenktas formas. Pagrindinė idėja buvo siekti šį pastatą įkomponuoti į miesto panoramą.¹⁴⁴ Žvelgiant iš kairiojo Neries kranto, besisukanti pastato forma nukreipia stebėtojo žvilgsnį į gretimą, Vilniaus architektūrinę kalvą formuojantį užstatymą, praturtina vertikalių masių nauju archetipu.

Profesinėje spaudoje šis pastatas įvardijamas kaip netradicinės formos, nuosekliai augantis, ekspresyvus, traukiantis praeivio žvilgsnį, žadinantis jo smalsumą, emocijų kaitą. Taip pat projektas prilyginamas ekstravagantiškam akcentui, kuris pajvairina naujojo Vilniaus centro siluetą.

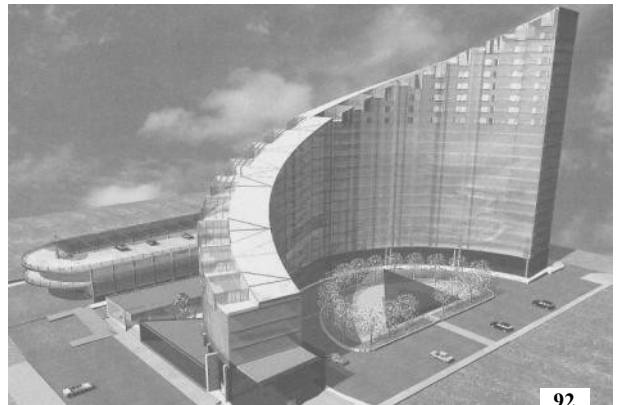
Aptariamam laikotarpiu D. Ruseckas pasižymėjo itin dideliais kūrybiniais užmojais: vienos idėjos virto gyvomis miesto urbanistinio audinio ląstelėmis, kitos dar kantriai laukia savosios eilės. Architekto kartu su kolegomis bendruosiuose planuose įdiegti sprendiniai nepastebimai veikia kasdienį Vilniaus gyvenimą.

<...D. Ruseckas visur ir visada spėdavo: projektuoti, vadovauti miestui, kurti miesto bendrąjį planą, dalyvauti Architektų sąjungos veikloje. Architektas gebėjo sutelkti žmones, savo kolektyvą bendram tikslui...>¹⁴⁵

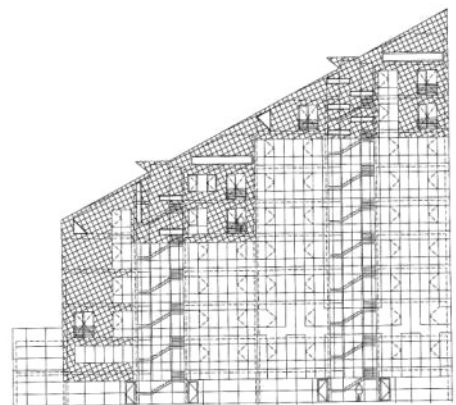
J. Pavlidi ir V. Aidžiulis

91

92

93

91 pav. Vilniaus aukštuminių pastatų panorama nuo Neries pusės (iš D. Rusecko archyvo)

92 pav. Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. vizualizacija (iš Žvaliauskaitė S. „Gyvenamasis ir komercinis pastatas Konstitucijos pr. Archiforma, 2004, Nr. 1, p. 85.

93 pav. Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. Fasadas ir planas (iš Žvaliauskaitė S. „Gyvenamasis ir komercinis pastatas Konstitucijos pr. Archiforma, 2004, Nr.1, p. 85.

¹⁴⁴ Iš autorės interviu su V. Treiniu [2012-05-10].

¹⁴⁵ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

1.5. Individuali architektūrinė veikla

<...D. Ruseckas visada ieškodavo savojo kelio, siekiant, kad sprendiniai atitiktų laikmečio dvasią. Jo kūryboje tai aiškiai pasireiškė. Postmodernizmo metu – projektavo postmodernizmą, modernėjant laikams, modernėjo ir jo architektūra...>¹⁴⁶

M. Pakalnis

Apibendrinamas architektūrą, atsiradusią Vilniuje po 1991 m., kai buvo atkurta Lietuvos Nepriklausomybė, R. Buivydas teigė, jog tarp charakteringiausių aptariamo laikotarpio bruožų bene ryškiausias minėtinas jos daugiaveidiškumas, kurį formavo ne tik stilistinių tendencijų įvairovė ir sudėtingi jų junginiai. Naujosios Vilniaus architektūros daugiaveidiškumas pirmiausia kyla iš idėjinių nuostatų, meninių koncepcijų, kuriomis vadovaujasi architektai ir užsakovai, įvairovės.¹⁴⁷

Apibūdindamas miesto architektūrinio veido kitimą, autorius kaip vieną iš naujų požymių paminėjo pastatų ir rekonstruotų visuomeninių interjerų erdvinės – planinės kompozicijos bei fasadų plastikos sudėtingumo didėjimą. Kaip atgimusią tendenciją, R. Buivydas įvardijo stačiakampių prizmių ir cilindro formos pastatus.¹⁴⁸

Šiame poskyryje apžvelgiama D. Rusecko 1996 – 2005 m. individuali architektūrinė veikla apimanti tiek tūrinius, tiek ir urbanistinius projektus bei jų realizavimus. Atsiradus naujoms galimybėms, medžiagų įvairovei, architekto kūryba kaipmat pasipildė naujais atspalviais, tapo tipologiškai įvairesnė.

<...Visiems buvo savaime suprantama, jog Danas nemėgsta kampuočių formų, niekas nebandė aiškintis, kodėl taip yra. Su Danu buvo įdomu dirbti, kadangi jis niekada nesiimdavo paprastų objektų. Architektas labai vertino ir brangino laiką, visais momentais neleisdavo prasiveržti emocijoms, stengėsi aiškiai ir tiksliai viską išspręsti. Kai paaiškėdavo, jog projektas nebus realizuojamas, Danas ragindavo nenusiminti, sakydavo, kad sugalvotoms idėjoms kada nors bus lemta būti įgyvendintoms. Pastebėdavau, kad vėlesniuose projektuose, galima buvo atpažinti kai kuriuos ankstesniųjų sumanymų fragmentus. Architektas jų nepamiršdavo, sugebėdavo jas pritaikyti, suteikti progą materializuotis. Kalbant apie architektūrą, Danas niekada neidavo paviršiumi, jis buvo giluminis architektas...>¹⁴⁹

I. Maknienė

¹⁴⁶ Iš autorės interviu su architektu M. Pakalniu [2012-04-18].

¹⁴⁷ Buivydas R. Architektūra: pozityviai ir negatyviai. Ex Arte: Vilnius, 2006. p. 8-9.

¹⁴⁸ Ten pat, p. 45.

¹⁴⁹ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

Pasak ilgamečių kolegų konstruktorių J. Pavlidi ir V. Aidžiulio, D. Ruseckas buvo vienas iš tų architektų, kuris suprasdavo konstrukcijas, todėl šiuo požiūriu įdėjos būdavo visuomet pagrįstos. Architektas savo rankomis yra pasistatęs garažą, sodo namus.¹⁵⁰

Pirmasis iš aprašomų projektų – tai 1996 m. suprojektuotas pirmasis „Volvo Sostena“ autocentras (žr. 94, 95, 96 pav.), Laisvės pr. ir Ukmergės g. sankryžoje, Vilniuje. Lietuvių architektai bendradarbiavo su kolegomis iš Švedijos bei Olandijos. Lietuviams teko užduotis parengti pamatus bei gerbūvį užsienietiškam tipiniam projektui. Tai buvo atsakingas darbas. Pasak I. Maknienės, D. Ruseckas išvydęs atvežtas ir sumontuotas konstrukcijas pasigedo išraiškingumo, kadangi pastatas iškilo svarbioje gatvių sankryžoje. Standartinį salonų projektą reikėjo būtinai patobulinti. Lygiagrečiai Ukmergės g. išdėstyto autocentro išsklotinė buvo perkirsta trapeciniu tūriu, akcentavusiu įėjimą. Taip atsirado nedidelė antresolė, kurioje įsikūrė administracija, taip pat praplėsta pagrindinio holo erdvė. Projekto spalvinė gama papildė baltais bei melsvais tonais.¹⁵¹

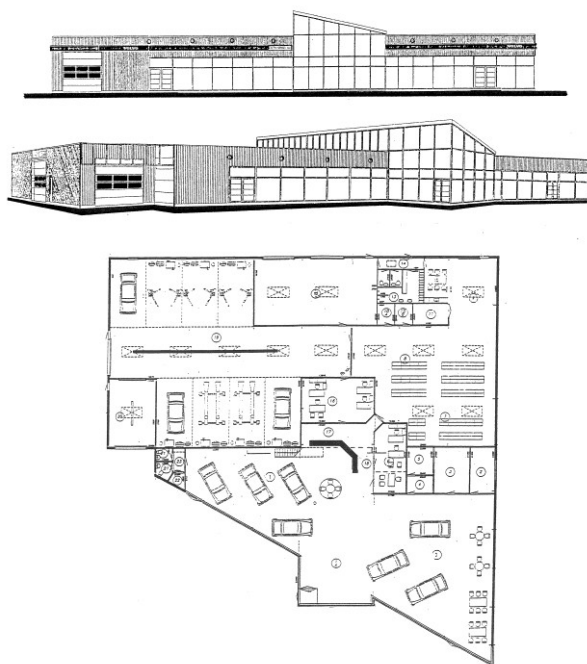
Šio tipo statinių aptinkama ir vėlesnėje architekto kūryboje. Tai glaudžiai siejasi su D. Rusecko pomėgiu kolekcionuoti senovinius automobilius, kas, tikėtina, lėmė vienokius ar kitokius šios funkcijos pastatų tūrių ir vidinių erdvių sprendinius. Arčiausiai Ukmergės g. esančioje trikampės formos pastato dalyje buvo įrengta automobilių ekspozicija. Šios erdvės užkulisuose numatytas klientų autoservisas bei

94

95

96

94 pav. SOSTENA-VOLVO autocentras Ukmergės pl. Vilniuje vaizdas nuo gatvės pusės (iš I. Maknienės archyvo)

95 pav. SOSTENA-VOLVO autocentras Ukmergės pl. Vilniuje vaizdas nuo gatvės pusės (iš I. Maknienės archyvo)

96 pav. SOSTENA-VOLVO autocentras Ukmergės pl. Vilniuje fasadas, perspektyvinis vaizdas ir planas. (iš I. Maknienės archyvo)

¹⁵⁰ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

¹⁵¹ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

patalpos, skirtos darbuotojams.

Architektas nenutraukė ryšių su gyvenamųjų namų projektavimu. Pasikeitus laikotarpiui, greta daugiabučių atsirado galimybė kurti ir vienbučius bei dvibučius namus. 1996 m. realizuotas vienas iš išskirtiniausių individualių namų Meškeriojų g., Vilniuje (žr. 97, 98, 99 pav.). Projekto pagrindas – griežta, namo turį ir sklypą dalijanti ašis, kurios atžvilgiu formuota simetriška pastato bei gerbūvio kompozicija. Šiame projekte jaučiamas aiškus konstravimas, architektoniškas elementų komponavimas. Namo akcentas – tarp keturių tūrių įterpta dviejų lygių rotunda. Pastato siluetą kuria skirtingų stogų tipų įvairovė. Taisyklingos formos keturšlaičiai stogai primena japoniškos pagodos fragmentus.

Fasade atsispindi aptariamam laikotarpiui būdingas balto tinko medžiagiškumas. Interjere greta baltų atspalvių panaudoti natūralaus medžio bei akmens paviršiai, svetainės dominantė – platūs sukti laiptai. Atkreiptinas dėmesys, jog tai – dažnas architekto naudojamas elementas. 1996 m. realizuoti dar keli D. Rusecko projektai: individualūs gyvenamieji namai Žadeikos g. ir Juodšiliuose (pastarojo interjerą kūrė V. Vizgirda).

97

98

99

97 pav. Individualiausias gyv. namo Meškeriojų g. vaizdas iš paukščio skrydžio (iš <http://www.bing.com/maps>).

98 pav. Individualiausias gyv. namas Meškeriojų g. vaizdas iš miško pusės (iš architekto D. Rusecko archyvo)

99 pav. Individualiausias gyv. namo Meškeriojų g. interjeras (iš architekto D. Rusecko archyvo).

*<...Prisimenu Daną, kaip visuomet kovojantį iki galo. Kai užsakovai bandydavo projektus koreguoti savo trumparegiškais, pigumo ir paprastumo kriterijais paremtais argumentais, jis būdavo griežtas, principingas. Danas išlikdavo diplomatu net susidarius ypatingai sudėtingoms situacijoms. Įsiklausęs į pašnekovą, kaipmat rasdavo kompromisą ar išeitį, tenkinančią abi puses. Jis buvo reiklus, konkretus, nemėgo paviršutiniškumo, reikalaudavo gilios ir visapusiškos problemų analizės, tiek projektavime, tiek gyvenime. Danas mėgo posakį „nevyniok žodžio į vatą“...>*¹⁵²

¹⁵² Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

Metams dar nesibaigus, architektas ėmėsi Japonijos ambasados su diplomatų rezidencija projekto (žr. 100, 101, 102 pav.), atskleidžiančio ilgaamžę D. Rusecko draugystę su šios šalies kultūra. Tai patvirtino kartu su architektu bendradarbiavęs R. Dargis, kuris teigė, jog prie šio objekto koncepcijos buvo prieita filosofškai, siekta, jog viskas, pradėdant smulkmenomis ir užbaigiant pačiu pastato siluetu, primintų Japoniją.¹⁵³ Pasak projekto konstruktorių, ambasados pastato stogas buvo šiek tiek „sulietuvintas“, konstrukcijoms pasirinktas monolitinis karkasas.¹⁵⁴

Griežtai simetriški pastato fasadai kelia asociacijas su samurajaus šarvais: platėjantis siluetas tarsi įkūnija korpusą, pratęstas stogas – pečių liniją. Architekto tinkamai parinktas langų bei fasadų dalinimo mastelis perteikia regionalumą, tradicinės japonų architektūros pajautą. Ambasados interjere pateikta šiuolaikinė širmos interpretacija, derinant matinį stiklą su vitražo elementais. Fasado koloritas šviesiai gelsvas su akcentuotomis tamsiomis juostomis.

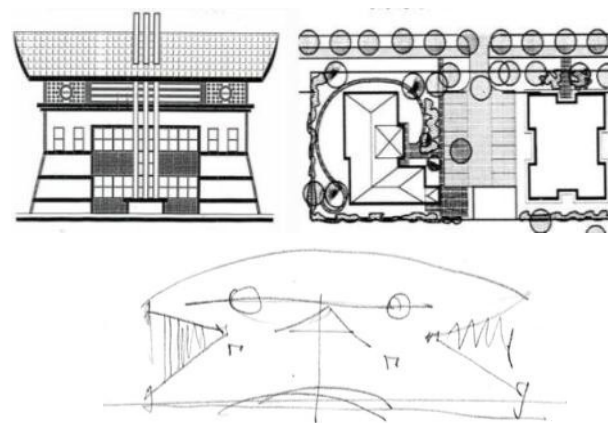
Išskirtina ir diplomatų rezidencijos architektūra. Pastato forma – tai trimis išraiškingais vienslaičiais stogais užsibaigiančiais tūriais perkirstas stačiakampio charakterio pabrėžtas stilobatas. Šis pjūklą primenantis pastato silueto morfotipas aptinkamas ir vėlesnėje architekto kūryboje. Rezidencijos fasaduose dominuoja kampiniai vitrininiai langai – būdingas lietuviškų pastatų elementas. Pastatų komplekso vienalytiškumą kuria bendras stogų koloritas.

100

101

102

100 pav. Japonijos ambasados vaizdas nuo gatvės pusės (iš D. Rusecko šeimos archyvo archyvo)

101 pav. Japonijos ambasados interjeras (iš D. Rusecko šeimos archyvo archyvo)

102 pav. Japonijos ambasados maketas, fasadas, gen.plano schema, eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo archyvo)

¹⁵³ Iš autorės interviu R. Dargiu [2013-02-21].

¹⁵⁴ Iš autorės interviu su J. Pavliū ir V. Aidžiūliu [2013-03-06].

R. Buivydas Japonijos ambasadą priskyrė architektūros kūriniams, turintiems tam tikro sąlyčio su istorinio kontekstualizmo idėjomis, kuriuos galima priskirti ir vilnietiško „ad hokizmo“ bei šiam reiškiniui giminingo regionalumo apraiškoms.¹⁵⁵

Tarp skirtingų užsienio architektūros tendencijų pastangos atsižvelgti į įvairias kultūrines tradicijas buvo būdingas bruožas. Pagarbiai į Senovės Meksikos, Japonijos ir kai kurių kitų senosios kultūros šalių liaudies architektūrą žiūrėjo architektas F. L. Wright. Kūrėją įkvėpė Senovės Kretos ir kitų šalių ovaliniai statiniai.¹⁵⁶

1998 m. Vilniuje duris atvėręs D. Rusecko ir I. Maknienės suprojektuotas „Vokė III“ ir „Kotryna“ komercinis centras (žr. 103, 104, 105 pav.) neabejotinai pagyvino Ukmergės g. aplinką. Pasak A. Ambraso, administraciniai ir prekybos pastatai sudaro gana didelę miesto „kūno masės“ dalį. Jų lyginamąjį svorį dar labiau padidina tiek privačiam kapitalui, tiek valstybinėms įstaigoms būdingas siekis susireikšminti, dominuoti miesto kontekste.¹⁵⁷ Šiuo atveju D. Rusecko projekto išskirtumas laikytinas tik kaip pozityviai kontekstą veikiantis, gaivinantis reiškinys.

Atsižvelgiant į sklypą ribojančią gatvę, pagrindinis komercinio centro fasadas

suprojektuotas lenktas, taip suteikiant gatvės praeiviams galimybę apžvelgti statinį iš visų pusių. Trijų aukštų pastatas terasuotas, projekte iš anksto numatyta gretimo pastato kaiminystė. Šiandien charakteringi objekto rakursai (žr. 104, 105 pav.) dėl gretimo užstatymo nebeįmanomi. Pirmame pastato aukšte numatyta baldų ekspozicijos salė, vadybininkų patalpos ir sandėliai. Į antrąjį aukštą patenkama plačiais lenktos formos laiptais (žr. 106, 107 pav.). Čia taip pat įrengtos prekybos salės

103

104

105

103 pav. „Vokė III“ ir „Kotryna“ komercinis centras iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>)

104 pav. Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje, 1998. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

105 pav. Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje, 1998. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

¹⁵⁵ Buivydas R. Architektūra: pozityviai ir negatyviai. Vilnius: Ex Arte, 2006, p.10.

¹⁵⁶ Minkevičius J. Architektūros kryptys užsienyje. Vilnius: Mintis, 1971, p. 69.

¹⁵⁷ Ambrasas A. Apie 1991-2007 metų administracinių ir prekybos pastatų architektūrą Lietuvoje. Urbanistika ir architektūra, 2008,32(3), p. 139.

bei darbuotojų patalpos. Trečiasis aukštas skirtas administracijai.¹⁵⁸

<...Tuo metu, kai Ukmergės gatvėje statė „Vokė III“ pastatą, jis atrodė itin išskirtinis, įdomus savo terasuota forma. Projektas turėjo savo veidą...>¹⁵⁹

L. Ziberkas

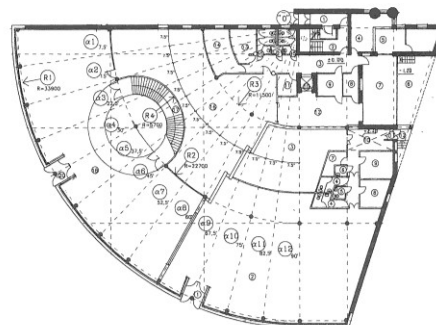
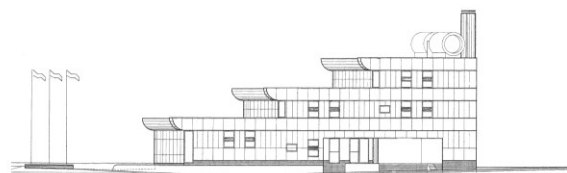
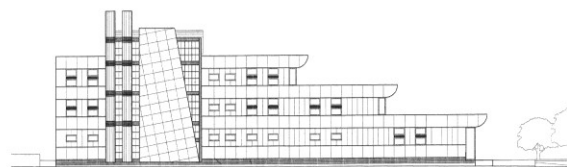
Pagrindinis fasadas įrengtas su lenktais karnizais, terasomis nusileidžiantis sankryžos link. Komercinio centro fasado sprendiniuose dominuoja balta spalva papildyta ryškiais mėlynos ir raudonos spalvos akcentais. Išryškintieji elementai tarsi primena į uostą atplaukusio laivo kaminus, kitas detales. Ši simbolika suteikia pastatui papildomų prasmų, traukia žiūrovo žvilgsnį, kviečia patirti architektūrinį išgyvenimą. Pasak bendraautorės I. Maknienės, kiekviena pastato detalė turėjo savo funkciją: kaminų vertikalės naudotas pastato ventiliacinės sistemos oro padavimui bei išmetimui, cilindruose ant stogo buvo paslėpta ventkamera.¹⁶⁰

<...Vokė III kartu su kitoje gatvės pusėje esančiu Volvo salonu laikyti savotiškais Vilniaus vartais. Ši sankryža itin reikšminga, būtent ji ir padiktavo pastato formą. Buvo galvota, kaip pastatą suvoks pravažiuojantieji, kaip bus modeliuojamas jų žvilgsnis. Taip pat buvo derinamasi prie būsimo priestato. Vokė III turėjo „užauginti“ tūrį taip, kad gretimas pastatas organiškai įsiliėtų į aplinką...>¹⁶¹

I. Maknienė

106

107

106 pav. Interjeras, (Andriūšytė A. „Vokė III“ ir „Kotryna“ komercinis centras. Vilnius. Archiforma, 1998, Nr. 3, p. 10)

107 pav. Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje, 1998. Pirmojo aukšto planas (iš I. Maknienės archyvo)

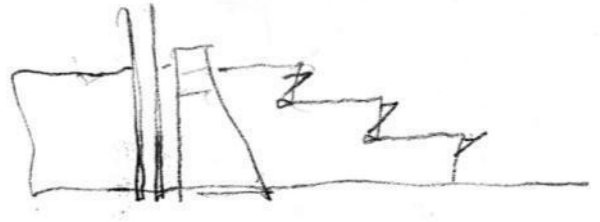
¹⁵⁸ Iš UAB „Vokė III“ ir UAB „Kotryna“ prekybinio centro aiškinamojo rašto (iš I. Maknienės archyvo)

¹⁵⁹ Iš interviu su L. Ziberku [2012-10-04].

¹⁶⁰ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

¹⁶¹ Ten pat.

Pastato architektūroje naudotas lenktų ir laužytų linijų plastikos interpretavimas, taip pat manieringumas Nepriklausomybės laikotarpiu „sudarė neblogą sprogstamąjį mišinį“. Aptariamam laikotarpiu architekto vaidmuo tampa svarbus suteikiant statiniui formą. Realizuoti administraciniai ir komerciniai objektai tapo pavyzdžiu tolesniam tokio tipo pastatų vystymuisi.¹⁶²

108

108 pav. D. Rusecko Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Pasak architekto E. Stasiulio, architektūros objektai dažnai sukelia įvairių emocijų ir asociacijų. Kiekviena ženklų ir simbolių sistema tampa prasminga, saveikaudama su kitomis formomis ir sistemomis. Asociatyvinis požiūris į architektūrinį objektą yra vienas pagrindinių architektūrinės visumos suvokimo ir įvertinimo faktorių. Galimybę intuityviai, logiškai neanalizuojant įvertinti architektūrinį statinį žmogus susiformavo per daugelį žmonijos evoliucijos metų. Autorius įvardijo keletą namo – laivo įvaizdį prasmingai panaudojusius projektus: koncerno „SBA baldai“ centras Vilniuje (arch. S. Kuncevičius, A. Jakutis), „Falkirk“ sukamasis laivų keltas Škotijoje (RMJM Architect and Tony Gee).¹⁶³

R. Buivydas teigia, jog tiek praeityje, tiek ir šiandienos architektūroje simbolis akivaizdžiai arba užmaskuotai, yra gausiai arba saikingai integruotas miestų ir pastatų bei jų komponentų idėjinėje, meninėje ir fizinėje sandaroje. Įveiksmindami simbolių kalbą architektūroje, jos užsakovai ir architektai siekia įgyvendinti įvairius tikslus. Pasak autoriaus, XX a. laivas, kaip simbolis, turintis nuo seniausių laikų nustatytas prasmes, taip pat įgijęs naują pažangos reikšmę, buvo daug kartų panaudotas kuriant šiuolaikinės architektūros objektus.¹⁶⁴

Komercinis centras spaudoje įvardintas, kaip krintantis į akį, savo tūriu primenantis ketvirtadalį torto¹⁶⁵. Kitur aprašoma jog plano forma primena vėduoklę.¹⁶⁶

Tais pačiais 1998 m. architektas D. Ruseckas kartu su kolega D. Kitovu parengė gyvenamojo namo – ekrano dalies rekonstrukciją į Širdies chirurgijos centro pastatą Laisvės prospekto ir Rygos gatvės sankirtoje, Justiniškėse, Vilniuje (žr. 109, 110, 111 pav.). Pastato pirmtakas – 1992 m. D. Rusecko ir I. Maknienės suprojektuotas gyvenamasis namas – ekranas su siuvykla ir drabužių parduotuve, įrengtomis pirmuosiuose dviejuose pastato aukštuose. Rekonstruojant gyvenamąjį namą į klinikas, statinys buvo plečiamas: pristatyti mansardinis ir techniniai aukštai, iš gatvės pusės fasadus papildė laiptuoti ir uždari stikliniai erkeriai bei balkonai.

¹⁶² Ten pat, p. 144, 151.

¹⁶³ Stasiulis E. „Forma architektūroje. Vilnius: VDA leidykla, 2010. p.146,147,164,165.

¹⁶⁴ Buivydas R. „Simbolis architektūroje: nuo individualumo iki universalumo. Urbanistika ir architektūra, 2005, XXIX tomas, I priedas, p. 42, 43.

¹⁶⁵ Štelbienė A. „Naujas jungtinis prekybos centras Vilniuje. Statybų pilotas, 1998. Nr. 7, p.5.

¹⁶⁶ Andriūtė A. „Vokė III“ ir „Kotryna“ – komercinis centras. Vilnius. Archiforma, 1998. Nr. 3, p.10-11.

Pastato, kaip sankryžos akcento, išpūdį sustiprina, jau gyvenamajam namui suprojektuota paaukštinta laiptinė, užsibaigianti netaisyklinga piramide. Pastato stogas aiškiai matomas, tamsiai rudos spalvos, lenktas, vienslaitis.

Be architektoninių priemonių, pastato išskyrimui iš pilkos daugiabučių aplinkos pasirinkta ryški oranžinė spalva, kuria nudažyti laiptuoti erkeriai, dalis mansardinio aukšto, balkonai ir žemesniosios klinikų dalies fasadas. Pasak I. Maknienės, erkeriai atkartojo greta esančių terasuotų monolitinių trylikos aukštų gyvenamųjų namų motyvą. Šie ir kiti pastatą papildę elementai padėjo „susišaukti“ su sublokuotų namų – ekranų architektūra.¹⁶⁷

Charakterizuodamas aptariamo laikotarpio Lietuvos architektūrą, R. Buivydas Širdies chirurgijos centrą priskyrė prie meniškai brandžių kūrinių, pasižyminčių gausiu architektūriniu vaizdingumu bei plastikos turtingumu.¹⁶⁸ Profesinė spauda paantrina išsakytas mintis ir šį projektą įvardija kaip netikėtos, provokuojančios architektūros ir kolorito pastato, perimetrinio užstatymo linijoje išsiskiriančiu siluetu ir kompozicija.¹⁶⁹ Taip pat, dėl iki 30 metrų aukščio iškylančio statinio kampo – giedros išpūdį ir vilties suteikiančia sankryžos dominante.¹⁷⁰ I. Maknienės nuomone šis turis galėtų būti tapatinamas ir su skalpeliu (nedideliu chirurginiu peiliu).¹⁷¹

Klinikų viduje taip pat nemažai dėmesio skirta spalvoms. Antžeminis aukštas, kuriame yra

109

110

111

109 pav. Širdies chirurgijos centras iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>.)

110 pav. Širdies chirurgijos centro vaizdas iš sankryžos pusės (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

111 pav. Širdies chirurgijos centro fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

¹⁶⁷ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

¹⁶⁸ Buivydas R. Architektūra: pozityviai ir negatyviai. Vilnius: Ex Arte, 2006, p.9.

¹⁶⁹ Guzas E. „Širdies chirurgijos centras. Vilnius. Vilnius. Archiforma, 1999, Nr. 1, p. 104.

¹⁷⁰ Štelbienė A. Vilniaus širdies chirurgijos centro pastatas. Statybų pilotas, 1998. Nr. 9, p.3.

¹⁷¹ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

buities bei techninės patalpos – rusvas, antrasis ir trečiasis ligonių aukštai – gelsvi, ketvirtasis aukštas, kur randasi intensyvios slaugos centras – rausvo atspalvio, penktasis aukštas kur yra suprojektuotas operacinis blokas – žalsvas. Šeštajame aukšte įsikūrusi klinikos administracija. Visus aukštus sieja trys laiptinės, išsidėsčiusios skirtinguose pastato kampuose (žr. 112-114 pav.).

Architekto D. Rusecko žodžiais, kuriant Vilniaus širdies chirurginio centro pastatą, omenyje turėtas ir aplinkos kontekstas: stengtasi suprojektuoti aukšto architektūrinio lygio objektą, kuris būtų paskata aplinkinių statinių rekonstrukcijai. Manoma, kad ir vietoje šalia stovinčios vieno aukšto parduotuvės galėtų atsirasti viešbutis klinikos pacientų artimiesiems. Teigta, kad “miegamieji rajonai” panašių statinių dėka taps miestų “gyvenamaisiais” rajonais.¹⁷²

Tais pačiais 1998 m. Žvėryne iškilo aukštos klasės gyvenamasis kompleksas, kurį sudarė du 5 aukštų 12 butų namai (žr. 115-117 pav.). Tuometinis statybų bendrovės „Eika“ generalinis direktorius R. Dargis teigė, jog D. Rusecko suprojektuoti daugiabučiai gyvenamieji namai Žvėryne buvo vienas pirmųjų kartu įgyvendintų idėjų. Įsimintina detalė – sparnus primenantys namų stogai. Projektas išsiskyrė savo dydžiu – mažo aukštingumo gyvenamasis namas buvo skirtas nedideliame kiekiui žmonių.¹⁷³

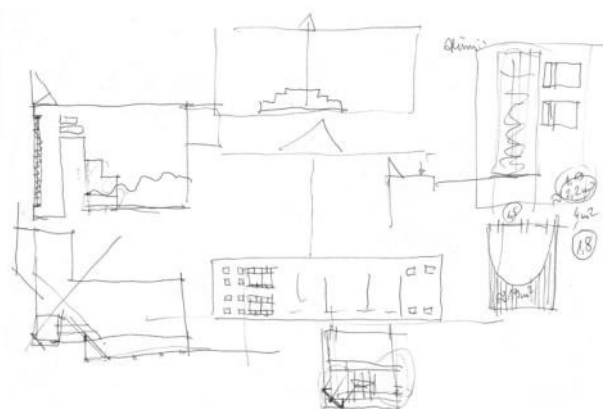
Pasak projekto konstruktorių J. Pavlidi ir V. Aidžiulio, projekte iš pradžių buvo numatytos atviros terasos. Siekiant, kad vėliau gyventojai savavališkai nepradėtų šių terasų užsidenginėti,

112

113

114

112 pav. Širdies chirurgijos centras. Interjero fragmentas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

113 pav. D. Rusecko Širdies chirurgijos centro eskizas (iš I. Maknienės archyvo)

114 pav. Širdies chirurgijos centro aukštų planai. (iš Širdies chirurgijos centras. Vilnius. Vilnius. Archiforma, 1999, Nr. 1, p.104)

¹⁷² Štelbienė A., Vilniaus širdies chirurgijos centro pastatas. Statybų pilotas, 1998. Nr. 9, p. 3.

¹⁷³ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

D. Ruseckas sugalvojo vienodas, išraiškingų formų stogines – „sparnus“. ¹⁷⁴

<...Šio projekto sprendimai buvo netipiški: langai, siekiantys grindis, aiškiai apibrėžti balkonai, automobilių stovėjimo aikštelių įrengimas pirmuosiuose aukštuose. Nestandartiškumą diktavo Žvėryno rajono išskirtinumas. Turėjau galimybę stebėti Dano kūrybos procesą – tai buvo nuolatinis ieškojimas...> ¹⁷⁵

R. Dargis

Ažūrinės stoginės (žr. 116 pav.) primena pakilti besirengiančius paukščius. Tai lakoniškas, pastato aukštutinę dalį karūnuojantis bei lengvumo suteikiantis elementas. Toks terasos – poilsio bei meditavimo erdvės akcentavimas būdingas rytietiškosios kultūros tradicijai. Fasado koloritas nuosaikus, paremtas žemiškų rusvų spalvų gama. Drąsus medienos panaudojimas, pabrėžiantis ryšį su gamtiškuoju aplinkos kontekstu.

Kitas idomus daugiabutis iškilo 1999 m. Viršuliškėse, Laisvės pr., J. Matulaičio a. 5, Vilniuje. Architekto D. Rusecko kartu kolegomis A. Sasnausku ir I. Makniene suprojektuotas objektas profesinėje spaudoje įvardijamas kaip „ekraninis Viršuliškių dviveidis“. ¹⁷⁶ Pasak I. Maknienės, dėkingoje vietoje esantis atviras sklypas, suformuotas Palaimintojo Jurgio Matulaičio aikštės, Statybininkų mokyklos, stadiono ir daugybės želdynų. Visa tai – puikios sąlygos gyvenamajam namui. Šio namo

115

116

117

115 pav. Žvėryno daugiabučiai gyv. namai iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>.)

116 pav. Žvėryno daugiabučiai gyv. namai (iš autorės archyvo)

117 pav. Žvėryno daugiabučiai gyv. Namų maketas (iš V. Pavlidi archyvo)

¹⁷⁴ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

¹⁷⁵ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

¹⁷⁶ Palekienė A. Vilniaus daugiabučiai Justiniškėse ir Viršuliškėse patstaita keletas modernių daugiabučių. Statybų pilotas, 1999. Namai, p. 14.

architektūra labiausiai atliepia netoliese užiančiam Laisvės prospektui. „Dviveidis” namas – ekranas gerai suvokiamas tik iš arti.¹⁷⁷ Važiuojant prospektu, matyti tik viena šio daugiabučio pusė: gelsvų plytų plokštuma, inkrustuota bordo spalvos metalinėmis detalėmis. Apėjus pastatą, stebina priešingybė: tas pats tūris netikėtai tampa lengvu ir jaukiu, iš jo ritmingai išauga ažūriniai stikliniai erkeriai (žr. 119-121 pav.).

Namą galima suskirstyti į tris lygius: visuomeninės patalpos, centrinė trijų aukštų dalis bei susiaurėjęs mansardinis aukštas. Rūsyje, išnaudojant trijų metrų reljefo perkritimą, įrengti garažai, skirti beveik visiems gyventojams. Į laiptines galima įeiti iš abiejų pastato pusių. Butai taip pat orientuoti į abi puses: šiaurinėje – vonios kambariai ir virtuvės, pietinėje – svetainės, miegamieji. Projektuojant buvo pritaikyta anksčiau statyto daugiabučio sekcija - ląstelė (pirmasis architekto D. Rusecko namas – ekranas Laisvės pr.).¹⁷⁸ Šiame name yra 45 – 102 kvadratinį metrų ploto dviejų, trijų, keturių kambarių butai (iš viso 25).

Kaip ir numatyta detalajame plane, namo ekrano užnugaryje išaugo kvartalas, kuris savo užstatymu sukūrė jaukius, gyventojų šurmilio pripildytus kiemus. Šios rekreacinės erdvės orientuotos į greta esančio miško teritoriją. Pastatų kompozicijoje išsiskiria du aukščiausi vienuolikos aukštų daugiabučiai bokštai, kurie “uždaro” kiemą nuo šalia esančio triukšmo. Su žemesnėmis komplekso dalimis jie jungiasi konsoliuojančiais galerijų blokais. Pastatų fasadų koloritas

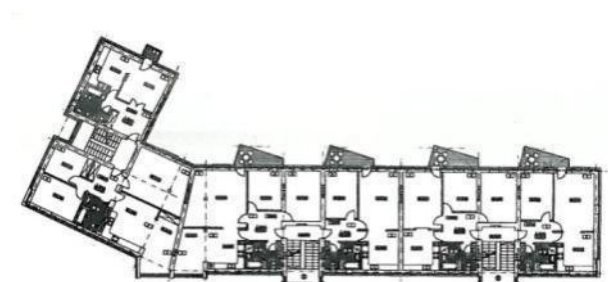
119

120

121

122

118 pav. Daugiabučio Viršuliškėse vaizdas iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>)

119 pav. 11 – aukštų daugiabučiai Viršuliškėse (iš autorės archyvo).

120 pav. 5 – aukštų daugiabučiai Viršuliškėse (iš autorės archyvo).

121 pav. Daugiabučio Viršuliškėse penkiaaukštis namas (Palekienė A. „Vilniaus daugiabučiai Justiniškėse ir Viršuliškėse patstatyta keletas modernių daugiabučių“. Statybų pilotas)

¹⁷⁷ Palekienė A. „Vilniaus daugiabučiai Justiniškėse ir Viršuliškėse patstatyta keletas modernių daugiabučių“. Statybų pilotas, 1999. Namai, p. 14.

¹⁷⁸ Ten pat, p. 14.

konstrastingas: pasikartojančioms gelsvai, žalsvai ir baltai spalvoms naudojami bordo akcentai išryškinantys vienslaičius stogus, pastatų laiptines bei balkonus.

Pasak I. Ruseckaitės, Viršuliškių daugiabučiai buvo vieni didesnių tuo metu statytų Vilniuje. Šiame projekte panaudotas dviejų pastatų stogų silueta vėliau buvo panaudotas ir Mokyklos g. kvartale.¹⁷⁹

1999 m. suprojektuotas gyvenamasis kvartalas Mokyklos gatvėje, Jeruzalėje, žaliojoje Vilniaus miesto zonoje (žr. 122-124 pav.). Pailgame sklype, numatytos dvi juostos kotedžų, blokuotų po penkis, trys individualūs namai ir daugiabutis – keturių aukštų su mansarda. Sklypas sudalintas privažiavimų, savo kryptimis atkartojančių Braškių gatvės tąsą. Kvartale pastatyti individualūs gyvenamieji namai – didesni (160 m²), skirti dviem kartoms. Simetriškai išplanuotas namas lengvai dalinamas į dvi dalis.

D. Ruseckas, duodamas interviu „Statybų pilotui“, sakė, jog projekte buvo svarbu išsaugoti išpūdingas senų medžių alėjas, tad namai statyti gan uždaroje erdvėje, apsuptoje gausios žalumos.¹⁸⁰ Suprojektuoti kotedžai tarpusavyje jungti laiptuotai – taip gyventojams numatytos jaukios terasos. Vieno gyvenamojo namo bloko plotas – 120 kvadratinį metrų. Pirmame aukšte suprojektuotas garažas, holas su san. mazgu, pietinėje pusėje svetainė ir virtuvė – valgomasis, iš kurių patenkama į sklypą. Antrame aukšte numatyti miegamieji ir vonios kambarys. Sublokuotų namų grandinę dengia vientisas, apjungiantis šlaitinis stogas.

122

123

124

122 pav. Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje, vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)

123 pav. Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje daugiabučio vaizdas iš Mokyklos g. (iš autorės archyvo).

124 pav. Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje daugiabučio fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

¹⁷⁹ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaitė, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

¹⁸⁰ Palekienė A. Gyvenamasis kvartalas gamtoje. Statybų pilotas, 1999. Nr. 16. p.6.

Keturiasdešimties butų daugiaaukštis pastatytas lygiagrečiai su Mokyklos gatve. Pirmame aukšte – mašinų stovėjimo aikštelė, tipiniuose aukštuose – vieno, dviejų, trijų kambarių butai po 40 - 90 kvadratinį metrų. Kiekviename aukšte numatyti ir didesni butai po 98 kvadratinį metrus su atviromis terasomis. Daugiabučio erdvės pritaikytos jaukiam šeimos gyvenimo ritmui (žr. 125-127 pav.).

Fasado sprendiniuose vyrauja baltos ir žalios spalvos apdaila: grubios baltos apdailinės plytos bei žaliai dažytos dailylentės. Šis daugiabučio stogo vienslaidis nukirtimo motyvas randamas kitame Viršuliškių daugiabučių namų komplekse. Šviesūs, savo koloritu išsiskiriantis vienbučių, blokuotų ir daugiaaukščių namų ansamblis pagyvina kalvotą Jeruzalės kraštovaizdį.

Turbūt, kiekvienas, lankęsis Antakalnyje, yra pastebėjęs ryškia gelsva spalva iš aplinkinio konteksto išsiskiriantį statinį – tai 2000 m. realizuotas architektų D. Rusecko, E. Kalantienės ir R. Palubecko sukurtas daugiabučio gyvenamojo namo su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve projektas (žr. 130). Pastatas užpildė ilgą laiką neužstatytą, pagrindinės Antakalnio gyvenamojo rajono gatvės išklotinę. Uždaro pramoninio charakterio sklypas riboja bet koki ryšį su gretima esančios Neries upės prieigomis.

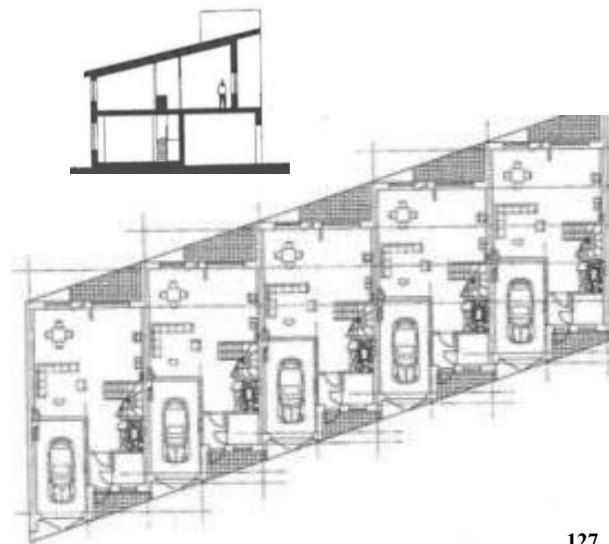
Realizuotas daugiabutis pritaikė šią teritoriją miesto reikmėms. Pasak J. Pavlidi ir V. Aidžiulio, D. Ruseckas šią teritoriją sprendė kompleksiskai, siekė sukurti kvartalo detalų planą. Šiai judriai gatvei „ekranas“ buvo būtinas.¹⁸¹ Tolimesniame etape buvo numatyta

125

126

127

125 pav. Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje maketas 9 iš D. Rusecko archyvo)

126 pav. Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje kotedžų vaizdas iš Mokyklos g. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

127 pav. Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje kotedžų fasadas, pjūvis, planas (iš Palekienė A. Gyvenamasis kvartalas gamtoje. Statybų pilotas, 1999. Nr. 16. p.6.)

¹⁸¹ Iš autorės interviu su J. Pavlidi ir V. Aidžiuliu [2013-03-06].

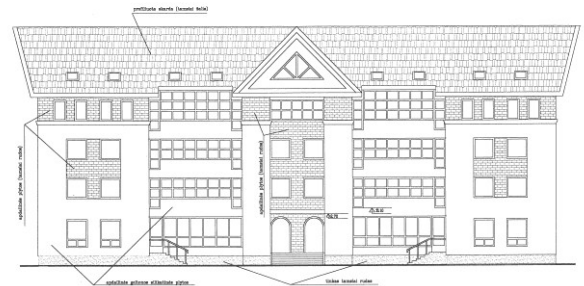
esminga aplinkinių gretimųjų bei jose esančių pramoninių pastatų konversija, pritaikant juos polifunkcinėms reikmėms.

Tuometinėje spaudoje teigta, jog projektu spręstos kelios problemos: tankintas miesto užstatymas, apgyvendintos „uždaros“ teritorijos. Konkrečiu atveju – iš gyvenamųjų rajonų išstumtas gana svetimas pramoninis charakteris, todėl miestas artėja prie upės.¹⁸²

Antakalnio gatvės išklotinę sudaro du beveik simetriški korpusai. Pirmasis ir antrasis aukštai skirti komercijai, kiti – butams. Pietinio korpuso komerciniai blokai išsidėstę per du aukštus (žr. 131 pav.). Šiauriniame korpuse pirmuosius du aukštus užima maisto prekių parduotuvių patalpos, atskiru būriu išvystytos sklypo gilumoje, vidiniame kieme. Jame numatyta automobilių parkavimas ir rekreacija. Viršutiniuose aukštuose suprojektuoti įvairaus dydžio butai. Orientuotieji į gatvę turi stiklines lodžijas – taip siekta apsaugoti nuo gatvės skleidžiamo triukšmo. Pastato fasado mastelis artimas dominuojančiai daugiabučių išraiškai. Pastatas darniai įsilieja į Antakalnio g. užstatymą.¹⁸³

Taip pat Antakalnio gatvėje realizuotas dar vienas architekto D. Rusecko kūrinys, tai daugiabutis keturių aukštų gyvenamasis namas

(žr. 128, 129 pav.). Iš pirmo žvilgsnio gyvenamasis daugiabutis namas tarsi atkartoja Justiniškių gyvenamojo namo – ekrano projektą. Atpažįstami kai kurie bendri elementai: į gatvę

129

128 pav. Daugiabutis 4 aukštų gyv. namas-ekranas Antakalnio g. (iš D. Rusecko archyvo)

129 pav. Daugiabutis 4 aukštų gyv. namo-ekrano Antakalnio g. fasadai (iš D. Rusecko archyvo)

130 pav. Daugiafunkcinis pastatas su prekybos centru Antakalnyje. Fasadas iš Antakalnio gatvės. (iš Bakšys A. Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 16.)

¹⁸² Bakšys A. Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 17.

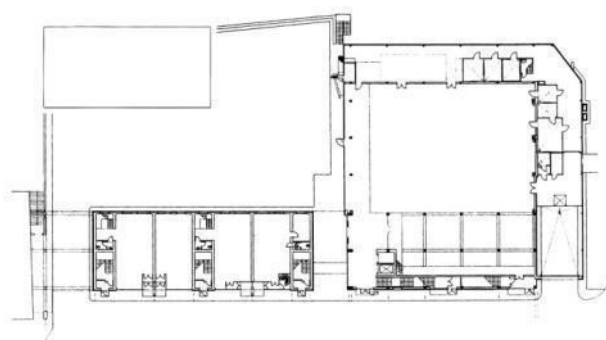
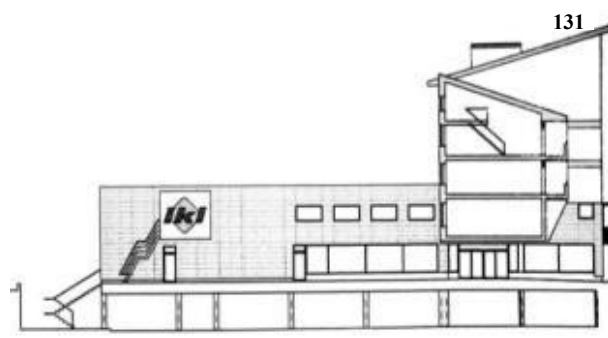
¹⁸³ Drėmaitė M., Lukšionytė-Tolvaišienė N., Petrusis V., Rimkevičienė J., Tutlytė J. „Vilnius 1900-2005. Naujosios architektūros gidas Vilnius: Architektūros fondas, 2005, p. J9

orientuotos galerijos (šiam projekte jos įstiklintos), laiptines vainikuojantys trikampiai stogeliai. Antakalnio gyvenamasis namas nuo Justiniškių skiriasi konstrukciniu ir fasadų sprendiniais. Koloritą sudaro gelsvos ir rusvos spalvų plytų derinys, kuriantis smulkų fasado masteliškumą.

Tais pačiais 2000 m. Architektas D. Ruseckas kartu su kolega V. Treiniu parengė UAB „Senukai“ komercijos centro Vilniuje projektą (žr. 132 pav.). Tuometinėje spaudoje rašyta, jog šiam pastatui būdinga funkcionalistinė architektūra, tačiau architektai leido sau pasimėgauti kontrastingų spalvų, faktūrų žaismu, aprengdami fasadus metalu.¹⁸⁴

2000 m. D. Ruseckas parengė gyvenamojo namo Žirmūnuose, Minties g. projektą.¹⁸⁵ 12 aukštų pastatas išsiskyrė savo elipsės forma. Judrioje sankryžoje išdygęs lakoniško tūrio bokštas neabejotinai būtų tapęs žemutinės Žirmūnų dalies akcentu, tačiau pasikeitus sklypo savininkams, architekto idėja nebuvo realizuota.

2002 m. realizuotas gyvenamųjų namų kvartalas Pašilaičiuose, Pašilaičių gatvėje, Vilniuje (žr. 133-136 pav.). Architektas D. Ruseckas šiuo projektu užpildė praeityje perspektyviniam užstatymui numatytą sklypą ir tarsį užbaigė nuo studijų laikų pažįstamo, paties suprojektuoto ir vėliau įgyvendinto, Pašilaičių IV - ojo mikrorajono erdvinę struktūrą. Šiame neužstatytame sklype buvo numatytas dar vienas rajono darželis su sporto aikštynu. Kadangi tokio poreikio nebuvo, D. Ruseckas pasiūlė statyti

131 pav. Fasado fragmentas nuo Antakalnio g. pusės, (iš Bakšys A. „Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 17.)

132 pav. Daugiafunkcinio pastato su prekybos centru Antakalnyje pjūvis, planas (iš Bakšys A. Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 17.)

¹⁸⁴ Drėmaitė M. „UAB „Senukai“ komercijos centras. Vilnius. Archiforma, Nr. 1, 2000. p.55,56.

¹⁸⁵ Iš autorės interviu su J. Pavliū ir V. Aidžiūliu [2013-03-06].

gyvenamųjų namų kvartalą.¹⁸⁶

Kvartalo simetriška kompozicija paremta tiesių ir lenktų horizontalių ir taškinių vertikalių kuriama įvairove. Toks skirtingų erdvę formuojančių elementų panaudojimas sąlygoja perspektyvų vaizdingumą. Sklypą į lygias dalis skaido centrinė ašis pratęsianti gretimo užstatymo vizualinį koridorių. Savo kompoziciniu sąranga šis projektas artimas anksčiau aptarto gyvenamųjų namų kvartalo Mokyklos g. (1999 m.) formavimo principams – ir vienur, ir kitur panaudotos ribas pabrėžiančios vertikalės, sklypai sudalinti kotedžų eilėmis.

Arčiau gatvės suprojektuoti penkių aukštų gyvenamieji „bokštai“, kurių pirmuosiuose aukštuose numatytos komercinės paskirties patalpos. Sklypo gilumoje dviejų aukštų gyvenamieji kotedžo tipo namai atskiria privačią erdvę gyventojų rekreacijai ir bendruomeniškam komunikavimui. Šis ankstesniame projekte taikytas principas tęsia Pašilaičių „mūsų kiemo“ tradiciją. Taip pat numatyti nedideli privatūs kiemai kiekvienam kotedžo savinkui.

Gyvenamojo kvartalo pastatų fasadų koloritą formuoja baltos ir žalsvos spalvų dialogas. Visus kvartalo pastatus vienija bendras medžiagiškumas: smulkų mastelį kuriančios plytos bei horizontaliai išsidėstytomis dailylentės, architektūrinėje kalboje išsiskiria tradicinio dvišlaičio ir atvirkštinio stogo kontrastas.

2005 m. ruošiant Vilniaus bendrąjį planą iki 2015 m., D. Ruseckas dalyvavo parengiamojo etapo kūrybinėse dirbtuvėse, kuriose architektas kartu su Ž. Gricyte parengė Vilniaus miesto

- 133 pav.** D. Ruseckas pristato bendruomenei gyv. namus kvartalą Pašilaičių gatvėje pristatymas bendruomenei (iš J. Pavliadi archyvo)
134 pav. Gyvenamojo kvartalo Pašilaičių gatvėje, vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)
135 pav. Gyvenamojo kvartalo Pašilaičių gatvėje, vaizdas iš Pašilaičių g. (iš autorės archyvo)
136 pav. Gyvenamojo kvartalo Pašilaičių gatvėje, vaizdas iš Pašilaičių g. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

¹⁸⁶ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategiją. Išsikeltas tikslas suformuoti aiškius kompozicinius miesto plėtros principus, kurie padėtų gerinti gyvenamąją aplinką ir kurti miesto savitumą. Miesto plėtra planuota atsižvelgiant į gamtinio karkaso unikalumą, turtingą istorinį paveldą bei dinamišką šiuolaikinę plėtrą. Kad nebūtų griauamas miesto vientisumas ir priemiesčių chaotiškas vystymasis neatitvertų kelio amorfinėmis stichiškai besikuriančioms struktūroms, autoriai pasiūlė tris strategiškai artikuliuotas miesto plėtros erdves: istorinį miestą, industrinės statybos miestą ir Didįjį Vilniaus lanką (Šaulio koncepciją). Visas šias erdves skirtų buferinės zonos (žr. 137-142 pav.).

Autorių išskirta istorinio miesto erdvė – tai teritorija, išsidėsčiusi 5 km spinduliu nuo Lukiškių aikštės ir apimanti visas pagrindines teritorijas, kurios turi aiškius architektūrinio – urbanistinio paveldo bruožus – Senamiestis, Markučiai, Naujamiestis, Žvėrynas, Šnipiškės, pietinė Žirmūnų bei Antakalnio dalis, Rasos. Buvo iškelti uždaviniai nustatyti urbanistinės plėtros principus, pabrėžiant istorinę struktūrą, unikalią, autentišką to laikmečio architektūrą bei trapų reljefą. Nurodyta išlaikyti istorinio miesto, įtraukto į Pasaulio paveldo sąrašus, ištirpstančio aktyviame reljefe bei žalumoje, principą. Siūlyta vidinę senamiesčio struktūrą labiau orientuoti į kompozicinę artikuliaciją. Tvarkant Žvėryno pietinę dalį, iškeltas uždavinys griežčiau prisilaikyti istorinio priemiesčio vilų rajono principo. Šnipiškėse tinkamai parodant senojo kaimo ir kitus urbanistinius fragmentus, nurodyta komponuoti juos su šiuolaikine plėtra. Jautriose

137 pav. Architektas D. Ruseckas (iš SI „Vilniaus plano“ archyvo)

138 pav. Akimirkos iš Bendrojo plano rengimo klauzūros (140 SI „Vilniaus plano“ archyvo)

139 pav. . Akimirkos iš Bendrojo plano rengimo klauzūros, D. Ruseckas trečias iš dešinės 2005m. (iš SI „Vilniaus plano“ archyvo)

140 pav. Akimirkos iš Bendrojo plano rengimo klauzūros. D. Ruseckas su kolega S. Motieka. (iš SI „Vilniaus plano“ archyvo)

vietose prieš Pilies parką, upės krantinėje vietoj gyvenamosios paskirties siūlyta prioritetą teikti viešajai funkcijai. Svarbiausiu kompoziciniu elementu autoriai įvardijo natūralią Neries šlaitų žaliąją erdvę, kuri atskiria istorinį miestą nuo industrinės statybos miesto. Atsisakyta intensyvaus užstatymo pietryčių kryptimi, taip pat virš natūralių želdynų kalvų iškylančių pastatų.

D. Rusecko ir Ž. Gricytės įvardytą industrinio miesto erdvę sudaro teritorija, išsidėsčiusi aplink Laisvės prospektą bei Ateities gatvę. Iš esmės tai aktyvios 1960-1980 m. industrinės stambiaplokštės bei monolitinės statybos masyvas. Teigta, jog Vilniaus architektai ir miesto valdžia, skirtingai nei kituose Europos miestuose, labai stengėsi, kad esant ribotoms industrinės statybos galimybėms, kiekvienas rajonas turėtų savitą architektūrinį – urbanistinį charakterį bei individualų siluetą. Soformuoti uždaviniai parengti šioje namų teritorijoje renovavimo ir gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo programą, akcentuota, jog svarbu yra vengti šių rajonų architektūrinio niveliavimo. Šioje miesto dalyje, rajonuose, kurie turi urbanistinės kompozicijos pradmenų, autoriai patarė neįterpinėti sklypų ar būstų į jau susiklosčiusį užstatymą. Kaip prioritetas įvardintas jautrus renovavimas, darbo vietų kūrimas, artimos aplinkos gerinimas. Išskirtiniu kompoziciniu elementu, skiriančiu industrinės statybos dalį nuo Didžiojo Vilniaus lanko nurodyta skiriamoji žilioji zona su gausiais sporto aikštynų centrais, parkais bei stambiai prekybos centrais, sumažinančiais tranzitą į istorinę miesto dalį.

Originaliausia strategijos idėja – Didysis Vilniaus lankas (Šaulio koncepcija). Autoriai įvardijo, jog tai chaotiškai besivystanti Šiaurės Vakarų teritorija su keistomis Vilniaus miesto, Vilniaus rajono bei Trakų rajono administracinėmis ribomis, kuriai gresia pavirsti priemiestiniais lūšnynais.¹⁸⁷

D. Rusecko ir Ž. Gricytės minimos miesto erdves skiriančios buferinės zonos atitinka „žaliojo diržo“ (*angl. green belt*) metodiką, kuri yra taikoma visame pasaulyje, siekiant kontroliuoti stichišką urbanistinę plėtrą. Ši idėja išpopuliarėjo XX a. moderniojo planavimo tradicijoje, kurioje derinti skirtingi miesto poreikiai. „Žaliojo diržo“ šaknys aptinkamos XIX a. pab. anglo E. Howard miesto – sodo (*angl. garden city*) koncepcijoje. Pirmą kartą ši idėja buvo įgyvendinta R. Unwin parengtame Letchworth miesto plane, kaip miesto zonas skiriantis elementas. Vėliau visa tai pasklido Didžiojoje Britanijoje kaip tuometinio planavimo kanonas. Po sėkmingo 1944 m. didžiojo Londono plano parengimo, „žaliasis diržas“ imtas taikyti Vakarų Europoje. Šiandien žaliasis diržas tapo neatskiriama daugelio pasaulio šalių miestų planavimo politikos dalimi. Žinomos ir kitos šios koncepcijos formos: žaliasis pleištas, žaliasis kelias bei žaliasis tinklas.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Ruseckas D., Gricytė Ž. Vilniaus miesto gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategija. Vilniaus miesto savivaldybės Bendrojo plano Gyvenamųjų teritorijų temos Pirmieji metmenys SI „Vilniaus planas“, 2005.

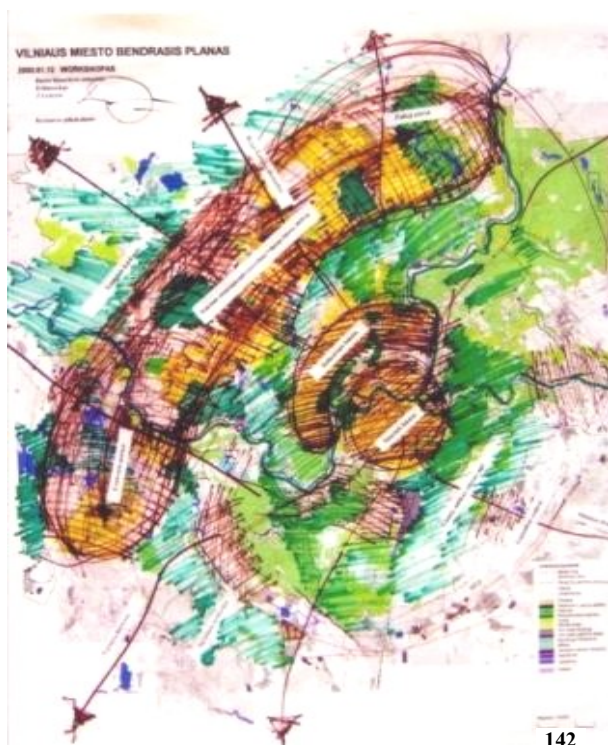
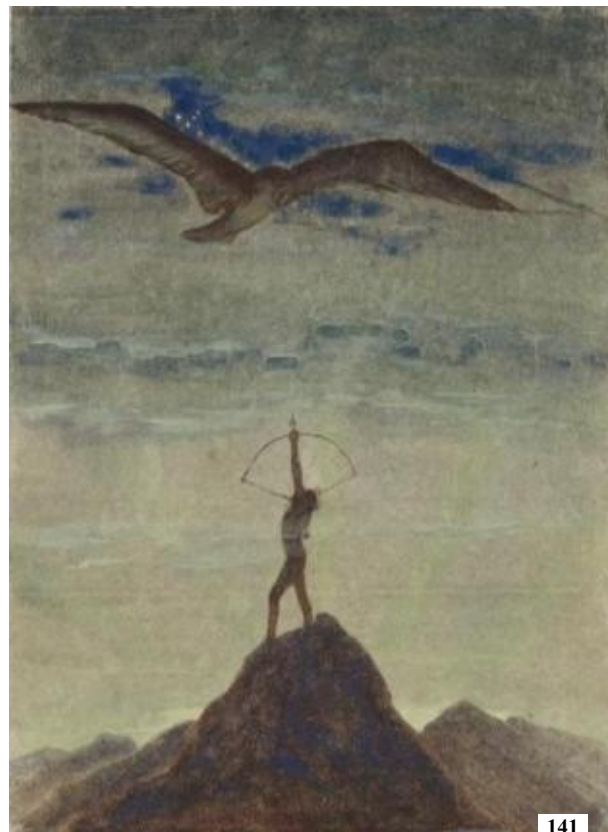
¹⁸⁸ Amati M. Green Belts: A Twentieth-century Planning Experiment. Prieiga per internetą: http://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Urban_Green_Belts_in_the_Twenty_first_Century_Ch1.pdf [žiūrėta: 2012-11-17].

Pasak autorių, prie pagrindinių greitkelių vyksta vienkiemiai, o ne gyvenviečių plėtra su inžinerine infrastruktūra, mokyklomis ar vaikų darželiais. Teigta, kad visa eilė Europos šalių sugebėjo išsaugoti vertingų teritorijų kraštovaizdį nuo tvorų ir pirčių palei ežerus, tiesioginių įvažiavimų iš greitkelių į „naujuosius“ vienkiemius, „karčemas“, degalines, o Lietuvos keliuose luošinami vaikai, teršiama gamta, kraštovaizdis. Nuogąstauta, jog ši svarbi Vilniaus architektūriniam įvaizdžiui teritorija gali virsti amorfine erdve. Iškeltas uždavinys, kad būtų pasirašytas susitarimas tarp trijų savivaldybių dėl bendro Didžiojo Vilniaus lanko būsto ir infrastruktūros plėtros urbanistinių principų sudarymo ir įgyvendinimo. Numatant teritorijos plėtrą, rekomenduota remtis gamtiniais, istoriniais veiksniais bei plėtros galimybių potencialu.

Teritoriją siūlyta plėtoti kaip svarbų ir vertingą Vilniaus istorinį kontekstą, tam formuojant naujas šiaurės vakarų automobilių ir dviračių trasas. Numatyta greta gamtinių, istorinių vertybių prioritetą skirti gerai suplanuotų gyvenviečių tvarkymui, integruojant jau esamas bei dar besikuriančias.¹⁸⁹

Akcentuota jog teritorijoje svarbu pabrėžti modernaus, kinetinio bei atsinaujinančio (angl. *recycling*) būsto statybą. Teritorijoje tarp industrinės statybos miesto, Didžiojo Vilniaus lanko ir pagrindinių transporto arterijų autoriai patarė skatinti šiuolaikinių sporto ir poilsio centrų, prekybos centrų bei aptarnavimo objektų plėtrą.¹⁹⁰

Pasak D. Rusecko kūrybinės grupės

141 pav. M. K. Čiurlionis „Saulė eina Šaulio ženklu“ iš ciklo „Zodiakas“, 1906. (iš Ruseckas D. Gricytė Ž. „Vilniaus miesto gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategija. Vilniaus miesto savivaldybės Bendrojo plano Gyvenamųjų teritorijų temos Pirmieji metmenys. SI „Vilniaus planas“, 2005.)

142 pav. Didžiojo Vilniaus lanko koncepcijos eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

¹⁸⁹ Ruseckas D. Gricytė Ž. „Vilniaus miesto gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategija. Vilniaus miesto savivaldybės Bendrojo plano Gyvenamųjų teritorijų temos Pirmieji metmenys. SI „Vilniaus planas“, 2005.

¹⁹⁰ Ruseckas D. Gricytė Ž. „Vilniaus miesto gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategija. Vilniaus miesto savivaldybės Bendrojo plano Gyvenamųjų teritorijų temos Pirmieji metmenys. SI „Vilniaus planas“, 2005.

kolektyvo, tuo metu ši idėja buvo ganėtinai sunkiai suvokiama, tačiau šiandien, ji atrodytų įprastai. D. Ruseckas ieškojo teritorijų, kuriose Vilnius galėtų plėstis ir kaip joje išsidėliotų gyvenamasis fondas. Architektas teigė, jog reikia tokios vietos, kurioje žmonės galėtų gyventi mobiliai, t.y. reikia teritorijų pritaikytų mobilumui. Šaulio koncepcija – tai judantis lankas, kurį sudaro traukinio vagonų principu sujungti būstai. Teigta, jog pasenus ar susidevėjus vienam iš šios grandinės segmentų, jis nedelsiant galėtų būti pakeistas nauju. Tai mobilios, su sklypu nesusietos renovacijos pavyzdys.¹⁹¹

143 pav. Jubiliejinės parodos 2005 m. akimirkos. D. Ruseckas su dukra I. Ruseckaite. Nuotraukos fone kairėje pusėje matomas bendras jų projektas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Projekte pavartota kinetinio būsto sąvoka gali būti gretinama su R. B. Fuller bei metabolistų iškeltomis futuristėmis mobilių būstų koncepcijomis. 1933 m. amerikiečių architektas R. B. Fuller pristatė gyvenamosios mašinos „The Dymaxion Dwelling Machine“ idėją, kuri galutinai buvo įgyvendinta 1945 m. Tai buvo masiškai gaminamas, lengvai transportuojamas ir aplinkosauginiu požiūriu efektyvus namas. Vėliau 1946 m. architektas realizavo patobulintą būsto variantą „Dymaxion House“.¹⁹²

1969 m. japonų architektas K. Ekuan įgyvendino mobilios kapsulės projektą „Yadokari Hermit Crab Capsule Lodge“. Šis kilnojamas būstas buvo suprojektuotas ant kalvos, jį transportuojančio sunkvežimio dėka jis nuolat galėjo keisti savo vietą. Šiek tiek vėliau, 1970 m., architektas K. Kurokawa pristatė judančios kapsulės „Moving Capsule“ projektą. Šis mobilus būstas buvo įrengtas džipo traukiamoje priekaboje.¹⁹³

2005 m. įvyko architektūrinė netradicinio būsto akcija „Vilnius Europos sostinė 2009“ (arch. D. Ruseckas, M. Pakalnis, I. Rusekaitė, N. Siciūnas). Projekto autoriai sukūrė šūkį „Bet kur. Bet kada. Mobilus būstas europiečiams“. Šioje akcijoje buvo atidžiau pažvelgta į Didžiojo Vilniaus lanko zonoje iškeltą mobilaus būsto idėją. Autoriai siekė supažindinti visuomenę su šiuo reiškiniu, pateikė daugybę užsienio analogų: M. Ruiz de Azua „Basic house“ (Ispanija), K. Belvedere „Softroom“, R. Herden „Silva spider“, „Point lookout“, „Ski house“, T. Heatherwic „Hairy house“ (D. Britanija), S. Uchida „Tea houses“ (Japonija), Jones Partners Architecture „Mountain cabins“ (JAV), G. Ebersold „La ballule“ (Prancūzija), H. P. Wornd „Gucklhuf mobile lookout“, Kaufmann 96 Architektur (Austrija). Taip pat pateiktos ir anksčiau sukurtos lietuviškos D. Rusecko „Mobilaus būsto“ ir I. Rusekaitės „Kinetinio būsto“ koncepcijos. Kaip galimą vietą autoriai pasirinko Tymo kvartalą (žr. 143 pav.).

¹⁹¹ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

¹⁹² Baldwin J. The Dymaxion Dwelling Machine. Prieiga per internetą: <http://www.bfi.org/about-bucky/buckys-big-ideas/dymaxion-world/dymaxion-house> [žiūrėta: 2012-11-17].

¹⁹³ Koolhaas R., Obrist U. H. Project Japan. Metabolism Talks... Taschen: 2011, p. 338-339.

1.6. D. Rusecko kūrybinė grupė

<...Architektas D. Ruseckas laikėsi principo, jog negalima ilgai užsibūti vienoje vietoje. Šį periodą daugmaž atitiko 7 metų laikotarpis. Kūrybinės grupės įkūrimas sutapo su architekto 50-mečio jubiliejumi, po kurio buvo išeita iš SĮ „Vilniaus planas“ vyr. architekto pareigoms. Netrukus buvo suformuotas kolektyvas. 2006 m. grupė jau dirbo visu pajėgumu, testas ankstesnis bendradarbiavimas su kolegomis bei pažįstamais, vystytos naujos idėjos...>¹⁹⁴

D. Rusecko kūrybinės grupės kolektyvas

Architekto suburtos kūrybinės grupės (arch. D. Ruseckas, I. Maknienė, A. Černiauskienė, J. Ruseckas, I. Ruseckaitė) veikla vienodai apėmė tiek architektūros projektavimą, tiek urbanistinį planavimą. Pasak, I. Ruseckaitės, trečioji ir bene svarbiausioji veiklos sritis – visuomeninių iniciatyvų, susijusių su architektūra plėtojimas. D. Ruseckas laikėsi nuomonės, kad architektas turi ne vien būti užsidaręs savo kūryboje, bet ir siekti integruoti puoselėjamas vertybes visuomenėje. Kolektyvas buvo skatinamas nuolat dalyvauti įvairiose iniciatyvose, palaikyti ryšius su architektūros aukštosiomis mokyklomis.

Grupės nariai teigė, kad D. Ruseckas kaip vadovas buvo idėjas generuojanti ašis, aplink kurią sukosi kūrybinis gyvenimas: visiems būdavo paskirti vaidmenys su atitinkamomis pareigomis, įgyvendinant vizijas. Architektas propagavo kolektyvinio darbo metodiką, kuri buvo paremta nuolatine darbuotojų tarpusavio komunikacija. A. Černauskienė teigė, jog grupėje jautėsi neabejotina D. Rusecko lyderystė. Architektas eskizuose nubrėždavo gaires, kurių buvo laikomasi įgyvendinant idėjas. Kiekvienas darbuotojas turėjo po vieną asmeninį kuruojamą objektą bei savąją dalį bendruose projektuose. Diegta, jog kiekvienas sprendinys turi būti paremtas analogų analizėmis, platesnio urbanistinio konteksto apžvalga. Šį darbo principą kolektyvas įvardijo kaip „reagavimą į aplinką“. Projektams buvo nuolat taikomas skirtingas masteliškumas miesto ir pastato lygmenyse – architektūra laikyta lygiaverte urbanistikai.

Grupė, analizuodama užsienio architektūros pavyzdžius neturėjo aiškių favoritų. Paieškas

144

145

144 pav. D. Ruseckas I. Ruseckaitė ir A. Černiauskienė (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

145 pav. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (D. Ruseckas kairėje), (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinė grupė „Žemyn upė“. SĮ „Vilniaus planas“ video medžiagos)

¹⁹⁴ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaitė, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

lemdavo projektuojamo objekto tipologija. Pasauliniai analogai analizuoti tiek, kiek jie galėjo būti reflektuojami sprendžiamoje situacijoje, paieškų rezultatai buvo pristatomi ir aptariami bendrai. Kolektyve nebuvo propaguojamas laikmečio vyraujančių medžiagiškumo madų sekimas. Labiau nagrinėta žmonių reakcija į konkrečią architektūrą, pastatų poveikis ir pan. Ši analizė buvo pildoma natūriniais realizuotų objektų tyrimais.

146 pav. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (D. Ruseckas kairėje), (Bendrasis planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinių dirbtuvių „Vilniaus centro plėtra“ renginio darbų apžvalga. Vilnius: SI „Vilniaus planas“, 2006, p. 8)

Anot R. Ruseckienės, kūryba nuolat sukosi D. Rusecko mintyse, kadangi architektūra buvo mylima profesija. Architektas nuolat su džiaugsmu ir gera nuotaika papasakodavo arba parodydavo ką yra sumąstęs. Jis visada ieškojo atradimo džiaugsmo ir žavesio. Idėjų įgyvendinimas, teigiami jausmai, nuoširdumas suteikė D. Ruseckui gyvenimo pilnatvę.¹⁹⁵

<...Vieną saulėtą 2020 m. rytą gausi jauna vilniečių šeima išvyko iškylauti „Žemyn upe“. Jokių transporto spūsčių ar didelio eismo, jie keliauja į naująjį miesto centrą – Neries upės krantinę! Šeima gėrėsis puikiu kraštovaizdžiu, gera architektūra, kokybiškai ir ekologiškai praleis laisvalaikį...>¹⁹⁶

Kūrybinė grupė „Žemyn upe“

2006 m. įvyko vadinamos kūrybines dirbtuvės „Vilniaus centro plėtra“. Tai buvo reikšmingiausias neformalus ir atspindintys pilietinės visuomenės raidą įvykis, kuriant Bendrąjį planą iki 2015 m.

Teigta, jog tai architektų dovana miestui. Šias dirbtuves inicijavo Vilniaus miesto savivaldybė drauge su Lietuvos architektų sąjunga. Pagrindinis šių kūrybos dirbtuvių tikslas buvo naujų idėjų paieška darniai Vilniaus centro plėtrai. Projekto iniciatoriai siekė suburti architektus ir panaudoti jų kūrybinį potencialą ieškant šviežio požiūrio į pagrindines miesto raidos problemas. Kūrybinių dirbtuvių eiga apžvelgta tuometinėje spaudoje.¹⁹⁷

Kūrybos dirbtuvių dalyviams buvo pristatytos penkios probleminės Vilniaus teritorijos, kurių plėtros optimizavimas ir tinkamas išnaudojimas buvo itin svarbūs toliau plėtojant miesto centrinę dalį. Projektas „Vilniaus centro plėtra“ subūrė įvairaus amžiaus, skirtingų kūrybinių nuostatų ir idėjų dalyvius. Tarp vienuolikos kūrybinių grupių išsiskyrė D. Rusecko, S. Pamerneckio, A. Sasnausko, V. Ūso, A. Kudlaitės, E. Gumuliauskaitės ir G. Datnytės komanda „Žemyn upe“ su projektu „Upė – naujasis linijinis centras“.

¹⁹⁵ Iš autorės interviu su R. Ruseckiene [2012-12-21].

¹⁹⁶ Bendrasis planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinė grupė „Žemyn upe“. Vilnius: SI „Vilniaus planas“, 2006, p. 22.

¹⁹⁷ Vitkauskaitė V. „Architektų vaizduotėje – neatpažįstamas Vilnius. Lietuvos rytas / Sostinė, 2006-05-31, p. 1,2.

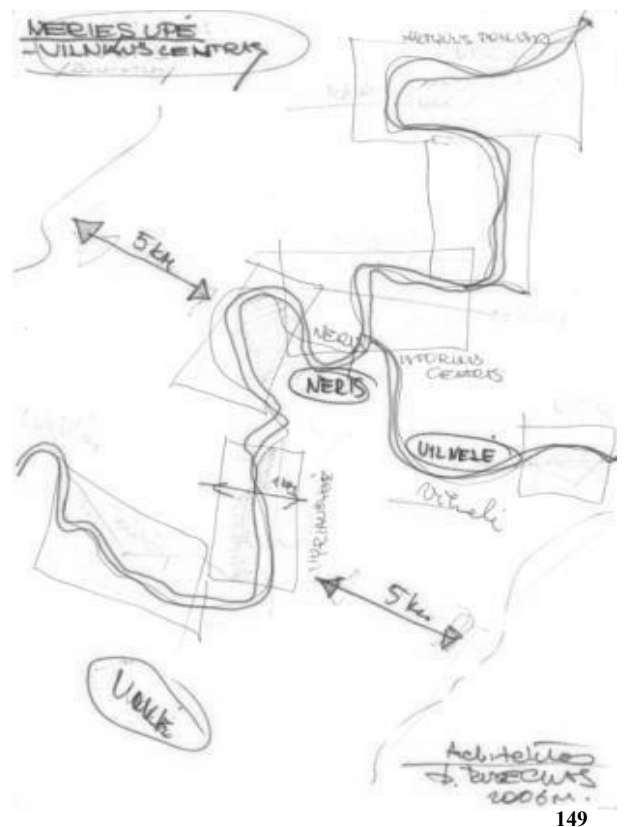
<...Senamiestyje mes siūlome palikti kultūrinės įstaigas. Visas valstybines institucijas iš Senamiesčio būtų galima iškelti...>¹⁹⁸

D. Ruseckas

Pasak architekto S. Pamerneckio, pagrindinė idėja buvo Vilniaus miesto centrą atlaisvinti nuo visų valstybinių įstaigų, perkelti jas į pramoninę teritoriją prie dabartinio Lazdynų tilto – tai turėjo tapti šios zonos konversija suteikiant jai visiškai kitą kokybę. Teigta, jog pastatai, kuriuose išikūrusios įvairios institucijos, užima daug vietos, o daugybė tarnautojų, darbo dienomis važiuojančių į darbą paralyžuoja miesto širdį, sukeldami milžiniškas automobilių spūstis, parkavimo problemas ir pan. Savaitgalį atvirkščiai – Vilniaus centras labai ištuštėja. Miesto širdyje esančiuose pastatuose turėtų įsikurti viešbučiai ar parduotuvės, kurios užtikrintų nuolatinį žmonių srautą. Siūloma naujoji strateginė vieta Lazdynuose laikyta tinkamesne dėl pasiekiamumo iš kitų miestų, kurių darbuotojams nebereiktų važiuoti į miesto gilumą. Svarbus vaidmuo suteiktas ir Neries upei, turėjusiai tapti pagrindine viso miesto jungiamąja dalimi.¹⁹⁹

<...Danas visą laiką didelį dėmesį skyrė urbanistikai, miesto atskirų dalių, kvartalų planavimui. Sukurta daug urbanistinių - projektų bei koncepcijų. Ne ką mažiau svarbus buvo ir architektūrinių tūrių projektavimas. Kiekvienas objektas buvo kruopščiai kuriamas, ieškant įdomios, tai vietai tinkančios formos ir tūrio...>²⁰⁰

I. Rusekaitė

147 pav. Kūrybinė grupė „Žemyn upe“ (D. Ruseckas antroje eilėje pirmas iš dešinės), (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinė grupė „Žemyn upe“. Vilnius: SI „Vilniaus planas“, 2006, p. 22.)

148 pav. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (D. Ruseckas kairėje), (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinė grupė „Žemyn upe“. SI „Vilniaus planas“ video medžiagos)

149 pav. D. Rusecko eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

¹⁹⁸ Vitkauskaitė V. Architektų vaizduotėje – neatpažįstamas Vilnius. Lietuvos rytas / Sostinė, 2006-05-31, p. 2.

¹⁹⁹ Iš autorės interviu su S. Pamerneckiu [2012-09-03].

²⁰⁰ Rusekaitė I. D. Rusecko darbų parodos atidarymo kalba. Iš Ruseckų šeimos archyvo, 2010.

D. Rusecko kūrybinė grupė teigė, jog šiame projekte buvo tęsiama 2005 m. pristatyta Didžiojo Vilniaus lanko idėja (Šaulio koncepcija) plėtojant visuomeninių funkcijų traukos taškus nuo Grigiškių iki Valakampių.²⁰¹

Projekte numatyta vystyti pakrančių infrastruktūrą, skatinti upės transportą kaip alternatyvą gatvės užkemšančiam automobilių eismui: taip būtų įsisavintos prie Neries esančios teritorijos, kurios šiuo metu yra netvarkomos ir apleistos.²⁰²

Kūrybinių dirbtuvių apžvalgininkų grupė šį projektą įvardijo kaip radikaliausią pasiūlymą konvertuoti pramonines teritorijas Savanorių prospekto rajone ir sukurti stambų, naujos architektūrinės kokybės, paremtos išpūdingu finansavimu, naująjį administracinį miesto centrą. Taip pat teigta, jog šis pasiūlymas gali tapti itin papraukliu puoselėjant dvimiesčio idėją. Pasak apžvalgininkų, projektas, iškėlęs sisteminio požiūrio poslinkį nuo makro urbanistinių pasiūlymų apie periferinius Vilnijos centrus iki upės kaip miesto linijinio centro išryškinimo, buvo patvirtintas.²⁰³

D. Ruseckui buvo be galo aktuali renovacijos tema: apie ją plačiau rašoma antrojo

skyriaus poskyryje „Visuomeninės iniciatyvos“. Architektas kartu su kolega S. Pamerneckiu ir A. Bakanovu buvo parengęs pavyzdiniu laikomą Žirmūnų daugiabučio gyvenamojo namo renovacijos projektą (žr. 150-152 pav.).

Pasak D. Rusecko kūrybinės grupės kolektyvo, šio projekto ištakos siekia darbo SI „Vilniaus planas“ metu parengtą būsto galimybių ir rekomendacijų studiją. Tai pavyzdinis atvejis, kai renovacijai pasitelktos gausios architektų, urbanistų ir mokslininkų pajėgos.²⁰⁴

150

151

152

150 pav. Daugiabučio gyvenamojo Žirmūnų g. 3, namo fasadas prieš renovaciją (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

151 pav. Daugiabučio gyvenamojo Žirmūnų g. 3, namo fasadas po renovacijos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

152 pav. Daugiabučio gyvenamojo Žirmūnų g. 3, namo fasadas po renovacijos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²⁰¹ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

²⁰² Iš autorės interviu su S. Pamerneckiu [2012-09-03]

²⁰³ Bendrasis planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinių dirbtuvių „Vilniaus centro plėtra“ renginio darbų apžvalga.. Vilnius: SI „Vilniaus planas“, 2006, p. 8.)

²⁰⁴ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

<...Nors egzistuoja tik vienetai sėkmingai renovuotų sovietmečio daugiabučių gyvenamųjų namų, tai jau yra realūs įrodymai, kad pasirinktas pakankamai perspektyvus kelias. Tai patvirtino kartotinio penkiaaukščio stambiaplokščio namo atnaujinimo pavyzdys Žirmūnų g...>²⁰⁵

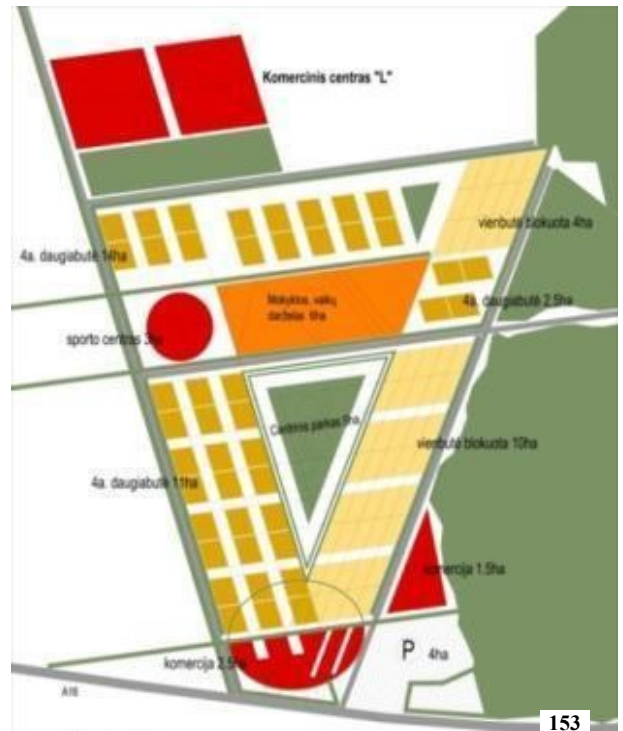
G. Čaikauskas

Architektas S. Pamernekis prisimindamas 2006 m. įvykdytą namo Žirmūnų g. 3 renovaciją, pasakojo, jog buvo parengtas kompleksinės renovacijos projektas, apimantis aplinkino kvartalo žaidimų aikštelės, susisiekimo infrastruktūrą, automobilių parkavimo sprendinius. Renovacija siekta kuo mažiau keisti

esamą gyvenamojo namo koloritą, architektūrinę išraišką, išlaikyti Žirmūnų dvasią. Gyventojų patogumui esami balkonai buvo padidinti, įrengiant erdvesnes įstiklintas lodžijas, pakeista namo inžinerinė įranga, apšiltintas stogas. Šis, antram gyvenimui prikeltas namas turėjo tapti pavyzdžiu, tačiau atokesnėse rajono dalyse vykdoma stichiška, savavališka renovacija doko Žirmūnų, kaip vientiso urbanistinio komplekso veidą.²⁰⁶

2006 – 2007 m. buvo sukurta Lentvario gyvenamojo rajono koncepcija (žr. 153 pav.). Šiai didelei teritorijai D. Rusecko kūrybinė grupė parengė perspektyvinius urbanistinius pasiūlymus. Architektui kilo idėja pastatyti skirtingų architektų suprojektuotus gyvenamuosius namus, sudarančius demonstracinį kvartalą būsimiems būstų pirkėjams. Šioje „būstų parodoje“ kiekvienas žmogus galėtų apžiūrėti naujus architektūrinius, inžinerinius, interjero bei technologijų pasiekimus.²⁰⁷ Pasak architekto kolegų, ši mintis kilo lankantis panašaus tipo vietose viešnagės Suomijoje metu. Tokie parodomieji kvartalai po vasaros apžiūrų rudenį būdavo sėkmingai apgyvendinti.²⁰⁸

„V“ raidės formos gyvenamojo rajono centre autoriai numatė parką, kurį supa daugiabučių bei vienbučių blokuotų gyvenamųjų namų kvartalai, taip pat greta esanti mokykla bei vaikų darželis. Dauguma šių statinių nuo pagrindinių gatvių izoliuoti ekranizuojančiais komerciniais-pramoniniais bei sporto centrais. Dalis architektų sprendinių tęsia E. Howard sukurtos miesto – sodo (angl. *garden city*) tradiciją. E. Howard tokio tipo miesto plano branduolys – centrinis parkas,

153 pav. Lentvario gyvenamojo rajono koncepcija. Gen. plano schema. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²⁰⁵ Čaikauskas G. Vilniaus daugiabučių gyvenamųjų namų statybos raidos tendencijos nepriklausomybės laikotarpiu. Urbanistika ir architektūra, 2008, Nr. 32(3), p.165.

²⁰⁶ Iš autorės interviu su S. Pamernekiu [2012-09-03]

²⁰⁷ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaitė, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

²⁰⁸ Ten pat.

apjuostas bulvarų ir didžiosios aveniu padalintų namų ir sodų sklypų.²⁰⁹ Tai daugiau principinė, bet ne pažodinė interpretacija. Lentvario rajono projekte centrinė rajono aikštė – parkas galbūt nėra skirtas auginti daržoves ar plėtoti žemės ūkio veiklą, tačiau tikrai skatintų praleisti laisvalaikį, būtų išnaudojamas įvairiems visuomeniniams patogumams.

Tais pačiais metais sukurtas kitas didelis urbanistinis projektas – Gulbinų gyvenvietės urbanistinė galimybių studija (žr. 154 pav.). Pagrindinė idėja buvo sukurti kokybiškus mažaaukščius gyvenamuosius kvartalus su darželiais, mokyklomis, sporto ir rekreacinėmis zonomis. Kiekvienam iš šių kvartalų turėjo būti parinktas savitas užstatymo tipas.

2006 – 2008 m. buvo realizuotas D. Rusecko kūrybinė grupės parengtas daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse projektas (žr. 155-157 pav.). Tai ekraninis namas, skiriantis pietinėje pusėje esantį gyventojų kiemą nuo aktyvios autostrados, pagrindinė pastato idėja – dviejų tūrių susikirtimas. Gyvenamojo namo spalvinį sprendimą įtakojo aplinkinis užstatymas, pastatas neišsiskyrė iš aplinkos. Žemesnis, 4 aukštų tūris, buvo pilkos spalvos plytelių apdailos, aukštesnioji 8 aukštų dalis – balto tinko. Spalviškai pabrėžti pagrindiniai įėjimai rudos – oranžinės spalvos, siekta sukurti pastatą – skulptūrą, kuri būtų apžvelgiama iš toli.²¹⁰

Žvelgiant iš artimų rakursų, iškart akis patraukia langų ir vitrinų proporcijų žaismas. Fasadų tektonika kuriama balkonų bei erkerių

154 pav. Gulbinų gyvenvietės urbanistinė galimybių studija. Gen. plano schema. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

155 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse vaizdas iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps>)

156 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

²⁰⁹Howard. E. Garden cities of to-morrow. London: Swan Sonnenschein & Co., Ltd., 1902. Prieiga per internetą: <http://archive.org/stream/gardencitiestom00howagoog#page/n33/mode/2up> [žiūrėta 2013-02-24].

²¹⁰ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

pagalba. Išryškinus tūrių sankirtą, pastatas optiškai sumažintas. Stambi aštuonių aukštų dalis įgilinus laiptinių bloką, vizualiai suskaidyta. Šiaurinė daugiabučio pusė, kaip būdinga ir kitiems D. Rusecko namų-ekranų projektams, pasižymi lygiomis „atmušančiomis“, ramesnio charakterio plokštumomis. Tuo tarpu į vidinį kiemą orientuota pietinė pusė dinamiška, praturtinta kabančiomis balkonų konsolėmis. Šis projektas – tai aiškos, nuosaikios ir kartu įdomios architektūros pavyzdys.

2008 m. bendradarbiaujant su S. Pamerneckiu buvo parengtas Žalgirio g. – Linkmenų g. teritorijos detalusis planas. Architektai taip pat sukūrė biurų pastato Žalgirio g. architektūrinę viziją. Joje pastatai savo plastika primena „kirminus“, kabančius biurų tūrius remia platformos.

Minėto jungtinio kolektyvo pastangomis dienos šviesą išvydo skaičiavimo – projektavimo centro, pavadinto „Monolitas 91“, projektas, šiam pastatui parinktas neužstatytas sklypas Jasinskio ir Dainavos g. sankirtoje (žr. 158 pav.). Tai anksčiau aptartos Dainavos g. kvartalo studijos tąsa, viena iš Dainavos g. pasažo koncepcijos dalių, šiam bokštą primenančiam pastatui skirtas pasažo vartų vaidmuo. Autoriai siekė sujungti du skirtingus miesto istorijos periodus: reguliarių perimetrinių užstatymą ir Jasinskio g. dominuojančią stalininio laikotarpio puošnią architektūrą. Kadangi ši vieta gerai matoma nuo Tauro g., architektai laikėsi pozicijos, jog pastatas privalo būti gana paprastos išraiškos, kuri darniai įsilietų į miesto siluetą.

Pastatą sudaro pirmojo aukšto stilobato tūris bei papildomų penkių aukštų vertikalė. Dėl sklypo dydžio ribotumo rekreacinė pastato erdvė formuojama ant stilobatinės dalies stogo. Tokio tipo privačios terasos būdingos esant ištisiniam perimetriniam užstatymui. Pirmieji du pastato aukštai skirti komercijai, likusieji – biurams. Intriguojanti projekto detalė – 3 lygių požeminis parkingas, į kurį automobiliai patenka specialiu liftu. Tūriai pasižymi skirtingu fasadų intensyvumu: stilobatas skaidrus, reto vienakrypčio skaidymo, bokštinė dalis intensyvesnė, tankaus

157

158

157 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

158 pav. „Monolitas 91“ fasado fragmentas (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

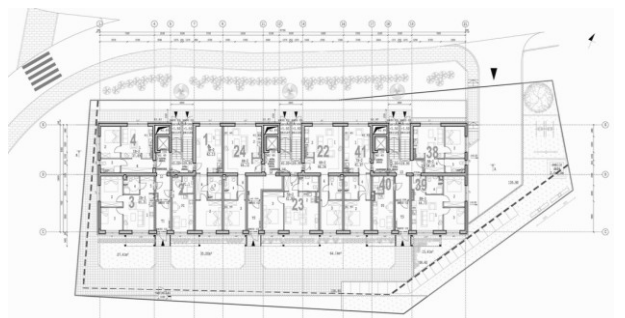
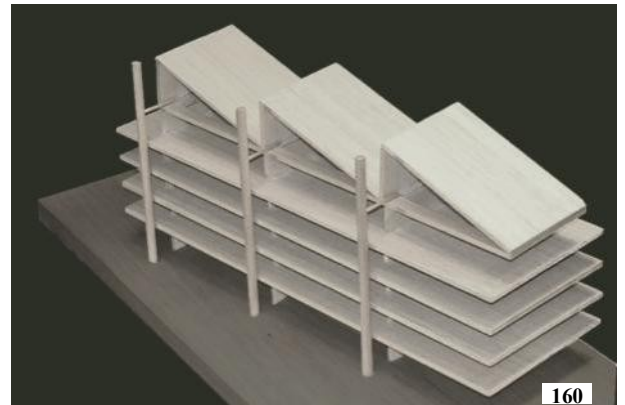
vertikalaus dalinimo, papildyta įstrižų elementų ažūru. Pasak architektų, šis viršutinis tūris reaguoja į Jasinskio g. užstatymo kryptį, perima šalia esančių pastatų kraigo ir karnizo linijas bei išlaiko kvartalui būdingą šlaitinių stogų tradiciją.²¹¹

Tais pačiais metais kūrybinė grupė suprojektavo daugiabutį gyvenamąjį namą Milašiaus g. 5., autoriai ieškojo išraiškingo karpyto silueto (žr. 159-162 pav.). Siekiant sukurti penktąjį pastato fasadą, trys stogai išdėstyti taip, kad primintų pjūklą. Šių priemonių dėka išvengta tokio tipo pastatamas būdingos „dėžutinės architektūros“. Gyvenamieji namai savo struktūra giminiški Japonijos ambasados diplomatų rezidencijų architektūrai, panaudotas trimis trapeciniais tūriais „perskrosto“ stačiakampio stilobato motyvas, tačiau pastarasis elementas nėra išryškintas.

Projektas šiandien vadinamas „Valakampių vingiu“, veikiausiai tokį pavadinimą lėmė gausiais želdynais pasižyminti aplinka bei Neries upės kaiminystė. Daugiabutis gyvenamasis namas penkių aukštų su mansarda, viršutiniame bei pirmame aukštuose gyventojams numatytos terasos. Kaip įprasta D. Rusecko projektuose, automobilių saugykla išdėstyta namo kontūre, požeminiame lygyje.

Pastatas daugiasekcinis (trijų sekcijų), gyvenamajame name suprojektuoti 65 butai.

Pastato fasadai tinkuoti, gelsvų tonų, cokolinis aukštas – pilkos spalvos. Pietinėje namo pusėje į kurią orientuotos svetainės bei miegamieji, įrengti

159 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. fasado fragmentas(iš autorės archyvo)

160 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. Maketas (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

161 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. Pirminės idėjos vizualizacija (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

162 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. pirmo aukšto planas (iš <http://www.inreal.lt>)

²¹¹ Leitanaite L. (sudarytoja) Vilniaus architektūra 2007-2008. Vilnius: Spaudos praktika, 2009, p. 64.

Skandinavijos šalims būdingi surenkamų elementų balkonai.

Kitas 2008 m. projektas – biurų centras su viešbučiu Savanorių pr. (žr. 163 pav.). Architektai sukūrė į vieną tūrį sujungtų trijų segmentų pastatą, susidedantis iš viešbučio ir biurų, tarp kurių įterpta automobilių saugykla. Šis inovatyvus sprendinys itin patogus: suteikiama galimybė automobiliu patekti iki reikiamo aukšto. Daugiaaukščio parkingo integravimas, pasak autorių, suteikia galimybę automobiliu patekti iki savo aukšto (tiek viešbučio, tiek biuro). Šio komplekso architektūrą kuria inžinerinių sistemų – technologinio proceso išryškinimas – demonstravimas, suteikiamas „ilgojo pastato – peilio“ įvaizdis. Fasado modeliuotė primena išbyrėjimą, šį vizualinį efektą kuria aukštų horizontalių bei ritminių vertikalinių persipynimas, tolygus aklinų elementų retėjimas.

163 pav. Biurų centras su viešbučiu Savanorių pr. Maketas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

164

164 pav. „Renault“ automobilių salonas Ukmergės pr. (iš <http://autocar.balsas.lt/lt/naujienu-archyvas/naujas-renaultautosalonas>)

2009 m. buvo suprojektuotas „Renault“ automobilių salonas vietoj buvusio autocentro „Sostena“, Vilniuje (žr. 164 pav.). Spaudoje pastatas įvardintas kaip didžiausias ir moderniausias „Renault“ salonas Baltijos šalyse, atitinkantis visus tarptautinius reikalavimus.²¹² Pasak D. Rusecko kūrybinės grupės, šis salonas – tai viso projekto 3 etapas, pagal kurį, demontuojant seniau, vietoje D. Rusecko su I. Makniene sukurto lengvų konstrukcijų autocentro, buvo suprojektuotas 3 ir 7 aukštų kompleksas, talpinantis savyje daugybę funkcijų, realizuota tik 3 aukštų dalis. Tai konstrukciniu požiūriu sudėtingas statinys: dviejų lygių požeminė automobilių saugykla, pirmajame aukšte esantis erdvus automobilių servisas.²¹³ Greta pastato įrengta didelė klientų automobilių stovėjimo aikštelė. Netolimoje atėityje iškilis ir aukštuminė pastato dalis, kurioje numatytos administracinės biurų patalpos.

<... D. Ruseckas tiek architektūroje, tiek urbanistikoje buvo vientisa asmenybė, kurioje darniai susigyveno abi kūrybos linijos: architektūrai ir urbanistikai Dano širdyje buvo skirta po lygiai...>²¹⁴

A. Nasvytis

²¹² Vilniuje atidarytas naujas „Renault“ automobilių salonas, įsikūręs „Sostenoje“. Prieiga per internetą <http://autocar.balsas.lt/lt/naujienu-archyvas/naujas-renaultautosalonas> [žiūrėta: 2013-01-07]

²¹³ Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

²¹⁴ Iš autorės interviu su A. Nasvyčiu [2012-10-16].

2. Skyrius / D. RUSECKAS – ARCHITEKTŪROS POLITIKAS, ADMINISTRATORIUS, VISUOMENININKAS

<...Esu optimistas, jausdamas, jog Vilnius turi savo šimtmečių aurą, kuri kybo virš miesto ir visus ją kvėpuojančius filosofus, dailininkus ir architektus užkrečia vilnietiška bacila...>²¹⁵

D. Ruseckas

<...Danui rūpėjo viskas: tiek Vilnius, tiek Lietuva, tiek užsienis. Architektui nuolat kildavo idėjos. Jis buvo tas, kuris pasėja idėjinę sėklą žmonių sąmonėje. Po kurio laiko savaimingai besivystydama, ta mintis kažkaip ir kažkur pasireikšdavo, tačiau ne visada būdavo įvardijamas iniciatorius. Danui autorystė nebuvo svarbi, jam rūpėjo, kad idėjos būtų įgyvendintos, nesvarbu po kieno vėliava...>²¹⁶

165 pav. Akimirkos iš Vilniaus miestui svarbių klausimų sprendimo, D. Ruseckas (trečias iš kairės), (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

I. Maknienė

Ilgametis sostinės vyriausias architektas V. Mikučianis teigė, kad bet kokiam žmogui, vienaip ar kitaip susijusiam su Vilniumi, šis miestas niekuomet nebus svetimas.²¹⁷ Šie žodžiai tarsi pateisina neišsenkančią D. Rusecko energiją ir pastangas, kurios skelbė atkurtos Lietuvos sostinės „renesansą“. Architektas visais įmanomais būdais rūpinosi Vilniaus veidu, jo kultūriniu ir dvasiniu gyvenimu, plėtra ir problemomis. Tai atsispindi jo darbuose, sprendimuose, pasisakymuose ir visuomeninėse iniciatyvose. D. Rusecko maksimalizmas sužavėjo visus, nenustoja žavėti ir iki šiol.

Šiame skyriuje plačiau nagrinėjama D. Rusecko asmenybės įvairiapusiškumas. Visuose profesiniuose vaidmenyse architektas demonstravo savo erudiciją. Išskirtinis D. Rusecko bruožas – gebėjimas bendram tikslui sutelkti visus jį supančiuosius.

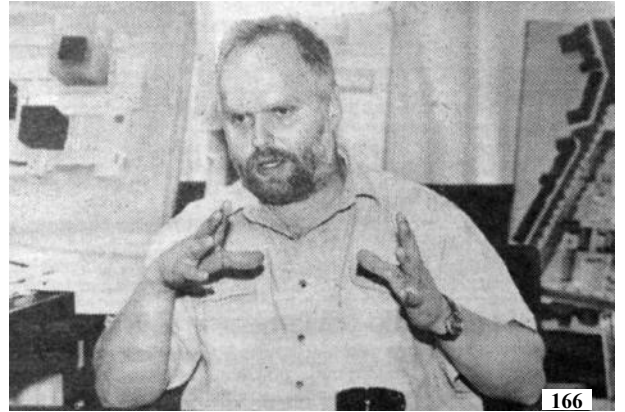
²¹⁵ Ruseckas D. Vilniaus būsto renesansas. Archiforma, 2004, Nr. 1, p. 21.

²¹⁶ Iš D. Rusecko kūrybinės grupės interviu su I. Makniene [2013-05-16].

²¹⁷ Dičiuvienė R., Vladislovas Mikučianis: Norėjau dirbti Lietuvoje. Vilnius: VDA leidykla, 2001.p.10

2.1 Vyriausiasis bundančio Vilniaus miesto architektas

<...Anksti rytais, dar Vilniui bundant, D. Ruseckas pereidavo per miestą, apžiūrėdavo jį. Šią tradiciją architektas tęsė ir vėliau. Jis mylėjo Vilnių visom prasmėm, jam rūpėjo kas jame vyksta...>²¹⁸

166 pav. Architektas D. Ruseckas. (Grumadaitė R., „Ateities Vilnius – patogus ir gana brangus gyventi miestas“. Lietuvos rytas, 1994. Rugpjūčio 13d. Nr. 160, p. 1-3p.)

R. Augaitytė

1990 m. lapkričio 5 d. D. Ruseckas tapo pirmuoju nepriklausomos Lietuvos sostinės vyriausioju architektu, šias pareigas papildė ir miesto valdybos Urbanistikos ir architektūros skyriaus vedėjo postas. Tai buvo neramūs laikai. Atkūrus Nepriklausomybę Lietuvoje, pasikeitus politinėms ir ekonominėms sąlygoms, prasidėjo Vilniaus miesto urbanistikos plėtros permainų periodas. Kurta nauja, labiau atitinkanti rinkos ekonomikos dėsnius planavimo vizija, strategija, metodika.²¹⁹ D. Ruseckas aktyviai dalyvavo kuriant naująjį miesto bendrąjį planą, tam tikslui buvo suburta gausi komanda. Architektas sukūrė ambasadų ir užsienio šalių kultūros atstovybių išdėstymo mieste schemą, sprendė įvairius žemės gražinimo klausimus ir t.t.

<...Atėjus naujam vedėjui, vyko skyriaus pertvarkymas. Visiems dirbantiems buvo įteikti atleidimo lapeliai. Visus „egzaminavo“ sudaryta komisija. Atsitiko taip, kad likau dirbti, buvau perkelta į sekretoriatą. Taip mes ir susipažinome. Iki šiol nežinau, gal tai buvo likimo siūstas atsitiktinumas, bet po metų buvo įregistruota mūsų santuoka. Danas buvo kūrybingas, sumanus, įžvalgas strategas, atviras ir su didele meile savo mėgiamai profesijai, gyvenimui, šeimai...>²²⁰

R. Ruseckienė

Vyriausiojo Vilniaus miesto architekto vieta buvo labai reikšminga, reikalaujanti didelės atsakomybės. Ši pareigybė formuoja valdžios bei visuomenės opinią apie architektūrą, kuria abipusį dialogą. Svarbiausias uždavinys – sudaryti visas sąlygas, reikalingas kokybiškai architektūrai atsirasti. Tai reikalauja begalės išminties bei diplomatinio sugebėjimo, kadangi minėtos valdžios ir visuomenės įtaka architektūrai nuolat didėja.²²¹

A. Nasvytis prisimena, kaip G. Baravykas ieškojo jį pakeisiančio žmogaus, pats rekomendavo D. Rusecką į vyriausiojo miesto architekto vietą. Netrukus miesto taryba pritarė šiai kandidatūrai. Pasak A. Nasvyčio, D. Ruseckas dirbdamas naujosiose pareigose, pasižymėjo dalykiškumu, gera orientacija, išiklausymu į pašnekovų nuomones. Vyriausiojo miesto architekto

²¹⁸ Iš interviu su R. Augaityte [2012-09-21].

²¹⁹ Iš autorės interviu su R. Ruseckienė [2012-12-21].

²²⁰ Ten pat.

²²¹ Iš autorės interviu su L. Naujokaičiu [2012-10-04].

sprendimai buvo savarankiški, apgalvoti.²²²

<...Vilniaus miesto vyriausiasis architektas visais laikais buvo figūra. Ši pareigybė laikyta įtakinga. Mieste nieko negalėdavo įvykti be vyriausiojo architekto žinios...>²²³

S. Motieka

Pasak L. Naujokaičio, ši pareigybė yra labai reikšminga ir atsakinga. Šis žmogaus kuria opinią apie architektus, formuoja bendravimą su visuomene bei santykius su valdžia. Vyriausiojo miesto architekto pareiga yra sudaryti visas įmanomas sąlygas, geros ir kokybiškos architektūros atsiradimui. L. Naujokaitis teigė, jog D. Ruseckas užėmė šį postą vadinamu pereinamuoju laikotarpiu, kada ėmė kurtis miesto valdžios struktūros. Šiame procese architektas pasižymėjo puikiais organizatoriaus savybėmis.

Tuo metu biurokratija buvo mažesnė, miesto architektūra nebuvo taip susijusi su politinėmis peripetijomis negu dabar, tad apginti tam tikrus sprendimus buvo kur kas lengviau. Vėliau vyriausiojo miesto architekto pozicija transformavosi į savivaldybės Miesto plėtros departamento direktoriaus pareigybę, tapo valdžios struktūros dalimi.²²⁴

<...D. Ruseckas buvo talentingas ne tik kaip kūrėjas, bet ir kaip administratorius. Jis mokėjo inicijuoti ir įgyvendinti idėjas. Architekto miesto problemų valdymas buvo paremtas bendravimu su visuomene (plačiąja prasme) ir jos nuomonės vertinimu. D. Ruseckas buvo išvalgus urbanistikos politikas...>²²⁵

J. Jakaitis

R. Augaitytė pasakojo, jog dirbant D. Ruseckui, Vilniaus vyriausiasis miesto architektas buvo vienas iš devynių Vilniaus miesto valdybos narių, kurie priimdavo aktualius sprendimus. Minėtoje valdyboje architekto žodis buvo svarus. D. Ruseckas mokėdavo pritraukti bendraminčių, suvienyti jėgas bendram tikslui.

167

168

167 pav. Akimirkos iš viešnagės JAV (D. Ruseckas trečias iš kairės) su J. Vanagu, Čikagos arch. Griškeliu ir Jav architektų sąjungos pirmininku (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

168 pav. D. Ruseckas su J. Jakaičiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²²² Iš autorės interviu su A. Nasvyčiu [2012-10-16].

²²³ Iš autorės interviu su S. Motieka [2012-04-11].

²²⁴ Iš autorės interviu su L. Naujokaičiu [2012-10-04].

²²⁵ Iš autorės interviu su J. Jakaičiu [2012-09-06].

<...Vilnius nebeturi vyriausiojo dailininko, vyriausiojo architekto, išmanančių ir saugančių Vilniaus dvasią. Anksčiau tokios pareigybės buvo. Nėra bendruomenių, klubų, susibūrimų, kurie stabdytų pragaištingą intervenciją į Senąją Vilnių. Išmintingų, jaučiančių Vilniaus dvasią vilniečių balso niekas neklauso, nenori girdėti. Senieji vilniečiai stumiami į Vilniaus pakraščius...>²²⁶

L. Klimka

S. Kuncevičius akcentavo miesto vyriausiojo architekto posto prasmingumą. Anot architekto, nuo šios pareigybės priklausė ne tik miesto bendrojo plano valdymas, bet ir miesto architektūrinio įvaizdžio formavimas, architektūros politikos klausimų sprendimas, miesto vyriausiasis architektas tiesiogiai atsakingas už šiuos dalykus. Anot S. Kuncevičiaus, šių pareigų nederėtų traktuoti kaip biurokратиškų – jos siejamos ir su kūrybinio darbo dalimi.²²⁷

<...Mano nuomone, miesto įvaizdį išvien turi kurti paminkloaugininkai, gamtosaugininkai, inžinieriai ir architektai. Pasigendu visuminio miestovaizdžio matymo. Šiuo metu vykstantis padrikas procesas neatskleidžia architektūrinių, gamtinių sostinės savybių...>²²⁸

D. Ruseckas

Vadovaujant D. Ruseckui, kolektyve buvo jaučiamas judėjimas, darbuotojai nuolat keisdavosi pozicijomis, architekto pasisakymai pasižymėjo alternatyvumu, nestandartiškumu. Tai atspindėjo ne tik vadovo norą paskirstyti žmones į jiems labiausiai tinkamas vietas, bet ir D. Rusecko, kaip asmenybės mąstymo kitoniškumą, globališkumą.

<...D. Ruseckas kaip administratorius pasižymėjo impulsyvumu, žavėjo eksromptu, buvo visada įdomu iš šalies sekti tokio kūrybinio darbo eigą...>²²⁹

A. Nasvytis

R. Augaitytė prisimena, jog 1994 m. architektas D. Ruseckas suformavo užduotį parengti planą, kaip miestas turėtų elgtis su svarbiais objektais. Buvo suplanuota senuosius savivaldybei priklausančius pastatus parduoti ir statyti naują pastatą dešiniajame Neries krante, tai turėjo pagyvinti Gedimino prospektą. Vilniaus miesto rotušė turėjo tapti reprezentacine Vilniaus miesto savivaldos vieta.

Pasak R. Dargio, D. Ruseckas kaip vyriausiasis Vilniaus miesto architektas buvo vienas iš naujojo miesto centro arterijos – Konstitucijos prospekto idėjos generatorių ir puoselėtojų, ta idėja kuri gimė diskutuojant apie dešiniojo Neries kranto plėtotę kartu architektas sprendė aktualų gyvenamojo būsto trūkumo klausimą, kadangi valstybė neteko pagrindinio užsakovo vaidmens.²³⁰

²²⁶ Sakalauskas T. Missa Vilnensis. Susitikimai su Vilniaus kūrėjais. Vilnius: Baltos lankos, 2006, p.304.

²²⁷ Iš autorės interviu su S. Kuncevičium [2012-03-07].

²²⁸ Laida apie vyriausiąjį miesto architektą Daną Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²²⁹ Iš autorės interviu su A. Nasvyčium [2012-10-16].

²³⁰ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

<...D. Rusecko vadovavimas, jam būnant vyriausiuoju miesto architektu, priminė režisavimą: pradedant idėjų išsikėlimu, siekiu nusistatymu, užbaigiant savotiškų vaidmenų parinkimu, kas tuos tikslus galėtų sėkmingai įgyvendinti...>²³¹

L. Naujokaitis

D. Ruseckas, kaip vyriausiasis architektas, kviesdavosi visas Vilniaus projektavimo firmas nagrinėti ir išstudijuoti atskiras teritorijas, spręsti aktualias miestui problemas. Ši iniciatyva buvo abipusiškai naudinga: architektai įgydavo patirties, o miestas susilaukdavo profesionalų dėmesio bei pasiūlymų, kurie buvo itin svarbūs prieš būsimus žemės grąžinimo ir kitus procesus.²³²

Pasak J. Jakaičio, D. Ruseckas būdamas vyriausiuoju Vilniaus miesto architektu, vadovaudavo ekspertų taryboms. Architektas suburdavo specialistus, išgrynindavo idėjas, lengvai formuluodavo apibendrinimus ir išvadas.²³³

Architektas R. Palekas minėjo, jog šios tarybos buvo lyg miesto vyriausiojo architekto patariamoji institucija ir tik vėliau persikelė į Architektų sąjungą. D. Ruseckas nuolat domėjosi naujovėmis, ieškodavo informacijos nežinomomis temomis, augo kaip solidus, išsilavinęs architektas. Tai užtikrindavo teisingus, argumentuotus ir kitų šalių praktika paremtus sprendimus. D. Ruseckas puikiai bendravo tiek su architektais, tiek ir su valdininkais – kas yra svarbiausia šiose pareigybėse.²³⁴

<...Šiandien sutartą valandą jo neradome ir darbo kabinete. Kaip aiškino Dano Rusecko padėjėja Rasa, architektas Seime yra pakviestas į posėdį, ir šiaip jau, darbų turi be galo, be krašto. Anot Rasos, kitam jau senai stogas būtų nuvažiavęs. Bet ponas Ruseckas ir dar 38 tamsyriuje dirbantys žmonės laikosi, beje, jau prie kelintos valdžios. Greičiausia, pasirinkimą nulėmė tai, jog 40-metis Vilniaus statybinio inžinerinio statybos instituto auklėtinis architektas Danas Ruseckas yra profesionalas, jau penktus metus Vilniuje diktuojantis architektūros madą...>²³⁵

Iš TV laidos apie vyriausiąjį Vilniaus miesto architektą D. Rusecką

169 pav. Kadras iš TV laidos apie vyriausiąjį miesto architektą D. Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

170 pav. Akimirksnis iš JT Habitat konferencijoje Istambule, 1996 metais, kur Kanados urbanistikos instituto dėka D. Ruseckas ir D. Bardauskienė atstovavo Vilnių (konferencijos akimirksnis, D. Ruseckas antras iš dešinės), (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

²³¹ Iš autorės interviu su L. Naujokaičiu [2012-10-04].

²³² Ten pat.

²³³ Iš autorės interviu su J. Jakaičiu [2012-09-06].

²³⁴ Iš autorės interviu su A. ir R. Palekais [2012-10-13].

²³⁵ Laida apie vyriausiąjį miesto architektą Daną Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

J. Vanagas 1990-1995 m. buvo Vilniaus vyriausiojo architekto arch. tarybos nariu, reguliariai dalyvaudavo D. Rusecko vadovaujamuose posėdžiuose bei jo prašymu ekspertavo svarbesniuose urbanistiniuose klausimuose. Pasak profesoriaus, skirtingai nuo ne vieno žinomo Lietuvos architekto, D. Ruseckas niekada nėra skeptiškai atsiliepęs apie architektūros mokslo reikšmę, apie jo atstovų rekomendacijų svarbą. 1993 m. jis kartu su D.

171 pav. Kadras iš laidos apie vyriausiąjį miesto architektą Daną Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Rusecku ir tuometinio Vilniaus mero vadovaujama grupė buvo deleguoti į Čikagą pasirašyti bendros dviejų miestų sutarties „*Sister City*“. Šioje kelionėje miesto vyriausias architektas pasižymėjo geru anglų kalbos mokėjimu.²³⁶

Neįkainojamos svarbos šaltiniai, kuriuose aptinkama paties architekto D. Rusecko nuomonės bei pozicijos. Vienas iš jų – 1995 m. rodytos TV laidos apie tuometinį Vilniaus miesto vyriausiąjį architektą įrašas. Šiuo metu nebeegzistuojančios Vilniaus televizijos (VTV) rodytos laidos kadrai įamžino D. Rusecką kaip aukščiausios kvalifikacijos architektą, gebantį atsakyti į netikėčiausius sostinės gyventojams rūpimus klausimus (žr. 171 pav.).

Architektas D. Ruseckas, paprašytas papasakoti apie Vilniaus miesto vystymosi perspektyvas, pradėjo nuo 1980 m. ruošto generalinio plano iki 2000-ųjų m. periodo aptarimo. Tokią pirminio šaltinio, kuris įtakojo naujus sprendinius, analizės metodiką architektas siūlė taikyti kolegoms 1995 m. vykusios LAS konferencijos skirtos Vilniaus miesto įvaizdžiui metu.²³⁷ Pasak D. Bardauskienės, architektas kolegoms diegė požiūrį, jog yra būtina gerbti ir skaitytis su ankstesnių planuotojų atliktu įdirbiu bei mintimis, į kurias atsivbelgiant gali būti išlaikomas miestui svarbus nuoseklumas.

Laidoje kalbintas D. Ruseckas pasakojo, jog 1992 m. buvo atlikti įvairūs tyrimai, kurių pagrindu išsikristalizuotų miestiečių lūkesčiai, kurių yra tikimasi iš naujojo kuriamo bendrojo plano. Pasak architekto R. Beinorto, tuo metu nauja buvo ne tik bendrojo plano sąvoka, bet ir kūrimo metodika. D. Rusecko iniciatyva, bendradarbiauta su Kanados urbanistikos institutu, gauta daug praktinių patarimų bei gausios medžiagos.²³⁸

D. Bardauskienė pasakojo, kad 1994 – 1999 m. Kanados vyriausybė vykdė aplinkos ir savivaldybių strateginio planavimo ir valdymo „know - how“ perteikimo programą Vilniaus, Rygos ir Talino savivaldybėms, kurios rengė pirmuosius po Nepriklausomybės atkūrimo miestų bendruosius planus. Tris sostines vienijo tos pačios problemos – iš centralizuoto planavimo buvo

²³⁶ Iš autorės interviu su J. Vanagu [2012-05-08]

²³⁷ LAS konferencija „Vilniaus miesto įvaizdis“. Vilnius, 1995 m. (iš M. Grabausko asmeninio archyvo)

²³⁸ Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-10-05].

pereita į planavimą rinkos ir demokratijos sąlygomis, kas sąlygojo daugybę neaiškumų. Kanados vyriausybės parama suteikė miestų vyriausiesiems architektams, urbanistams, kitiems miesto plėtros planavimo specialistams, atsakingiems politikams galimybę stažuotis, dalyvauti tarptautiniuose renginiuose, keistis patirtimi. 1995 m. įvyko pirmieji urbanistų apmokymai Toronte, kurie tęsėsi iki programos

172 pav. Akimirkos iš bendradarbiavimo su Kanados institutu (D. Ruseckas antras iš kairės) pirmas iš kairės jo pirmatakas G. Baravykas (iš D. Bardauskienės archyvo)

pabaigos. Įsimintina, kad kuriant šią programą aktyviai dalyvavo ir buvęs miesto vyr. architektas G. Baravykas, ir tuo metu ėjęs šias pareigas D. Ruseckas.²³⁹

Trys Pabaltijo sostinės pradėjo rengti bendruosius planus, keitėsi informacija, kartu kūrė vizijas. Vilniaus, Rygos ir Talino plėtros Vizijų apmatai gimė Rygos strateginio planavimo seminare kuriant Vilniaus viziją dalyvavo ir G. Baravykas ir D. Ruseckas (žr. 172 pav.). Mokantis iš Kanados kolegų nauja buvo tai, kad architektai urbanistai kartu su ekonomikos, aplinkosaugos bei vadybos specialistais dirbo vienoje komandoje, taip pat mokėsi projektus svarstyti su visuomene, politikais. D. Bardauskienė teigė, kad D. Ruseckas šioje situacijoje buvo išvalgus ir skirtingai nei daugelis kitų planuotojų, jau tuo metu suprato, jog stengiantis išvengti socialinės, ekonominės stagnacijos, darbas su miesto visuomene yra būtinas. Jis skatino architektus mokytis viešai pristatinėti bendrojo plano sprendinius ir įsiklausyti į miestiečių norus. Rengiant bendrąjį planą buvo gauta virš 240 raštiškų pasiūlymų ir visi jie neliko be atsako. Adaptavus kanadiečių metodiką, iš žinomų visuomenės atstovų buvo sukurtas bendrojo plano svarstymo koordinacinis/organizacinis komitetas, kuriame dalyvavo įvairių sričių specialistai. Buvo atliktos išsamios gyventojų apklausos. 1996 m. po daugybės atvirų debatų ir svarstymų buvo patvirtinta Vilniaus miesto plėtros vizija iki 2015 m., kurioje analizuota erdvinė-geopolitinė situacija, kultūrinė, ekonominė, socialinė ir gamtinė aplinkos, urbanistinė plėtra. Jos pagrindu 1999 m. parengtas ir patvirtintas miesto bendrasis planas²⁴⁰

Leidinyje „Vilniaus Vizija iki 2015“, D. Ruseckas kartu su dr. Z. Daunora rašė, jog Vilnius iš Šiaurės valstybių, Skandinavijos ir Baltijos šalių, kurių sostinės yra pajūrio miestai ir šalių „jūros vartai“, išsiskiria tuo, jog yra žemyninis miestas. Vilnius turi senas, tvirtas mokslo, meno, kultūros tradicijas, yra leidybos centras, universiteto miestas, tarptautinio bendradarbiavimo židinys. Straipsnyje aktualizuota spartesnė Lietuvos ir sostinės politinė, funkcinė integracija į Europos bendriją. Teigta, jog svarbu yra kelti istorinę Vilniaus reikšmę, skleisti senojo universiteto garsą. Privalu dėti pastangas, kad Vilnius regione virstų reikšmingu universitetinio mokslo, tarptautinių

²³⁹ Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

²⁴⁰ Ten pat.

muzikos, teatro, dailės renginių, kongresų, sporto varžybų, gydymo centru. Nurodyta, jog tam reikalinga apgalvota valstybės strategija, tikslingas lėšų panaudojimas, prioritetinių veiklos sričių skatinimas, perspektyvios miesto erdvinės ir funkcinės sąrangos plėtra. Kaip vienus iš svarbiausių tikslų autoriai įvardijo naujojo Vilniaus plano orientavimą į europinės kategorijos miesto perspektyvą, numatant būsimų transeuropinių geležinkelio, automagistralių, aerouosto, telekomunikacinių sistemų plėtrą, šiuolaikinio centro formavimą, bendrus aplinkos gerinimo darbus su Baltijos regiono ir kitomis Europos šalimis.²⁴¹

<...D. Rusecko vadovavimas miesto plėtrai buvo savotiškai tylus. Vyriausiasis architektas daug klausėsi, kalbėdavo ramiai, remdavosi svariais argumentais. Kalbant apie šios pareigybės vaidmenį ir svarbą visuomenėje, galima teigti, kad D. Ruseckas buvo paskutinis Mohikanas...>²⁴²

D. Bardauskienė

Pasak D. Bardauskienės, rengiant miesto bendrąjį planą, svarbus D. Rusecko nuopelnas buvo noras įsiklausyti į patyrusių urbanistų nuomonę, įtraukti juos į šį atsikūrusios Lietuvos sostinei svarbų procesą. Buvo gauti 4 miesto plėtros plano (genplano) variantai, kuriuos buvo parengę R. Pilkauskas, J. Vanagas, Z. Daunora, R. Devinduonis. Juos recenzuoti buvo pavesta 6 nepriklausomiems ekspertams, kurie tolesniam vystymui atrinko R. Devynduonio vadovaujamo kolektyvo ir Z. Daunoros variantus. Užbaigus bendrojo plano conceptualią dalį, 1995 m. buvo sukurta nepriklausomų tarpsektorinių ekspertų grupė: prof. habil. dr. K. Šešelgis, ekonomistas dr. E. Maldeikis, inžinierius A. Laucius. Visuose BP rengimo etapuose D. Ruseckas ypač vertino K. Šešelgio nuomonę. Pažymėtina, kad Vilniaus bendrasis planas ir rengimo metodika tapo pilotiniu projektu visai Lietuvai.

<...D. Ruseckas visada buvo savarankiškas, visko siekė savo jėgomis. Tuo metu kai buvo renkamas G. Baravyką pakeisiantis naujasis Vilniaus miesto vyriausiasis architektas, Architektų sąjunga iš kandidatų pasirinko D. Rusecką, taip įvertindami jo profesinę kompetenciją. Su D. Rusecku baigėsi didžiųjų miesto architektų, turinčių kūrybinį autoritetą era. Architektas išmanė urbanistiką, puikiai pažinojo miestą, turėjo savo ekspertų tarybą. Ši tradicija atkeliavo nuo prieš G. Baravyką buvusio, miesto vyriausio architekto G. Valiuškio laikų. Tokia taryba garantuodavo profesionalius ir atsakingus sprendimus...>²⁴³

L. Vaitys

²⁴¹ Ruseckas D., Daunora Z. Vilnius šalyje ir Baltijos regione. Vilniaus vizija 2015. Vilnius: Briedis, 1996, p. 7-10.

²⁴² Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

²⁴³ Iš autorės interviu su L. Vaičiu [2013-04-19].

2.2. Veikla Lietuvos architektų sąjungoje

<...D. Ruseckas, įstojęs į Architektų sąjungą, tapo jaunųjų architektų aktyvistu, savo pasisakymais, kartais su ironijos gaidele ar sveika pašaipa, kaipmat atkreipė vyresniosios kartos dėmesį. Jaunasis architektas humoro jausmu pasižymėdavo ir rimtose sąjungos rengiamose apklausose. Vėlesniais laikais D. Ruseckas buvo aktyvus Architektų sąjungos tarybos narys. Architektas visais klausimais turėdavo savo objektyvią nuomonę...>²⁴⁴

L. Vaitys

Profesinėje veikloje architektui buvo priimtinos įvairios žmonių pažiūros, jei jos neprieštarauja visuotinai priimtoms bendravimo normoms. Architektas gerbia, saugo ir globoja gamtinę aplinką, tautos istorinį palikimą – materialųjį tautos kultūros pagrindą. Būdami skirtingų gabumų ir dirbdami skirtingą darbą, architektai savo jėgas, žinias, talentą ir patyrimą skiria ir visuomenės labui, savo darbu ir asmeniniu pavyzdžiu didina visuomenės supratimą apie architektūrą, pagarbą jai.²⁴⁵ Šie architekto įsipareigojimai visuomenei ir valstybei tarsi atspindi D. Rusecko architektūriškąją misiją, atsakomybę bei beatodairišką pasiaukojimą.

173 pav. D. Ruseckas (kairėje) su L. Vaičiu 2005m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

<...D. Ruseckas buvo vienas aktyviausių tarp kolegų, kūrusių miesto plėtros ir valdymo – urbanistikos politiką. Ši veikla buvo vystoma lygiagrečiai su architektūrine kūryba, greta kurios ir buvo diegiama tam tikra sistema. Architekto pastangomis į gyvenimą paleistos idėjos gyvuoja ir šiandien. D. Ruseckas yra prisidėjęs prie nekilnojamo turto asociacijos, urbanistinio forumo veiklos atsiradimo, buvo vienas iš tų žmonių, kuris bandė suburti architektus į bendruomenę, kartu spręsdžiančių aktualius klausimus, kurie palengvintų gyvenimą...>²⁴⁶

R. Dargis

Lietuvos architektų sąjungoje (LAS) D. Ruseckas aktyviai dalyvaudavo įvairių konkursų komisijose, taip pat ekspertų tarybose, buvo išrinktas į Architektų sąjungos valdybą. Daugybė architekto komentarų bei nuomonių įamžinta profesinėje bei kito pobūdžio spaudoje, drąsios idėjos bei pasisakymai tebėra aktualūs ir šiandien.

²⁴⁴ Iš autorės interviu su L. Vaičiu [2013-04-19].

²⁴⁵ Architekto įsipareigojimai visuomenei ir valstybei. Architekto profesijos etiniai principai. Prieiga per internetą: <http://www.architektusajunga.lt/apie-lietuvos-architektu-sajunga/architekto-profesijos-etiniai-principai> [žiūrėta: 2013-02-19].

²⁴⁶ Iš autorės interviu su R. Dargiu [2013-02-21].

<...Pati valstybė nesugeba suformuoti savo politikos architektūros ir urbanistikos atžvilgiu. Į nusistovėjusius architektų ir aplinkosaugininkų, paveldo specialistų santykius įsikišo Žemės ūkio ministerija. Jos klerkų padaryta didelė žala dar tik ryškėja, nors dėl to bus apkaltinti architektai, gamtosaugininkai, paveldosaugininkai...>²⁴⁷

D. Ruseckas

D. Ruseckas aktualizavo architekto vaidmens ir padėties visuomenėje svarbą. Jis teigė, jog iki 1990 m. architektai buvo vertinami kaip specialistai, turėjo didelės įtakos tiek miestų plėtrai, tiek pastatų statybai.²⁴⁸

Pasak diskusijoje dalyvavusių V. Dičiaus ir J. Juozaitienės, po 1990 m. architekto vaidmuo buvo nuvertintas, pirmenybę teikiant statybininkui. Žmonės nebesuvokė, jog architektas yra viso proceso vadovas, ne tik kūrėjas.

<...D. Ruseckas Lietuvos architektų sąjungoje buvo vienas veikliausių narių. Kartu su G. Ramuniu siekė, jog architektams būtų įstatymiškai suteiktas meno kūrėjų statusas. Gaila, kad šiais laikais vis mažėja aktyvistų, kovojančių už architektų teises...>²⁴⁹

R. Beinortas

Visuomenėje menkėjančiu architekto įvaizdžiu Lietuvoje turėjo rūpintis Architektų sąjunga. D. Rusecko nuomone, ši institucija jo propagavimu užsiimė pakankamai, tačiau teigė, jog būtina pereiti prie naujų komunikavimo formų, orientuotų į naują lygį. Akcentuota, kad Architektų sąjunga, formuodama savo politiką, nenutoltų nuo kitų kūrybinių sąjungų, kad menininkai bendradarbiaudami suvoktų esamą padėtį, bendras tendencijas.

<...Norėčiau pabrėžti vieną svarbų dalyką: architektūra turėtų įeiti į Lietuvos Kultūros ministerijos sferą. Restauratoriai įeina, o architektai – ne; jie dirbtinai atplėšiami, nors restauracija – architektūros dalis. Architektūros problemos iškyla virš aplinkos formavimo sferos. Reikalingas architektūros įstatymas, kuris architektūrą susietų su kitomis kultūros sritimis...>²⁵⁰

D. Ruseckas

Šie architekto žodžiai buvo ištarti 2001 m. Šiandien, po 12 metų, Lietuva, deja, neturi architektūros įstatymo, vis labiau menksta architekto vaidmuo. Pasak S. Kuncevičiaus, dabartiniame statybų procese architektas yra nustumtas į užkulsius, jo pelnytos galios nuolat menkinamos. Egipte architektas buvo prilyginamas dievui, šiandien tuo dievu niekas netiki.²⁵¹

²⁴⁷ Navickienė E. Architektūra – valstybės politikos veidrodis. Archiforma, 2001, Nr. 1, p. 75.

²⁴⁸ Ten pat.

²⁴⁹ Iš autorės interviu su R. Beinortu [2012-10-05].

²⁵⁰ Navickienė E. Architektūra – valstybės politikos veidrodis. Archiforma, 2001, Nr. 1, p. 75.

²⁵¹ Iš autorės interviu su S. Kuncevičiumi [2012-03-07].

1994 m. D. Ruseckas, kaip Vilniaus miesto savivaldybės atstovas, buvo išrinktas į Vilniaus Žemutinės pilies valdovų rūmų atstatymo koncepcijos konkurso žiuri sudėtį.²⁵² 1995 m. rugsėjį architektas buvo paskirtas į Lukiškių aikštės sutvarkymo konkurso komisiją, bei tapo komisijos pirmininko pavaduotoju.²⁵³ 1996 m. kovą D. Ruseckas tapo atviro respublikinio konkurso pastatui šalia Odminių gatvės skvero suprojektuoti žiuri nariu.²⁵⁴

Aptariamo laikotarpio profesinėje spaudoje aptinkami D. Rusecko pasisakymai bei Vilniaus archtarybos posėdžių komentarai. 1999 m. sulaukus naujojo Vilniaus savivaldybės pastato konkurso rezultatų, architektas teigė, kad vieta šiam pastatui parinkta tinkama ir vylėsi, jog tai bus postūmis visai dešiniojo Nerio kranto plėtotei.²⁵⁵

2000 m. dangoraižio prie Vingio parko projekto aptarimo metu architektas pabrėžė, kad šioje vietoje turėtų iškilti naujas, kokybiškų medžiagų pastatas.²⁵⁶ 2001 m. kitų projektų svarstyme D. Ruseckas iškėlė privačios žemės miesto plėtos zonose paėmimo ir kompensavimo metodikos įteisinimo būtinumo klausimą.²⁵⁷ 2001 m. architektas yra pasisakęs, kad Valakupių pakrantėje turėtų susiformuoti visuomeninė erdvė.²⁵⁸

2002 m. D. Ruseckas dalyvavo „Lietuvos“ viešbučio rekonstrukcijos projekto svarstyme.²⁵⁹ 2003 m. per LAS Vilniaus skyriaus susitikimą su sostinės miesto savivaldybės meru A. Zuoku, D. Ruseckas akcentavo miesto vystymosi strategijos perspektyvos svarbą.²⁶⁰ 2004 m. kituose pasisakymuose aptinkama architekto nuomonė, jog būtina atsisžvelgti į Vilniaus visuomenės interesus, o ieškant vietų kultūros kompleksams turi būti vykdomos visuomenės apklausos.²⁶¹

2006 m. vykstant debatams dėl Lukiškių aikštės vizijos, architektas D. Ruseckas tikino, jog neverta skubinti konkurso. Siūlyta daugiau dėmesio skirti projektų kokybei.²⁶² Tiesa, po dvejų metų, aptardamas Lukiškių aikštės konkurso rezultatus, architektas Vilniaus savivaldybei linkėjo,

174 pav. D. Ruseckas su Vilniaus miesto meru A. Zuoku (2005m.) (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

175 pav. Akimirka iš Vilniaus miesto bendrojo plano patvirtinimo (iš SĮ Vilniaus plano archyvo)

²⁵² Lietuvos architektų sąjunga. Naujienos. 1994, lapkritis, Nr. 5 (5), p.2.

²⁵³ Lietuvos architektų sąjunga. Naujienos. 1995, rugsėjis, Nr. 8 (14), p.3.

²⁵⁴ Lietuvos architektų sąjunga. Naujienos. 1996, kovas, Nr. 2 (19), p.2.

²⁵⁵ Štelbienė A. Savivaldybės rūmai – naujojo centro pradžia. Statybų pilotas, 1999. Nr. 7, p. 2.

²⁵⁶ Štelbienė A. Dangoraižis prie Vingio parko, manekenų fabrikas ir mormonų bažnyčia. Statybų pilotas, 2000. Nr. 8, p. 6.

²⁵⁷ Štelbienė A. Ruošiamos teritorijos gyvenimui. Statybų pilotas, 2001. Nr. 9, p. 6.

²⁵⁸ Štelbienė A. Nuo Senamiesčio iki Valakupių. Statybų pilotas, 2001. Nr. 6, p. 8.

²⁵⁹ Štelbienė A. Mylimiausi sostinės patiekalai - daugiabučiai. Statybų pilotas, 2002. Nr. 7, p. 6.

²⁶⁰ A. Zuokas dirbs su architektais. Statybų pilotas, 2003. Nr. 4, p. 5.

²⁶¹ Leitanaite R. Kultūra ar nomenklatura?. Statybų pilotas, 2004. Nr. 7, p. 6.

²⁶² Mackonis V. Vieni miesto centre regį paminklus, kiti – ažuolus. Lietuvos rytas, Sostinė, 2006-12-14, p.2.

kad šio projekto neištiktų Nacionalinio stadiono likimas.²⁶³ Tais pačiais metais D. Ruseckas, aptardamas kolektyvinių sodų problematiką, teigė, jog tos teritorijos nėra pritaikytos daugiabučiams, jose nėra išvystytos infrastruktūros. Architekto nuomone, sodo gyventojai stato čia individualius namus ir nenori aplink matyti daugiabučių.²⁶⁴

2005 – 2009 m. D. Ruseckas buvo Lietuvos architektų sąjungos vicepirmininkas atsakingas už urbanistiką. Pasak M. Pakalnio, D. Ruseckas dėjo pastangas įkurti urbanistų sekciją.²⁶⁵

Architektas buvo vienas iš iniciatorių, kurie pasiekė, kad 2006 m. Aplinkos Ministerija, Lietuvos Architektų Sąjunga, Lietuvos Nekilnojamojo turto plėtros asociacija, Lietuvos Statybininkų asociacija pasirašė memorandumą „Lietuvos perspektyva 2007 – 2013 m.

176 pav. Akimirkos iš Vilniaus miestui svarbių klausimų sprendimo, D. Ruseckas (kairėje) su D. Bardauskiene, (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Planavimas, Urbanistika, architektūra ir Statybos kultūra.” Memorandumas suteikė impulsą atsirasti Lietuvos Urbanistiniam Forumui. Architektas spėjo dalyvauti net trijuose iš jų, buvo organizacinės grupės narys. Urbanistinio forumo egzistavimas jam teikė vilčių, kad urbanistai bus išgirsti, suvoktos ir ištaisytos esamos miestų plėtros, teisinės bazės problemos.²⁶⁶

D. Ruseckas, būdamas LAS vicepirmininku urbanistikai, 2007 m. dalyvavo urbanistiniame forume „Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas” ir pasisakydamas akcentavo, kad būsto politika yra tolima nuo ES erdvėje formuojamų naujų krypčių ir gairių. Esama politika neišsprendžia esminių socialinių pokyčių: darbo jėgos ir protų nutekėjimo, darbo jėgos stygiaus didžiuosiuose miestuose bei pertekliaus kaime; politika nėra socialiai orientuota į jaunas perspektyvias, bet mažas pajamas turinčias šeimas. Architekto teigimu, nemažai problemų padėtų išspręsti organizacija, kuri rūpintusi šalies erdvine plėtra, būsto renovacija, gyventojams teiktų kvalifikuotą informaciją architektūros ir urbanistikos klausimais. Įsteigta Būsto ir urbanistinės plėtros agentūra, pasak D. Rusecko, ateityje turėtų peraugti į aukšto kokybės specialistais bei laboratorijomis aprūpintą mokslo ir praktikos įstaigą – Lietuvos urbanistikos ir būsto institutą prie Lietuvos mokslo akademijos.²⁶⁷

²⁶³ Tracevičiūtė R. „Kokia pagaliau bus Lukiškų aikštė. Lietuvos žinios, 2008-08-04, p. 3.

²⁶⁴ Jonušaitė A. Būstą įsigyti galima, tačiau jame gyventi draudžiama. Lietuvos rytas, Sostinė, 2008-02-14, p.1.

²⁶⁵ Iš autorės interviu su M. Pakalniu [2012-04-18].

²⁶⁶ Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

²⁶⁷ Nekrošius L. Urbanistikos forumas „Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas”. Prieiga per internetą: <http://www.bkagentura.lt/index.php?-2093474308>, [žiūrėta: 2012-08-04].

2007 m. Vykusiame XVII – ajame LAS suvažiavime D. Ruseckas pasiūlė rezoliuciją dėl Architektūros muziejaus atkūrimo. Suvažiavimo dalyviai nusprendė palaikyti architekto iniciatyvą dėl vientisos ekspozicijos išsaugojimo ir muziejaus su informaciniu centru steigimo. D. Rusecko nuomone tinkamiausia tam vieta – Lietuvos Technikos muziejus Vilniuje, o kituose miestuose būtų kuriami informaciniais terminalais.²⁶⁸

<...Esu įsitikinusi, kad jis buvo tikras urbanistas ir tikėjo tuo ką daro. Jis suvokė, kad mus persekiojančios problemos daugeliu atvejų kyla iš žinių stokos bei mūsų uždarumo, nenoro pasidalinti žiniomis su kitais sektoriais, visuomene. Gal todėl jau dirbdamas nuosavoje projektavimo įmonėje, jis negailėjo nei laiko nei žinių dėl Lietuvos darnios urbanistinės sistemos kūrimo, architekto bei urbanisto darbų reikšmės aiškinimo visuomenei...>²⁶⁹

D. Bardauskienė

²⁶⁸ Leitanaitė R. Posūčiai pasyviame kontekste. Statybų pilotas, 2007. Nr. 6, p. 4.

²⁶⁹ Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

2.3 Visuomeninės iniciatyvos

<...Pakankamai padirbėjau. Darbus keičiau kas septyneri metai. Dabar daugiau laiko galvoju skirti visuomeninei veiklai...>²⁷⁰

D. Ruseckas

177 pav. D. Ruseckas koplyčios atstymo akimirkoje (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

<...Bendradarbiaujant Danui, atkūrus Nepriklausomybę, bažnyčios ir privačių asmenų iniciatyva, pagal Brigitos Radavičiūtės parengtus atstatymo projektus buvo pradėti Vilniaus Kalvarijos – Kryžiaus kelio koplyčių atstatymo darbai. Jis ypač rūpinosi XXVII-ąja koplyčia. 1996 m. su Ruseckų šeimos fundacija ji buvo atkurta...>²⁷¹

I. Ruseckaitė

XVII a. sostinės pakraštyje, tiksliai atkartojant Jeruzalės Kryžiaus kelio scenarijų, atstumus tarp stočių bei kitus parametrus buvo įkurtas Vilniaus Kalvarijos – Kryžiaus kelias. Tai buvo padėka Dievui už krašto išvadavimą iš rusų caro armijos priespaudos. Nuo sovietmečio pradžios šioje teritorijoje buvo uždrausta lankytis, o 1962 m. įsakyta koplyčias sunaikinti.

Pasak istorinių nuotraukų ir kitų šaltinių D. Rusecko globojamoje XXVII-ojoje koplyčioje glaudėsi Jėzaus Kristaus skulptūra. Sovietmečiui ji dingo. Architekto iniciatyva 1997 m. buvo pavesta skulptoriui S. Kuzmai remiantis išlikusia medžiaga, atkurti kadaise prapuolusią skulptūrą.

<...Kai Danas pradėjo dirbti skyriaus vedėju, mes, darbuotojai, pastebėjom nuoširdų norą padėti kitiems, o jau gyvenant šeimoje, įsimintiniausias buvo atkuriamas Kalvarijų Kryžiaus kelias. Kartą, grįžęs po darbo namo, manęs paklausė, ar galėtume mūsų šeimos lėšomis atstatyti vieną iš sovietmečiu nugriautų koplyčių. Pirmiausia apėmė nenusakomai geras jausmas. Įsitikinau, kad tai tikrai doras, taurus, nesavanaudiškas, visuomeniškas žmogus – asmenybė...>²⁷²

R. Ruseckienė

2007 m. rudenį, vykdant remontą Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos katedroje, netikėtai buvo aptiktas žmogaus pavidalo daiktas. Netrukus restauratoriai ėmėsi konservuoti paslaptį radinį, tačiau ėmė trūkti duomenų, reikalingų tolimesnei rekonstrukcijai. Iš dalies restauravus skulptūrą, kilo mintis dar kartą kreiptis į visuomenę tikintis, kad gal vis tik atsiras, kas ją atpažins ar galės suteikti kokios nors informacijos. LTV laidoje „Panorama“

²⁷⁰ Šaltenytė R. Pažintis su absolvento veikla. Inžinerija, 2006-07-04, p. 4.

²⁷¹ Ruseckaitė I. D. Rusecko darbų parodos atidarymo kalba“ 2010.

²⁷² Iš autorės interviu su R. Ruseckienė [2012-12-21].

pasirodžius žinutei, paieška nebuvo bevaisė. Architektas D. Ruseckas pranešė, kad skulptūra galėtų būti iš Vilniaus Kalvarijų XXVII-osios Kryžiaus kelio stoties koplyčios.

Ši skulptūra vaizduoja parkritusį, dešine alkūne į žemę besiremiantį žmogų. Figūrą dengia ilgas, giliomis klostėmis krentantis, basas pėdas siekiantis rūbas, sujuostas ties liemeniu. Galva kiek pakelta ir pakreipta į dešinę, veidas atsuktas į žiūrovą, akys nuleistos.. Trūko visos kairės rankos nuo peties, dešinės plaštakos dalies su trimis pirštais: didžiuoju, bevardžiu ir mažuoju, taip pat buvo nelikę abiejų pėdų dalių su pirštais. Taip pat nebuvo ir kryžiaus.²⁷³

2010 m. pirmojoje pusėje skulptūrai buvo sukurta trūkstama ranka. Drožybos darbams einant į pabaigą, restauratorių laukė dar vienas netikėtumas. Dienraštyje „Lietuvos žinios“ pasirodžius publikacijai apie skulptūros atradimą ir identifikavimą, į Restauravimo centrą paskambinęs pilietis pasidalino abejone, ar nebus Vilniaus savivaldybės Kultūros paveldo apsaugos skyriuje saugoma šios skulptūros pamesta kairioji ranka. Pasitvirtinus šiam faktui, skulptūra buvo galutinai restauruota ir po 50 m. pagaliau grąžinta į savo vietą – XXVII-ąją Vilniaus Kalvarijų koplyčią.

Antroji, svarbi D. Rusecko domėjimosi sritis - technikos paveldas, domėjimasis senovinių automobilių restauracija ir jų kolekcionavimu. Architektas yra prisidėjęs prie šia tema išleistų knygų, sukaupė nemažą kolekciją ir senovinių automobilių, kurie dabar architekto vaikų pastangomis po truputi atsiranda internetinėje erdvėje. Senoviniais automobiliais pradėjo domėtis dar studijų metais, pritrūkdavo laiko šiai sričiai, tačiau šio pomėgio niekad nepamiršo.

178

179

180

178 pav. Koplyčios atstymo darbai (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

179 pav. D. Rusecko globota XXVII-ojoji koplyčia (iš <http://www.vilniauskalvarijos.lt/?id=117>)

180 pav. Restauruota Jėzaus Kristaus skulptūra (iš http://www.culture.lt/lmenas/?st_id=18877)

²⁷³ Kruopaitė L., Šiaulytė A. Restauruota Vilniaus universitete surasta Jėzaus Kristaus skulptūra. Literatūra ir menas, 2011-11-18, Nr. 33.

<...Rimtesnis pomėgis senovinei technikai išryškėjo, sūnui Jonui tapus paaugliu. Tuomet Danas, norėjo ir jį sudominti šiuo hobiu, daugiau laiko sirti bendravimui. Jam idomiausia buvo pats restauravimo procesas, kas irgi buvo kūryba. Tik po ilgo, kruopštaus darbo, kantrybės ir meilės, atsidavimo, džiaugdavomės rezultatu. Čia Danas suplanuodavo laiką taip, kad niekas nenukentėtų ar liktų be dėmesio...>²⁷⁴

R. Ruseckienė

Po 90-ųjų metų jis vėl grįžo prie ankstesnių sumanymų. D. Ruseckas atlikęs technikos muziejų analizę pastebėjo, kad Lietuvoje susidaro savotiškas technikos ir su ja susijusių muziejų ratas, bei išsiaiškino, kad trūksta juos apjungiančio taško Vilniuje. 2003 m. įkurtas Energetikos muziejus laikytas tinkamiausia erdve būsimam svarbiausiam technikos paveldo taškui Lietuvoje. Išanalizavus Europos technikų muziejų analogus atlikta muziejaus plėtros galimybių studija.²⁷⁵ 2005 m. architektai D. Ruseckas, M. Pakalnis, R. Druskienė, I. Ruseckaitė parengė Lietuvos energetikos muziejaus pertvarkymo į Lietuvos technikos muziejų projektą. Visa tai leido išplėtoti Muziejaus viziją: senosios Energetikos, Pramonės, Transporto, Miesto plėtros ir Info centras turėtų rasti savo vietą senosios Vilniaus elektrinės erdvėse.²⁷⁶

181

182

183

181 pav. D. Ruseckas su žmona R. Ruseckiene prie restauruoto automobilio (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

182 pav. Vilniaus centrinės elektrinės statybos darbai. 1902 m. (iš <http://www.emuziejus.lt/paveldas>).

183 pav. Energetikos ir Technikos muziejaus maketas. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

<...Senoji elektrinė – paveldo objektas, todėl čia įsikursiantis Technikos muziejus dar labiau jį įprasmins. Ne pažodžiui atkursime buvusią aplinką, turius, bet sieksime pagavių asociacijų ir nuotaikos...>²⁷⁷

D. Ruseckas

²⁷⁴ Iš autorės interviu su R. Ruseckiene [2012-12-21].

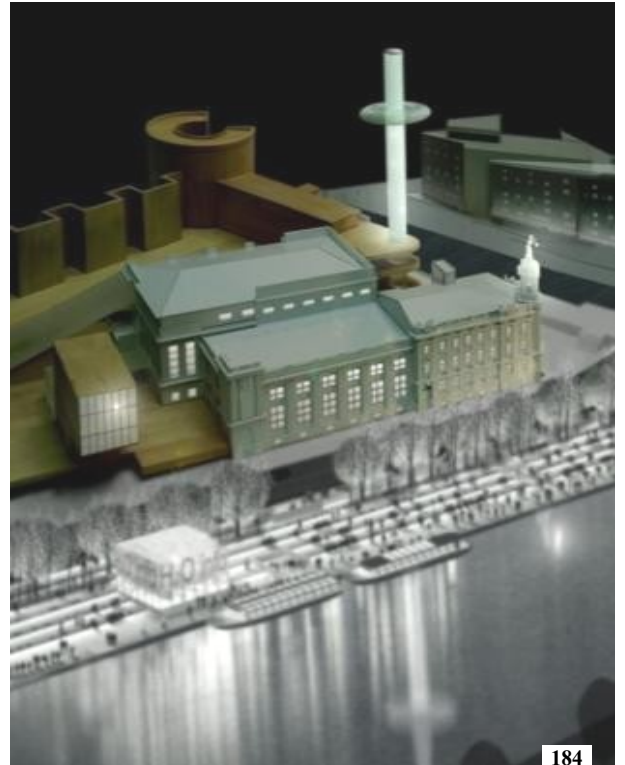
²⁷⁵ Ruseckaitė I. D. Rusecko darbų parodos atidarymo kalba. 2010.

²⁷⁶ Ten pat.

²⁷⁷ Nemeikaitė S. Sugrįžta pavogtas Vilnius. Statyba ir architektūra, 2007. Nr.3, p.57.

Pramoninis paveldas Europoje – sociokultūrinio palikimo dalis. Šiaurės Europos šalyse pramonės paveldas ypač saugomas, tyrinėjamas ir gaivinamas. Gausiai turistų lankomi, kultūros ir istorijos paminklo edukacinę misiją atliekantys Technikos muziejai Europoje pradėti kurti praėjusio šimtmečio septintajame dešimtmetyje, Lietuvoje į šią idėją atsigręžta prieš 40 metų.

Idėja įkurti Vilniaus miesto muziejų, kaip vietą renginiams bei įvairiems valdžios susitikimams kilo dar 1994 m., D. Ruseckui einant vyriausiojo miesto architekto pareigas. Buvo suburti patyrę ekspertai bei panašius objektus pasaulyje matę žmonės, iškelta idėja, jog senosios

184 pav. Energetikos ir Technikos muziejaus vizija (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Vilniaus elektrinės pastate turi būti įkurtas muziejus su ne vien energetikos, bet ir interaktyviomis transporto, pramonės, dizaino bei architektūros ekspozicijomis. D. Rusecko dėka senosios Vilniaus miesto elektrinės pastatas buvo įtrauktas į nekilnojamo kultūros paveldo vertybių sąrašą (unikalus objekto kodas 16706).²⁷⁸ Tai tapo tolimesnės rekonstrukcijos pagrindu.²⁷⁹

<...Architektų sąjunga prarado muziejų, kuris buvo Šv. Mykolo bažnyčioje. Miestas nebeturėjo vietos, kurioje galėtų pristatyti savo architektūrą. Buvo atlikta esamų Vilniaus muziejų analizė, ieškota vietų tinkamiausių sukaupitai ekspozicijai. Aplankius Energetikos muziejų sužavėjo erdvė, viso pastato potencialas. Visa muziejaus konversija – D. Rusecko nuopelnas...>²⁸⁰

M. Pakalnis

Kiekviename muziejaus kūrimo etape D. Rusecko žingsniai buvo labai svarbūs. Į šios idėjos įgyvendimo procesą buvo įtraukti svarbūs visuomenės veikėjai, kurie priiminėdavo sprendimus. Pasak R. Augaitytės, dabar muziejui labai trūksta tokio globėjo.²⁸¹ D. Rusecko kūrybinės grupės koledžius teigė, kad muziejus įkūnijo architekto domėjimąsi technikos paveldu plačiąja prasme: nuo proceso iki pavienio objekto.

Šiandien įgyvendintas tik pirmasis muziejaus pertvarkymo etapas: susitvarkyta pastato viduje, įrengtos ekspozicijos, perplanuotos erdvės, įsteigta transporto salė. Antruoju etapu, Vienos

²⁷⁸ Šiluminės elektrinės statinių kompleksas. Prieiga per internetą: <http://kvr.kpd.lt/heritage/Pages/KVRDetail.aspx?lang=lt &MC=16706> [žiūrėta: 2012-09-28].

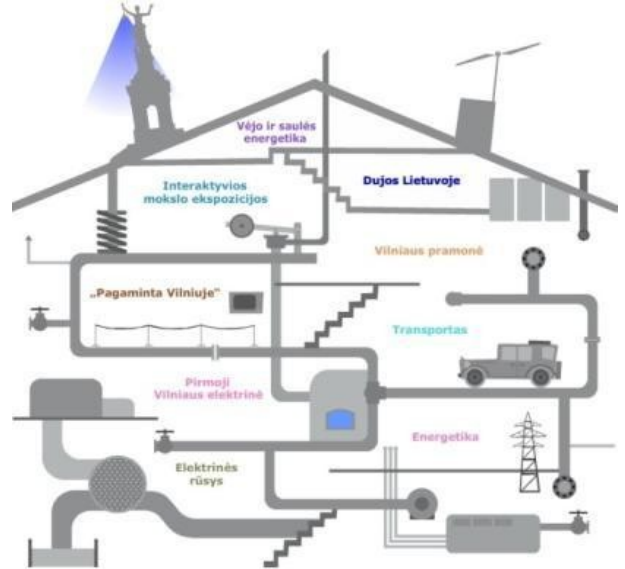
²⁷⁹ Iš autorės interviu su R. Augaityte [2012-09-21].

²⁸⁰ Iš interviu su M. Pakalniu [2012-04-18].

²⁸¹ Iš interviu su R. Augaityte [2012-09-07].

miesto muziejų kvartalo idėjos įkvėptame projekte numatyta Technikos muziejų suskirstyti į tris ekspozicijas: energetikos, pramonės, Vilniaus miesto architektūros ir pramoninio dizaino. Pasak D. Rusecko kūrybinės grupės, projektą norėta atstatyti buvusią senosios elektrinės struktūrą.²⁸²

Senoji elektrinė po konversijos turėjo tapti savotišku „kultūros fabriku“. Čia turėjo atsirasti vietos ir šiuolaikinėms technologijoms, ekspozicijoms, kuriose aiškinama, kaip tausoti energiją ir aplinką. Pasak architekto D. Rusecko, projekte buvo siekiama ne pažodžiui atkurti buvusią aplinką, tūrius, bet sukelti pagavių asociacijų ir nuotaikų. Be energetikos, pramonės, transporto, architektūros, bei kitų sričių ekspozicijų salių, planuota įrengti keletą atraktyvių, išskirtinių dalykų. Numatyta iš užmaršties prikelti senąjį, sovietmečiu nugriautą 60 metrų kamina su įrengta apžvalgos aikštele, į kurią keltų įrengtas liftas. Lietuvos sostinėje, kaip ir Londone, skaidri lifto kabina, kurioje būtų galima grožėtis miesto panoramomis, turėjo tapti besisukančia „Vilniaus akimi“.²⁸³ D. Ruseckas pabrėžė kamino grąžinimo į jo senąją vietą svarbą, šis akcentas turėjo išryškinti muziejaus vietą ir paskirti.²⁸⁴

185 pav. Energetikos ir Technikos muziejaus ekspozicijos interaktyvi schema. (<http://www.emuziejus.lt/muziejus/lt>)

186 pav. Elektrinės Katilų salė. (iš Daugvilienė J., Drėmaitė M. *Pramonės objektui – kultūros rūbas*. Lietuvos muziejai, 2008. Nr. 4, p. 25.)

<...Jis buvo mokytojas iš didžiosios raidės, kuriam ypač svarbus viešasis interesas. Šis muziejus buvo jo kūdikis. Gal skambės mistiškai, bet dažnai jaučiu architektą esant čia, šalia mūsų...>²⁸⁵

R. Augaitytė

²⁸² Iš autorės interviu su architektais I. Ruseckaite, J. Rusecku, A. Černauskiene [2013-02-26].

²⁸³ Nemeikaitė S. Sugrižta pavogtas Vilnius. Statyba ir architektūra, 2007. Nr.3, p.57-58.

²⁸⁴ Jarmalis S. Muziejaus lankytojai Vilnių stebės nuo kamino. Lietuvos rytas / Sostinė, 2007. Nr. 60, p.5.

²⁸⁵ Nemeikaitė S. Šviesa nešantys namai. Aplinka: Darna. Atsakomybė. Apsauga, 2010. Nr.2, p.30.

Senojoje elektrinėje numatyta eksponuoti 2006 m. iš Vilniaus Šv. Mykolo bažnyčios iškraustyto Architektūros muziejaus medžiagą. D. Ruseckas rūpinosi ekspozicijos, kurioje saugoti, rinkti, tyrinėti ir populiarinti Lietuvos profesionaliosios architektūros eksponatai, išsaugojimu ir perkėlimu į būsimo Energetikos ir technikos muziejaus erdves. Pasak R. Augaitytės,

D. Rusecko dėka į muziejų buvo perkelta freska „Architektai“ iš buvusio miesto plėtros departamento į muziejaus Katilų salę.

Ant įsimintinos architektūros pastato stogo įrengta vėjo ir saulės jėgainė padeda lankytojams vaizdžiai pristatyti vėjo ir saulės energijos rūšis, o muziejui – pigiau tenkinti elektros energijos poreikius.²⁸⁶

*<...Ekspozicija bus gyva, pagavi, perteikta per istorijos tėkmę...>*²⁸⁷

D. Ruseckas

*<...D. Ruseckui rūpėjo kiekviena smulkmena susijusi su šiuo muziejumi – nuo mažos dulkelės iki to, kaip yra bendraujama su lankytojais. Architektas čia paliko labai daug savo energijos. Kartais atrodo, kad jis čia ir dabar apsilanko, muziejaus idėjos architektas Danas Ruseckas...>*²⁸⁸

R. Augaitytė

Muziejuje taip pat turėjo įsikurti informacinis centras, koordinuojantis kitų technikos muziejų ir ekspozicijų veiklą visoje Lietuvoje. Pasak projekto vadovo D. Rusecko, autoriai numatė kultūrinio turizmo maršrutą, sudarantį technikos paveldo žiedą, juosiantį visą šalį, kuriame galima pamatyti daug įdomių vietų susijusių su technikos palikimu. Ši technikos paveldo ratą sudarė Kelių, Lietuvos aviacijos, Dviračio, Arklio, Laikrodžių, Siauruko ir kiti muziejai.²⁸⁹

Neries krantinėje, kurią tikėtasi atgaivinti, numatytas plaustas – „infoboksas“, primenantis XVIII amžiuje pagrindinėje miesto upėje plaukiojusius malūnus. Čia turėjo būti kavinė, vandens įrenginių bei transporto informacinis centras, taip pat po Žvejų gatvės įrengtas įėjimas – tunelis, jungiantis krantinę su senosios Vilniaus elektrinės požemiais. 2008 m. liepą toje pačioje vietoje, kuri 2007 m. buvo D. Rusecko plačiai pristatyta spaudoje, pastatytas paviljonas „Kultflux“ (arch. A. Skiezgielas, M. Nagelė, A. Kavaliauskas). Ši meno platforma, taip pat kaip Energetikos ir technikos

²⁸⁶ Daugvilienė J. Drėmaitė M. Pramonės objektui – kultūros rūbas. Lietuvos muziejai, 2008. Nr. 4, p. 25.

²⁸⁷ Nemeikaitė S. Šviesą nešantys namai. Aplinka: Darna. Atsakomybė. Apsauga, 2010. Nr.2, p.30.

²⁸⁸ Iš interviu su R. Augaityte [2012-09-05].

²⁸⁹ Nemeikaitė S. Sugrįžta pavogtas Vilnius. Statyba ir architektūra, 2007. Nr.3, p.59.

muziejaus „infoboksas“, buvo pristatytas VEKS programos dalimi. „Kultflux“ šiltuoju metų periodu iki 2011 m. veikė kaip savarankiška ekspozicija, vieta nepalaikiusi jokio ryšio su greta esančiu muziejumi. Šiuo metu ši platforma demontuota.

2009 m. po pirmojo rekonstrukcijos etapo duris atvėrusiame muziejuje pradėta formuoti senovinių automobilių ekspozicija, kuriai automobilius paskolino žinomi Lietuvos kolekcininkai. Vienas iš jų buvo architektas D. Ruseckas, domėjęsis senoviniais automobiliais bei jų restauravimu nuo studijų laikų. Po rekonstrukcijos, natūraliai prisišliejęs prie žymiausių Vilniaus turizmo objektų, komplekso muziejus tapo patrauklia vieta ne tik technika besidomintiems vilniečiams ir miesto svečiams, bet ir vaikams, jaunimui, šeimoms.

Dar viena tema, kurios negalima nepaminėti ir plačiau nepanagrinėti, yra architekto iniciatyvumas daugiabučių renovacijos srityje, nes gyvenamieji namai užėmė didžiąją dalį sukurtų architekto projektų.

<...Tėtis akcentavo monolitinių gyvenamųjų namų svarbą kaip pasiekimą sovietinėje architektūrinėje ir urbanistikoje, nes būtent lietuviai šioje srityje buvo pirmaujantys Sovietų sąjungoje. Praėjus dešimčiai metų po Nepriklausomybės atkūrimo ir prasidėjus renovacijos procesams, šių objektų vertė pradėjo smarkiai kisti. Danas aktualizavo šią problemą, išskirdamas du pagrindinius dalykus: visų pirma, tai pastatai – dominantės, ryškiai matomi panoramose – ir jų chaotiška renovacija doko miesto veidą. Antra – renovacijos sąlygos ir finansavimas vienodai taikomas ir tipiniams blokiniams, ir šiems unikaliems pastatams, todėl kenčia šių pastatų architektūrinė išraiška, dingsta autentiškos detalės. Analizuota su kokiomis renovacijos problemomis yra susiduriama, kokios strategijos reikėtų imtis valstybinių lygmeniu, kad būtų išspręstos šios problemos. Tyrimo rezultatus Danas aktyviai skleidė konferencijose, diskusijose, tikėdamasis sulaukti atitinkamo valstybinio dėmesio šiems svarbiems architektūriniais objektams...>²⁹⁰

I. Ruseckaitė

²⁹⁰ Ruseckaitė I. Iš D. Rusecko darbų parodos atidarymo kalbos. 2010.

188

189

188 pav. D. Ruseckas su kolegomis besikuriančiame, architekto kuriojamame Technikos muziejuje (iš J. Jakaičio archyvo)

189 pav. Transporto salė. (iš <http://www.emuziejus.lt/index.php?page=1753&action=items&item=14>.)

Dauguma istorinės architektūros pavyzdžių pasiekė mus, ne kartą pakeitę savo išvaizdą. Kiekviena epocha stengėsi palikti savąją žymę, tobulinti į jų laikmetį iš praeities atkeliavusį kūrinį: gotika įgaudavo renesanso bruožų, šie vėliau pasislėpdavo po baroku ir t.t. Tokia architektūra tarsi stilių metraštis, pasakojanti apie žmogiškosios minties raidą. Mūsų laikų indėlis – šių objektų konservacija, restauracija, regeneracija. Toks darbas patikėtas specialistams, griežtai kontroliuojamas ir valdomas keleto valstybinių institucijų, todėl atrodytų savaime suprantama, kad paveldo objektai bus kruopščiai tiriami, atliekamos įvairios mokslinės analizės ir tik po visų šių procedūrų galiausiai imamas konkrečių veiksmų.

<...Silpnoji vieta – senosios industrinės statybos būsto renovacija. Didžiuma miestelėnų gyvena būtent tokiuose namuose, kur pučia per išklebusius langus ir sienų siūles, kur pro kiaurus stogus teka vanduo, o į laiptinę gėda atsivesti padoresnį svečią. Kadangi dalis gyventojų yra nemokūs, visos kitų iniciatyvos lieka berždzios. Nors pastaruoju metu bendrijos ėmė lengvatinius kreditus būstui renovuoti, viskas dažniausiai baigdavosi fragmentiniu (pvz. stogo) remontu arba šiluminio mazgo renovavimu. Netgi sėkmingesnė XXI a. monolitinio namo renovacija, kuomet buvo apšiltintos sienos ir perdažyti fasadai, apsiėjo be autoriaus Č. Mazūro architektūrinio projekto, - kam išlaidauti?...>²⁹¹

D. Ruseckas

Lietuvoje, deja, savaime suprantamais dalykais tampa tai, kad gyvenamojo būsto renovacijos klausimams spręsti architektai yra nereikalingi. Taip pat niekam neaktuali urbanistinių paveldą išsaugančios kompleksinės renovacijos strategijos nebuvimo problema. Aukščiausia visko – pigumo kriterijus, kuris galų gale rezultate materializuojasi į niekinio lygio kosmetinį remontą.

<...Gyventojai, kažkada griovę senamiesčio gynybinę sieną ir naudoję kaip žaliavą savo namams, dabar niekieno nebaudžiami darko namų fasadus įvairiomis priemonėmis, nes Lietuvoje niekas negina modernios architektūros...>²⁹²

D. Ruseckas

Vienas ryškiausių kovotojų renovavimo tobulinimo klausimais D. Ruseckas spaudoje tokią situaciją įvardijo kaip vertybių supainiojimą. Pasak jo, visuomeninis požiūris rodo, kad ne žmogaus gyvenimo kokybė yra svarbiausia, o sienų šiltinimas ir namų energinis efektyvumas. Tą atspindi gyventojams brukama chaotiška, keliais tipiniais menkaverčiais projektais paremta, atgal į socializmą vedanti renovacija, nesprendžianti nei socialinių, nei urbanistinių, nei aplinkos kokybės

²⁹¹ Ruseckas D. Vilniaus būsto renesansas. Arcgiforma, 2004, Nr. 1, p. 19.

²⁹² Ruseckas D., Čiurlionienė I. Aukštybinių monolitinių pastatų renovavimo Vilniuje specifika. Statybų žinios, Nr. 10 (38), Vilnius, 2009.

problemų.²⁹³

<...Rajonai buvo kuriami, darželiai, mokyklos statomos orientuojantis į vienokį gyventojų skaičių. Dabar situacija pasikeitė, todėl kai kur gal verta tankinti užstatymą panaudojant esančią socialinę infrastruktūrą, o kitur atvirkščiai – griauti ir statyti šių dienų gyventojų poreikius atitinkančius statinius, įrengti poilsio erdves...>²⁹⁴

M. Pakalnis

D. Ruseckas įvairiose konferencijose ir pasisakymuose yra akcentavęs, jog prieš pradedant atnaujinimą didesniu mastu, svarbu įvertinti urbanistinės kvartalų struktūros išliekamąją vertę. Vertingiesiems galima suteikti urbanistinio paveldo statusą su apsaugos ir tolesnio plėtojimo reglamentais. Pavyzdžiui monolitinių pastatų architektūrinė vertė yra moksliskai netyrinėta – neapibrėžta jų, kaip monolitinių akcentų, svarba miestui, eksperimentinių pastatų konstruktyvinė analizė. Toks delsimas įgavo fizinį pavidalą – pirmieji pavyzdžiai jau realizuoti etaloniniuose Lazdynuose. Trys iš keturių to paties tipo monolitinių daugiaaukščių renovuoti remiantis visiškai skirtingais projektais, pagal kuriuos vienas perdažytas rausva spalva, kitas dengtas žalsvomis, o trečiasis gelsvomis fasadų apdailos plokštėmis. Šioje situacijoje prarandamas miesto pietvakarinės dalies panoramos kompozicijos vientisumas, o žvelgiant atidžiau, eliminuojama architektūrinių detalių raiška.

D. Ruseckas, dalyvaudamas 2007 m. surengtame urbanistiniame forume „Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas“ teigė, jog būsto modernizavimo politika taip pat turėtų tapti organiška būsto politikos dalimi.

Problema, kad šiuo metu urbanistinės architektūrinės renovacijos - modernizacijos pagrindinis objektas yra namas, bendrija, bet ne urbanistinis kvartalas. Net sovietmečiu Lietuvoje masinė statyba buvo sprendžiama ne pavienių pastatų „kaišiojimu“ neužstatytose teritorijose, o kompleksiška gyvenamųjų rajonų statyba. Kvartalams suprojektuoti buvo skelbiami respublikiniai konkursai, o projektai įgyvendinami kompleksiskai su visa reikiama infrastruktūra. Tuo tarpu dabar šių kvartalų bei atskirų namų atnaujinimas vykdomas neatsižvelgiant nei į autorines teises, nei į rajonų urbanistinį - architektūrinį savitumą. Kompleksinė kvartalų modernizacija turėtų vykti organizuojant urbanistinius - architektūrinius konkursus, pritraukiant didelį Lietuvos architektų ir inžinierių potencialą.²⁹⁵

Šiandieninė sovietinių rajonų renovacija sukuria paradoksalią situaciją, kai rajonų netipiniai objektai praranda savo pirminius bruožus, o anksčiau buvęs netipinis objektas tampa šiandieniniu tipiniu. Apskritai, renovacijos sąlygos vienodai taikomos ir mažaukščiems pastatams, ir

²⁹³ Pocienė A. Nacionalinė renovacija gąsdina architektus. Lietuvos rytas / Vartai, 2009-06-09, p.14.

²⁹⁴ Ten pat.

²⁹⁵ Nekrošius L. Urbanistikos forumas. Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas. Prieiga per internetą: <http://www.bkagentura.lt/index.php?-2093474308>, [žiūrėta: 2012-08-04].

daugiaaukštėms monolitinėms rajonų vertikalėms, nors šių objektų renovavimo specifika skiriasi technologiniu, tuo pačiu ir finansinių požiūriu. Visiškai nevykdoma klasifikacija, kurios pagrindu objektai pagal bendrus požymius būtų suskirstyti į savarankiškas grupes, o joms būtų parenkami konkretūs sprendiniai. Pasak architekto G. Čaikausko, miesto pastatų estetika nėra įteisinta kaip svarbus juridinis faktas, ji palikta kaip atsitiktinių sprendimų galimybė.²⁹⁶

<...Problema ta, kad šiuo metu urbanistinės – architektūrinės renovacijos pagrindinis objektas yra atskiras daugiabutis namas, bendrija, o ne vientisas urbanistinis kvartalas. Net sovietmečiu Lietuvoje industrinė būsto statyba buvo sprendžiama ne pavienių pastatų „kaišiojimu“, o kompleksiška gyvenamųjų namų statyba...>²⁹⁷

D. Ruseckas

Norint išsaugoti pastatų grupę kaip savotišką ansamblį, būtina paisyti ankstesnių architektūrinių sprendinių. Sovietiniais metais gyvenamųjų namų ansamblio spalvinis vientisumas įvardintas kaip teigiamas reiškinys, rajonai spręsti kaip vieningas polichrominės kompozicijos vienetas. Reikėtų sutikti su tuo, kad pilka stambiaplokščių daugiabučių namų aplinka turėtų būti praturtinta spalviniais akcentais, tačiau papildomo kolorito intervencija neturėtų pažeisti masyvo planinės – erdvinės kompozicijos. Dėja, niekas nekreipia dėmesio į architektų parengtas rekomendacijas, kad būtent kompleksinis spalvinis sprendimas padėtų sukurti kvartalo identitetą.

Lietuvoje jau yra nemažai pavyzdžių, kai atnaujinti daugiabučiai atrodo prasčiau už senus, nes buvo naudotos atsitiktinės medžiagos, spalvos, daliniai sprendimai. Dažnas vaizdas – šiltintos sienos, bet palikti seni aplūžę balkonai ar kitos konstrukcijos. Dėl šios situacijos nereikėtų kaltinti vien gyventojų. D. Ruseckas yra pabrėžęs, kad kokybiškas pastatų ir jų aplinkos esamos būklės tyrimas ir renovacija (atitinkamai naudojant aukštos kokybės apdailos medžiagas ir technologijas) reikalauja daug lėšų. Brangūs renovacijų projektai neįkandami gyventojams, todėl maksimali ar bent jau didesnė projektavimo ir fasadų atnaujinimo darbų dalis turėtų būti finansuojama valstybės. Dabartinis renovacijos mechanizmas neveiksmingas, dažniausiai dėl finansinio namų bendrijų neįgalumo. Būtent dėl lėšų trūkumo dažnai į urbanistinės aplinkos atnaujinimą ir pritaikymą šiandieninėms reikmėms yra numojama ranka, kaip į antraeilį dalyką. Daugiabučių namų teritorijos pasmerktos likti nesutvarkytos, nepaisant to, kad ypač trūksta automobilių stovėjimo vietų, neįrengtos vaikų žaidimo aikštelės, nesuformuoti žalieji plotai, nesutvarkyta infrastruktūra, nesukurta gerbūvio darna ir t.t.

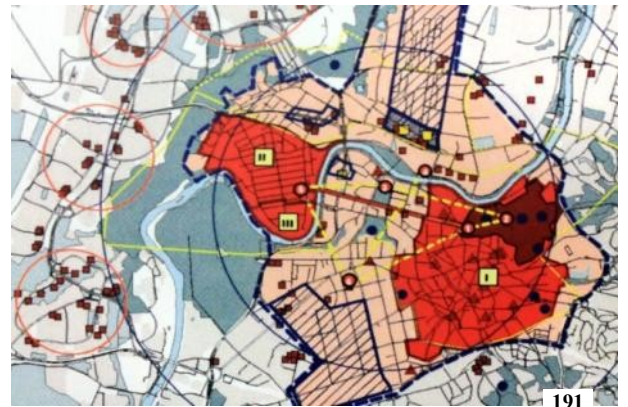
Analogiškų rajonų renovacijos problemą sprendė Vokietijos projektuotojai „S. Forster

²⁹⁶ Čaikauskas G. Vilniaus daugiabučių gyvenamųjų namų statybos raidos tendencijos nepriklausomybės laikotarpiu. Urbanistika ir architektūra, 2008, Nr. 32(3), p.158.

²⁹⁷ Ruseckas D., Kudlaitė A. Urbanistiniai – architektūriniai aspektai Lietuvos būsto renovacijoje. Urbanistinis forumas: Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas. Vilnius, 2007.

Architekten“. Gyventi nebetinkamus pastatus jie griovė. Socialines problemas apleistuose rajonuose vokiečiai išsprendė, mažindami aukštų skaičių, įrengdami terasas, uždarus kiemus, šalia statydami nedidelius naujus daugiaaukščius, privačius namus ir formuodami nedideles maždaug 300 – 500 gyventojų bendruomenes.

Žinoma, stambiaplokščių namų demontavimas galimas tik atskirais atvejais, tam nustatytose rajonų teritorijose. Vilniaus Lazdynų, Žirmūnų ir Kauno Kalniečių rajonams, pripažintiems Lietuvos urbanistiniu paveldui turėtų būti taikoma tausojanti renovacija, t.y. nekeičiant tūrių, saugant urbanistinius kompleksus; gyventi netinkamiems kvartalams – teritorijos renovacija, nugriaunant menkaverčius statinius.

190 pav. Vivulskio bažnyčios maketas (iš SI Vilniaus plano archyvo)
191 pav. Vivulskio bažnyčios situacija mieste (iš SI Vilniaus plano archyvo)

R. Rogers teigia, kad atkurti apleistas bendruomenes yra daug sunkiau, nei sustabdyti jų nuosmūkį – štai kodėl daugelis miestų linkę perplanuoti blogiausias teritorijas. Švietimas, komunikacijos, parama ir verslumas – visa tai padeda atsilikusioms bendruomenėms iš naujo susivienyti. Miestų fizinė forma ir socialinės sąlygos juose glaudžiai susiję ir yra žmogiškųjų pastangų rezultatas. Jei nesistengsime gerinti abiejų aspektų, miestai šlubuos.²⁹⁸

Kita, viena paskutiniųjų architekto iniciatyvų Vivulskio bažnyčios atkūrimas (žr. 190, 191 pav.). 2005 m. D. Ruseckas kartu su N. Siciūnu parengė bažnyčios A. Vivulskio g. atstatymo galimybių urbanistinę studiją. Šia iniciatyva bandyta atgaivinti architekto A. Vivulskio sukurtą Švč. Jėzaus Širdies bažnyčios Naujamiestyje, Vilniuje idėją. Ši milžiniška, prancūziškojo modernizmo įkvėptas bažnyčios projektas buvo parengtas 1906-1907 m. Architektas, kurdamas šventovę Vilniaus Naujamiestyje, užsimojo pratęsti „aukštosios preitės“ tradiciją ir išplėsti miesto dvasinio gyvenimo formas „netikroje dabartyje“. Šiuo projektu atsakyta į senamiesčiui šimtą metų bloškiamą iššūkį, kadangi paskutinė Vilniaus architektūros dvasingumo ištarmė buvo L. S. Gucevičiaus naujoji Katedra.²⁹⁹

Bažnyčios pastatas pradėjo kilti 1913-1915 m., o po pertraukos – 1937-1939 m., kol galiausiai statyba sustojo. Kaip Antonio Gaudi, tuo pačiu metu statęs Šv. Šeimos šventovę Barselonoje, A. Vivulskis troško rungtyniauti su gotikos ir baroko statiniais: šimto aštuonių metrų

²⁹⁸ Rogers R., Power A. Mažos valstybės miestai. Vilniaus dailės akademijos leidykla: 2004.

²⁹⁹ Sakalauskas T. Missa Vilnensis. Susitikimai su Vilniaus kūrėjais. Vilnius: Baltos lankos, 2006, p.155,156.

aukščio bokštas pašioje Vilniaus amfiteatro briaunoje turėjo papildyti, gal net nulemti miesto siluetą.³⁰⁰

Pasak buvusio Vilniaus miesto vyriausiojo architekto V. Mikučiano, 1950 m. tuometinė valdžia priėmė sprendimą sumažinti Vilniuje veikiančių bažnyčių kiekį iki dešimties. Į kunigų prašymą šiame sąraše palikti nebaigtą statyti bažnyčią parengtą pagal A. Vivulskio projektą, nebuvo atsižvelgta.³⁰¹ Iki šių dienų išlikusi vienintelė A. Vivulskio pastato maketo fotografija.

Žinias apie šio architekto sumanymą papildė 1907 m. dvibokščio bažnyčios pastato brėžiniai. Jie puikiai atskleidžia šoninių fasadų struktūrą, detales, o pjūvių brėžiniai – interjero dekorą.³⁰² Greta šios autentiškos medžiagos aptinkama ir daugiau architekto sekėjų, šio projekto interpretacijų, iki šiol saugomų archyvuose. 1965-1970 m. pagal architekto A. Mačiulio parengtą rekonstrukcijos projektą nebaigtą šventovę „apgaubė“ Statybininkų kultūros rūmų pastatas.

D. Ruseckas gyveno anksčiau įvardintame „architektų“ kvartale, Santariškėse, nes tenais gyvenę žmonės dauguma pagal išsilavinimą buvo minėtosios specialybės. Kaimynais buvo architektai Palekai, Beinortai, Kuncevičiai, Naujokaičiai ir kt.

Rytai ir vakarais Santariškių kvartale buvo galima sutikti architektą dėvintį skrybelę ir vedžiojantį savo šunis. Jei prasilenkdavai su juo kelyje – visada užkalbindavo, nesvarbu ar buvai vaikas, ar kolega. Dažnai šį kvartalą džiugindavo atvežami senoviniai automobiliai, darę didžiulį įspūdį vaikams ir suaugusiesiems. Architektai Palekai, buvę artimiausi architekto kaimynai, prisimena, jog D. Ruseckas pasižymėjo aktyvumu ir kaimynų bendruomenėje, jis buvo vienas iš aktyviausių rengiant mažosios gyvenvietės šventes.³⁰³ Smagiausia iš jų – Užgavenės, Joninės, taip pat, kvartalo pavasarinės talkos. Vėliau architektų šeimos po truputį išsikraustė, pradėjus byrėti bendruomenei, minėtieji renginiai nebevyksta.

192 pav. D. Ruseckas (dešinėje) bažnyčios atstymo projekto pristatymo akimirka (iš SĮ Vilniaus plano archyvo)

³⁰⁰ Venclova T. Vilnius. Asmeninė istorija. Vilnius: R. Paknio leidykla, 2011, p. 140.

³⁰¹ Dičiuvienė R. Vladislovas Mikučianis. Norėjau dirbti Lietuvoje. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2001, p. 86.

³⁰² Lukšionytė-Tolvaišienė N. Antanas Vivulskis: Tradicijų ir modernumo dermė. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 20021, p. 111.

³⁰³ Iš autorės interviu su A. ir R. Palekais [2012-10-13].

2.4. Leidyba

<...Kodėl architektai rašo? Ir apie ką būtent jie rašo? Kas yra architektūros traktatas ir kas yra architektūros teorija? Atsakymai į visus šiuos klausimus užpildys bibliotekas...>³⁰⁴

C. Thoenes

193 pav. D. Ruseckas (pirmas iš kairės)su D. Bardaukiene (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

D. Rusecko ryšiai su leidyba prasidėjo vos baigus architektūros studijas. Bendradarbiaujant su architektu R. Steponaičiu buvo parašyti straipsniai tuo metu vieninteliame architektūros žurnale lietuvių kalba „Statyba ir architektūra“. Jaunųjų architektų skiltyje 1981 m. pasirodė pagal Helsinkio universiteto architektūros profesoriaus J. Zionderlund paskaitą parengtas straipsnis „Eklektizmas – šiuolaikinės architektūros tabu“, kuriame aprašoma asketiško modernizmo konfrontacija su eklektizmu.³⁰⁵

1982 m. buvo publikuotas tų pačių autorių straipsnis „Kauno paveikslų galerija“, aptariantis MSPI Kauno filiale įvykusį vidinį konkursą, kuriame kartu su patyrusiais architektais dalyvavo ir dvi jaunųjų architektų grupės, sutikusios skaitytojus supažindinti su savo darbais.³⁰⁶

Tais pačiais metais pasirodė D. Rusecko pagal žurnalą „Architektura“ parengtas straipsnis tema „Architektūros kritikos pilietiškumas“.³⁰⁷ Jaunasis architektas iškėlė mintį, jog yra nemažai rašančių apie tuometines aktualijas. Anot autoriaus, architektai praktikai dažnai priekaištauja kritikai, kad ji neįgauna profesionalaus orientuojančio pavidalo. D. Rusecko nuomone, architektai laukia kritiško įvertinimo, apmąstymo viso to, kas vyksta, reikalauja gilios profesionalios analizės, lydinčios pastatą nuo projektavimo iki statybų pabaigos. Pilietiškumas tampa aktualiu, todėl pervertinamos įvairios profesinės vertybės, kurios neseniai atrodė absoliučios ir neginčijamos. Paminėtinas ir savarankiškas architekto dalyvavimas įvairiose vykusiose diskusijose architektūros temomis, kurios buvo išspausdintos tuometinėje spaudoje.

Siekiant įtraukti į dalyvavimą architektūros kritikoje kuo daugiau architektų profesionalų bei jaunimo, LTSR architektų sąjunga ėmė kasmet išaiškinti ir premijuoti geriausią respublikos architekto straipsnį architektūros kritikos tema bei sėkmingą tos srities debiutą. 1982 m. už debiutą apdovanoti D. Ruseckas bei R. Steponaitis.³⁰⁸

³⁰⁴ Architectural Theory. From the renaissance to the present. Volume 1. Köln: Taschen, 2011, p.8.

³⁰⁵ Ruseckas D., Steponaitis R. Eklektizmas – šiuolaikinės architektūros tabu. Statyba ir architektūra, 1981, Nr. 10, p. 10-11.

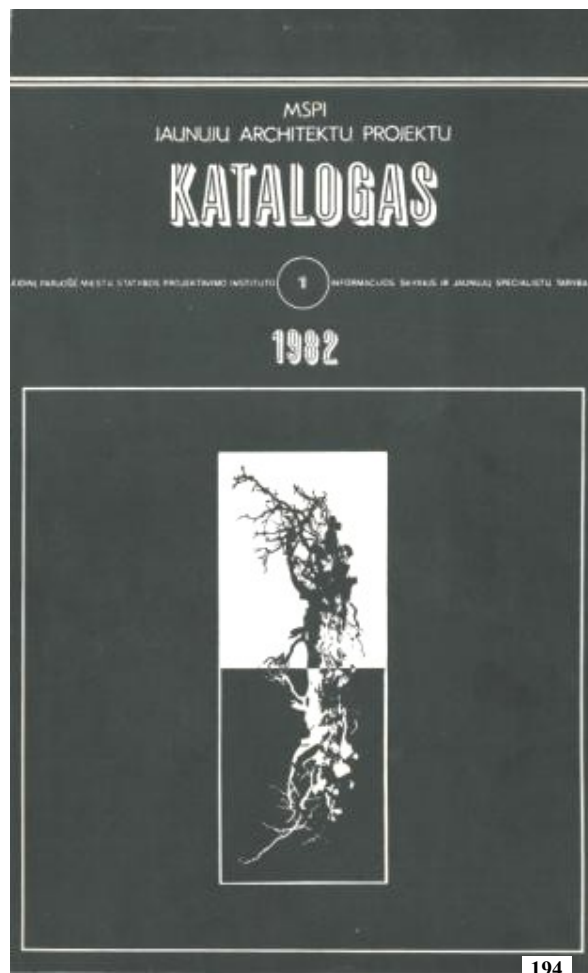
³⁰⁶ Ten pat.

³⁰⁷ Ruseckas D. Architektūros kritikos pilietiškumas. Statyba ir architektūra, 1982, Nr. 7, p. 8-9.

³⁰⁸ Sud. Žemaitytė A., Todesas D., Vanagas J. LTSR architektų sąjunga tarp IX ir X suvažiavimų. Veiklos apžvalga. Vilnius: LAD leidykla, 1985, p.60.

LTSR architektų sąjungos veiklos apžvalgoje rašoma, jog 1984 m. suaktyvėjo architektūrinio jaunimo veikla, buvo rengiami projektavimo institutų jaunųjų architektų kūrybos katalogai, organizuojamos parodos, konkursai ir t.t.³⁰⁹ Dirbdamas MSPI, D. Ruseckas buvo vienas iš pagrindinių iniciatorių leisti „MSPI Jaunųjų architektų projektų katalogui“ (žr. 194 pav.), jo pavardė figūruoja už 1982 m. leidinį atsakingųjų asmenų tarpe.

1987 m., būdamas susivienijimo „Monolitas“ vyr. architektu D. Ruseckas parengė molitinės statybos projektų katalogą, o 1999 m. su kolegomis L. Sinkevičiumi, D. Bardauskiene ir kt. – „*Miestų ir miestelių bendrųjų planų rengimo metodiką*“. 2002 m. kartu su L. Sinkevičium žurnale „Archiforma“ publikavo straipsnį tema „*Vienbutės statybos tendencijos Vilniuje*“.³¹⁰ Autoriai apžvelgė Vilniaus Santariškių gyvenamajame rajone,

194 pav. „MSPI Jaunųjų architektų projektų katalogas“ už leidinį atsakingas D. Ruseckas (iš autorės archyvo).

Mokyklos ir Rugių gatvėse suomių ir lietuvių architektų parengtus projektus. 2004 m. pasirodė savarankiškas D. Rusecko straipsnis „*Vilniaus būsto renesansas*“.³¹¹ Architektas aprašė Vilniaus būsto statybų virtuvę, kolegų darbus, būsto plėtros būdus – sutankinimą, statybą naujose teritorijose, karinių bei pramoninių rajonų konversiją bei vienbutę statybą. Verta paminėti, jog minėtame žurnale jis aktyviai dalyvavo rengiamose diskusijose.

<...D. Ruseckas teigė, jog negalima prarasti istorinės atminties. „Švarios lentos“ principo atmetimas, atsakomybė prieš visuomenę ir pagarba buvusiems Vilniaus miesto vyriausiems architektams paskatino jį inicijuoti užrašyti visus V. Mikučiano prisiminimus apie Lietuvos sostinę...>³¹²

D. Bardauskienė

M. Grabauskas pasakojo, jog D. Ruseckas yra daręs daugybę darbų, kuriais nesiafišavo.³¹³ Šį faktą paantrinusi D. Bardauskienė minėjo, jog architekto sumanymu 2002 m. buvo išleista V. Mikučiano knyga „*Norėjau dirbti Lietuvoje*“. D. Ruseckas palaikė ir pirmosios Vilniaus vizijos iki

³⁰⁹ Ten pat.

³¹⁰ Ruseckas D., Sinkevičius L. Vienbutės statybos tendencijos Vilniuje. Archiforma, 2002, Nr. 1, p.54-55.

³¹¹ Ruseckas D. Vilniaus būsto renesansas. Archiforma, 2004, Nr. 1, p.11-21.

³¹² Iš autorės interviu su D. Bardauskiene [2012-11-06].

³¹³ Iš autorės interviu su M. Grabausku [2012-04-11].

2015 m. išleidimą, per Kanados urbanistikos institutą inicijavo Europos urbanistinės chartijos išvertimą į lietuvių kalbą – tai buvo pirmas tokio tipo profesinės etikos dokumentas Lietuvoje.³¹⁴

2004 m. architekto sumanymu buvo išversta ir vėliau išleista R. G. Rogers ir A. Power knyga „Mažos valstybės miestai“.³¹⁵ Leidinyje aktualizuojamos miestų susiskaidymo, didėjančios apieistos miestų teritorijos ir kaimo erozijos problemos, architekto ir bendruomenės bendro organizacinio darbo svarba, bendro tikslo siekimas, norint padėti žmonėms sukurti geresnes gyvenimo sąlygas. Knygoje pateikiami Anglijos bei kitų šalių pavyzdžiai, kurie gali būti pritaikomi daugelyje kitų miestų ir bendruomenių.³¹⁶ Veikiausiai D. Ruseckas susižavėjo Lietuvoje rečiau taikoma architektų ir bendruomenės bendradarbiavimo specifika, siekė, kad visuomenė susipažintų ir susigyventų su miestų gerovei svarbia metodika.

2008-2009 m. architektas buvo spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo Tarybos narys - ekspertas.

Svarbu paminėti, jog D. Ruseckas aktyviai domėjosi daugiabučių renovacija. 2009 m. kartu su dukra I. Ruseckaite šia tema išleistame III-ojo urbanistinio forumo recenzuotame mokslo leidinyje³¹⁷ „*Būsto modernizavimas: nuo pastato remonto iki miesto at(si)naujinimo*“ publikavo straipsnį „*Aukštybinių monolitinių pastatų renovacijos Vilniuje specifika*“. Tais pačiais metais „Statybų žiniose“ publikuotas straipsnis „*Aukštybinių monolitinių pastatų renovavimo Vilniuje specifika*“.

Architektas išliko ištikimas savo pomėgiui technikai. Kartu su bendraminčiais buvo išleista knyga „Automobiliai Lietuvoje nepriklausomybės laikais“. Vėliau gimė mintis apie antrąjį leidinį, kuriame būtų rodomas tų pačių automobilių gyvenimas Lietuvoje 1945-1990 m. Ši idėja realizuota internetinėje erdvėje (adresu www.senovinaiauto.lt), tikintis, kad ji bus prieinama platesnei visuomenės daliai, nuolat bus pildoma nauja medžiaga. K. Driskiaus ir L. Suslavičiaus knygoje „Automobilis Lietuvoje 1918-1940“ D. Ruseckas nurodytas kaip konsultantas.

³¹⁴ Iš autorės interviu su M. Grabausku [2012-04-11].

³¹⁵ Ten pat.

³¹⁶ Rogers R., Power A. Mažos valstybės miestai (vertė Ž. Gricytė). Vilnius: VDA leidykla, 2004, p.8.

³¹⁷ Jakaitis, J. (redaktorius); Bardauskienė, D. (sudaryt.); Valevičienė, N. (sudaryt.) 2009. III Urbanistinis forumas. Būsto modernizavimas: nuo pastato remonto iki miesto at(si)naujinimo: recenzuotų mokslinių pranešimų tezių leidinys. Vilnius: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. ISSN 2029-3399. 44 p.

2.5. Ryšiai su aukštuoju mokslu

<...Prisimindamas Dano domėjimąsi architektūros studijomis ir pirmiausiai tuo, kas vyksta VGTU Architektūros fakultete, labiausiai įsimintinas man buvo jo geranoriškumas ir labai rimtas požiūris į tai, kokie žmonės po aukštosios mokyklos baigimo ateis į architektūros meną, kurie iš jų turi kūrėjo ambicijų ir yra visapusiškai išsilavinę bei kokiomis idėjomis vadovaujasi, kokiomis nuotaikomis gyvena architektūros dėstytojai. Tai nebuvo tik formalus institucinis dėmesys, o išreiškė, kaip man atrodo, rimtą autoritetingo architektūrinės bendruomenės nario, vieno iš šiuolaikinės Lietuvos architektūros politikos formuotojo požiūrį į būsimų architektų ugdymo procesą. Jam nebuvo tas pats, kaip vystosi ir kaip keičiasi fakulteto studijos po Nepriklausomybės atkūrimo...>³¹⁸

195 pav. „Bičiulių ir absolventų“ klubo steigiamasis surinkimas 2004 m. D. Ruseckas, R. Buivydas (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)

196 pav. „Bičiulių ir absolventų“ klubo susitikimas VGTU architektūros fakultete, D. Ruseckas (viduryje), (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)

R. Buivydas

Pasak L. Vaičio, D. Ruseckas atidžiai sekė naujosios kūrybinės kartos kūrimąsi, jauniems architektams visuomet skirdavo daug dėmesio.³¹⁹ Architekto patarimai bei padrašinantys žodžiai, „uždegė“ ne vieną pradedančio kūrėjo širdį, parėmė pirmuosius žingsnius būsimajame gyvenimo kelyje. Kas gi daugiau, jei ne profesionalų palaikymas, ugdo pasitikėjimą bei skatina siekti kūrybinių aukštumų. Galbūt, tokiais bičiuliškais principais vadovausis ir naujoji architektų karta, kuri nepaisant konkurencijos, bursis į darnią, etikos ir moralės principais paremtą bendruomenę.

<... D. Ruseckas VISI dėstė projektavimą, jis buvo mano studijų baigiamojo darbo vadovas, vėliau bendravome dirbant „Monolite“. Labai daug ko išmokau iš šio architekto, Danas man buvo autoritetas...>³²⁰

S. Pamerneckis

Vienas iš tuo metu pakviestųjų dirbti jaunųjų architektų S. Pamerneckis prisimena, jog jam buvo pasiūlyta dirbti dar studijuojant paskutiniame kurse. D. Ruseckas suteikė galimybę vystyti tą

³¹⁸ Iš R. Buivydo prisiminimų apie D. Rusecką

³¹⁹ Iš autorės interviu su L. Vaičiu [2013-04-19].

³²⁰ Iš autorės interviu su S. Pamerneckiu [2012-09-03].

patį projektą lygiagrečiai darbe ir studijose, kas buvo visapusiškai naudinga pradedančiam architektui.³²¹

L. Ziberkas prisimena, jog 1988 m. tuometinis Architektūros katedros vedėjas doc. R. A. Dineika pakvietė D. Rusecką, projektavimo ir statybos instituto „Monolitas“ vyriausiąjį architektą, dėstyti architektūrinį projektavimą ir vadovauti diplominiams darbams tuomet labai aktualia monolitinių gyvenamųjų pastatų projektavimo tematika. 1990 m. jo vadovaujami diplomantai S. Pamerneckis ir R. Jurgelaitis įvertinimu „labai gerai“ apgynė projektus tema „Monolitiniai gyvenamieji namai Druskininkų Baltašišės gyvenamajame rajone“. Tais pačiais metais, tapęs Vilniaus miesto vyriausiuoju architektu, D. Ruseckas nutraukė aktyvų pedagoginį darbą katedroje, tačiau ir vėliau dalyvavo Architektūros fakulteto ir katedros veikloje.³²²

<...Fakulteto reikalų svarstymuose Danas buvo korektiškas, ramus, bet kartu nuoseklus ir principingas teisingo kelio ieškojimo šalininkas. Jis sugebėjo būti ne tik geru bendros architektų šeimos nariu, bet kažkaip savaime dauguma fakulteto žmonių ir pats Danas suvokėme vieni kitus kaip bendros komandos narius. Gal taip buvo todėl, kad jis gerbė ir mylėjo savo Alma Mater, vertino studijų ir jaunystės laikų potyrius, o gal todėl, kad Danas asmeniškai pažinojo beveik visus fakulteto darbuotojus, bet gal ir dėl to, jog tebesijautė fakulteto dėstytojų kolektyvo nariu. Tai tarsi aplinkybių visuma, lėmusi tai, kad fakulteto vadovų kvietimu šiek tiek laiko dėstė projektavimą. Neabejoju, kad jeigu Danas būtų pasirinkęs akademinės veiklos sritį, tai ir čia pasiekęs būtų aukštumas...>³²³

R. Buivydas

1993 ir 1994 m. D. Ruseckas buvo kviečiamas į Architektūros katedrą vadovauti Valstybinei diplominių projektų gynimo komisijai. Tai buvo pereinamasis laikotarpis, kuomet baigėsi diplomuotų architektų (5 metų studijos) išleidimas ir prasidėjo architektūros bakalauro baigiamųjų darbų gynimai. 1994 m. Architektūros katedroje baigiamuosius darbus gynė pirmieji 26 architektūros katedros bakalai ir 40 diplomuotų architektų.

Vėliau, keletą metų, dėl užimtumo D. Ruseckas nedalyvavo diplominių projektų gynimo procese. 2000 m. būdamas SĮ „Vilniaus planas“ vyriausiuoju architektu, jis vėl buvo pakviestas pirmininkauti bakalauro kvalifikacinio laipsnio suteikimo komisijai Architektūros katedroje, kur nepriekaištingai ėjo šias pareigas iki 2009 m., birželio mėnesio. Per dešimtį metų D. Ruseckas savo ir komisijos vardu sveikino beveik 400 jaunų, kvalifikuotų architektūros specialistų, linkėjo jiems kūrybinės sėkmės.³²⁴

Pasak L. Ziberko, D. Ruseckas labai tiko šioms pareigoms, nes pats dirbdamas

³²¹ Iš autorės interviu su S. Pamerneckiu [2012-09-03].

³²² Iš L. Ziberko prisiminimų apie D. Rusecką

³²³ Iš R. Buivydo prisiminimų apie D. Rusecką

³²⁴ Iš L. Ziberko prisiminimų apie D. Rusecką

projektuotojo ir architektūros administratoriaus darbą, sukaupė įvairiapusišką patirtį, kuri padėjo jam objektyviai vertinti būsimo architekto profesinius gebėjimus, pasirengimą dirbti komandoje, tarnauti visuomenės interesams. Dirbdamas Vilniaus miesto, vėliau SĮ „Vilniaus planas“ vyriausiuoju architektu, jis labai gerai žinojo miesto urbanistinio ir architektūrinio formavimo aktualijas ir problemas, padėjo patarimais rengiant baigiamųjų projektų tematinis sąrašus ar gaunant atraminę medžiagą (gen. planus, detaliuosius planus ir pan.).³²⁵

197 pav. „Bičiulių ir absolventų“ klubo susitikimas savivaldybėje su meru A. Zuoku, D. Ruseckas (antras iš kairės) (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)

<...Vadovaudamas komisijai ir vertindamas baigiamuosius darbus, jis pabrėždavo urbanistinės aplinkos vaidmenį pastato architektūriniam sprendimui, visuomet pagirdavo studentus, kurių projektuose buvo atlikti išsamesni urbanistinio konteksto tyrimai, efektyviai sprendžiamos parkavimo, transporto problemos. Vertindamas vaizdinę medžiagą, jis pabrėždavo individualumo, meniškumo reikšmę, nelabai palankiai atsiliepdavo apie kompiuterinių programų, suvienodinančių projektų atlikimą, naudojimą, sakydamas, kad projekto atlikime turi matytis jautri „menininko ranka“. Daug dėmesio skyrė ir projekto pristatymui, visuomet pagirdavo tuos, kurie sugebėdavo taisyklinga kalba, įdomiai pristatyti savo sprendinio idėjas, išsamiai atsakyti į klausimus. Tiems, kurių pristatymas tetrukdavo apie 3 minutes, jis rekomenduodavo ateityje pasirašyti kalbos santrauką, kad minčių dėstymas būtų nuoseklus ir pakankamas projektui pristatyti...>³²⁶

L. Ziberkas

Architektas R. Palekas prisimindamas D. Rusecką architektūros studentų baigiamųjų diplominių darbų gynimuose, minėjo, jog komisijos pirmininkas pasižymėjo pozityvumu, šiltumu. Architektas nuoširdžiai gerbė kiekvieną besiginantį studentą, niekada neužmiršdavo tarti baigiamojo žodžio.³²⁷

Baigiamųjų darbų vadovai ir katedra iš D. Rusecko sulaukdavo pastabų ir patarimų dėl projektų tematikos, apimčių. Pavyzdžiui, 2007 m. aptariant baigiamųjų darbų gynimo rezultatus, jis pasigedo daugiabučio namo tematikos, atkreipė dėmesį, kad daugelyje pasaulio šalių dėl klimato kaitos ir energetinių išteklių kainų kilimo vyksta naujos kartos būsto vizijos paieškos, ypač gyvybingos yra energiją taupančių namų idėjos, todėl šios tematikos darbai būtų aktualūs ir mums.

³²⁵ Iš L. Ziberko prisiminimų apie D. Rusecką

³²⁶ Ten pat.

³²⁷ Iš interviu su A. ir R. Palekais [2012-10-13].

L. Ziberkas teigė, jog architekto D. Rusecko profesionalumas ir savotiškas altruizmas reiškėsi įvairiais būdais. Iki 2008 m. kvalifikacijos suteikimo komisijų pirmininkų darbas buvo neapmokamas. Keletą dienų po 8-10 valandų jis dirbo „savo malonumui“ ir architektūrinės bendruomenės labui. Neretai, atvykdamas į gynimus atnešdavo „biednai“ katedrai dovanų – geros kokybės užsienyje leistų architektūros leidinių, kurie papildė katedros bibliotekėlę. Kasmetiniai gynimo rezultatų apibendrinimai paprastai baigdavosi visų dalyvaujančių ausiai malonia žinia, kad „šių metų bakalauriniai darbai ir jų vadovų darbas daro gerą įspūdį“.³²⁸

Svarbu paminėti tai, jog D. Ruseckas buvo Vilniaus Gedimino Technikos universiteto „Bičiulių ir absolventų“ klubo narys, taip pat išrinktas į šio klubo devynių narių valdybą.³²⁹ 2004 m. pradžioje įsteigta klubo valdybą sudarė R. Podagėlis (klubo prezidentas), G. Lygnugarienė, A. Avulis, E. K. Zavadskas, R. Busila, V. Kontrauskas, D. Ruseckas ir A. Usonienė.³³⁰

198

199

198 pav. VGTU absolventų ir bičiulių klubo valdyba, 2004 m. D. Ruseckas (kairėje).
199 pav. „Bičiulių ir absolventų“ klubo susitikimas VGTU architektūros fakultete, skaitykloje D. Ruseckas (kairėje), (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)

<...Kai buvau išrinktas fakulteto Tarybos pirmininku, teko vadovautis universiteto Senato reikalavimu ir įtraukti į Tarybą vieną iš fakulteto socialinių partnerių atstovą. Pasitarę vieningai nutarėme prašyti D. Rusecką tapti Tarybos nariu, ir jis atsidusęs sutiko. Per kelis bendro darbo Taryboje metus įsitikinau Dano darbštumu ir pareigingumu. Gal todėl visai nekeista, kad jis nepraleido ne vieno posėdžio, o svarstant kad ir komplikuočius klausimus, visada ramiai pasakydavo savo nuomonę, pasiūlydavo tinkamus problemų sprendimus. Lygiai toks pat patikimas ir sumanus Danas buvo tada, kai po kelių metų jis dalyvavo fakulteto Atestavimo ir konkursų komisijos veikloje. Visada malonu prisiminti šią šviesią, draugiškai besišypsančių asmenybę...>.³³¹

R. Buivydas

2004 m. įkurto Absolventų ir bičiulių klubo veikla turėjo tikslą palaikyti kuo glaudesnius ryšius tarp universiteto absolventų. Šis tikslas buvo įgyvendinamas įvairiais būdais: skaitant paskaitas studentams, siūlant baigiamųjų darbų temas, kviečiant į praktikas savo įmonėse,

³²⁸ Iš L. Ziberko prisiminimų apie D. Rusecką

³²⁹ Verpetai. Absolventų ir bičiulių klubas. Statyba ir architektūra, 2004, Nr. 3, p. 24

³³⁰ Nakas A. Vilniaus Gedimino technikos universiteto raida. 1956-2006. Vilnius: Technika, 2006, p. 339.

³³¹ Iš R. Buivydo prisiminimų apie D. Rusecką

dalyvaujant susitikimuose bei diskusijose su studentais, kur būtų išryškinamos savos profesijos ypatybės, karjeros galimybės, teikiami pasiūlymai universiteto vadovybei rengiant studijų programas. Užsienio šalių universitetuose, kitose aukštosiose mokyklose absolventų klubai, asociacijos, paprastai vadinamos „Alumni“ organizacijomis, yra labai populiarios. Pavadinimas kilęs iš lotyniško žodžio *alumnari*, reiškiančio *maitinti, auklėti*.³³²

200 pav. D. Rusecko personalinė paroda VGTU universitete (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

Klubo veiklos pagrindiniai uždaviniai yra narių kontaktinių duomenų bazės sukūrimas ir palaikymas, aktualių Vilniaus Gedimino technikos universiteto ir Klubo bendruomenės naujienų kaupimas ir sklaida. Klubo nariai ir universiteto atstovai inicijuoja, organizuoja bei koordinuoja susitikimus ir kitus renginius, palaiko diskusijų ir bendravimo forumų kūrimą, rūpinasi narių profesiniu švietimu, tęstiniu mokymu, aktualių publikacijų ir informacijos sklaida, intelektine pagalba ir renginiais studentams.³³³

Vienas iš klubo narių susitikimų įvyko 2005 m. Tuo metu D. Ruseckas dar buvo SĮ „Vilniaus planas“ vyriausiasis architektas. Dalyvaujant ir tuometiniam merui A. Zuokui, buvo diskutuota tema „Vilniaus miesto plėtra ir valdymas“. Savivaldybės specialistai pristatė susirinkusiems žmonėms sostinės plėtros planą. Susikoncentravus ties svarbia „Saulėtekio slėnio“ raidos programa, buvo aptarti tolesnio bendradarbiavimo tarp trijų institucijų – VGTU, VU ir Vilniaus miesto savivaldybės – etapai.³³⁴

2006 m. vydujyje D. Ruseckas VGTU bibliotekoje „Galerija A“ surengė asmeninę darbų parodą, atspindėjusią daugiau nei ketvirčio amžiaus kūrybą. Ekspozicija pasižymėjo netradiciniu komponavimu, jos centre buvo išdėstyti du dideli stendai lyg fotoalbumas pasakojantys apie autoriaus gyvenimą, darbinę, kūrybinę veiklą.³³⁵

*<...D. Ruseckas mėgo grandiozines idėjas. Įsimintiniausia – Architektūros akademijos kūrimo iniciatyva. Šioje įstaigoje tikėtasi suburti iškiliausius Lietuvos architektus – teoretikus ir praktikus. D. Rusecko manymu, tuo būtų buvus kompensuota Lietuvoje beveik išnykusi architektūros mokslo institucija...>*³³⁶

J. Vanagas

³³² Zavadskas E. K., Lujanienė V. Metai ir dienos. VGTU 2004 m. Vilnius: Technika, 2006, p. 65-66.

³³³ Liekis A., Nakas A., Senapėdienė E. Manoji Alma Mater. Vilnius: Technika, 2010, p. 59.

³³⁴ Zavadskas E. K., Lujanienė V. Metai ir dienos. VGTU 2005 m. Vilnius: Technika, 2007, p. 157.

³³⁵ Šaltenytė R. Pažintis su absolvento veikla. Inžinerija, 2006 m. liepos 4 d., p. 4.

³³⁶ Iš autorės interviu su J. Vanagu [2012-05-08]

APIBENDRINIMAI

1. Surinkti ir klasifikuoti architektūrinės, visuomeninės veiklos faktai, dokumentai, ikonografinė medžiaga, parengti ir įveiksminti autentiški kolegų prisiminimai pristato įvairiaspalvį architekto D. Rusecko portretą. Per daugiau kaip trisdešimtmetį trukusį kūrybos laikotarpį D. Rusecko asmenybėje atsiskleidė architekto ir urbanisto sintezė, pasireiškusį profesionaliuose bei perspektyviniuose projektuose. Lygiaverčiu atsidavimu tūrinio bei teritorinio planavimo sritims paremti darbai – tai svarus indėlis į Lietuvos architektūros ir urbanistikos istoriją.

2. Išsamiai išnagrinėjus turtingą kūrybinį palikimą, išryškėjo D. Rusecko profesinės veiklos tikslai ir principai. Ankstyvojoje architekto studijų laikotarpio kūryboje pasireiškė drąsa interpretuoti, aptinkama sąsajų su metabolistų puoselėtomis megastruktūromis. Brandžiajam etapui priskirtina profesionalioji kūryba, kurioje nepaisant standartizacijos bei tipizacijos naudojant monolitinių gelžbetoninių atsiskleidė technofunkcinio struktūralizmo apraiškos, diegta postmodernistinė stilistika. Vėlyvasis architekto kūrybos periodas pasižymėjo tipologine įvairove, plačiu koloritiniu bei medžiaginiu spektru, regionalinėmis, simbolistinėmis alegorijomis. D. Rusecko architektūrinė kūryba galėtų būti apibūdinama kaip įžvalgi, paremta visapusiška analize.

3. Reikšmingiausiais architekto D. Rusecko įgyvendintais projektais laikytini naujuosiuose Vilniaus rajonuose – Šeškinėje, Justiniškėse, Fabijoniškėse bei Pašilaičiuose – iškilę novatoriški, aiškos architektoniškos struktūros bei įsimintinos architektūros monolitiniai daugiaaukščiai gyvenamieji namai, lyg šiol esantys šių rajonų akcentais. Paminėtina ir rytietiškos kultūros pajautos persmelkta Japonijos ambasada Žvėryne, svarbiomis Vilniaus dominantėmis tapę viltingasis Justiniškių Širdies chirurgijos centras bei daugiaprasmis komercinis centras „Vokė III“. Išvardintieji D. Rusecko kūriniai kaip ir eilė kitų – charakteringi skirtingų architektūrinių laikotarpių pavyzdžiai Lietuvoje.

4. Strateginio planavimo lygmenyje D. Ruseckas pasižymėjo visapusiškai kaip talentingas urbanistas, įtaigiai atsiskleidė jo, kaip puikaus urbanistikos politiko, savybės. Architekto idėjos ir įžvalgos ryškiai skambėjo kuriant Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendruosius planus iki 2005-ųjų bei 2015-ųjų m. Būdamas miesto vyriausiuoju architektu, D. Ruseckas savo profesionalumu bei erudicija formavo valdžios ir visuomenės opinią apie architektą, pasitelkęs diplomatinį sugebėjimą, kūrė abipusį dialogą. D. Rusecko idėjose akcentuotas chaotiškos priemiesčių plėtros sustabdymo būtinumas, kitų miesto teritorijų strategiškai artikuliuojimas, modernaus mobilaus būsto kūrimas bei esamo kompleksinis renovavimas.

5. D. Ruseckas laikėsi nuomonės, jog architektai turi būti visuomeniškai aktyvūs. Būtent ši architekto veikla buvo paremta bendruomeniškumo idėja, kviečiančia vienyti bendriems tikslams pasiekti. D. Rusecko dėka Vilniuje atkurtos Kalvarijos – Kryžiaus kelio koplyčios, įsteigtas Energetikos ir technikos muziejus. Architektas inicijavo paveldo objektų atkūrimą, knygų leidybą, diskusijas apie architektų padėtį visuomenėje, urbanistų sekcijos kūrimo klausimą, visuomet rūpinosi būsimaisiais architektais, nuolat palaikė bičiuliškus santykius su VGTU Architektūros fakultetu.

6. Architekto D. Rusecko kūryba atspindi išpūdingą, įvairiapusišką ir beatodairišką atsidavimu pasižymėjusią architekto asmenybę. Įveiksminti kolegų prisiminimai atskleidė įkvepiančią kūrėjo gyvenimo kelionę, galinčią tapti pavyzdžiu. D. Rusecko kūrybinis palikimas – tai autentiškos, išskirtinės įvairių laikotarpių gyvenamosios bei visuomeninės paskirties pastatų architektūros pavyzdžiai. Selekcionuotą medžiagą apie visokeriopą architekto veiklą būtų pravartu įprasmingi knygoje. Toks leidinys supažindintų su vertinga D. Rusecko kūryba, neabejotinai papildytų Lietuvos architektūros istoriją, skleistų globaliai mąstančio architekto filosofiją, paveikusių tiek jaunosios architektų kartos, tiek profesionalų, tiek visuomenės savimonėje.

Literatūros ir šaltinių sąrašas

1. ANDRIUŠYTĖ A. „Vokė III“ ir „Kotryna“- komercinis centras. Vilnius“. Archiforma, 1998. Nr. 3.
2. AMBRASAS A. „Apie 1991-2007 metų administracinių ir prekybos pastatų architektūrą Lietuvoje“. Urbanistika ir architektūra, 2008, 32(3).
3. AMATI M. „Green Belts: A Twentieth - century Planning Experiment“. Prieiga per internetą: http://www.ashgate.com/pdf/SamplePages/Urban_Green_Belts_in_the_Twenty_first_Century_Ch1.pdf. [žiūrėta: 2012-01-16]
4. „Architectural Theory. From the renaissance to the present. Volume 1“ Köln: Taschen, 2011
5. „Architektūros šiuolaikiškumas ir tradicijos“. Vilnius. Statyba ir architektūra, 1973, Nr.3.
6. „Ar Ukmergės gatvė – lietuviškas tigras?“. Arkitektas, 1998, kovas, Nr. 1/8.
7. „A. Zuokas dirbs su architektais“. Statybų pilotas, 2003. Nr. 4, p. 5.
8. BALDWIN J. „The Dymaxion Dwelling Machine“. Prieiga per internetą: <http://www.bfi.org/about-bucky/buckys-big-ideas/dymaxion-world/dymaxion-house> [žiūrėta: 2012-11-17].
9. BAKŠYS A. „Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius.“ Archiforma, 2000, Nr. 2.
10. BALČIŪNAS V. Statyba ir architektūra, 1984. Nr. 2.
11. BALĖNAS K. „Pašilaičių gyvenamojo rajono išplanavimo konkursui pasibaigus“. Statyba ir architektūra, 1978, Nr. 3.
12. BARDAUSKIENĖ D. „Vilniaus miesto kūrimas- specialistų ir bendruomenės rankose“. Prieiga per internetą: <http://www.balsas.lt/naujiena/269753c/vilniaus-miesto-kurimas-specialistu-ir-bendruomenes-rankose> [žiūrėta: 2012-03-17]
13. Bendrasis planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinių dirbtuvių „Vilniaus centro plėtra“ renginio darbų apžvalga. Vilnius: SĮ „Vilniaus planas“, 2006.
14. BUIVYDAS R. „Architektūra: pozityviai ir negatyviai“. Ex Arte: Vilnius, 2006.
15. BUIVYDAS R. „Simbolis architektūroje: nuo individualumo iki universalumo“. Urbanistika ir architektūra, 2005, XXIX tomas, 1 priedas.
16. BUIVYDAS R. „Danas Ruseckas ir aukštoji mokykla“
17. BUTKUS T. „Miestas kaip įvykis“. Kaunas: Kitos knygos, 2011.
18. ČAIKAUSKAS G. „Vilniaus daugiabučių gyvenamųjų namų statybos raidos tendencijos nepriklausomybės laikotarpiu“. Urbanistika ir architektūra, 2008, Nr. 32(3).
19. DAUGVILIENĖ J., DRĖMAITĖ M. „Pramonės objektui – kultūros rūbas“ Lietuvos muziejai, 2008. Nr. 4.
20. DIČIUS V. „Studijų programų transformacija VGTU Architektūros fakultete“ Vilnius.

Urbanistika ir architektūra, 1998(22), Nr.1.

21. DIČIUVIENĖ R. „Vladislovas Mikučianis. Norėjau dirbti Lietuvoje“. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2001.
22. DRĖMAITĖ M., PETRULIS V., TUTLYTĖ J. „Architektūra sovietinėje Lietuvoje“. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012.
23. DRĖMAITĖ M. „UAB „Senukai“ komercijos centras. Vilnius.“ Archiforma, Nr. 1, 2000.
24. DRĖMAITĖ M., RUSECKAITĖ I. „Vilnius 1900-2012, Naujosios architektūros gidas“. Vilnius: Architektūros fondas, 2011.
25. DRĖMAITĖ M., LUKŠIONYTĖ-TOLVAIŠIENĖ N., PETRULIS V., RIMKEVIČIENĖ J., TUTLYTĖ J. „Vilnius 1900-2005. Naujosios architektūros gidas“ Vilnius: Architektūros fondas, 2005
26. „Dailės muziejus ragina imtis spresti A. Gudaičio galerijos problemą“. <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2012-06-08-dailes-muziejus-ragina-imtis-sprestis-a-gudaicio-galerijos-problema/83678> [žiūrėta: 2013-01-09].
27. Iš „Pašilaičių rajono konkursinės“ medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
28. Iš „Jaunimo centro užduoties“ (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
29. „Iš monolitinių konstrukcijų“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1975, Nr. 8.
30. „Industrinė mažaaukščių namų statyba. Kas už? Kas prieš?“ Vilnius: Statyba ir architektūra, 1986, Nr. 2.
31. „Inžinerinis vitražas“. Statyba ir architektūra, 1988, Nr. 6, p.16.
32. GUZAS E. „Širdies chirurgijos centras. Vilnius“. Vilnius. Archiforma, 1999, Nr. 1.
33. GEDDES R. „An architect's manifesto“. Didžioji Britanija: Princeton University Press, 2013.
34. HOWARD. E. „Garden cities of to-morrow“. London: Swan Sonnenschein & Co., Ltd., 1902. Prieiga per internetą: <http://archive.org/stream/gardencitiestom00howagoog#page/33/mode/2up> [žiūrėta 2013-02-24].
35. JAKAITIS J.(redakt.); BARDAUSKIENĖ D.(sudaryt.); VALEVIČIENĖ N.(sudaryt.) „III Urbanistinis forumas. Būsto modernizavimas: nuo pastato remonto iki miesto at(si)naujinimo: recenzuotų mokslinių pranešimų tezių leidinys.“ Vilnius: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. ISSN2029-3399. 2009.
36. JARMALIS S. „Muziejaus lankytojai Vilnių stebės nuo kamino“. Lietuvos rytas / Sostinė, 2007. Nr. 60.
37. JARMALIS S. „Vilniaus centre jau prasideda didelių permainų metas“. Lietuvos rytas / Sostinė, 2001.
38. JONUŠAITĖ A. „Būstą įsigyti galima, tačiau jame gyventi draudžiama“. Lietuvos rytas, Sostinė, 2008-02-14.

39. KING P. L., SZELENYI I. „Theories of the new class. Intellectual and power“. Minneapolis: Universiti of Minnesota, 2004.
40. KOOLHAAS R., OBRIST U. H. „Project Japan. Metabolism Talks...“. Taschen: 2011.
41. KRIUKELIS V. I. „Monolitiniai namai. Ką rodo apibendrinti rezultatai“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1985, Nr. 9.
42. KRUOPAITĖ L., ŠIAULYS A. „Restauruota Vilniaus universitete surasta Jėzaus Kristaus skulptūra“. Literatūra ir menas, 2011-11-18, Nr. 33.
43. LIETUVOS ARCHITEKTŲ SĄJUNGA. Architekto įsipareigojimai visuomenei ir valstybei. Architekto profesijos etiniai principai. Prieiga per internetą: <http://www.architektusajunga.lt/apie-lietuvos-architektu-sajunga/architekto-profesijos-etiniai-principai> [žiūrėta: 2013-02-19].
44. LIETUVOS ARCHITEKTŲ SĄJUNGA. Naujienos. 1994, lapkritis, Nr. 5 (5).
45. LIETUVOS ARCHITEKTŲ SĄJUNGA. Naujienos. 1995, rugsėjis, Nr. 8 (14).
46. LIETUVOS ARCHITEKTŲ SĄJUNGA. Naujienos. 1996, kovas, Nr. 2 (19).
47. LEITANAITĖ L. (sud.) „Vilniaus architektūra 2007-2008“. Vilnius: Spaudos praktika, 2009.
48. LEITANAITĖ R. „Posūkiai pasyviame kontekste“. Statybų pilotas, 2007. Nr. 6, p. 4.
49. LEITANAITĖ R. „Kultūra ar nomenklatūra?“. Statybų pilotas, 2004. Nr. 7.
50. LIEKIS A. „Regionalinė architektūra ir jos ypatumai“. Vilnius. Statyba ir architektūra, 1980, Nr. 2.
51. LIN Z. „Kenzo Tange and the metabolist movement. Urban Utopias of Modern Japan“. New York: Routledge, 2010.
52. LUKŠIONYTĖ-TOLVAIŠIENĖ N. „Antanas Vivulskis: Tradicijų ir modernumo dermė“. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2002.
53. MACKONIS V. „Vieni miesto centre regi paminklus, kiti – ažuolus“. Lietuvos rytas, Sostinė, 2006-12-14.
54. MAČIULIS A. „Architektai Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai“. Vilnius: VDA leidykla, 2007.
55. MINKEVIČIUS J. „Architektūros kryptys užsienyje“. Vilnius: Mintis, 1971.
56. MORGAN M. H. „Vitruvius: The Ten Books On Architecture“. Didžioji Britanija: Kessinger Publishing, LLC, 2005.
57. MIŠKINIS A. „Lietuvos urbanistika: istorija, dabartis, ateitis“. Vilnius: Mintis, 1991.
58. NAKAS A. Vilniaus Gedimino technikos universiteto raida. 1956-2006. Vilnius: Technika, 2006.
59. NAVAKAS M. „Vilniaus sąsiuvinys. 2 dalis“. Vilnius: Eimanto Vaičiūno dizaino studija, 1995.
60. NAVICKIENĖ E. „Architektūra – valstybės politikos veidrodis“. Vilnius: Archiforma, 2001, Nr. 1.
61. NAVICKIENĖ E. „Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami“. Archiforma,

1999, Nr. 3.

62. NEKROŠIUS L. „Struktūralizmo idėjos šiuolaikinėje Lietuvos architektūroje“. Technika: Vilnius, 2008.
63. NEKROŠIUS L. „Urbanistikos forumas „Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas“. Prieiga per internetą: <http://www.bkagentura.lt/index.php?-2093474308>, [žiūrėta: 2012-08-04].
64. NEMEIKAITĖ S. „Sugrįžta pavogtas Vilnius“. Statyba ir architektūra, 2007. Nr.3.
65. NEMEIKAITĖ S. „Šviesą nešantys namai“. Aplinka: Darna. Atsakomybė. Apsauga, 2010. Nr.2.
66. PALEKIENĖ A. „Gyvenamasis kvartalas gamtoje“. Statybų pilotas, 1999. Nr. 16.
67. PALEKIENĖ A. „Vilniaus daugiabučiai Justiniškėse ir Viršuliškėse pastatyta keletas modernių daugiabučių“. Statybų pilotas, 1999. Namai.
68. PARČIAUSKAS V. „Miestai – kaip žmonės“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1982, Nr.4.
69. POCIENĖ A. „Nacionalinė renovacija gąsdina architektus“. Lietuvos rytas /Vartai, 2009-06-09.
70. POLIS A. „Architektas – kūrėjas ar braižytojas“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1983, Nr. 3.
71. RAUGALIENĖ J. „Vilniaus miesto bendrasis planas“. Arkitektas, 1997, balandis, Nr. 1/5.
72. „Ar Ukmergės gatvė – lietuviškas tigras?“. Arkitektas, 1998, kovas, Nr. 1/8, p. 25.
73. ROGERS R., POWER A. „Mažos valstybės miestai“. Vilniaus dailės akademijos leidykla: 2004.
74. RUSECKAS D., DAUNORA Z. „Vilnius šalyje ir Baltijos regione. Vilniaus vizija 2015“. Vilnius: Briedis, 1996.
75. RUSECKAS D. „Vilniaus būsto renesansas“. Archiforma, 2004, Nr. 1.
76. RUSECKAS D. EPSS „Monolitas“. Vilnius: Lietuvos TSR statybų ministerija, 1987.
77. RUSECKAS D., GRICYTĖ Ž. „Vilniaus miesto gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategija. Vilniaus miesto savivaldybės Bendrojo plano Gyvenamųjų teritorijų temos Pirmieji metmenys“. SI „Vilniaus planas“, 2005.
78. RUSECKAS D. „Vilniaus būsto renesansas“. Archiforma, 2004, Nr. 1.
79. RUSECKAS D., Čiurlionienė I. „Aukštybinių monolitinių pastatų renovavimo Vilniuje specifiška“. Statybų žinios, Nr. 10 (38), Vilnius, 2009.
80. RUSECKAS D., KUDLAITĖ A. „Urbanistiniai – architektūriniai aspektai Lietuvos būsto renovacijoje“. Urbanistinis forumas: Lietuvos darnios erdvinės plėtros sistemos kūrimas. Vilnius, 2007.
81. RUSECKAS D., STEPONAITIS R. „Eklektizmas – šiuolaikinės architektūros tabu.“ Statyba ir architektūra, 1981, Nr. 10.
82. RUSECKAS D. „Architektūros kritikos pilietiškumas“. Statyba ir architektūra, 1982, Nr. 7.
83. RUSECKAS D., SINKEVIČIUS L. „Vienbutės statybos tendencijos Vilniuje“. Archiforma,

2002, Nr.1.

84. RUSECKAITĖ I. „Vilniaus miesto planavimas: kontekstualumo aspektas“Daktaro disertacija.Vilnius; Technika, 2012.
85. RUSECKAITĖ I. „Sovietinių metų gyvenamieji rajonai Vilniuje: tipiško problema“. Vilnius: Urbanistika ir architektūra, 2010(34), Nr. 5.
86. RUSECKAITĖ I., ČERNIAUSKIENĖ A. „Monolito eksperimentas Vilniuje: tarp idėjos ir pragmatizmo“. Urbanistika ir architektūra, 2012 36(3).
87. RUSECKAITĖ I. „D. Rusecko darbų parodos atidarymo kalba“. 2010.
88. RUSTEIKAS J. „Monolitinės statybos perspektyva“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1979, Nr.9.
89. SABALIAUSKAS Z. „Pašilčiai–stambiaploščiai ir monolitiniai“ Vilnius: Statyba ir architektūra, 1990, Nr.4.
90. SAKALAUSKAS T. „Missa Vilnensis. Susitikimai su Vilniaus kūrėjais“. Vilnius: Baltos lankos, 2006.
91. SĮ „Vilniaus planas“. Įmonės įkūrimas ir veikla. <http://vilniausplanas.lt> [žiūrėta: 2012- 02-15].
92. STASIULIS E. „Forma architektūroje“. Vilnius: VDA leidykla, 2010.
93. STEPONAITIS R. „Kūryba ir nekūryba“. Vilnius: Literatūra ir menas, 1983, rugsėjo 23 d.
94. ŠALTENYTĖ R. „Pažintis su absolvento veikla“. Inžinerija, 2006-07-04.
95. ŠTELBIENĖ A. „Naujas jungtinis prekybos centras Vilniuje“. Statybų pilotas, 1998. Nr. 7.
96. ŠTELBIENĖ A. „Vilniaus širdies chirurgijos centro pastatas“. Statybų pilotas, 1998. Nr. 9.
97. ŠTELBIENĖ A. „Savivaldybės rūmai – naujojo centro pradžia“. Statybų pilotas, 1999. Nr. 7.
98. ŠTELBIENĖ A. „Dangoraižis prie Vingio parko, manekeno fabrikas ir mormonų bažnyčia“. Statybų pilotas, 2000. Nr.8.
99. ŠTELBIENĖ A. „Nuo Senamiesčio iki Valakupių“. Statybų pilotas, 2001. Nr. 6.
100. ŠTELBIENĖ A. „Ruošiamos teritorijos gyvenimui“. Statybų pilotas, 2001. Nr. 9.
101. ŠTELBIENĖ A. „Vilnius atrandamas iš naujo. Kernavės trasa ištrauks į dienos šviesą neišnaudotą sostinės potencialą.“ Statybų pilotas, Nr. 5, 2001.
102. ŠTELBIENĖ A. „Mylimiausi sostinės patiekalai - daugiabučiai“. Statybų pilotas, 2002. Nr. 7.
103. „Šiluminės elektrinės statinių kompleksas“. Prieiga per internetą: <http://kvr.kpd.lt/heritage/Pages/KVRDetail.aspx?lang=lt &MC=16706> [žiūrėta: 2012-09-28].
104. TRACEVIČIŪTĖ R. „Kokia pagaliau bus Lukiškų aikštė“. Lietuvos žinios, 2008-08-04.
105. VANAGAS J. „Urbanistikos pagrindai“. Vilnius: VGTU leidykla Technika, 2008.
106. VENCLOVA T. „Vilnius. Asmeninė istorija“. Vilnius: R. Paknio leidykla, 2011.
107. „Verpetai. Absolventų ir bičiulių klubas“. Statyba ir architektūra, 2004. Nr. 3.
108. VĖLYVIS J. „Šiaulių pirmasis monolitinis: 63 butai – 500 jį giriančių ir peikiančių nuomonių“. Statyba ir architektūra, 1987, Nr. 12, p. 8-11; 1988, Nr.1.

109. VILIUS J. „V. Glinkis apie susivienijimą „Monolitas“. Vilnius: Statyba ir architektūra, 1987, Nr. 4.
110. Vilniaus miesto taryba. Miesto plėtros departamentas. SĮ „Vilniaus planas.“ „Vilniaus miesto bendrasis planas“. Vilnius: Briedis, 1999.
111. VITKAUSKAITĖ V. „Architektų vaizduotėje – neatpažįstamas Vilnius.“ Lietuvos rytas / Sostinė, 2006-05-31.
112. VITRUVIUS „Ten Books of Architecture“. Prieiga per internetą:
<http://www.gutenberg.org/files/20239/20239-h/20239-h.htm> [žiūrėta: 2012-11-16].
113. „Verpetai. Absolventų ir bičiulių klubas“. Statyba ir architektūra, 2004, Nr. 3.
114. „Vilniuje atidarytas naujas „Renault“ automobilių salonas, įsikūręs „Sostenoje““. Prieiga per internetą <http://autocar.balsas.lt/lt/naujienu-archyvas/naujas-renault.html> [žiūrėta: 2013-01-07]
115. „VGTU absolventų ir bičiulių klubo įstatai.“ Prieiga per internetą:
www.alumni.vgtu.lt/cms/istatai.doc [žiūrėta: 2013-02-26].
116. WELSCH W. „Mūsų postmodernioji modernybė“. Vilnius: Alma littera, 2004.
117. ZAVADSKAS E. K., LUJANIENĖ V. „Metai ir dienos. VGTU 2005 m.“ Vilnius: Technika, 2007.
118. ZIBERKAS L. „Gyvenamieji pastatai. Pastatų tipologija. Pirmoji dalis.“ Technika: Vilnius, 2007.
119. ZIBERKAS L. „Iš architektų rengimo XX amžiaus Lietuvoje istorijos“. Vilnius. Urbanistika ir architektūra, 1998 (23), Nr.1.
120. ZIBERKAS L. „Architekto Dano Rusecko darbas VGTU Architektūros fakultete“
121. ŽVALIAUSKAITĖ S. „Gyvenamasis ir komercinis pastatas Konstitucijos pr.“ Archiforma, 2004, Nr. 1.
122. ŽEMAITYTĖ A., TODESAS D., VANAGAS J. „LTSR Architektų sąjunga tarp IX ir X suvažiavimų. Veiklos apžvalga.“ Vilnius: LAD leidykla, 1985.

Archyviniai šaltiniai (video, audio) :

- VIDEO : 1. Laida apie vyriausiąjį miesto architektą Daną Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
2. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinė grupė „Žemyn upe“. SĮ „Vilniaus planas“ video medžiagos)
- AUDIO: 3. LAS konferencija „Vilniaus miesto įvaizdis“. Vilnius, 1995 m. (iš M. Grabausko asmeninio archyvo)

Archyviniai, asmeniniai šaltiniai (ilustracijos, brėžiniai):

Vilniaus apskrities centrinis archyvas

Architekto D. Rusecko šeimos archyvas

Autorės archyvas

Kolegų archyvas

Interviu:

1. I. Ruseckaitė [2013-02-26].
2. J. Ruseckas [2013-02-26].
3. R. Ruseckienė [2012-11-16].
4. V. Bartusevičienė [2012-04-11].
5. A. Černiauskienė [2013-02-26].
6. I. Maknienė [2013-03-13].
7. S. Pamerneckis [2012-09-03].
8. M. Grabauskas [2012-04-11].
9. S. Motieka [2012-04-11].
10. M. Pakalnis [2012-04-18].
11. V. Treinys [2012-05-10].
12. S. Kuncevičius [2012-03-07].
13. J. Jurevičienė [2012-03-19].
14. R. Beinortas [2012-10-05].
15. A. ir R. Palekai [2012-10-13].
16. L. Naujokaitis [2012-10-04].
17. A. Nasvytis [2012-10-16].
18. D. Bardauskienė [2012-11-06].
19. R. Dargis [2013-02-21].
20. J. Jakaitis [2012-09-06].
21. R. Augaitytė [2012-09-05].
22. L. Ziberkas [2012-10-04].
23. J. Vanagas [2012-05-08].
24. R. Buivydas [2013-04-12].
25. L. Vaitys [2013-04-19].
26. J. Sidaravičius [2012-10-16].
27. V. Aidžiulis [2013-03-06].
28. J. Pavlidi [2013-03-06].
29. A. Raila [2012-11-29].

Iliustracijų sąrašas

- 1 pav.** D. Ruseckas. Šaržas aut. dail. J. Varnas. (Polis A., „Architektas - kūrėjas ar braižytojas“). Statyba ir architektūra, 1983. Nr. 10, p. 10.)
- 2 pav.** D. Ruseckas su studijų laikotarpiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 3 pav.** D. Ruseckas su studijų bičiuliu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 4 pav.** D. Ruseckas (dešinėje apačioje) su bičiuliais praktikos metu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 5 pav.** D. Rusecko studijų laikotarpio eskizai (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 6 pav.** D. Ruseckas su V. Bartusevičiene studijų laikotarpiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 7 pav.** D. Ruseckas studijų kolegomis (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 8 pav.** Eskizas iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 9 pav.** Pašilaičių konkursinis maketas (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 10 pav.** Eskizas iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 11 pav.** Eskizas iš Pašilaičių rajono konkursinės medžiagos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 12 pav.** Jaunimo centro Pašilaičiuose gen. plano schema (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 13 pav.** Jaunimo centro Pašilaičiuose planai (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 14 pav.** Jaunimo centro Pašilaičiuose interjero perspektyva (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 15 pav.** Jaunimo centro Pašilaičiuose pjūvis (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 16 pav.** Jaunimo centro Pašilaičiuose perspektyvinis vaizdas (iš Almonaitytė - Navickienė V. *Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami*. Archiforma, 1999, Nr. 3, p. 42)
- 17 pav.** Jaunimo centro Pašilaičiuose koncepcijos fragmentas (iš Almonaitytė - Navickienė V. *Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami*. Archiforma, 1999, Nr. 3, p. 42)
- 18 pav.** D. Ruseckas su buvusia žmona V. Bartusevičiene (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 19 pav.** D. Ruseckas (pirmoje eilėje, penktas iš kairės) su studijų bičiuliais (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 20 pav.** D. Ruseckas, J. Krukovičiūtė, S. Kuncevičius, V. Treinys. Darbas MSPI (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 21 pav.** Druskininkų pensionato su prekybos centro vaizdas iš paukščio skrydžio (<http://www.bing.com/maps>)
- 22 pav.** Druskininkų pensionato su prekybos centro vaizdas iš gatvės pusės (iš autorės archyvo)
- 23 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio namo perspektyvinis vaizdas (Parčiauskas V. „*Miestai – kaip žmonės*“. Statyba ir architektūra, 1982. Nr. 4, p. 4)
- 24 pav.** Šeškinės daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai (iš Ruseckaitė I. „*Vilniaus miesto planavimas: kontekstualumo aspektas*“ Daktaro disertacija. Vilnius; Technika, 2012, p. 71)
- 25 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio namo statybos (iš V. Aidžiulio archyvo)
- 26 pav.** Šeškinės daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai (iš Vilniaus apskrities centrinio archyvo)

- 27 pav.** Šeškinės daugiaaukščių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus
(<http://www.bing.com/maps>)
- 28 pav.** Riboženklis „Vilnius“ ant Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo viršūnės (iš <http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?p=495788&langid=1>)
- 29 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namas (iš autorės archyvo)
- 30 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasadas, pjūvis, planas (iš I. Maknienės archyvo)
- 31 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 32 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 33 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 34 pav.** Šeškinės daugiaaukščių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (**A tipo, B tipo**), (iš autorės archyvo)
- 35 pav.** Naujojosios Vilnios daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai (autorės archyvo)
- 36 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus
(<http://www.bing.com/maps>)
- 37 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namas nuo Taikos g. (iš autorės archyvo)
- 38 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namai iš vidinių kvartalo kiemų (iš autorės archyvo)
- 39 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namai nuo Taikos g. pusės (iš autorės archyvo).
- 40 pav.** Šeškinės daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasadas, pjūvis, planas (iš I. Maknienės archyvo)
- 41 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 42 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų fasado fragmentas (iš autorės archyvo).
- 43 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo)
- 44 pav.** Justiniškių monolitinių gyv. namų - ekranų vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)
- 45 pav.** Justiniškių monolitinių gyv. namas – ekranas nuo Laisvės pr. pusės (iš autorės archyvo)
- 46 pav.** Justiniškių monolitinių gyv. namų- ekranų tipinio projekto: fasadas, planas, pjūvis. (iš I. Maknienės archyvo)
- 47 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų - ekranų vizija Baltijos Trienalėje.
(Ruseckaitė I. „Vilniaus miesto planavimas: kontekstualumo aspektas“ Vilnius; Technika, 2012, p. 77)
- 48 pav.** Justiniškių monolitinių gyv. namo – ekranofasado fragmentas nuo Laisvės pr. pusės (iš autorės archyvo)
- 49 pav.** Justiniškių monolitinių gyv. namas – ekranas nuo Laisvės pr. pusės (iš autorės archyvo)
- 50 pav.** Justiniškių daugiaaukščių monolitinių namų – ekranų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo)

- 51 pav.** Eksperimentinis projektavimo ir statybos susivienijimas „Monolitas“. D. Ruseckas (antras iš dešinės) su kolegomis. (iš J. Sidaravičiaus archyvo)
- 52 pav.** „Monolito“ būstinės statyba Vilniuje (iš V. Aidžiulio archyvo)
- 53 pav.** Šiaulių daugiaaukščių monolitinių gyvenamųjų namų aksonometrija (iš D. Rusecko archyvo)
- 54 pav.** Fabijoniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus
(<http://www.bing.com/maps>)
- 55 pav.** Fabijoniškių daugiaaukščiai monolitiniai gyv. namai nuo S. Stanevičiaus g. (iš autorės archyvo)
- 56 pav.** Šiaulių monolitinių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų tipinio projekto: fasadas, planas, pjūvis. (is I. Maknienės archyvo)
- 57 pav.** Fabijoniškių daugiaaukštis monolitinis gyv. namas nuo S. Stanevičiaus g. (iš autorės archyvo)
- 58 pav.** Fabijoniškių daugiaaukščio monolitinio gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 59 pav.** Fabijoniškių daugiaaukščių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo).
- 60 pav.** D. Ruseckas (kairėje), I. Maknienė, S. Pamerneckis, V. Strigūnas Medvėlakio projekto teritorijoje, Palanga (iš I. Maknienės archyvo)
- 61 pav.** D. Ruseckas (kairėje), I. Maknienė, S. Pamerneckis, Medvėlakio projekto teritorijoje, Palanga (iš I. Maknienės archyvo)
- 62 pav.** Medvėlakio projekto situacinis maketas (iš I. Maknienės archyvo)
- 63 pav.** Medvėlakio projekto maketas (iš I. Maknienės archyvo)
- 64 pav.** Medvėlakio projekto maketas iš viršaus (iš I. Maknienės archyvo)
- 65 pav.** Medvėlakio daugiabučių maketas (iš I. Maknienės archyvo)
- 66 pav.** Monolitinių gyv. namų projektų maketai ,
- 67 pav.** Monolitinių gyv. namo Kalvarijų g. projekto fasadai, planas (iš I. Maknienės archyvo)
- 68 pav.** D. Ruseckas (dešinėje) su kolegomis V. Aidžiu ir V. Treiniu prie Pašilaičių IV mikrorajono kvartalo maketo (iš V. Aidžiulio archyvo)
- 69 pav.** Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namų vaizdas iš viršaus (iš
<http://www.bing.com/maps>)
- 70 pav.** Pašilaičių daugiabučiai monolitiniai gyv. namai iš vidinės kvartalo pusės (iš autorės archyvo)
- 71 pav.** Pašilaičių daugiabučiai monolitiniai gyv. namai nuo Gabijos g. (iš autorės archyvo)
- 72 pav.** Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 73 pav.** Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo pagrindinės laiptinės fragmentas (iš autorės archyvo)

archyvo)

74 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

75 pav. Pašilaičių daugiabučiai monolitiniai gyv. namai iš vidinės kvartalo pusės (iš autorės archyvo)

76 pav. Pašilaičių monolitinių gyv. namų 9 - 3 aukštų dalies fasadai, planai, pjūviai (iš I. Maknienės archyvo)

77 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namo fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

78 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namų triaukštės dalies tipinio aukštų planai ir pjūvis (iš J. Sidaravičiaus archyvo)

79 pav. Pašilaičių daugiabučių monolitinių gyv. namų išsidėstymo schema (iš autorės archyvo)

80 pav. Vilniaus miesto bendrojo plano iki 2005 metų rengėjų kolektyvas (D. Ruseckas antras iš dešinės). (iš Vilniaus miesto bendrasis planas. Vilnius 1999. p. 7)

81 pav. Vilniaus miesto bendrojo plano preliminarūs sprendiniai (Arkitektas, 1997, balandis, Nr. 1/5, p. 67).

82 pav. Vilniaus miesto chema. Ukmergės g. linijinio centro zona (Arkitektas, 1998, kovas, Nr. 1/8, p. 25)

83 pav. Vilniaus bendrasis planas. (iš Navickienė V., *Danas Ruseckas: architektūra ir planavimas neatsiejami*". Archiforma, 1999, Nr. 3. p. 43).

84 pav. Vilniaus miesto bendrasis planas. Gyvenamosios teritorijos (iš Vilniaus miesto bendrasis planas. Vilnius 1999. p. 13)

85 pav. Kernavės tilto detalaus plano maketas (iš D. Rusecko archyvo)

86 pav. Kernavės tilto detalaus plano su užstatymo pasiūlymais maketas (iš D. Rusecko archyvo)

87 pav. D. Ruseckas (kairėje) su A. Nasvyčiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

88 pav. Žemaitės skvero Gedimino pr. Vilniuje užstatymo konkursinis maketas. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

89 pav. Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. su daugiaaukščiu parkingu Vilniuje projektiniai pasiūlymai (iš I. Maknienės archyvo)

90 pav. D. Rusecko Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. Vilniuje projekto pirminės vizijos ekizas. (iš D. Rusecko šeimos archyvo).

91 pav. Vilniaus aukštuminių pastatų panorama nuo Neries pusės (iš D. Rusecko archyvo)

92 pav. Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. vizualizacija (iš Žvaliauskaitė S. „Gyvenamasis ir komercinis pastatas Konstitucijos pr.“. Archiforma, 2004, Nr. 1, p. 85.

93 pav. Gyvenamojo ir komercinio pastato Konstitucijos pr. Fasadas ir planas (iš Žvaliauskaitė S. „Gyvenamasis ir komercinis pastatas Konstitucijos pr.“. Archiforma, 2004, Nr. 1, p. 85.

94 pav. SOSTENA-VOLVO autocentras Ukmergės pl. Vilniuje vaizdas nuo gatvės pusės (iš I.

Maknienės archyvo)

95 pav. SOSTENA-VOLVO autocentras Ukmergės pl. Vilniuje vaizdas nuo gatvės pusės (iš I. Maknienės archyvo)

96 pav. SOSTENA-VOLVO autocentras Ukmergės pl. Vilniuje fasadas, perspektyvinis vaizdas ir planas. (iš I. Maknienės archyvo)

97 pav. Individualiaus gyv. namo Meškeriojų g. vaizdas iš paukščio skrydžio (iš <http://www.bing.com/maps>).

98 pav. Individualiaus gyv. namas Meškeriojų g. vaizdas iš miško pusės (iš architekto D. Rusecko archyvo)

99 pav. Individualiaus gyv. namo Meškeriojų g. interjeras (iš architekto D. Rusecko archyvo).

100 pav. Japonijos ambasados vaizdas nuo gatvės pusės (iš D. Rusecko šeimos archyvo archyvo)

101 pav. Japonijos ambasados interjeras (iš D. Rusecko šeimos archyvo archyvo)

102 pav. Japonijos ambasados fasadas, gen. planas, eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

103 pav. „Vokė III“ ir „Kotryna“ komercinis centras iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>)

104 pav. Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje, 1998. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

105 pav. Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje, 1998. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

106 pav. Interjeras, (Andriušytė A. „Vokė III“ ir „Kotryna“ komercinis centras. Vilnius. Archiforma, 1998, Nr. 3, p. 10)

107 pav. Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje, 1998. Pirmojo aukšto planas (iš I. Maknienės archyvo)

108 pav. D. Rusecko Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g. Vilniuje eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

109 pav. Širdies chirurgijos centras iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>)

110 pav. Širdies chirurgijos centro vaizdas iš sankryžos pusės (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

111 pav. Širdies chirurgijos centro fasado fragmentas (iš autorės archyvo)

112 pav. Širdies chirurgijos centras. Interjero fragmentas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

113 pav. D. Rusecko Širdies chirurgijos centro eskizas (iš I. Maknienės archyvo)

114 pav. Širdies chirurgijos centro aukštų planai. (iš „Širdies chirurgijos centras. Vilnius“. Vilnius. Archiforma, 1999, Nr. 1, p. 104)

115 pav. Žvėryno daugiabučiai gyv. namai iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>)

116 pav. Žvėryno daugiabučiai gyv. namai (iš autorės archyvo)

117 pav. Žvėryno daugiabučiai gyv. Namų maketas (iš V. Pavlidi archyvo)

118 pav. Daugiabučio Viršuliškėse vaizdas iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps/>).

- 119 pav.** 11 – aukštų daugiabučiai Viršuliškėse (iš autorės archyvo).
- 120 pav.** 5 – aukštų daugiabučiai Viršuliškėse (iš autorės archyvo).
- 121 pav.** Daugiabučio Viršuliškėse penkiaaukštis namas (Palekienė A. „*Vilniaus daugiabučiai Justiniškėse ir Viršuliškėse patstatyta keletas modernių daugiabučių*“. Statybų pilotas)
- 122 pav.** Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje, vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)
- 123 pav.** Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje daugiabučio vaizdas iš Mokyklos g. (iš autorės archyvo).
- 124 pav.** Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje daugiabučio fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 125 pav.** Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje maketas 9iš D. Rusecko archyvo)
- 126 pav.** Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje kotedžų vaizdas iš Mokyklos g. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 127 pav.** Gyvenamojo kvartalo Mokyklos gatvėje kotedžų fasadas, pjūvis, planas (iš Palekienė A. „*Gyvenamasis kvartalas gamtoje*“. Statybų pilotas, 1999. Nr. 16. p.6.). pilotas)
- 128 pav.** Daugiabutis 4 aukštų gyv. namas-ekranas Ankalnio g. (iš D. Rusecko archyvo)
- 129 pav.** Daugiabutis 4 aukštų gyv. namo-ekrano Ankalnio g. fasadai (iš D. Rusecko archyvo)
- 130 pav.** Daugiafunkcinis pastatas su prekybos centru Antakalnyje. Fasadas iš Antakalnio gatvės. (iš Bakšys A. „*Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 16.)*
- 131 pav.** Fasado fragmentas nuo Antakalnio g. pusės, (iš Bakšys A. „*Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 17.)*
- 132 pav.** Daugiafunkcinio pastato su prekybos centru Antakalnyje pjūvis, planas (iš Bakšys A. „*Daugiabutis gyvenamasis namas su visuomeninės paskirties patalpomis ir parduotuve. Vilnius. Archiforma, 2000, Nr. 2, p. 17.)*
- 133 pav.** D. Ruseckas pristato bendruomenei gyv. namus kvartalą Pašilaičių gatvėje pristatymas bendruomenei (iš J. Pavlidi archyvo)
- 134 pav.** Gyvenamojo kvartalo Pašilaičių gatvėje, vaizdas iš viršaus (<http://www.bing.com/maps>)
- 135 pav.** Gyvenamojo kvartalo Pašilaičių gatvėje, vaizdas iš Pašilaičių g. (iš autorės archyvo)
- 136 pav.** Gyvenamojo kvartalo Pašilaičių gatvėje, vaizdas iš Pašilaičių g. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 137 pav.** Architektas D. Ruseckas (iš SĮ „Vilniaus plano“ archyvo)
- 138 pav.** Akimirkos iš Bendrojo plano rengimo klauzūros (iš SĮ „Vilniaus plano“ archyvo)
- 139 pav.** Akimirkos iš Bendrojo plano rengimo klauzūros, D. Ruseckas trečias iš dešinės 2005m. (iš SĮ „Vilniaus plano“ archyvo)
- 140 pav.** Akimirkos iš Bendrojo plano rengimo klauzūros. D. Ruseckas su kolega S. Motieka. (iš SĮ

„Vilniaus plano“ archyvo)

141 pav. M. K. Čiurlionis „Saulė eina Šaulio ženklą“ iš ciklo „Zodiakas“, 1906. (iš Ruseckas D., Gricytė Ž. „Vilniaus miesto gyvenamųjų teritorijų formavimo kompozicijos strategija. Vilniaus miesto savivaldybės Bendrojo plano Gyvenamųjų teritorijų temos Pirmieji metmenys“. SI „Vilniaus planas“, 2005.)

142 pav. Didžiojo Vilniaus lanko koncepcijos eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

143 pav. Jubiliejinės parodos 2005 m. akimirkos. D. Ruseckas su dukra I. Ruseckaite. Nuotraukos fone kairėje pusėje matomas bendras jų projektas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

144 pav. D. Ruseckas I. Ruseckaite ir A. Černiauskienė (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

145 pav. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (D. Ruseckas kairėje), (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. *Kūrybinė grupė „Žemyn upe“*. SI „Vilniaus planas“ video medžiagos)

146 pav. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (D. Ruseckas kairėje), (Bendrasis planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. Kūrybinių dirbtuvių „Vilniaus centro plėtra“ renginio darbų apžvalga.. Vilnius: SI „Vilniaus planas“, 2006, p. 8)

147 pav. Kūrybinė grupė „Žemyn upe“ (D. Ruseckas antroje eilėje pirmas iš dešinės), (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. *Kūrybinė grupė „Žemyn upe“*. Vilnius: SI „Vilniaus planas“, 2006, p. 22.)

148 pav. Kūrybinių dirbtuvių akimirkos (D. Ruseckas kairėje), (iš Bend. planas iki 2015 m. – miesto bendruomenės dalyvavimas. *Kūrybinė grupė „Žemyn upe“*. SI „Vilniaus planas“ video medžiagos)

149 pav. D. Rusecko eskizas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

150 pav. Daugiabučio gyvenamojo Žirmunų g. 3, namo fasadas prieš renovaciją (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

151 pav. Daugiabučio gyvenamojo Žirmunų g. 3, namo fasadas po renovacijos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

152 pav. Daugiabučio gyvenamojo Žirmunų g. 3, namo fasadas po renovacijos (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

153 pav. Lentvario gyvenamojo rajono koncepcija. Gen. plano shema. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

154 pav. Gulbinų gyvenvietės urbanistinė galimybių studija. Gen. plano shema. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

155 pav. Daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse vaizdas iš viršaus (iš <http://www.bing.com/maps>)

- 156 pav.** Daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 157 pav.** Daugiabučio gyvenamojo namo Grigiškėse fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 158 pav.** „Monolitas 91“ fasado fragmentas (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 159 pav.** Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. fasado fragmentas (iš autorės archyvo)
- 160 pav.** Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. Pirminės idėjos vizualizacija (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 161** Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. Maketas (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 162 pav.** Daugiabučio gyvenamojo namo O. Milašiaus g. pirmo aukšto planas (iš <http://www.inreal.lt>)
- 163 pav.** Biurų centras su viešbučiu Savanorių pr. Maketas (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 164 pav.** „Renault“ automobilių salonas Ukmergės pr. (iš <http://autocar.balsas.lt/lt/naujienu-archyvas/naujas-renaultautosalonas>)
- 165 pav.** Akimirkos iš Vilniaus miestui svarbių klausimų sprendimo, D. Ruseckas (trečias iš kairės), (iš D. Rusecko šeimos archyvo).
- 166 pav.** Architektas D. Ruseckas. (Grumadaitė R., „Ateities Vilnius - patogus ir gana brangus gyventi miestas“. Lietuvos rytas, 1994. Rugpjūčio 13d. Nr. 160, p. 1-3p.)
- 167 pav.** Akimirkos iš viešnagės JAV (D. Ruseckas trečias iš kairės) su J. Vanagu, Čikagos arch. Griškeliu ir Jav architektų sąjungos pirmininku (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 168 pav.** D. Ruseckas su J. Jakaičiu (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 169 pav.** Kadras iš laidos apie vyriausiąjį miesto architektą D. Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 170 pav.** Akimirkos iš JT Habitat konferencijoje Istambule, 1996 metais, kur Kanados urbanistikos instituto dėka D. Ruseckas ir D. Bardauskienė atstovavo Vilnių (konferencijos akimirkos, D. Ruseckas antras iš dešinės), (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 171 pav.** Kadras iš laidos apie vyriausiąjį miesto architektą Daną Rusecką. Vilniaus televizija (VTV), 1995 m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 172 pav.** Akimirkos iš bendradarbiavimo su Kanados institutu (D. Ruseckas antras iš kairės) pirmas iš kairės jo pirmatakas G. Baravykas (iš D. Bardauskienės archyvo)
- 173 pav.** D. Ruseckas (kairėje) su L. Vaičiu 2005m. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 174 pav.** D. Ruseckas su Vilniaus miesto meru A. Zuoku (2005m.) (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 175 pav.** Akimirkos iš Vilniaus miesto bendrojo plano patvirtinimo (iš SI Vilniaus plano archyvo)
- 176 pav.** Akimirkos iš Vilniaus miestui svarbių klausimų sprendimo, D. Ruseckas (kairėje) su D. Bardauskienė, (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 177 pav.** D. Ruseckas koplyčios atstymo akimirkoje (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 178 pav.** Koplyčios atstymo darbai (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

- 179 pav.** D. Rusecko globota XXVII-ojoje koplyčia (iš <http://www.vilniauskalvarijos.lt/?id=117>)
- 180 pav.** Restauruota Jėzaus Kristaus skulptūra (iš http://www.culture.lt/lmenas/?st_id=18877)
- 181 pav.** D. Ruseckas su žmona R. Ruseckiene prie restauruoto automobilio (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 182 pav.** Vilniaus centrinės elektrinės statybos darbai. 1902 m.. (iš <http://www.emuziejus.lt/paveldas>).
- 183 pav.** Energetikos ir Technikos muziejaus maketas. (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 184 pav.** Energetikos ir Technikos muziejaus vizija (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 185 pav.** Energetikos ir Technikos muziejaus ekspozicijos interaktyvi schema. (<http://www.emuziejus.lt/muziejus/lt/ekspozicija>)
- 186 pav.** Elektrinės katilų salė. (iš Daugvilienė J., Drėmaitė M. „*Pramonės objektui – kultūros rūbas*“ Lietuvos muziejai, 2008. Nr. 4, p. 25.)
- 187 pav.** Freska „Architektai“ (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 188 pav.** D. Ruseckas su kolegomis besikuriančiame, architekto kuruojamame Technikos muziejuje (iš J. Jakaičio archyvo)
- 189 pav.** Transporto salė. (iš <http://www.emuziejus.lt/index.php?page=1753&action=items&item=14>.)
- 190 pav.** Vivulskio bažnyčios maketas (iš SĮ Vilniaus plano archyvo)
- 191 pav.** Vivulskio bažnyčios situacija mieste (iš SĮ Vilniaus plano archyvo)
- 192 pav.** D. Ruseckas (dešinėje) bažnyčios atstymo projekto pristatymo akimirkoje (iš SĮ Vilniaus plano archyvo)
- 193 pav.** D. Ruseckas (pirmas iš kairės) su D. Bardaukiene (iš D. Rusecko šeimos archyvo)
- 194 pav.** „MSPI Jaunųjų architektų projektų katalogas“ už leidinį atsagingas D. Ruseckas (iš autorės archyvo).
- 195 pav.** „Bičiulių ir absolventų“ klubo susitikimas VGTU architektūros fakultete, D. Ruseckas (viduryje), (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)
- 196 pav.** „Bičiulių ir absolventų“ klubo steigiamasis surinkimas 2004 m. D. Ruseckas, R. Buivydas (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)
- 197 pav.** „Bičiulių ir absolventų“ klubo susitikimas savivaldybėje su meru A. Zuoku, D. Ruseckas (antras iš kairės) (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)
- 198 pav.** VGTU absolventų ir bičiulių klubo valdyba, 2004 m. D. Ruseckas (trečias iš kairės) (iš Liekis A., Nakas A., Senapėdienė E. *Manoji Alma Mater*. Vilnius: Technika, 2010, p. 59.)
- 199 pav.** „Bičiulių ir absolventų“ klubo susitikimas VGTU architektūros fakultete, skaitykloje D. Ruseckas (kairėje), (iš <http://www.alumni.vgtu.lt/lt/nuotraukos>)
- 200 pav.** D. Rusecko personalinė paroda VGTU universitete (iš D. Rusecko šeimos archyvo)

◆ Priedai / Svarbiausios D. Rusecko gyvenimo datos:

1955 m. Gegužės mėnesio 12 dieną gimė Usole Sibirskoje.

1973 m. Baigė Kauno XXV vidurinę mokyklą.

1973 – 1978 m. Mokėsi Vilniaus Inžinerinio Statybos Instituto architektūros fakultete (VISI).

1978 – 1987 m. Miesto statybos projektavimo instituto, Tipinio projektavimo skyriaus (TPS) architektas.

1984 m. Paskirtas L. Stuokos – Gucevičiaus medalis už geriausią debiutą spaudoje.

1987 – 1990 m. EPSS „Monolitas“ vyriausiasis architektas.

1988 – 1990 m. Dėstė VISI.

1990 – 1996 m. Vilniaus miesto vyriausiasis architektas.

1996 – 2005 m. Vilniaus miesto savivaldybės įmonės SĮ „Vilniaus planas“ vyriausiasis architektas.

2004 – 2009 m. VGTU bičiulių ir absolventų klubo narys, Architektūros katedros baigiamųjų darbų gynimo komisijos pirmininkas.

2005m. Surengta kūrybinių darbų personalinė paroda.

2005 – 2009 m. Vystė individualią architektūrinę veiklą.

2005 – 2009 m. Lietuvos architektų sąjungos vicepirmininkas.

2008 – 2009 m. Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo Tarybos fondo narys – ekspertas.

◆ Priedai / Kūrybinių darbų sąrašas:

Kūrybiniai darbai ir kt. veikla skirtomi į keturis laikotarpius: **1975 – 1990, 1990 – 1996, 1996 – 2005, 2005 - 2009 metus.**

► **1975 - 1990 m.** Pasižymi aktyvumu dalyvaujant stambiuose urbanistiniuose konkursuose, bei rajonų planavimu. Išskirtinis šio laikotarpio bruožas – autoriniai darbai, to laikotarpio brutalistinės pakraipos aukštuminių pastatų projektai. Daugiausia pastyta Lietuvoje, Ukrainoje, Rusijos rytuose ties Japonija (Nachodnikoje).

Gyvenamoji paskirtis:

- Šeškinės monolitiniai daugiaaukščiai gyv. namai, A tipo – Ozo g. 32, Gelvonų g. 33, Paberžės g. 2, Šeškinės g. 35, 65, 79, Ukmergės g. 186, Buivydiškių g. 15, Čiobiškio g. 6, 12; B tipo – Ukmergės g. 224, 228A, Šeškinės g. 59, 61, Čiobiškio g. 45. Vilnius, bendr: B. Krūminis. 1983 m.
- Monolitiniai daugiaaukščiai gyv. namai, 13 a., Linksmosios g. 45, Naujojoji Vilnia, bendr: B. Krūminis. 1988 m.
- Justiniškių monolitiniai daugiaaukščiai gyv. namai, Vilnius. 1984 m.
- Justiniškių monolitinis daugiabutis gyv. namai - ekranai, Laisvės pr. 64-78, Vilnius. 1978m.
- Fabijoniškių monolitiniai daugiaaukščiai gyv. namai, Fabijoniškių g. 3, 43, 61, 95, Vilnius. bendr: I. Maknienė. 1986m.
- IV Pašilaičių mikrorajono gyvenamieji namų kompleksai, Pašilaičių g. 2-6, 8, 9, 11, 14-18, 20, Žemynos g. 6, 8, 10, 12, Gabijos g. 2, 4, Vilnius, bendr: J. Makniene. 1987 m.
- Monolitiniai daugiaaukščiai gyv. namai Šiauliai. bendr: I. Maknienė. 1988-1989 m.
- Vienbučiai monolitiniai namai 1988 m.

Visuomeninė, komercinė paskirtis:

- Vaikų darželis su plaukimo baseinu Jašiūnuose. 1980 m.
- Aštuonmetė mokykla Jašiūnuose.
- 120 vietų pensionatas, Druskininkai. 1981 m.

Urbanistiniai, planavimo darbai:

- Pašilaičių IV mikrorajono detalusis projektas, Vilniuje, bendr: A. Leckienė. 1985 m.
- Medvėlakio kvartalo Palangoje detalusis planas. Bendr: J. Makniene, S. Pamerneckis, V. Strigūnas, V. Treinys. 1986 m.

Konkursai:

- Gyvenamieji namai - ekranai. Projektas dalyvavo Baltijos trienalėje. 1978 m. (I premija).
- Konkurse „Serija gyv. namų mažiems miestams“. 1982 m. (I premija).
- Respublikinis konkursas Pašilaičių gyvenamajam kvartalui suprojektuoti. Vilnius

Leidyba:

- Straipsnis „*Eklektizmas – šiuolaikinės architektūros tabu*“. Statyba ir architektūra, Nr. 10. bendr.: R. Steponaitis. 1981 m.
- Straipsnis „*Kauno paveikslų galerija*“. Statyba ir architektūra, Nr. 5, 1982 m.
- Straipsnis „*Architektūros kritikos pilietiškumas*“. Statyba ir architektūra. Nr. 7, 1982 m.
- MSPI jaunųjų architektų projektų katalogas. 1982m. ir 1983m.
- EPSS „*Monolitas*“ katalogas. Vilnius: Lietuvos TSR statybų ministerija, 1987 m.

Parodos:

- Realizuotų objektų paroda Rygoje, Latvijoje (kartu su kitais Lietuvos architektais), 1987 m.

Apdovanojimai, garbės raštai:

- L. Stuokos - Gucevičiaus vardo medalis už straipsnius architektūros temomis – LAS 1988m.
- Sidabro medalis už aukštuminių statinių architektūrą, Maskva 1989 m.

► **1990 – 1996 m.** Vilniaus miesto vyriausias architektas. Aktyviai dalyvauja kuriant naująjį Miesto bendrąjį planą, bei tam darbui sutelkia rimtus Lietuvos, JAV, Kanados bei Norvegijos architektus – urbanistus. 1995m. Patvirtina Vilniaus miesto preliminarinius sprendimus, kurie toliau vystomi kaip miesto bendrasis planas. Lygiagrečiai parengiami svarbiausi centrinės miesto dalies išplanavimo projektai.

Urbanistiniai, planavimo darbai:

- Žvėryno detalusis planas, Vilnius.
- IV Senamiesčio regeneravimo projektas, Vilnius.
- Neries dešiniojo kranto detalusis planas, Vilnius.
- Šiaurės miestelio konversija į komercinį centrą, Vilnius.
- Ukmergės gatvės detalusis planas, Vilnius.
- Aukštųjų Panerių ir Lentvario pramoninių teritorijų detalieji planai, Vilnius.
- Didžiųjų gyvenamųjų rajonų detalieji planai, Vilnius.
- Antakalnio memorialas, Vilnius.
- Gedimino prospekto rekonstrukcijos statybos pagrindimas, Vilnius.
- Kalvarijų Kryžiaus kelio atkūrimo pradžia, Vilnius. 1996 m.

► **1996 – 2005 m.** Vilniaus miesto savivaldybės įmonės „Vilniaus planas“ vyriausias architektas. Šiame laikotarpyje nuo tūrinės architektūros architektas pereina dirbti prie miesto planavimo projektų.

Gyvenamoji paskirtis:

- Individualus namas Meškeriojų g., Vilniuje. 1996 m.
- Individualus namas Žadeikos g., Vilniuje. 1997 m.
- Individualus namas Juodšiliuose. Interj. V. Vizgirdos. 1997 m.
- Blokuoti gyvenamieji namai Donelaičio g. Vilnius, 1997 m.
- Blokuoti gyvenamieji namai Birutės g. 38, Vilnius. 1998 m.
- Daugiabučiai gyvenamieji namai Birutės g. 60, Vilnius. 1998 m.
- Daugiabučiai gyvenamieji namai Laisvės prospekte. Viršuliškės, Vilnius. bendr.: S. Sasnauskas, I. Maknienė. 1999 m.
- Gyvenamųjų namų kvartalas Mokyklos g. Jeruzalė, Vilnius. 2001 m.
- Daugiafunkcinis pastatas - gyvenamasis namas ir „Iki“ parduotuvė Antakalnio g. 42, Vilnius. Bendr.: R. Palubeckas 1999m.
- Gyvenamųjų namų kvartalas Pašilaičių g. Pašilaičiai Vilnius. 2002 m.

Visuomeninė, komercinė paskirtis:

- „Sostena“ Volvo automobilių centras Ukmergės g. Vilnius. Bendr. I. Maknienė. 1995 m.
- Japonijos ambasada su rezidencija M. K. Čiurlionio g., Vilniuje. Vitražai: A. Eitučio, interj.: H. Semenovičiaus. 1997 m.
- Širdies chirurgijos centras Laisvės pr. Vilnius. Bendr.: J. Maknienė, D. Kitovas. 1998 m.
- Komercinis centras „Vokė III“ Ukmergės g., Vilnius. Bendr.: J. Makniene. 1998 m.
- Vilniaus Kalvarijų XXVII-osios Kryžiaus kelio koplyčios atkūrimas. Vilnius, skulpt.: S. Kuzma. 1997 m.

Urbanistiniai, planavimo darbai:

- Vilniaus miesto bendrasis planas iki 2005 m.
- Miesto bendrojo plano iki 2005 m. gyvenamosios teritorijos. Vilnius, bendr.: L. Sinkevičius, M. Grabauskas 1998 m.
- Gedimino pr., - Dainavos g. detalaus suplanavimo projektas. Vilnius. Bendr.: A. Nasvyčiu, A. Sasnausku. 1998 m.
- Ukmergės g. Detalieji projektai. Vilnius, 1997-1999 m.
- Šeškinės sporto komercinės – rekreacinės zonos (nuo „Akropolio“) detalusis planas. Vilnius, bendr.: A. Nasvytis. 2002 m.
- Mokyklos g. I kvartalo detalaus suplanavimo projektas. Vilnius. 1999 m.

- Kernavės tilto trasos projektas. Vilnius, bendr.: A. Nasvytis. 2001 m.
- Pilaitės šiaurinės dalies detalusis planas (konsultantas) 2001 m.
- Vilniaus miesto 2002 – 2012 metų strateginis planas. Vilnius, bendr. reng.: J. Kulakauskas, M. Grabauskas, A. Karalius, L. Sinkevičius, V. Valeika, G. Bireta, R. Morkūnaitė, V. Motiekenė, A. Miknevičius, S. Žilienė, I. Kliobavičiūtė, V. Šlapkauskas, K. Škiudas, E. Povilaitis, M. Katkus, K. Gečas, Gitana Gričkūnaitė. 2002 m.
- Metropololis Vilnius – Kaunas plėtros pasiūlymai. bendr.: M. Grabauskas, J. Kulakauskas, V. Valeika, L. Sinkevičius. 2002 m.

Konkursai:

- Žemaitės skvero Gedimino pr. Vilniuje užstatymo konkursas. 2001 m.

Leidyba:

- Straipsnis „*Vilnius šalyje ir Baltijos regione*.“ Vilniaus vizija 2015. Vilnius: Briedis, bendr.: Z. Daunora. 1996 m.
- „*Miestų ir miestelių bendrųjų planų rengimo metodika*“. Vilnius: SĮ Vilniaus planas. bendr. L. Sinkevičius; D. Bardauskienė ir kt. 1999 m.
- Straipsnis „*Vienbutės statybos tendencijos Vilniuje*“. Archiforma, Nr. 1, p. 54, 55. bendr. L. Sinkevičius. 2002m.
- Straipsnis „*Vilniaus būsto renesansas*“. Archiforma, Nr.1, p.11-21. 2004 m.

Apdovanojimai, garbės raštai:

- Vilniaus miestų merų garbės ir padėkos raštai. 1996-1998 m.
- LAS garbės ženklas už kūrybinę veiklą. 2004 m.

Parodos:

- Baltic architects unions association (BAUA) exhibition 1999 m.
- Surengta kūrybinių darbų personalinė paroda. 2005 m.

► **2005 - 2009 m.** Pradėjo vystyti individualią architektūrinę veiklą, aktyviai dalyvavo Lietuvos architektų sąjungos (LAS) ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) reikaluose.

Gyvenamoji paskirtis

- Gyvenamasis daugiabutis namas O. Milašiaus g., Vilnius. 2007 – 2008 m.
- Gyvenamasis daugiabutis namas, Vilniaus g. 67, Grigiškės. 2006-2008 m.
- Daugiabučio gyvenamojo namo renovacija Žirmūnų g., Vilnius, bendr. A. Bakanovas, S. Pamernekis. 2006 m.

Visuomeninė, komercinė paskirtis:

- Vilniaus Kalvarijų XXVII-osios Kryžiaus kelio koplyčios atkūrimas. Vilnius, skulpt.: S.

Kuzma. 1997m.

- Technikos muziejus. Vilnius, bendr.: M. Pakalnis, I. Ruseckaitė. 2005 m.
- Bažnyčios A. Vivulskio g. Atkūrimo urbanistinė galimybių studija. Vilnius, bendr.: N. Siciūnas. 2005m.
- Skaičiavimo - projektavimo centras Jasinskio g., Vilniuje projektas. 2008 m.
- Ofisų centras Žalgirio g., Vilniuje projektas. bendr.: Pamerneckio kūrybinė grupė 2008 m.
- Ofisų centras ir viešbutis Savanorių pr., Vilniuje projektas. 2008 m.
- „Sostena " Renault automobilių centras Vilniuje. Realizacija. 2007-2009 m.
- Polifunkcinis centras Lvovo-Kernavės-Ukmergės g., Vilniuje projektas.
- Dainavos – Gedimino prospekto pėsčiųjų pasažo architektūrinis urbanistinis projektas. Vilnius. bendr. : J. Garšvaitė, V. Kukelkienė 2001 m.
- Kinetinio būsto akcija „ Marsiečiai ateina“ – projektas programai Vilnius Europos kultūros sostinė. Vilnius, bendr.: I. Ruseckaitė, M. Pakalnis. 2009 m.

Urbanistiniai, planavimo darbai:

- Lentvario gyvenamojo rajono koncepcija. 2006-2007 m.
- Gulbinų gyvenvietės urbanistinė vizija. 2006-2007 m.
- Vilnius kaip naujasis linijinis miesto centras - Neries upė. bendr. : Kūrybinė grupė „Žemyn upė“. 2006 m.

Leidyba:

- Straipsnis „*Lietuviešu architekti — par Lietuvos architektūru II*“ (Lietuvos architektai apie Lietuvos architektūrą. Atsakymai į tinklapio A4D klausimus. Prieiga per internetą: http://www.a4d.lv/lv/raksti/lietuviesu_architekti_par_lietuvos_architekturu_ii/) bendr.: I Ruseckaitė. 2006 m.
- Straipsnis „*III urbanistinis forumas. Būsto modernizavimas: nuo pastato remonto iki miesto at(si)naujinimo*“, Vilnius: Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, p. 8,9. bendr.: I. Ruseckaitė. 2009m.
- Straipsnis „*Aukštybinių monolitinių pastatų renovavimo Vilniuje specifika*“. Statybų žinios, Nr. 10, p. 8, bendr.: I. Ruseckaitė 2009 m.
- Konsultantas knygos, Driskius K. , Suslavičius L. „Automobilis Lietuvoje 1918 – 1940“ knyga. Aidai